

**РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ВО СКОПЈЕ**

ISSN-1857-9779

Б И Л Т Е Н

НА

**УНИВЕРЗИТЕТОТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ВО СКОПЈЕ**

Број 1133

Скопје, 1 ноември 2016 година

Издание на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

Ул. „Гоце Делчев“ бр. 9, 1000 Скопје

ПРВИОТ БРОЈ НА БИЛТЕНОТ Е ОБЈАВЕН ВО МАЈ 1957 ГОДИНА

Уредник на издавачката дејност на УКИМ:

проф. д-р Никола ЈАНКУЛОВСКИ, ректор

Уредник на Билтенот: Томислав БАШЕВСКИ

Лектор: Весна Илиевска - Цветановска

Бр. _____

_5.8. 2013_

Скопје

Предмет: Материјали за Билтенот за објавување на веб-страницата на УКИМ

Согласно член 132, став 5 од Законот за високото образование („Сл. весник на РМ” бр. 35/2008, 103/2008, 26/2009, 83/2009, 115/2010, 17/2011, 51/2011 и 123/2012), на веб-страницата на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј” во Скопје, од бројот 1059 од 15 август 2013 година, ќе се објавуваат рефератите за избор во наставно-научни, научни и соработнички звања, рецензиите за подобност на темата и оспособеноста на кандидатот за вршење научна работа, прегледите на одобрените докторски дисертации, прифатените магистерски и специјалистички теми, рецензиите на учебници и учебни помагала, како и рефератите за доделување на звањето почесен професор и титулата почесен доктор на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј”. По објавување на материјалите на веб-страницата, факултетите и институтите за своите потреби, истите треба да ги отпечатаат во материјална форма за да можат да ги достават на членовите на наставно-научниот, односно научниот совет. Поради тоа, потребно е сите материјали што се предвидени за објавување во Билтенот на Универзитетот, благовремено да ги доставувате во **електронска форма**.

Поради усогласеност и униформност на текстовите потребно е материјалите за објавување да се доставуваат како Microsoft Word 2003 документи во кои исклучиво ќе се користи системскиот фонт **Georgia**. Овој фонт содржи богато множество на кирилични (македонски, српски, руски), латинични (со различни видови на надредени знаци), грчки и други знаци. Варијанта на овој фонт со корегирани знаци во италик формата за македонските букви ‘**g**’, ‘**u**’, ‘**uu**’, ‘**i**’ може да се добие во компјутерскиот центар на УКИМ на барање на факултетот. Исто така, таму може да се добие софтверско решение со кое може да се испрограмира тастатурата на персонален сметач кога работи под Windows XP оперативниот систем при притискање на копчето ‘`’ во македонска поддршка да се добие знакот ‘**è**’, а при притискање на копчето ‘~’ во македонска поддршка да се добие знакот ‘**й**’.

Поради запазување на роковите за објавување на материјалите во Билтенот, но и на веб-страницата, ве молиме, рефератите откако ќе бидат лекторирани, да ја доставите оригиналната верзија (лекторирана со потписите), а електронската верзија да ја доставите на e-mail адресата: t.basevski@ukim.edu.mk (so mali bukvi).

Неблаговремено доставените материјали и оние кои нема да бидат напишани согласно упатството нема да бидат објавени во тој број, туку ќе бидат поместени за објавување во наредниот број од Билтенот, односно откако ќе ја добиеме бараната верзија.

Ви благодариме за соработката.

Со почит,

УКИМ-Ректорат

Изготвил:Т.Б.

Одобрил:К.М.

Содржина на Билтен број 1133 од 1 ноември 2016 година

АРХИТЕКТОНСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања по група предмети од научната област на архитектонското проектирање на Институтот за архитектонско проектирање при Архитектонскиот факултет во Скопје (**д-р Михајло Зиноски**).....8-26

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област (дисциплина) финансии, по предметите: фискален и монетарен систем на ЕУ и банкарство, на Економскиот факултет во Скопје (**д-р Ѓорѓи Гоцков**).....27-37
2. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Реафирмација на регионалниот економски развој: современи трендови за подобрување на ефикасноста на стратегиите и политиките од м-р Билјана Цветановска Гугоска**, пријавена на Економскиот факултет во Скопје.....38-51
3. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Глобализација vs локализација – перспективата на економскиот развој на Република Македонија од м-р Кристина Јованова**, пријавена на Економскиот факултет во Скопје.....52-61
4. Преглед на прифатени теми за изработка на докторска дисертација на Економскиот факултет во Скопје (**м-р Лазо Димитров, м-р Христина Таневска**).....62

МАШИНСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Машинскиот факултет во Скопје (**Даниела Козаровска**).....63

ПРАВЕН ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Правна заштита на добро познати трговски марки во компаративното право од м-р Милица Шутова**, пријавена на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје.....64-70
2. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Системот на трансфери меѓу нивоата на власта во домашното и компаративното право од м-р Маја Лазарова Крстевска**, пријавена на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје.....71-79
3. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Потребата од законска уреденост на спречување на задоцнетите плаќања во деловните трансакции, во споредбеното и домашното право-отворени прашања и перпективи од м-р Орде Ѓорѓиоски**, пријавена на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје.....80-90

ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИ ФАКУЛТЕТ

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област математичка анализа на Институтот за математика при Природно-математичкиот факултет во Скопје (**д-р Слаѓана Брсакоска**).91-108
2. Реферат за избор на наставник во звањето редовен професор за група предмети од наставно-научните области: информатика, развивање на софтвер и бази на податоци, програмски јазици и системи, информациона системи и програмирање на Природно-математичкиот факултет во Скопје (**д-р Ванчо Чабуковски**).....109-135

3. Реферат за избор на еден редовен професор од областа на неорганската хемија на Институтот за хемија при Природно-математичкиот факултет во Скопје (**д-р Билјана Пејова**).....136-161
4. Рецензија на ракописот **Институт за хемија –библиографија 1946-2016** од **проф. д-р Трајче Стафилов, акад. Глигор Јовановски**, пријавена на Природно-математичкиот факултет во Скопје.....162-167
5. Рецензија за оцена на докторската дисертација под наслов **Оптимизација на аналитички методи за контрола на биогени амини и нивно определување во македонски вина** од **м-р Крсте Ташев**, пријавена на Природно-математичкиот факултет во Скопје.....168-173

ФАКУЛТЕТ ЗА ДИЗАЈН И ТЕХНОЛОГИИ НА МЕБЕЛ И ЕНТЕРИЕР

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација под наслов **Изработка на уред за мерење и регулација на литералното отстапување на резниот алат кај лентовидни пили трупчарки** изработена од **м-р Ивица Николовски** пријавена на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер во Скопје.....174-180

ФАКУЛТЕТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ

1. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област телекомуникациско и информациско инженерство на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје (**д-р Томислав Шуминоски**).....181-200

ФАКУЛТЕТ ЗА ЗЕМЈОДЕЛСКИ НАУКИ И ХРАНА

1. Преглед на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје (**Таска Симоновска, Александар Диље, Панче Игновски, Томе Несторовски**).....201

ФАКУЛТЕТ ЗА ИНФОРМАТИЧКИ НАУКИ И КОМПЈУТЕРСКО ИНЖЕНЕРСТВО

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Сервисно-ориентирана архитектура за рударење на податоци на грид** од **м-р Горги Какашевски**, пријавена на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје.....202-206

ФАКУЛТЕТ ЗА МУЗИЧКА УМЕТНОСТ

1. Реферат за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања по областа видови инструменти (гитара), за наставните предмети: гитара и камерна музика на Факултетот за музичка уметност во Скопје, без засновање работен однос (**м-р Борче Наумоски**).....207-213
2. Реферат за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања по областа видови инструменти (гитара), за наставните предмети: гитара – популарни жанрови на Факултетот за музичка уметност во Скопје, без засновање работен однос (**м-р Дамјан Пејчиновски**).....214-221

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

1. Рецензија на ракописот **Специфични тешкотии во учењето (дислексија, дисграфија, дискалкулија и диспраксија** од авторите **Александра Каровска Ристовска, Љубица Кардалеска и Горан Ајдински**, пријавен на Филозофскиот факултет во Скопје.....222-228
2. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Историското образование во РМ 1944-1991** од **м-р Игор Јуруков**, пријавена на Филозофскиот факултет во Скопје.....229-235

ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“

1. Реферат за избор во звањето вонреден професор по предметите: историја на албанскиот јазик 1 и 2, правопис и правоговор на албанскиот јазик, албанска лингвистика 1 и 2, современ албански јазик на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје (**д-р Ајтен Камили**).....236-253
2. Реферат за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област славистика по предметот современ руски јазик на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје (**м-р Ирен Алчевска**).....254-263
3. Реферат за избор на виш лектор во наставно-научната област туркологија на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје (**м-р Сена Ариф-Шешум**).....264-274
4. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Семантиката на македонскиот роман на преминот од XX во XXI век**, од **м-р Марина Димитриева-Ѓорѓиевска**, пријавена на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје.....275-278
5. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Влијанието на билингвизмот и трилингвизмот врз семиотиката на комуникацијата во Република Македонија**, од **м-р Еди Кела**, пријавена на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје.....279-282
6. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Средновековни македонски скрипториуми**, од **м-р Марјан Патлиџановски**, пријавена на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје.....283-289
7. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Атрибутивната функција во францускиот јазик и нејзините еквиваленти во македонскиот јазик** од **м-р Милена Касапоска-Чадловска**, пријавена на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје.....290-294

ЕКОНОМСКИ ИНСТИТУТ

1. Рецензија за оцена на докторската дисертација **Иновациите како фактор на економскиот раст со посебен осврт на Република Македонија** од **м-р Анета Петковска Нонкуловска**, пријавена на Економскиот институт во Скопје.....295-301
2. Рецензија за оцена на докторската дисертација под наслов **Улогата и влијанието на малите и средните банки врз развојот на малите и средните претпријатија во Република Македонија** од **м-р Димитар Аневски**, пријавена на Економскиот институт во Скопје.....302-308

ИНСТИТУТ ЗА МАКЕДОНСКА ЛИТЕРАТУРА

1. Преглед на прифатени теми за изработка на докторска дисертација на Институтот за македонска литература во Скопје (**м-р Ивана Дрогрешка, м-р Александра Кузман**).....309

ИНСТИТУТ ЗА НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА

1. Реферат за избор во наставно-научно звање - научен соработник во наставно-научната област (дисциплина) историја на Институтот за национална историја во Скопје (**д-р Ирена Стефоска**).....310-321
2. Реферат за избор на научен соработник/доцент во Институтот за национална историја во Скопје (**д-р Никола Митровиќ**).....322-326
3. Реферат за **повлекување** на Рефератот за избор на научен соработник во Институтот за национална историја во Скопје (**д-р Филип Петровски**).....327

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО–НАУЧНИ ЗВАЊА ПО ГРУПА ПРЕДМЕТИ ОД НАУЧНАТА ОБЛАСТ НА АРХИТЕКТОНСКОТО ПРОЕКТИРАЊЕ НА ИНСТИТУТОТ ЗА АРХИТЕКТОНСКО ПРОЕКТИРАЊЕ ПРИ АРХИТЕКТОНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Архитектонскиот факултет во Скопје, на 37. седница одржана на 16.9.2016 година, донесе Одлука со која нè одреди за членови на Рецензентската комисија за избор на еден наставник во сите наставно–научни звања по група предмети од научната област на архитектонското проектирање на Институтот за архитектонско проектирање при Архитектонскиот факултет во Скопје.

На распишаниот конкурс, објавен во дневните весници „Нова Македонија“ и „Коха“ на 25.8.2016 година, се пријави д-р Михајло Зиноски, дипл.инж.арх., досегашен доцент на горенаведената група предмети од областа на архитектонското проектирање на Институтот за архитектонско проектирање при Архитектонскиот факултет во Скопје.

Врз основа на прегледот на поднесените документи и увидот во досегашната работа на кандидатот, го даваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

I. Биографски податоци и работно искуство

Кандидатот доц. д-р Михајло Зиноски, дипл.инж.арх., е роден на 17 јуни 1969 год. во Скопје. Основното образование го започнал во ОУ „Јан Амос – Коменски“, а го завршил во ОУ „Христијан Тодоровски – Карпош во Скопје, во 1981 год., со одличен успех, а средното образование го стекнал во ГДУЦ „Здравко Цветковски“ во Скопје, во 1986 год., кое, исто така, го завршил со одличен успех. Со високо образование се стекнал на Архитектонскиот факултет во Скопје, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, со одбраната на дипломската работа во јули 1996 год., на тема „Центар за грижа и воспитување на деца“, под менторство на проф. д-р Мартин Гулески, со оценка 10 (десет). Постдипломски студии на Архитектонскиот факултет во Скопје завршил во 2007 год. и во септември 2008 год. го одбрал магистерскиот труд на тема „Програмски аспекти на објектите за трговија“, под менторство на проф. д-р Михајло Волканов. Докторска дисертација одбрал исто така на Архитектонскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, во септември 2011 год., со наслов „Метода за рекурзивна анализа на комплексни програмско-просторни концепти на примерот на големите трговски центри во Скопје“, под менторство на проф. д-р Мартин Гулески.

На Архитектонскиот факултет во Скопје, при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, е избран во звањето помлад асистент по предметите: проектирање општествени згради I, предметен наставник: проф. д-р Мартин Гулески, проектирање општествени згради II, предметен наставник: проф. д-р Михајло

Волканов и предметот архитектонско проектирање (продлабочена настава), при Институтот за архитектонско проектирање на Архитектонскиот факултет во Скопје, Билтен бр. 756 од 28.4.2000 год. Со работа на Архитектонскиот факултет започнал на 01.9.2000 год., кадешто работи и денес. Во 2003 година е избран во истото звање по предметите: проектирање општествени згради I, предметен наставник: проф.д-р Мартин Гулески, проектирање општествени згради II, предметен наставник: проф. д-р Михајло Волканов и теорија и архитектонско истражување, предметен наставник: доц. д-р Анета Христова-Поповска, архитектонско проектирање (продлабочена настава) и теорија и истражување во архитектурата (продлабочена настава), Билтен бр. 832 од 01.7.2003 година. На истите предмети во звањето асистент е избран на 71. седница на Наставно-научниот совет одржана на 24.9.2008 год., Билтен бр. 946 од 15.7.2008 год. Во наставно-научното звање доцент д-р Михајло Зиноски е избран на 34. седница на Наставно-научниот совет одржана на 31.1.2012 год., и Рефератот објавен во Билтенот на Универзитетот бр.1023 од 16.1.2012 год. на предметите: архитектонско проектирање IV, архитектонско проектирање VI, и архитектонско студио од научната област на архитектонско проектирање на Институтот за архитектонско проектирање при Архитектонскиот факултет во Скопје.

Рецензентската комисија земајќи ги предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од почетокот на неговата професионална и академска кариера, објавени во Рефератот во Билтенот бр.1023 од 16.1.2012 год. како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања од последниот избор до денот на пријавата, ги зема предвид и следниве научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата.

II. Наставно-образовна дејност

Во периодот од неговиот избор во наставно-научното звање доцент до денес, кандидатот д-р Михајло Зиноски учествува во подготовка и изведување на наставата по предметот архитектонско проектирање VI (7. и 8. семестар) од втор циклус и изборните предмети: селектирани теми од јавни објекти и објекти за масовна посетеност при Институтот за архитектонско проектирање според ЕКТС-програмата. Покрај тоа учествува и на архитектонско студио V2 и VI2, (5 и 6 семестар), прв циклус и е раководител на архитектонско студио VII2 и VIII2 (7 и 8 семестар) од втор циклус при Институтот за архитектонско проектирање според ЕКТС-програмата. Кандидатот д-р Михајло Зиноски е раководител и на четири интегративни студија и пет архитектонски работилници во 9. семестар.

Кандидатот д-р Михајло Зиноски е ментор на голем број кандидати за изработка на магистерски тези, како и дел од комисиите за јавна одбрана.

Покрај учество во изведувањето на редовната настава, во текот на неговиот наставно-образовен ангажман на Архитектонскиот факултет, тој има учествувано во работата на две сесии на Летната школа за архитектура во манастирот „Св. Јоаким Осоговски“, Крива Паланка, и тоа: “Section is not a cut”,

раководител: Хан Тумертекин, 2013 година, и “Landscape and the limits of Architecture”, раководител: Елија Зенгелис, 2012 година.

Кандидатот учествувал во својство на ментор на две интернационални работилници за архитектура во рамките на научноистражувачки проекти: ментор на Трета интернационална работилница ОИКОНЕТ - “Renewing / Revitalizing: Creating livable cities”, Архитектонски факултет, Белградски универзитет, Белград, 2016 година, и работилница во рамките на проект под наслов: Подобрување на пристапноста во објектите од високото образование за лицата со посебни потреби - “Adaptation Project for Equal Access in Architecture: Case study-Faculty of Architecture, Машински факултет, Скопје, 2012 година.

Кандидатот е член во 61 комисија за оцена или одбрана на магистерски труд.

III. Научноистражувачка дејност

Од октомври 2013 година кандидатот тековно учествува на меѓународен научен проект под наслов: ОИКОНЕТ – A Global Multidisciplinary Network on Housing Research and Learning. Работната група – Граѓанска партиципација, ја сочинуваат: проф. д-р Минас Бакалчев, вонр. проф. д-р Огнен Марина и доц. д-р Михајло Зиноски од Архитектонскиот факултет во Скопје, партнер во проектот. Во рамките на темата на овој проект, кандидатот д-р Михајло Зиноски има реализирано тематски истражувачки работилници во однос на партиципацијата на различните видови учесници во процесот на создавање архитектонски концепт.

Резултатите на овие истражувања се презентирани на работните средби. Во “La Salle University, School of Architecture”, Барселона, Шпанија, во февруари 2014 година, кандидатот презентирал труд под наслов: “Re-programming-toward new realities of public space”.

На II видеоконференција го презентирал трудот под наслов: “Living-dweeling, participatory actions between students and habitants of Municipality of Ilinden - first session” на Факултетот за архитектура во Римини, Италија.

Од овој вид кандидатот доцент д-р Михајло Зиноски реализирал во Белград, Миксерхаус, во рамките на Савамалските дијалози, потоа Братислава, Словачка, во рамките на работната средба на работната група 3 - Граѓанска партиципација и четвртата работна средба со излагањето под наслов “Living-dweeling, participatory actions between students and habitants of Municipality of Ilinden - second session” во МКЦ, Скопје.

Како резултат на тригодишните истражувања ќе произлезе книга “ОИКОНЕТ READER, во чие поглавје - Chapter 3: SHOWCASES”, ќе биде публикуван труд под наслов: “LIVING – DWELLING / a participatory action between students of architecture and the residents in neighbourhood of “Ilinden” Municipality, Skopje”, чии автори се: д-р Михајло Зиноски, м-р Стефани Соларска, м-р Игор Медарски, д-р Огнен Марина и д-р Минас Бакалчев. Книгата ќе биде објавена во октомври 2016 год.

Кандидатот д-р Михајло Зиноски е автор на труд под наслов “Living-dwelling - the importance of half-private spaces in the neighbourhoods on the city border line”, чии коавтори се: м-р Стефани Соларска, м-р Игор Медарски и д-р

Огнен Марина. Трудот ќе биде објавен во списанието “WIT Press Volume Number 173 - Transactions on The Built Environment” во октомври 2016 година.

Кандидатот учествувал на меѓународен научен проект под наслов: „Подобрување на пристапноста во објектите од високото образование за лицата со посебни потреби“ започнат во 2011 година. Координатор на тимот е д-р Ана Лазаревска од Машинскиот факултет, а останати учесници во проектот се: д-р Бојан Каранаков, д-р Михајло Зиноски и д-р Дивна Пенчиќ, од Архитектонскиот факултет, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје. Проектот е стипендиран од: Програмата за развој на млад наставен кадар (JFDP), Бирото за образование и културни врски (ЕСА) при државниот оддел на САД, Главната канцеларија “Fridrih Ebert Stiftung“ (FES) во Република Македонија и Универзитетот „Св.Кирил и Методиј“ во Скопје, Македонија.

Учесниците во проектот се претставени со трудот под наслов: “Service Learning in Architecture for Improving Access to Higher Education”, кој е објавен во публикацијата: “Book of case studies: Service Learning Success Stories in Macedonia and Croatia” во 2012 година.

Во книгата „111 Тези за ГТЦ“, кандидатот објавил труд под наслов: “Идни архитектонски концепти – од постоечко кон друго“, април 2015.

Покрај горенаведените објавени трудови, д-р Михајло Зиноски учествувал и на меѓународни конференции и симпозиуми.

На 3^{та} OIKONET Конференција “Global dwelling: Sustainability-Design-Participation hosted by University of Central Lancashire”, одржана во септември 2016 во Манчестер, Англија, кандидатот учествувал со труд под наслов: “Living-dwelling - the importance of half-private spaces in the neighbourhoods on the city border line”, автори: д-р Михајло Зиноски, м-р Стефани Соларска, м-р Игор Медарски и д-р Огнен Марина.

На 3. Интернационална акедемска конференција “Places and Technologies”, одржана во април 2016 во Белград, Р Србија, кандидатот објавува труд под наслов: “Dislocation of the existing railway and bus station in the city of Kumanovo and their integration into a transport hub with adjoining contents”, автори: д-р Михајло Зиноски, м-р Стефани Соларска и м-р Игор Медарски.

На Балканското архитектонско биенале, во декември 2015, Белград, Р Србија, кандидатот д-р Михајло Зиноски е дел од Научниот одбор и член на жири-комисијата за оцена на трудовите. Во својство на воведен предавач (англ. keynote speaker) на Интернационалната конференција на биеналето “Capital a”, кандидатот има авторско излагање со трудот под наслов: “Oppositions”.

На 16. Интернационален симпозиум – MASE, 10.2015, Охрид, Македонија, кандидатот учествувал со трудот: “Implementing construction experience into sustainable design managment for improvement of the design phase”, автори: м-р Александар Петровски, д-р Валентина Жилеска-Панчовска, Биљана Блажевска-Стоилковска и Михајло Зиноски.

На Интернационалната научна конференција „Revisions of Modern Aesthetics“, во јуни 2015, одржана на Архитектонскиот факултет, Универзитет во Белград, Р Србија, кандидатот учествувал со авторскиот труд под наслов: “RE-Configured Reality”.

Во рамките на вториот циклус на петгодишните интегрирани студии, доц. д-р Михајло Зиноски е ментор на 89 кандидати за изработка на магистерски труд.

IV. СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Доц. д-р Михајло Зиноски, својата стручно-уметничка дејност ја изразува преку учество на национални и меѓународни изложби и манифестации во областа на архитектонското творештво, и тоа:

На 38. Салон на архитектура, во март 2016, кандидатот учествувал со авторски проект под наслов: „Урбан лофт“, Универзитет во Белград, Архитектонски факултет.

На изложбата: „Македонските дела на Биеналето на архитектура во Венеција - 2012 год.“, март 2014, Музеј на град Скопје, Скопје, куратори: проф. Минас Бакалчев и проф. Митко Х. Пуља, кандидатот учествувал со група автори.

Кандидатот доц. Михајло Зиноски учествувал на: “Lisbon Architecture Triennale” Лисабон, Португалија, декември 2013, со проект под наслов “Looking in the mirror” во рамките на - Студио МЕТАМАК Архитектонски колектив, куратори: проф. Минас Бакалчев и проф. Митко Х. Пуља, учесници: Минас Бакалчев, Митко Х. Пуља, Саша Тасиќ, Михајло Зиноски, Олгица Нелковска, Славко Јосифовски и др. автори. Кандидатот учествувал и во подготовката на каталогот за изложбата.

На национално ниво, кандидатот учествувал на Биеналето на македонската архитектура – ВIMAS, во МГС, Скопје, 2012 година, на “Групно јавно претставување на архитектонски дела”, со група автори. Кандидатот учествува на самостојна изложба на “МЕТАМАК: Архитектонски колектив” во Музеј на град Скопје, Скопје, мај 2012, со група автори.

На Националното претставување на 13. Меѓународна архитектонска изложба La Biennale Di Venezia, Венеција, Италија, ноември 2012 кандидатот учествувал со група автори со проектот под наслов “Architecture in the Mirror: Everyday and Sublime”.

V. СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ И ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС

Кандидатот доцент д-р Михајло Зиноски реализирал одреден број архитектонски дела, како и членување во жири-комисии и меѓународен научен одбор.

Кандидатот реализирал објект за кој изработил и основен проект во јули 2016 за реконструкција и надградба на кат на индивидуална семејна кука. Објектот се наоѓа во општина Кисела Вода 2, Скопје, а инвеститор е З.Н. Проектот е заверен во Д.П.Т.У. "БОНОР Инженеринг" Д.О.О.Е.Л. – Скопје со техн. бр. 0701-146.

Во април 2015, кандидатот изработил основен проект и реализирал православен храм, Пресвета Троица во општина Центар, Маџир Маало, Скопје за инвеститор В.М. Проектот е заверен во Д.П.Т.У. "Горичанка" Д.О.О. – Скопје со техн. бр. 0807-15/1.

Во ноември 2014, кандидатот изработил основен проект за реконструкција и пренамена на станбен објект и реализирал надградба во општина Центар, Скопје за инвеститор К.Н. Проектот е заверен во Д.П.Т.У. "Горичанка" Д.О.О. – Скопје со техн. бр. 0802-28.

Во април 2013, кандидатот реализирал објект и изработил основен проект за станбена куќа во Свети Николе за инвеститор Б.М.

Во февруари 2015, доц. д-р Михајло Зиноски изработува идеен архитектонски проект: „Повеќесемејна станбена зграда 7.2.1“ согласно со АУП за ГП 7.2 од ДУП за Северен дел од локалитетот за касарна Илинден, Скопје, за комплекс на градба на станбени објекти според проектот АРМ - мој вистински дом, инвеститор: Министерство за одбрана на Р Македонија. Во проектот учествуваат: Минас Бакалчев, Саша Тасиќ, Михајло Зиноски, Стефани Соларска и Игор Медарски.

Во периодот 2013-2014, кандидатот изработува архитектонско-урбанистички проекти: „АУП за ГП 7.1, ГП 7.2 и ГП 7.3“ од ДУП за Северен дел од локалитетот за касарна Илинден, Скопје за комплекс на градба на станбени објекти според проектот АРМ - мој вистински дом, инвеститор: Министерство за одбрана на Р Македонија, автори: Б. Муличковски, М. Бакалчев, М. Хаџи-Пуља, С. Тасиќ, Михајло Зиноски, С. Јосифовски, О. Нелковска.

Во дејностите од поширок интерес доц. д-р Михајло Зиноски на 11.2013 год. е член на жири-комисија за доделување на наградата од Асоцијацијата на архитектите на Македонија „Андреја Дамјанов“ за животно достигнување во областа на архитектурата на проф. д-р Михаил Токарев.

Кандидатот членува и во Комисијата за контрола на прашањата за екстерно тестирање, како и во жири-комисијата на конкурс распишан од АКН за изработка на предлог-решение за утврдување на центарот на Р Македонија во 2014 година.

Како позначајни дејности од поширок интерес се учеството на кандидатот како член на меѓународен научен одбор на меѓународната конференција “Capital a”, во рамките на балканското архитектонско биенале - ВАВ 2015, Белград, Р Србија, во декември 2015 година, како и член на интернационалната жири-комисија на Балканското архитектонско биенале – ВАВ 2015, Белград, Р Србија.

Оценка од самоевалуација

Кандидатот д-р Михајло Зиноски, во континуитет е позитивно оценет со високи оценки за наставно-образовната дејност од анонимно спроведената анкета на студентите на Архитектонскиот факултет (8.987).

ЗАКЛУЧОК

Според увидот во севкупното дејствување на доц. д-р Михајло Зиноски, дипл.инж.арх., Комисијата смета дека кандидатот, со својата наставна, научно-истражувачка, стручно-уметничка и стручно-апликативна дејност, постигнал резултати со кои не само што ги исполнува критериумите за избор во наставник во сите наставно – научни звања по група предмети од научната област на архитектонското проектирање на Институтот за архитектонско проектирање при Архитектонскиот факултет, туку видливо придонесува во збогатувањето на содржината и квалитетот на вкупното едукациско и стручно-научно работење на Архитектонскиот факултет во рамки на домашното и меѓународното високообразовно опкружување.

Комисијата има особено високо мислење за наставниот ангажман на доцент д-р Михајло Зиноски во наставно-образовниот процес на Факултетот, во кој кандидатот манифестираше висока посветеност и пасионираност, што резултираше со настава од највисок квалитет.

Стручната дејност на кандидатот, исто така, ги одразува широкиот интерес и ангажираност во струката и високиот квалитет на неговите професионални ангажмани, настапи и трудови било да се работи за национални или меѓународни проекти. Од исклучителна важност за комплетирање на високите мислења за богатото професионално curriculum vitae на доц. д-р Михајло Зиноски е неговата ангажираност и учество во меѓународната стручно-научна академска средина чии резултати манифестираат особена актуелност и релевантност.

Од сето горекажано произлегува единствениот став на Комисијата со големо задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Архитектонскиот факултет, врз основа на Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, да го избере доц. д-р Михајло Зиноски во наставно-научното звање вонреден професор по група предмети од научната област на архитектонското проектирање на Институтот за архитектонско проектирање при Архитектонскиот факултет во Скопје.

Рецензентска комисија

Д-р Минас Бакалчев, редовен професор – претседател, с.р.

Д-р Анета Христова-Поповска, редовен професор – член, с.р.

Д-р Мирослав Грчев, редовен професор – член, с.р.

ОБРАЗЕЦ

Анекс 2

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: д-р Михајло Љубомир Зиноски дипл.инж.арх.

Институција: Архитектонски факултет - Скопје

Научна област: архитектонско проектирање и дизајн

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
01.	Архитектонско проектирање VI, летен сем. 2010/2011 (0+2), вежби: 2 часа x 15 недели x 0,03 x 2 групи	1,8
02.	Архитектонско студио VIII/2, летен сем. 2010/2011 (0+8), тема: „Центар за спорт и рекреација“, Раководител: Проф. д-р Анета Христова Поповска вежби: 8 часа x 15 недели x 0,03	3,6
03.	Архитектонско студио VI/2, летен сем. 2010/2011 (0+6), вежби: 6 часа x 15 недели x 0,03	2,7
04.	Архитектонско проектирање VI, зимски сем. 2011/2012 (1+0), вежби: 2 часа x 15 недели x 0,03 поени	0,9
05.	Архитектонско студио V/2, зимски сем. 2011/2012 (0+6), вежби: 6 часа x 15 недели x 0,03	2,7
06.	Архитектонско студио VII/2, зимски сем. 2011/2012 (0+8), тема: „Транзитен транспортно – трговски центар“, Раководител: Доц. д-р Михајло Зиноски вежби: 8 часа x 15 недели x 0,03	3,6
07.	Архитектонско проектирање VI, летен сем. 2011/2012 (2+0), предавања: 2 часа x 15 недели x 0,05	1,5

08.	Архитектонско студио VIII/2, летен сем. 2011/2012 (0+8), тема: „Рекреативен спа центар“, Раководител: Доц. д-р Михајло Зиноски вежби: 8 часа x 15 недели x 0,03	3,6
09.	Архитектонско студио VI/2, летен сем. 2011/2012 (0+6), вежби: 6 часа x 15 недели x 0,03	2,7
10.	Објекти за масовна посетеност (изборен предмет), летен сем. 2011/2012 (1+0), предавања: 1 час x 15 недели x 0,05	0,75
11.	Архитектонско проектирање VI, зимски сем. 2012/2013 (1+0), предавања: 1 час x 15 недели x 0,05 поени	0,75
12.	Архитектонско студио VII, зимски сем. 2012/2013 (0+8), тема: „Трговски – транспортен комплексен центар во Кратово“, раководител: доц. д-р Михајло Зиноски вежби: 8 часа x 15 недели x 0,03	3,6
13.	Архитектонско студио V, зимски сем. 2012/2013 (0+6), вежби: 6 часа x 15 недели x 0,03	2,7
14.	Архитектонска работилница, зимски сем. 2012/2013 (0+6), тема: „Ре - програмирање на јавниот градски простор“, раководител: доц. д-р Михајло Зиноски вежби: 6 часа x 15 недели x 0,03	2,7
15.	Архитектонско студио IX, зимски сем. 2012/2013 (0+8), тема: „Кардиолошки истражувачки центар за едукација на медицински кадар, рехабилитација на болни и престој на посетители на брегот на Охридското Езеро“, раководител: доц. д-р Михајло Зиноски вежби: 8 часа x 15 недели x 0,03 x 3	10,8
16.	Архитектонско проектирање VI, летен сем. 2012/2013 (2+0), предавања: 2 часа x 15 недели x 0,05	1,5
17.	Архитектонско студио VIII, летен сем. 2012/2013 (0+8), тема: „Нов центар за кинетички активности, гимнастика, рекреација, здравје на тело“, раководител: доц. д-р Михајло Зиноски вежби: 8 часа x 15 недели x 0,03	3,6

18.	Архитектонска работилница, летен сем. 2012/2013 (0+6), тема: „Архитектура на работ“, раководител: доц. д-р Михајло Зиноски вежби: 6 часа x 15 недели x 0,03	2,7
19.	Селектирани теми од јавни објекти (изборен предмет), летен сем. 2012/2013 (1+0), предавања: 1 час x 15 недели x 0,05	0,75
20.	Архитектонско студио VI, летен сем. 2012/2013 (0+6), вежби: 6 часа x 15 недели x 0,03	2,7
21.	Архитектонско проектирање VI, зимски сем. 2013/2014 (1+0), предавања: 1 час x 15 недели x 0,05	0,75
22.	Интегративно студио IX, зимски сем. 2013/2014 (0+10), тема: „Архитектура на работ“, раководител: доц. д-р Михајло Зиноски вежби: 10 часа x 15 недели x 0,03	4,5
23.	Архитектонска работилница, зимски сем. 2013/2014 (0+7), тема: „Архитектура на работ“, раководител: доц. д-р Михајло Зиноски вежби: 7 часа x 3 недели x 0,03	0,63
24.	Селектирани теми од јавни објекти (изборен предмет), зимски сем. 2013/2014 (1+0), предавања: 1 час x 15 недели x 0,05	0,75
25.	Архитектонско студио VII, зимски сем. 2013/2014 (0+8), тема: „Ре - квалификација“, Раководител: Доц. д-р Михајло Зиноски вежби: 8 часа x 15 недели x 0,03	3,6
26.	Архитектонско студио V, зимски сем. 2013/2014 (0+6), вежби: 6 часа x 15 недели x 0,03	2,7
27.	Архитектонско проектирање VI, летен сем. 2013/2014 (2+0), предавања: 2 часа x 15 недели x 0,05	1,5
28.	Архитектонско студио VIII, летен сем. 2013/2014 (0+8), тема: „Помеѓу“, Раководител: Доц. д-р Михајло Зиноски вежби: 8 часа x 15 недели x 0,03	3,6
29.	Архитектонско проектирање VI, летен сем. 2013/2014 (2+0), вежби: 2 часа x 15 недели x 0,03 x 2 групи	1,8

30.	Селектирани теми од јавни објекти (изборен предмет), летен сем. 2013/2014 (2+0), предавања: 2 часа x 15 недели x 0,05	1,5
31.	Архитектонско студио VI, летен сем. 2013/2014 (0+6), вежби: 6 часа x 15 недели x 0,03	2,7
32.	Архитектонско пројектирање VI, зимски сем. 2014/2015 (1+0), предавања: 1 час x 15 недели x 0,05	0,75
33.	Интегративно студио IX, зимски сем. 2014/2015 (0+8), тема: „Место архитектура - програма“, Раководител: Доц. д-р Михајло Зиноски вежби: 8 часа x 15 недели x 0,03	3,6
34.	Архитектонска работилница, зимски сем. 2014/2015 (0+8), тема: „Ре – интерпретирај, програмирај, употреби, креирај“, раководител: доц. д-р Михајло Зиноски вежби: 7 часа x 8 недели x 0,03	1,68
35.	Селектирани теми од јавни објекти (изборен предмет), зимски сем. 2014/2015 (1+0), предавања: 1 час x 15 недели x 0,05	0,75
36.	Архитектонско студио VII, зимски сем. 2014/2015 (0+8), тема: „Отворен трговски објект – градски пазар“, раководител: доц. д-р Михајло Зиноски вежби: 8 часа x 15 недели x 0,03	3,6
37.	Архитектонско студио V, зимски сем. 2014/2015 (0+6), вежби: 6 часа x 15 недели x 0,03	2,7
38.	Објекти за масовна посетеност (изборен предмет), зимски сем. 2014/2015 (1+0), предавања: 1 час x 15 недели x 0,05	0,75
39.	Архитектонско пројектирање VI, летен сем. 2014/2015 (1+0), предавања: 1 часа x 15 недели x 0,05	0,75
40.	Архитектонско студио VIII, летен сем. 2014/2015 (0+8), тема: „Вертикален гимназиум“, раководител: доц. д-р Михајло Зиноски вежби: 8 часа x 15 недели x 0,03	3,6
41.	Архитектонско студио VI, летен сем. 2014/2015 (0+6),	2,7

	вежби: 6 часа x 15 недели x 0,03	
42.	Селектирани теми од јавни објекти (изборен предмет), летен сем. 2014/2015 (2+0), предавања: 2 часа x 15 недели x 0,05	1,5
43.	Архитектонско проектирање VI, зимски сем. 2015/2016 (1+0), предавања: 1 час x 15 недели x 0,05	0,75
44.	Интегративно студио IX, зимски сем. 2015/2016 (0+8), тема: „Архитектонски транскрипт – истражување на морфосинтаксичките правила на јазикот на архитектурата“, раководител: доц. д-р Михајло Зиноски вежби: 8 часа x 15 недели x 0,03	3,6
45.	Архитектонска работилница, зимски сем. 2015/2016 (0+8), тема: „Партиципација помеѓу населението на населба Илинден и студенти, Living-Dwelling 2“, раководител: доц. д-р Михајло Зиноски вежби: 7 часа x 8 недели x 0,03	1,68
46.	Архитектонско студио VII, зимски сем. 2015/2016 (0+8), тема: „Нов градски пејзаж-Пренамена на напуштен објект од скопската железница“, раководител: доц. д-р Михајло Зиноски, вежби: 8 часа x 15 недели x 0,03	3,6
47.	Архитектонско студио V, зимски сем. 2015/2016 (0+6), вежби: 6 часа x 15 недели x 0,03	2,7
48.	Објекти за масовна посетеност (изборен предмет), зимски сем. 2015/2016 (1+0), предавања: 1 час x 15 недели x 0,05	0,75
49.	Архитектонско проектирање VI, летен сем. 2015/2016 (1+0), предавања: 1 часа x 15 недели x 0,05	0,75
50.	Архитектонско студио VIII, летен сем. 2015/2016 (0+8), тема: „Специјална болница за белодробни заболувања во с. Лешок“, раководител: доц. д-р Михајло Зиноски вежби: 8 часа x 15 недели x 0,03	3,6
51.	Архитектонско студио VI, летен сем. 2015/2016 (0+6), вежби: 6 часа x 15 недели x 0,03	2,7

52.	Селектирани теми од јавни објекти (изборен предмет), летен сем. 2015/2016 (2+0), предавања: 2 часа x 15 недели x 0,05	1,5
53.	Архитектонско проектирање VI, зимски сем. 2016/2017 (1+0), предавања: 1 час x 15 недели x 0,05	0,75
54.	Интегративно студио IX, зимски сем.2016/2017 (0+8), тема:„РЕ-квалификација на јавниот транспортен систем во преодот од средни кон големи градови – Велес“, раководител: доц. д-р Михајло Зиноски вежби: 8 часа x 15 недели x 0,03	3,6
55.	Архитектонска работилница, зимски сем. 2016/2017 (0+8), тема: „Привремени градби во времето на принудни миграции“ вежби: 7 часа x 8 недели x 0,03	1,68
56.	Архитектонско студио VII, зимски сем. 2016/2017 (0+8), тема: „Нов трговско – транспортен центар во Велес“, раководител: доц. д-р Михајло Зиноски вежби: 8 часа x 15 недели x 0,03	3,6
57.	Архитектонско студио V, зимски сем. 2016/2017 (0+6), раководител: проф. д-р Анета Христова Поповска вежби: 6 часа x 15 недели x 0,03	2,7
58.	Селектирани теми од јавни објекти (изборен предмет), летен сем. 2016/2017 (2+0), предавања: 2 часа x 15 недели x 0,05	1,5
59.	Настава во школи и работилници (раководител): -Ментор на трета интернационална работилница – OIKONET, “Renewing/Revitalizing: Creating Liveable cities”, Архитектонски факултет, Белградски Универзитет, Белград (2016) -Ментор на Интернационална летна школа за архитектура “Section is not a cut”, Летна школа за архитектура, Манастир „Св. Јоаким Осоговски“, УКИМ, Архитектонски факултет, Скопје, Р. Македонија, (2013) -“Book of Case Studies: Service Learning Success Stories in Macedonia and Croatia”, проект под наслов: “Adaptation Project for Equal Access in Architecture: Case Study- Faculty of Architecture, Skopje”, ментори: д-р Бојан Каранаков, д-р Михајло Зиноски, д-р Дивна Пенчиќ, Архитектонски факултет, УКИМ, Скопје, Р.Македонија, (2012)	6

	-Ментор на Интернационална летна школа за архитектура “Пејзажот и границите на архитектурата”, Летна школа за архитектура, Манастир „Св. Јоаким Осоговски“, УКИМ, Архитектонски факултет, Скопје, Р.Македонија, (2012)	
60.	Подготовка на нов предмет: -Архитектонско проектирање VI, зимски семестар, предавања - Архитектонско проектирање VI, летен семестар, предавања - Селектирани теми од јавни објекти (изборен предмет), предавања - Објекти за масовна посетеност (изборен предмет), предавања	4
61.	Ментор на дипломска работа: 2014, 12 кандидати x 0,2	2,4
62.	Член на комисија за оцена или одбрана на дипломска работа: 2014, 16 кандидати x 0,1	1,6
63.	Член на комисија за оцена или одбрана на магистратура: 61 кандидати x 0,3	18,3
	Вкупно	169,82

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
01.	Ментор на магистерска работа : 2012-2016, 89 кандидати x 1	89
02.	Учесник во меѓународен научен проект: OIKONET–Глобална мулти-дисциплинарна мрежа во истражување на домувањето и учењето, (2013) Работна група 3 – Граѓанска партиципација, Учесници во проектот: д-р Михајло Зиноски, д-р Огнен Марина, д-р Минас Бакалчев, проект number: 539369-LLP1-2013-1-ES-ERASMUS	5
03.	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир: -WIT press Volume Number 173 – “Transactions on the Built Environment”, труд под наслов: “Living-Dwelling The importance of half-private spaces in the neighbourhoods on the city border line”, (2016) автори: Михајло Зиноски, Стефани Соларска, Игор Медарски, Огнен Марина. (трудот е во печат) -“OIKONET Reader, Chapter 3: SHOWCASES”, труд под наслов: “LIVING-DWELLING / a participatory action between students of architecture and the residents in the neighbourhood of Ilinden Municipality, Skopje”, (2016) автори:	2(1,6)

	<p>Михајло Зиноски, Стефани Соларска, Игор Медарски, Огнен Марина, Минас Бакалчев. (трудот е во печат), project number: 539369-LLP1-2013-1-ES-ERASMUS</p> <p>-Karanakov, B., Zinoski, M., Pencic, D. (2012) <i>Service Learning in Architecture for Improving Access to Higher Education</i>. Book of case studies: Service learning success stories in Macedonia and Croatia. AEIFProject Equal Access through Service Learning for Persons with Disabilities, implemented through the Macedonian American Alumni Association (MAAA). Стр. 19-26, (ISBN978-608-4700-04-3) 0+0+1,6</p>	
04.	<p>Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор:</p> <p>-“3rd OIKONET Conference hosted by the University of Central Lancashire, Global Dwelling: Sustainability-Design-Participation” Manchester, UK, труд под наслов: “Living-Dwelling The importance of half-private spaces in the neighbourhoods on the city border line” (2016), автори: Михајло Зиноски, Стефани Соларска, Игор Медарски, Огнен Марина, стр.— (ISBN--)</p> <p>- “3rd International Academic Conference on Places and Technologies”, Белград, Р.Србија, труд под наслов: “Dislocation of the existing railway and bus station in the city of Kumanovo and their integration into a transport hub with adjoining contents”, (2016) автори: Михајло Зиноски, Игор Медарски, Стефани Соларска, стр. 817-823 (ISBN 978-86-7924-161-0)</p> <p>-“16th International Symposium – MASE” , Охрид, Македонија, труд под наслов: “Implementing construction experience into sustainable design management for improvement of the design phase” (2015), автори: Александар Петровски, Валентина Жилеска-Панчовска, Биљана Блажевска-Стоилковска, Михајло Зиноски, стр.967-973 (ISBN 608-4510-24-8)</p> <p>- “Balkan Architectural Biennale, International Conference – Capital a”, Белград, Р.Србија, труд под наслов: “Oppositions” (2015), автор: д-р Михајло Зиноски, стр. 199-216 (ISBN 978-86-916-755-1-6)</p> <p>-“International Scientific Conference – Revisions of Modern Aesthetics”, Архитектонски факултет, Универзитет во Белград, Р. Србија, (2015) труд под наслов: “RE-Configured Reality”, автор: д-р Михајло Зиноски, стр. 728-742 (ISBN 978-86-7924-144-3)</p> <p>2,4+2,4+1,8+3,0+3,0</p>	15(12,6)
05.	Труд објавен во зборник на трудови на в.о. институција:	2

	„111 Тези за ГТЦ“, (2015), труд под наслов: „Идни архитектонски концепти – од постоечко кон друго“, автор: д-р Михајло Зиноски, стр. 39-42.	
06.	<p>Секциски предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество:</p> <p>-ОΙΚΟΝΕΤ – Глобална мултидисциплинарна мрежа во истражување на домувањето и учењето, (2014) Работна група 3 – Граѓанска партиципација, Втора видео конференција: Живеење-домување, партиципативни акции помеѓу студентите и жителите на општина Илинден, Скопје – прва сесија, Факултет за архитектура, Римини, Италија, излагања: д-р Михајло Зиноски, д-р Огнен Марина, м-р Олгица Нелковска, Учесници: студенти од Архитектонска работилница 9 семестар од УКИМ, Архитектонски факултет – Скопје</p> <p>- Глобална мултидисциплинарна мрежа во истражување на домувањето и учењето, (2014) Работна група 3 – Граѓанска партиципација, Прва работна средба: РЕ-Програмирање – кон новите реалности на јавниот простор, излагање: д-р Михајло Зиноски, Ла Сал, Факултет за архитектура, Барселона, Шпанија</p> <p>-Глобална мултидисциплинарна мрежа во истражување на домувањето и учењето, (2015) Работна група 3 – Граѓанска партиципација, Вторна работна средба, излагање: д-р Михајло Зиноски, Општина на град Братислава и Технички универзитет во Братислава, Словачка</p> <p>-Глобална мултидисциплинарна мрежа во истражување на домувањето и учењето, (2015) Работна група 3 – Граѓанска партиципација, Четврта работна средба: Живеење – домување, партиципативни акции помеѓу студентите и жителите на општина Илинден, Скопје – втора сесија, излагање: д-р Михајло Зиноски, д-р Огнен Марина, МКЦ, Скопје</p>	8
07.	<p>Учество на научен/стручен собир со реферат: - усна презентација:</p> <p>- “3rd International Academic Conference on Places and Technologies”, Белград, Р.Србија, труд под наслов: “Dislocation of the existing railway and bus station in the city of Kumanovo and their integration into a transport hub with adjoining contents”, (2016) автори: Михајло Зиноски, Игор Медарски, Стефани Соларска, стр. 817-823 (ISBN 978-86-7924-161-0)</p> <p>- “Balkan Architectural Biennale, International Conference – Capital a”, Белград, Р.Србија, труд под наслов: “Oppositions”, (2015) автор: д-р Михајло Зиноски, стр. 199-216 (ISBN 978-86-916-755-1-6)</p> <p>-“International Scientific Conference – Revisions of Modern Aesthetics”, Архитектонски факултет, Универзитет во Белград, Р.Србија, (2015) труд под</p>	4

	наслов: “RE-Configured Reality”, автор: д-р Михајло Зиноски, стр. 728-742 (ISBN 978-86-7924-144-3) - Савамаалски дијалози –Изложба и дискусии / видеоконференција, Миксерхаус, Савамала, Белград, Србија, (2014), координатор: д-р Мирјана Деветаковиќ, излагање д-р Михајло Зиноски 4 x 1	
	Вкупно	122,2

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
01.	<p>Јавно изведено или претставено уметничко дело од областа на архитектурата и урбанизмот, во облик признат во структурата:</p> <p>-„Македонските дела на Биеналето на архитектура во Венеција – 2012 година“, изложба, Музеј на град Скопје, Скопје, куратори: Минас Бакалчев, Митко Хаџи-Пуља, со група автори (2014).</p> <p>-Lisbon Architecture Triennale, “Looking in the Mirror”, Studio МЕТАМАК Architectural Collective, Лисабон, Португалија, куратори: Минас Бакалчев, Митко Хаџи-Пуља, учесници: Саша Тасиќ, Михајло Зиноски, Олгица Нелковска, Минас Бакалчев, Митко Хаџи-Пуља, Славко Јосифовски и други автори (2013).</p> <p>-Биенале на македонската архитектура – БИМАС, „Групно јавно претставување на архитектонски дела“, МГС, Скопје, со група автори, (2012).</p> <p>-МЕТАМАК: Архитектонски колектив, изложба, Музеј на град Скопје, Скопје, со група автори (2012).</p> <p>-“Architecture in the Mirror: Everyday and Sublime”, национално претставување на 13-та меѓународна архитектонска изложба La Biennale Di Venezia, Италија, со група автори (2012).</p>	40
02.	<p>Самостојно јавно претставување на архитектонски и урбанистички дела со публикација:</p> <p>„38. Салон на архитектура“, индивидуален учесник со проект под наслов: „Урбан лофт“, Универзитет во Белград, Архитектонски факултет (2016).</p>	8
03.	<p>Идејно архитектонско решение:</p> <p>-„Повеќесемејна станбена зграда 7.2.1“ согласно со АУП за ГП 7.2 од ДУП за Северен дел од локалитетот за касарна Илинден, Скопје за комплекс на градба на станбени објекти според проектот АРМ-мој вистински дом, автори: М.</p>	4

	Бакалчев, С. Тасиќ, М. Зиноски, С. Соларска, И. Медарски, инвеститор: Министерство за одбрана на Р Македонија (2015).	
04.	<p>Изведен архитектонски објект:</p> <p>-Реализација на основен проект за реконструкција и надградба на кат на индивидуална семејна куќа, ул. Дете Татуличе бр.8а, КО Кисела Вода 2, Скопје, инвеститор: З.Н., тех. бр. 0701-146 (2016)</p> <p>-Реализација на основен проект за православен храм „Пресвета Троица“, ул. Светиниколска, општина Центар, Маџирмаало, Скопје, инвеститор: В.М., техн. бр. 0807-15/1 (2015)</p> <p>- Реализација на основен проект за реконструкција и пренамена на покрив на станбен објект, ул. Златко Шнајдер бр.12, општина Центар, Скопје, инвеститор: К.Н., техн. бр. 0802-28 (2014)</p> <p>-Реализација на основен проект за станбена куќа, инвеститор: Б.М., ул. Карпошева бр.110, Свети Николе, соработник: Маријана Миновска, (2013)</p>	24
05.	<p>Урбанистичко решение:</p> <p>„АУП за ГП7.1, ГП 7.2 и ГП 7.3“ од ДУП за Северен дел од локалитетот за касарна Илинден, Скопје за комплекс на градба на станбени објекти според проектот АРМ-мој вистински дом, инвеститор: Министерство за одбрана на Р.Македонија, автори: Б. Муличковски, М. Бакалчев, М Хаџи-Пуља, С. Тасиќ, М. Зиноски, С. Јосифовски, О. Нелковска (2013-2014)</p>	1
	Вкупно	77

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
01.	<p>Член на национална жири-комисија:</p> <p>-Член на жири-комисија на конкурс за предлог решение за утврдување на центарот на Македонија, распишан на конкурсот АКН на Р. Македонија (2014)</p> <p>-Член на жири комисија за додела на награда од Асоцијација на архитекти на Македонија „Андреа Дамјанов“ за животно достигнување во областа на архитектурата на проф. д-р Михаил Токарев (2013)</p>	2
02.	Член на меѓународна жири-комисија:	2

	-Член на интернационално жири на балканско архитектонско биенале – БАБ 2015, Белград, Р Србија	
--	---	--

Дејности од поширок интерес		
01.	Учество во комисији и тела на државни и други органи: Член на Комисија за контрола на прашања за екстерно тестирање (2014)	1
02.	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир: -Член на меѓународен научен одбор на меѓународна конференција: “Capital a”, во рамките на балканско архитектонско биенале – БАБ 2015, Белград, Р Србија	2
Вкупно		7

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	169,82
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	122,2
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	77
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	7
Вкупно	376,02

Членови на Комисијата

1. Д-р Минас Бакалчев, редовен професор – претседател, с.р.
2. Д-р Анета Христова-Поповска, редовен професор – член, с.р.
3. Д-р Мирослав Грчев, редовен професор – член, с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА
ВО НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ (ДИСЦИПЛИНА) ФИНАНСИИ,
ПО ПРЕДМЕТИТЕ: ФИСКАЛЕН И МОНЕТАРЕН СИСТЕМ НА ЕУ И
БАНКАРСТВО, НА ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје/Економски факултет - Скопје, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 9.9.2016 година, за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област (дисциплина) финансии, по предметите: фискален и монетарен систем на ЕУ и банкарство, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 02-1642/10, донесена на 30.9.2016 година, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Михаил Петковски, редовен професор на Економскиот факултет во Скопје, д-р Горан Петревски, редовен професор на Економскиот факултет во Скопје и д-р Владимир Филиповски, редовен професор на Економскиот факултет во Скопје.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања во научната област (дисциплина) финансии, по предметите: фискален и монетарен систем на ЕУ и банкарство, во предвидениот рок се пријави доц. д-р Ѓорѓи Гоцков.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот доц. д-р Ѓорѓи Гоцков е роден на 7.6.1973 година, во Валандово. Средно образование завршил во Скопје на средното насочено училиште по математика и информатика во гимназијата „Раде Јовчевски-Корчагин“. Со високо образование се стекнал на Економскиот факултет во Скопје во 1997 година. Дипломирал на 2.7.1997 година, со просечен успех 8,36.

Кандидатот активно се служи со англискиот јазик.

Во учебната 1998/1999 година се запишал на втор циклус (магистерски) студии на Економскиот факултет во Скопје. Студиите ги завршил во 2002 година, со просечен успех 8,22. На 2.6.2009 година го одбрал магистерскиот труд на тема: „Методологија за следење и анализа на финансиските текови во Република Македонија“.

Докторска дисертација пријавил во 2009 година на Економскиот факултет во Скопје. Дисертацијата на тема: „Интергрирани макроекономски сметки и случајот на Република Македонија“ ја одбрал на 6.12.2011 година, пред Комисија во состав: проф. д-р Михаил Петковски, проф. д-р Љубе Трпески, проф. д-р Трајко Славески, проф. д-р Горан Петревски и проф. д-р Сашо Ќосев. Со тоа се стекнал со научниот степен доктор на науки од научната област економски науки.

На 24.2.2012 година е избран во звањето доцент на Економскиот факултет во Скопје во областа економски науки, по предметот фискален и монетарен систем на ЕУ.

Во моментот е доцент. Последниот реферат за избор е објавен во Билтен бр.1024 од 1.2.2012 година.

Треба да се истакне дека кандидатот доц. д-р Ѓорѓи Гоцков во својата досегашна кариера има богато работно искуство, проследено со работа на значајни позиции во

Народна банка на Република Македонија и Министерство за финансии. Исто така, членувал во неколку значајни меѓународни и домашни тела.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од почетокот на кариерата, објавени во Билтен бр. 1024 од 1.2.2012 година, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Економски факултет - Скопје, кандидатот доц. д-р Ѓорѓи Гоцков изведува настава на прв циклус студии по предметите: фискален и монетарен систем на ЕУ и банкарство, на втор циклус студии на студиската програма монетарна економија, финансии и банкарство, по предметите: монетарна и фискална политика во ЕУ и монетарна анализа, и на втор циклус студии на студиската програма европски студии, по предметот европски монетарен систем и монетарна унија.

Кандидатот бил ментор на 100 дипломски трудови.

Кандидатот учествувал како член во комисија за оцена/или одбрана на 140 дипломски, 97 магистерски трудови и на 20 докторски дисертации.

Кандидатот има добиено акредитација за ментор на студенти од втор циклус студии од Одборот за акредитација и евалуација во високото образование.

Научноистражувачка дејност

Д-р Ѓорѓи Гоцков има објавено вкупно 19 научни трудови во периодот од изборот во звањето доцент до денес од соодветната област, од кои 6 труда со оригинални научни резултати објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор, 3 труда со оригинални научни резултати објавени во научно/стручно списание, 4 труда со оригинални научни/стручни резултати објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор, 2 труда со оригинални научни/стручни резултати објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир, 3 труда објавени во зборник на трудови во високообразовна институција и една монографија.

Во изборниот период, доц. д-р Ѓорѓи Гоцков учествувал во 1 меѓународен научен проект и во 1 национален научен проект.

Кандидатот бил ментор на 28 магистерски трудови.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Доц. д-р Ѓорѓи Гоцков активно е вклучен во стручно-апликативната работа на Економскиот факултет во Скопје и на други државни органи. Автор е на една книга од стручна област.

Особена активност кандидатот покажува во дејностите од поширок интерес. Доц. д-р Ѓорѓи Гоцков активно е вклучен во работата на неколку стручни комисии и работни тела на Економскиот факултет во Скопје, и тоа: Комисија за упис на нови студенти на прв циклус студии во учебните 2013/2014 и 2014/2015; Комисија за утврдување на можноста и условите за стекнување на меѓународна акредитација на Економскиот факултет во

Скопје; секретар на колегиумот на студиската програма по европски студии од втор циклус студии; претседател на Комисија за јавни набавки; раководител на Центарот за податоци и информации на ЕУ. Исто така, учествува во промотивни активности на Економскиот факултет во Скопје.

Доц. д-р Ѓорѓи Гоцков е член на Советот за евроинтеграција при Македонската академија за науките и уметностите и член на Клубот на истражувачи при Народната банка на Република Македонија. Исто така, кандидатот е надворешен соработник за стручна работа на Центарот за стручно образование и обука, каде што учествува во изработка на стандард на квалификација за образовен профил банкарски техничар и во изработка на наставни и испитни програми за IV година по предметот банкарско работење.

Кандидатот бил член на организационен одбор на 1 меѓународен научен/стручен собир.

Оценка од самоевалуација

Кандидатот доц. д-р Ѓорѓи Гоцков доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Економскиот факултет во Скопје, и тоа: 9,91 по предметот фискален и монетарен систем на ЕУ и 9,70 по предметот банкарство во учебната 2014/2015 година и 9,65 по предметот фискален и монетарен систем на ЕУ и 9,43 по предметот банкарство во учебната 2015/2016 година.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатот, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на доц. д-р Ѓорѓи Гоцков.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатот од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека доц. д-р Ѓорѓи Гоцков поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избран во звањето вонреден професор во научната област финансии, по предметите фискален и монетарен систем на ЕУ и банкарство.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, д-р Ѓорѓи Гоцков да биде избран во звањето вонреден професор во научната област финансии, по предметите фискален и монетарен систем на ЕУ и банкарство.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

- 1. Проф. д-р Михаил Петковски, с.р.**
- 2. Проф. д-р Горан Петревски, с.р.**
- 3. Проф. д-р Владимир Филиповски, с.р.**

ОБРАЗЕЦ
КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Ѓорѓи Славко Гоцков

Институција: Економски факултет - Скопје

Научна област: финансии

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (наставно-образовна):	Поени
1.	Одржување на настава	
	<p>- прв циклус студии:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Фискален и монетарен систем на ЕУ 4 (семестри)*6 (часа неделно)*15 (недели)*0,04 (поени) = 14,4 • Банкарство 2 (семестра)*6 (часа неделно)*15 (недели)*0,04 (поени) = 7,2 • Банкарство 2 (семестра)*4 (часа неделно)*15 (недели)*0,04 (поени) = 4,8 • Монетарна економија - Струга 1 (семестар)*6 (часа неделно)*15 (недели)*0,04 (поени) = 3,6 • Јавни финансии - Струга 2 (семестра)*6 (часа неделно)*15 (недели)*0,04 (поени) = 7,2 • Фискален и монетарен систем на ЕУ - Струга 3 (семестри)*6 (часа неделно)*15 (недели)*0,04 (поени) = 10,8 • Банкарство - Струга 2 (семестра)*6 (часа неделно)*15 (недели)*0,04 (поени) = 7,2 • Фискален и монетарен систем на ЕУ - Проект 45+ 1 (семестар)*6 (часа неделно)*15 (недели)*0,04 (поени) = 3,6 • Банкарство - Проект 45+ 1 (семестар)*6 (часа неделно)*15 (недели)*0,04 (поени) = 3,6 <p>- втор циклус студии:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Монетарна и фискална политика во ЕУ 4 (семестри)*3 (часа неделно)*10 (недели)*0,05 (поени) = 6 	80,4

Ред. број	Назив на активноста (наставно-образовна):	Поени
	<ul style="list-style-type: none"> • Монетарна анализа 4 (семестри)*3 (часа неделно)*10 (недели)*0,05 (поени) = 6 • Европски монетарен систем и монетарна унија 4 (семестри)*3 (часа неделно)*10 (недели)*0,05 (поени) = 6 	
2.	Одржување на вежби	
	<ul style="list-style-type: none"> • Банкарство 2 (семестра)*2 (часа неделно)*15 (недели)*0,03 (поени) = 1,8 	1,8
3.	Консултации со студенти	
	<p>- прв циклус студии</p> <ul style="list-style-type: none"> • Фискален и монетарен систем на ЕУ 800 (студенти)*0,002 (поени) = 1,6 • Банкарство 800 (студенти)*0,002 (поени) = 1,6 • Монетарна економија - Струга 20 (студенти)*0,002 (поени) = 0,04 • Јавни финансии - Струга 40 (студенти)*0,002 (поени) = 0,08 • Фискален и монетарен систем на ЕУ - Струга 40 (студенти)*0,002 (поени) = 0,08 • Банкарство - Струга 40 (студенти)*0,002 (поени) = 0,08 • Фискален и монетарен систем на ЕУ - Проект 45+ 15 (студенти)*0,002 (поени) = 0,03 • Банкарство - Проект 45+ 15 (студенти)*0,002 (поени) = 0,03 	3,54
4.	Ментор на дипломска работа	
	100 (дипломски работи)*0,2 (поени) = 20	20
5.	Член на комисија за оцена или одбрана на докторат	
	20 (докторски работи)*0,5 (поени) = 10	10
6.	Член на комисија за оцена или одбрана на магистратура	

Ред. број	Назив на активноста (наставно-образовна):	Поени
	97 (магистерски работи)*0,3 (поени) = 29,1	29,1
7.	Член на комисија за оцена или одбрана на дипломска работа	
	140 (дипломски работи)*0,1 (поени) = 14	14
	Вкупно	158,84

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
1.	Ментор на магистерска работа	
	28 (магистерски работи)*1 (поен) = 28	28
2.	Учесник во национален научен проект	
	<ul style="list-style-type: none"> Правично оданочување – еднакви можности и социјално правични реформи, Фондација „Фридрих Еберт“ (Friedrich Ebert Stiftung), Скопје, 2015-2016 (3 поени) 	3
3.	Учесник во меѓународен научен проект	
	<ul style="list-style-type: none"> Имплицитниот од европската должничка криза врз процесите на економската интеграција во Европската унија, МАНУ (Македонска академија на науките и уметностите) и БАНУ (Бугарска академија на науките и уметностите), 2014- (5 поени) 	5
4.	Монографија	
	<ul style="list-style-type: none"> Гацов, П., Гоцков, Ѓ., Петревски, Г., Поповски, Н., Тевдовски, Д., Узунов, В., Филиповски, В., (2016), “Реформи за праведно оданочување“, стручна монографија, ФЕС, Скопје 0,6 (повеќе автори)*8 (поени) = 4,8 	4,8
5.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно	
	<ul style="list-style-type: none"> Gockov, Gj., Mamucevska, D., Trenovski, B., Tasevska, B., (2012), “The role, significance and trend of construction sector in Macedonia”, <i>CEA Journal of Economics</i>, Volume 7 (pg. 57-70), Скопје 0,6 (четири автори)*4 (поени) = 2,4 	

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	<ul style="list-style-type: none"> • Gockov, Gj., Naumovska, E., Jovanovski, K., Eftimov, Lj., (2015) "Private versus public sector saving-investment gap in the Macedonian economy", <i>Journal of International Scientific Publications, Economy and Business</i>, Vol. 9 (pg. 31-40), Bulgaria 0,6 (четири автори)*4 (поени) = 2,4 • Gockov, Gj., Jovanovski, K., (2013), "Macroeconomic shocks asymmetry: SEE as an optimal currency area", <i>EMC Review – Economy and Market Communication Review</i>, Volume 3, No. 2 (pg.179-199), December 2013, Panevropski univerzitet "Apeiron", Fakultet poslovne ekonomije, Banja Luka, BiH/RS 0,9 (два автора)*4 (поени) = 3,6 	8,4
6.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во рефрентно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор	
	<ul style="list-style-type: none"> • Gockov, Gj., Trenovski, B., (2013), "The role of macroprudential measures in terms of global economic crises – the case of the Republic of Macedonia", <i>CEA Journal of Economics</i>, Volume 9 (pg. 37-49), Skopje 0,9 (два автора)*6 (поени) = 5,4 • Gockov, Gj., Kjosev, S., (2014), "Flow of funds account in the Macedonian economy – methodology, trends and effects of the crisis", <i>CEA Journal of Economics</i>, Volume 9 (pg. 35-44), Skopje 0,9 (два автора)*6 (поени) = 5,4 • Kjosev, S., Gockov, Gj., Eftimov, Lj., (2014), "Why is the social accounting matrix important for the Republic of Macedonia", <i>Young Economists Journal</i>, No.23 (pg. 45-50), University of Craiova, Faculty of Economics and Business Administration, Romania 0,8 (три автори)*6 (поени) = 4,8 • Jovanovski, K., Naumovska, E., Gockov, Gj., (2015), "Financial liberalization and the financial euroization", <i>Economic Development, Journal of the Institute of Economics – Skopje</i>, Year. 17 No.1-2/2015 (pg. 289-305), Institute of Economics, Skopje 0,8 (три автори)*6 (поени) = 4,8 • Naumovska, E., Jovanovski, K., Gockov, Gj., (2015), "The influence of the banking sector functions on economic activity in Macedonia", <i>Scientific Annals of the Alexandru Ioan Cuza University of Iasi</i>, Vol.62, No.2 (pg. 207-220), Alexandru Ioan Cuza University of Iasi - Economic Sciences, Romania 0,8 (три автори)*6 (поени) = 4,8 • Eftimov, Lj., Trpeski, P., Gockov, Gj., Vasileva, V., (2016), "Designing balanced scorecard as strategic management system for higher education institutions: a case study in Macedonia", <i>International Journal for economic theory and practices and social issues "Ekonomika"</i>, Year LXII, IV-VI 2016, Vol.2, Society of Economists, Nis, Serbia 0,6 (четири автори)*6 (поени) = 3,6 	28,8

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
7.	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир	
	<ul style="list-style-type: none"> • Гоцков, Ѓ., Петревски, Г., Филиповски, В., (2016), “Проблемите и предизвиците на номиналната и реалната конвергенција на македонската економија на патот кон ЕУ и ЕМУ“, <i>Зборник на трудови од научна конференција “Македонија кон Европската унија (2020) – искуства, предизвици и перспективи“</i>, МАНУ 0,8 (три автори)*2 (поени) = 1,6 • Гоцков, Ѓ., Петревски, Г., (2016), “Потребна ли е промена на монетарната стратегија?“, ФЕС, Скопје 0,9 (два автори)*2 (поени) = 1,8 	3,4
8.	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор	
	<ul style="list-style-type: none"> • Gockov, Gj., Trpeski, Lj., (2012), “Macroeconomic imbalances in different groups of countries”, <i>Proceedings from the First International Conference on Business, Economics and Finance</i>, September 2012, Faculty of Economics – Stip 0,9 (два автора)*3 (поени) = 2,7 • Gockov, Gj., Jovanovski, K., (2012), “Maastricht criteria and their (non)compliance by EU member states”, <i>Proceedings from the First International Conference on Business, Economics and Finance</i>, September 2012, Faculty of Economics – Shtip 0,9 (два автора)*3 (поени) = 2,7 • Gockov, Gj., (2014), “National accounts in the Republic of Macedonia – methodology, analysis and trends“, <i>Proceedings from International Scientific Conference Social change in the global world</i>, 2014 (pg. 893-910), Goce Delcev University, Shtip (3 поени) • Gockov, Gj., Makresanska-Maldenovska, S., Petrevski, Trpeski, Lj., (2016), “Real Convergence in Central and Eastern Europe: An Empirical Analysis“, <i>Proceedings from International Conference „The Changing Role of Finance in Today’s Global Economy“</i>, Faculty of Economics – Skopje 0,6 (четири автори)*3 (поени) = 1,8 	10,2
9.	Трудови објавени во зборник на трудови на в.о. институција	
	<ul style="list-style-type: none"> • Гоцков, Ѓ., (2012), “Монетарниот модел на Полак и случајот на Република Македонија“, <i>Годишник на Економскиот факултет</i>, (стр. 277-285), Економски факултет, Скопје (2 поена) 	6

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	<ul style="list-style-type: none"> • Гоцков, Ѓ., (2013), “Даночна хармонизација и оптоварување во ЕУ“, <i>Годишник на Економскиот факултет</i>, (стр. 279-291), Економски факултет, Скопје (2 поена) • Гоцков, Ѓ., (2014), “Фискалните сметки во Република Македонија – методолошки аспекти и анализа“, <i>Годишник на Економскиот факултет</i>, (стр. 55-68), Економски факултет, Скопје (2 поена) 	
	Вкупно	97,6

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
1.	Книга од стручна област	
	<ul style="list-style-type: none"> • Гоцков, Ѓ., (2013), Интегрирани макроекономски сметки и случајот на Република Македонија [монографија], Еднотера, Скопје (8 поени) 	8
2.	Учество во промотивни активности на факултетот	
	<ul style="list-style-type: none"> • Промоција на Економскиот факултет во Скопје 2012 • Промоција на Економскиот факултет во Скопје 2013 • Промоција на Економскиот факултет во Скопје 2014 • Промоција на Економскиот факултет во Скопје во средни училишта (Гевгелија) 2015 4 (периоди)*0,5 (поени) = 2	2
3.	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир	
	<ul style="list-style-type: none"> • Член на организациски одбор за реализација на меѓународна конференција: “The Changing Role of Finance in Today’s Global Economy”, во организација на Економскиот факултет во Скопје, 2016 (1 поен) 	1

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
4.	Раководител на внатрешна организациона единица	
	<ul style="list-style-type: none"> • Раководител на Центарот за податоци и информации на ЕУ (ЕУи) 1 (мандат)*3 (поени) = 3 • Претседател на комисија за јавни набавки 1 (мандат)*3 (поени) = 3 	6
5.	Член на факултетска комисија	
	<ul style="list-style-type: none"> • Член на Комисијата за идентификување на состојбата и можностите за добивање на меѓународна акредитација на Економскиот факултет во Скопје, 2012 • Член на Комисијата за упис на нови студенти на прв циклус студии за учебната 2013/2014 година • Член на Комисијата за упис на нови студенти на прв циклус студии за учебната 2014/2015 година 3 (мандати)*0,5 (поени) = 1,5 	1,5
6.	Учество во комисии и тела на државни и други органи	
	<ul style="list-style-type: none"> • Член на Советот за евроинтеграции на МАНУ (1 поен) • Надворешен соработник на Центарот за стручно образование и обука (1 поен) • Член на Клубот на истражувачи во организација на НБРМ (1 поен) 	3
7.	Учество во изработка на национална програма од одредена област	
	<ul style="list-style-type: none"> • Изработка на стандард на квалификација за образовен профил банкарски техничар • Изработка на наставни и испитни програми за IV година по предметот банкарско работење 2*3 (поени) = 6 	6
	Вкупно	27,5

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	158,84
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	97,6
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	27,5
Вкупно	283,94

ЧЛЕНОВИ НА КОМИСИЈАТА**Проф. д-р Михаил Петковски, с.р****Проф. д-р Горан Петревски, с.р****Проф. д-р Владимир Филиповски, с.р****РЕЦЕНЗИЈА**

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „РЕАФИРМАЦИЈА НА РЕГИОНАЛНИОТ ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ: СОВРЕМЕНИ ТРЕНДОВИ ЗА ПОДОБРУВАЊЕ НА ЕФИКАСНОСТА НА СТРАТЕГИИТЕ И ПОЛИТИКИТЕ,, ОД М-Р БИЛЈАНА ЦВЕТАНОВСКА ГУГОСКА, ПРИЈАВЕНА НА ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, на седницата одржана на 30.8.2016 година, со Одлука бр. 0202-1400/2 од 6.9.2016 година формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот м-р Билјана Цветановска Гугоска со наслов „Реафирмација на регионалниот економски развој: современи трендови за подобрување на ефикасноста на стратегиите и политиките,, во состав: проф. д-р Сашо Ќосев, (претседател) проф. д-р Наталија Николовска (ментор), проф. д-р Олга Теменугова-Градишка, (член) проф. д-р Пеце Недановски (член) и доц. д-р Даниела Мамучевска (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Анализа на трудот

Докторската дисертација на кандидатката м-р м-р Билјана Цветановска Гугоска со наслов „Реафирмација на регионалниот економски развој: современи трендови за подобрување на ефикасноста на стратегиите и политиките,, содржи 318 страници компјутерски обработен текст, од кој основен текст 266 страници и 41 страница прилози за истражувањето на мрежите за регионален развој, 20 страници се литература во која се презентирани 136 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, закони и подзаконски акти, службени весници и интернет-ресурси.

Докторската дисертација е систематизирана во три главни дела со посебни поглавја, кои заедно со воведот и заклучокот по логичен редослед ги обработуваат наведените цели.

Воведот ја прикажува основната идеја на трудот, неговата актуелност и значење, работната хипотеза, предметот, целите и методолошкиот пристап.

Во првиот дел на овој труд, насловен **Нови теоретски пристапи и еволуција на политиките и стратегиите за регионален економски развој**, дефинирани се современите теоретски пристапи,

кои што придонесуваат за реафирмирање на регионалниот економски развој.

Истражувањето на релевантната економска теорија која што е во согласност со промените што ги носи научно-техничкиот прогрес, кандидатката го става во основа барањето за иновација на стратегиите и политиките на регионален развој. Детерминанта на современиот економски развој на компаниите и националните системи е во креирањето и употребата на знаењето. Економијата заснована на знаење се однесува на динамичен пристап кон регионите како кластерски вмрежени системи кои продуцираат и генерираат информациски ресурси, специфични вештини и процеси, иновации со цел да се акцелерира развојот. Таквиот теоретски фондус на кандидатката се рефлектира и на потребата за барањето на алтернативни регионални стратегии доколку се има за цел и намера да се одржи територијалниот интегритет и лојалноста на економските заедници кон „брендот„ Македонија. Тие подразбираат економска инклузија на регионалните и локални заедници преку интегративен и партиципативен пристап во носење одлуки од стратешко значење. Во трудот, акцентот е ставен на социјалниот капитал преку промоција на јакнењето на социјалните односи помеѓу членови во разни форми на соработка во локалната заедница, (јавно-приватните партнерства, меѓуопштинска соработка, нивно вмрежување) со цел динамизирање на развојот.

Посебно внимание овој докторски труд посветува на препораките за идните пристапи во стратегиите за регионален економски развој, при што е заклучено дека новите пристапи во формулирањето на стратегиите имаат потреба од сосема нов „modus operandi“.

Традиционалните пристапи во планирањето и стратегиите чија природа е во најголема мера статична, повеќе не се доволни, бидејќи реалноста е динамична и релативно нестабилна. Затоа новите стратегии мора да се сè повеќе истражувачки и во поголема мера динамични, бидејќи само со такви стратегии регионите ќе можат успешно да се справат со сите предизвици и ризици во време на промени и дисконтинуитет.

Вториот дел од докторскиот труд, **Тековна состојба на регионалниот развој во Република Македонија: од политика до практика**, се состои од согледување на генералните искуства од досегашното спроведување на политиката за рамномерен регионален развој во Република Македонија, утврдување на постигнувањата, но и на предизвиците со кои таа се соочи, пред сè, во светло на актуелните трендови во регионалниот социо-економски развој во Европската унија. Во оваа смисла, овој дел од трудот има за цел да понуди препораки со адресирање на утврдените проблеми и потешкотии.

Посебен акцент е ставен на разгледување на прашањето за експанзијата на опфатот на политиката за рамномерен регионален развој во Република Македонија и обезбедувањето на повеќесекторски и интегриран територијален пристап; потребата од подобрување на координацијата на секторските политики; подобрување на процесот на планирање на регионалниот развој; јакнење на институционалните капацитети за спроведување на политиката; начинот на класификација на планските региони и дистрибуцијата на средствата за регионален развој.

Во овој дел од трудот особено внимание им е посветено на центрите за развој на планските региони. Покрај позитивните промени воведени со новиот модел на финансирање сè уште остануваат низа отворени и проблематични прашања. Кандидатката, во трудот, формулира можни решенија за утврдените потешкотии.

Во продолжение на трудот, кандидатката дава и критички осврт на тековниот методолошки пристап во пресметувањето на индексот на развој на планските региони во Република Македонија, при што појдовна точка за нализа се основните аспекти на ревидираната регионална политика на Европската унија и иновативниот пристап во мерењето на нивото на развој на европските региони. Во тој контекст се експлицираат и компаративни согледувања на искуствата од другите земји, пред сè на земјите кои имаат слична територијална-демографска конфигурација како Република Македонија. Резултат на истражувањето, во овој сегмент, препорачана е примена на други, мултидимензионални индикатори при утврдувањето на степенот на развиеност на териториите (планските региони) и утврдувањето на развојниот индекс, при што посебно

внимание е посветено на индикаторот конкурентност, кој што е дефиниран како „способноста на регионот или државата да понуди атрактивна и одржлива средина за претпријатијата и за работа и живот на граѓаните“.

Во насока на афирмацијата на конкурентноста како развојна димензија во регионалниот пристап се презентира студија на случај за проширување на улогата на центрите за развој на планските региони преку стимулација на регионалните бизнис активности. Така, апликативниот пример е плодоаје за анализа на новите функции на центрите кои претставуваат прв чекор кон диверзифицирањето за пристапот во поттикнувањето на регионалниот економски развој преку проширување на делокругот на политиката за рамномерен регионален развој во Република Македонија во насока на поддршка на клучниот фактор за развој во секој регион – бизнисот.

Во третиот дел од трудот со наслов **Улогата на новите форми на соработка во поттикнувањето на регионалниот развој**, кандидатката ја истражува поврзаноста на меѓуопштинската соработка, пред се и на други форми на регионална соработка. Во тој контекст, разгледани се досегашните искуства од воспоставување на меѓуопштинската соработка во Република Македонија.

Во рамките на овој дел изнесени се практичните искуства од воспоставувањето на партнерски модели за развој, базирани на мултисекторска регионална соработка, кои што ја потврдуваат тезата дека „меката“ поддршка за вмрежување, преку која се овозможува полесен трансфер на информации и знаење, е од исклучителна важност во современиот регионален развој. Анализирани се трите примери за партнерства: Платформата за рурален развој во Североисточниот плански регион; Интегрирана мрежа за развој на Пелагонискиот плански регион и Мрежа за инклузивен развој на Вардарскиот плански регион. Анализата се заснова на истражување на достапните печатени информации и извештаи, како и податоците на Министерството за локална самоуправа. Освен тоа, спроведено е истражување преку дистрибуирање на полуструктурирани прашалници до клучните учесници во воспоставените мрежи за партнерства во сите три плански

региони. Кандидатката преку истражувањето ја илустрира тезата дека соработката базирана на партнерство влијае на креирање на додадена вредност и има позитивен импакт врз регионалниот развој. Овие модели на партнерство се исклучително поврзани со просторниот контекст и нивните резултати стануваат видливи и ценети од страна на локалните заедници. Податоците од истражувањето укажуваат дека овие форми на соработка за развој се особено значајни за нивните учесници и се препознани како механизам за поттикнување на развојот. Поради тоа, спроведеното истражување дава солидна основа за изведување на неколку генерални заклучоци кои што се од исклучителна важност за овој труд. Резултатите одат во прилог на тезата дека воспоставените мрежи, односно социјалниот капитал и довербата, се поврзани со поопштите цели за поттикнување на регионален развој, економски раст и подобрување на конкурентноста.

Разгледувањето на партнерските модели, или регионални мрежи за соработка, овозможува концепциско заокружување на зачатите прашања во претходните делови од трудот, меѓутоа и трасирање на насоките за идниот развој. Во таа смисла формулирани се конкретни препораки: поддршка на градењето партнерства и јакнењето на социјалниот капитал преку државните развојни програми и националните фондови со што ќе се придонесе за активна партиципација на приватниот, невладиниот и академскиот сектор во развојните активности; консолидирање на јавниот сектор како клучен субјект во креирањето на партнерски односи и врски; интензивирање на активностите за поттикнување на различни форми на здружување од страна на Центрите за развој на планските региони; поедноставување на процедурите за воспоставување на меѓуопштинска соработка со цел да се забрза постапката за воспоставувањето на здружувањата за развој и сл.

Во заклучокот се презентирани клучните наоди од теоретското и практично истражување во трудот, меѓутоа дадени се и препораки во однос на можностите тие да се и нкорпорираат во насока на развојот на регионалните политики и стратегии.

Предмет на истражувањето

Кандидатката во докторскиот труд тргнува од хипотезата дека освен материјалните ресурси (производствените фактори, инфраструктурата, човечките ресурси и сл.) за современиот регионален економски развој, особено битни се и нематеријалните фактори (социјалниот капитал, нивото на соработка, интеракцијата помеѓу релевантните субјекти, капацитетот за учење и иновирање). Оттука, предметот на истражувањето се фокусира на врската помеѓу современите теоретски концепти и пристапи во регионалниот економски развој и изнаоѓање на нови начини за поттикнување на претприемништвото и иновацијата, нови модуси на поврзување на субјектите кои се присутни на територијата, поттикнување на процесите на учење и трансфер на знаење, воспоставување на врски на доверба и градење на социјален капитал, како круцијални за концепирање на тековните политики и стратегии за регионален развој. Во таа насока, од исклучително значење е и поврзување на современите сфаќања и перцепции за регионалниот економски развој со тековната политика за регионален развој на Република Македонија и формулирање на идни насоки кон кои таа би требало да се движи.

За да ја постигне стратешката цел, докторскиот труд има и повеќе интермедијарни цели:

- да даде придонес во справувањето со предизвиците со кои се соочуваат регионите во современата глобализирана економија. Во тој контекст, современите теоретски парадигми треба да понудат рамка за креирањето на флексибилни политики и стратегии;
- да се понудат конкретни предлози за надминување на слабостите во функционирањето на политиката за рамномерен регионален развој на Република Македонија, но и насоки за зголемување на ефикасноста;
- да се претстави важноста од диверзифициран пристап во поттикнувањето на развојот на малите и средни претпријатија како клучен гарант за одржлив регионален развој преку конкретна студија на случај: воспоставување на „регионални бизнис центри“ во рамките на Центрите за развој на планските региони;

- да се согледа врската помеѓу меѓуопштинската соработка, и воопшто новите форми на регионална соработка;
- да се консолидира тезата дека конкурентноста на регионите, нивото на нивниот економски развој е во суштинска корелација со воспоставувањето на врски на доверба и партнерства во соработката.

Во контекст на последната специфична цел на трудот спроведено е и практично истражување на три воспоставени партнерства за развој во Република Македонија кои функционираат на регионално ниво.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Во рамките на современите преокупации на науката со глобализациските процеси и нивните феномени – корпоративни, финансиски креации, регионалната наука е маргинализирана, а глобалниот поредок се движи во насока на монополски и олигополски структуриран простор со исклучителна биполарна просторна хиерархија (богати v. сиромашни). Токму затоа обидите да се реafirмира регионалната наука претставуваат еквивалент на нејзиното свртување кон вистински научни теми кои, иако не се многубројни, го држат фаќелот во тунелот запален и отвараат перспективи за порамномерна дистрибуција на условите и резултатите од развојот било на глобално, национално или регионално ниво. Токму затоа трудот на кандидатката е мошне актуелен и релевантен. За тоа придонесува и фактот - оригиналноста на истражувањето кандидатката ја црпи во контекст на современите нематеријални фактори на развојот како што се воспоставување на партнерства, сојузи, мрежи на соработка или со други зборови развојот на социјалниот капитал кој во новата информатичка епоха има значење на приоритетен фактор на развојот. Пионирско значење имаат истражувањата во трудот на кандидатката за воспоставените партнерски модели како и за некои аспекти поврзани со состојбите со социјалниот капитал во Р Македонија. Податоците од истражувањето на кандидатка се оригинални и укажуваат дека овие иновационски форми на соработка за

развој се од исклучително значење за нивните учесници и се препознаени како механизми за поттикнување на регионалниот развој. Поради тоа сметаме дека истражувањето во трудот дека почетен импулс кон научноистражувачките процеси во Републиката во насока на оценката на потенцијалното влијание на социјалниот капитал врз регионалниот развој а со цел во формулирањето на идните стратегии и политики за регионален развој да не се заобиколи овој значаен фактор.

Научно-методолошки пристап

Научно-методолошкиот пристап во трудот е во согласност со поставените цели, предмет на истражување. Применети се повеќе научно–истражувачки методи за анализа: дескриптивна (описна) метода, методи на анализа и синтеза, метод на апстракција, метод за дедукција, компартивна метода и др.

Во изработката на трудот користена е богата научна литература од областа на регионалниот економски развој, како и економскиот развој воопшто, извештаи и информации од релевантни домашни и меѓународни институции, закони и законски акти, статистички податоци, интернет страници и друго.

За посеопфатно и длабинско истражувањето придонесе и директната инволвираност на кандидатката и неговото искуство во спроведувањето на политиката за рамномерен регионален развој, од искуството стекнато надвор од границите на Република Македонија во реномирани странски научно-истражувачки институции.

Во докторскиот труд е изнесена студија на случај – воспоставување на регионални бизнис центри во рамките на центрите за развој на планските региони, при што користени се податоци кои што на авторот му беа достапни поради неговиот директен ангажман во спроведувањето на проектните активности од самиот почеток на процесите на конституирање на систем за регионален развој.

Анализите, препораките на докторскиот труд се потпираат на солидна и богата ресурсна основа која кандидатката ја надоградува со заклучоците изведени од одговорите на полуструктуриран прашалник кој

што беше подготвен и наменет конкретно за овој труд. Прашалникот е составен од четири групи на прашања кои имаат за цел добивање на дополнителни информации поврзани со функционирањето на партнерствата. Прашалникот беше дистрибуиран до 55 учесници во партнерствата (претставници на единиците на локална самоуправа, бизнис – секторот, невладиниот сектор и образовните институции), при што одговори се добиени од над половината од нив, што говори за висока стапка на респонзивност. Собраните одговори се анализирани и од нив се изведени повеќе заклучоци кои што се од исклучително значење за овој докторски труд.

Краток опис на истражувањето

Следејќи ја логичката рамка на трудот и претходно изнесените констатации, сметаме дека резултатите од истражувањето во докторскиот труд се корисни како за практичарите, така и за истражувачите во полето на регионалниот развој.

Врз основа на анализата на новите теоретски пристапи, како и согледаните емпириски наоди од спроведувањето на политиката на регионалниот развој во трудот се укажува од потреба на одредени концеписки измени во политиките. Како фундаментални можеме да ги сублимираме следниве резултати од истражувањето:

- Политиката станува отворена кон концептот „партнерство“ меѓу различните нивоа на власт кој што претставува основна суштинска идеја на новата кохезиона политика на Европската унија и на Стратегијата 2020;
- со цел овозможување на покоординиран пристап во политиката за рамномерен регионален развој, како и нејзино поврзување со останатите секторски политики, препознаена е потребата за воспоставување на интегриран информациски ситем за регионален развој од страна на надлежните институции;
- проширувањето на функциите на центрите за развој на планските региони во насока на поддршка на приватниот сектор отвора нова димензија во политиката за рамномерен регионален развој во

насока на отпочнување на интегриран и систематски пристап за поддршка, но и инклузија на приватниот сектор во политиката.

Кандидатката детектира одделни слабости на политиките кои треба на среден рок да се надминат за да се подобрат перформансите на регионалниот развој. Како резултати од аналитичката постапка, таа ги дава следниве препораки:

- со цел да се зголеми ефикасноста и ефективноста од политиката потребно е да се инвестира во механизам за вертикална и хоризонтална координација на активностите и субјектите поврзани со политиката за рамномерен регионален развој;
- со цел да се придонесе за концентрација на средствата за рамномерен регионален развој потребно е да се ревидира Законот за рамномерен регионален развој;
- бидејќи класифицирањето на планските региони според степен на развиеност е пресудно во распределувањето на средствата, потребно е да се ревидира моделот за пресметување на степенот на развој;
- потребно е да се преземат мерки за солецитирање на приватниот сектор за поактивно учество во развојните активности на планските региони, и во таа смисла неопходно е јакнење на капацитетите на центрите за развој на планските региони за поддршка на приватниот сектор;
- препорачливо е развивање на бизнис модел за центрите со вклучување алтернативни извори на финансирање преку партнерство со приватниот сектор;
- потребна е итна примена на начелата на стратешко планирање за правилно поставување на врските на вертикално и хоризонтално ниво.

Имајќи ја предвид потврдената суштинската релација помеѓу степенот на асоцијативност на регионално ниво, кандидатката издвојува неколку генерални заклучоци кои треба да се имаат в предвид од страна на креаторите на регионалната политика:

- поддршката за градењето на партнерства и јакнењето на социјалниот капитал треба да се предвиди и во развојните програми и проекти, така и на ниво на спроведување на проектите за регионален развој;
- националните фондови, а пред сè средствата за регионален развој треба да го поддржат формирањето на партнерства, мрежи, сојузи за развој и сл., како и да обезбедат финансиски поттик за веќе постојните;
- јавниот сектор треба да има клучна улога во поттикнувањето на партнерски односи и градење на социјален капитал со цел да го олесни процесот на развој;
- центрите за развој треба да ги интензивираат активностите за поттикнување на различни форми на здружување кои што ќе придонесат за подобрување на процесите на планирање и имплементирање на политиката за рамномерен регионален развој;
- центрите за развој треба да се посветат на изнаоѓање на финансиски средства од различни извори на финансирање со цел да го овозможат воспоставувањето и функционирањето на партнерските модели;
- Министерството за локална самоуправа треба да ги поддржи центрите преку материјални и нематеријални ресурси во формирањето на мрежи и други форми на здружување;
- Министерството за локална самоуправа треба да преземе мерки за поедноставување на процедурите за воспоставување на меѓуопштинска соработка (работно тело) со што ќе се придонесе за побрзо воспоставување на здружувања за развој (помеѓу општините, приватниот и невладиниот сектор, научно истражувачки институции).

Оценка на трудот

Докторската дисертација на кандидатката м-р Билјана Цветановска Гугоска со наслов „Реафирмација на регионалниот економски развој: современи трендови за подобрување на ефикасноста на стратегиите и политиките, претставува истражување во областа на економските науки. Трудот има карактеристика на научно издржана дисертација која низ теориско и емпириско истражување третира современа и мошне актуелна материја. Докторскиот труд

својата оригиналност ја црпи од истражувањето кое е фокусирано на иновативните теоретски концепти кои што настојуваат да му дадат „ново руво„ на регионалниот развој во сложениот и флексибилен глобализациски поредок. Реафирмацијата на регионалната наука во случајот има предметна цел – зголемување на ефикасноста на политиките и стратегиите за регионален развој во Р Македонија. Теоретската парадигма во трудот е фокусирана на нематеријалните фактори на развојот, (иновациите, социјалниот капитал, знанието) кој што се трансформираат во барање на патишта за градење на конкурентност на регионите преку современи форми на коперација (соработка, партнерства, сојузи, кластери). Таквата развојна парадигма кандидатката настојува да ја вгради во политиките на иновација на националниот регионален систем. Токму оригиналноста и доследноста на кандидатката е во научно-методолошкиот пристап кој како „црвен конец„ се провлекува низ анализата, критиката, препораките и заклучоците во однос на потребите да се усовршуваат регионалните стратегии и политики. Покрај тоа, пионерско значење на трудот му дава емпириското истражување кое кандидатката го спровел за функционирањето на мрежите за регионален развој на Вардарскиот, Североисточниот и Пелагониски регион, кое е составен дел на трудот. Истражувањето дава солидна документациона основа за дедукција на заклучоците во однос на препораките за конституирањето на партнерски мрежи како форма на социјален капитал во развој во Р Македонија.

Научно-методолошки пристап кон предметот на истражувањето му дава карактеристика на трудот на комплексно и сестрано истражување во кое што кандидатката успеала преку елаборирањето на современите теории за регионален развој да анализира и заземе став во однос на можноста таквите концепти да се инкорпорираат во стратегиите и политиките за регионален економски развој како перспектива за економски прогрес во Р. Македонија.

Токму оттука сметаме дека трудот е извонредно структуриран, деловите се наврзуваат еден на друг, врските меѓу нив се надоградуваат со познавање на каузалитетот на проблемите и процесите и нивната критичка опсервација од каде произлегува заклучокот дека ваквиот труд поседува квалитет на добро заокружена и интегрирана целина.

Анализата на материјата во дисертацијата е изведена со релевантна научна методологија што му овозможило на кандидатот извлекување на квалитетни сознанија и заклучоци. Притоа евидентно е дека кандидатот поседува познавање на теоријата, но и практични искуства што ги надополнил со богата референтна литература. Референциите коишто се користени во научен

труд содржат повеќе од 136 библиографски единици, најголем број од странски автори а дел од домашни автори. Користената литература е сосема актуелна за областа на истражувањето и во неа покрај релевантни книги опфатени се голем дел најнови трудови, интернет текстови, базирани на информации од повеќе различни земји, користени се закони, подзаконски акти и службени листови и информативни дописи на меѓународни и домашни, владини и невладини институции и организации.

Пристапот во изработката на трудот е критички и аналитички, а во контекст на користената научна методологија преставува основа кандидатката во текот на истражувањето да дојде до релевантни научни сознанија и заклучоци за насоките на идниот регионален развој.

Општата архитектоника на ракописот (глави, точки, потточки, нивните пропорции по обем и заемна поврзаност на деловите, табелите и сликите) е јасна. Техничкото оформување на докторската дисертација е на високо ниво, а приодот кон материјата е селективен. Текстот во дисертацијата е одлично компјутерски обработен, лекториран и отпечатен на хартија со висок квалитет.

Оригиналноста на докторската дисертација на кандидатката кандидатот м-р Билјана Цветановска Гугоска со наслов „Реафирмација на регионалниот економски развој: современи трендови за подобрување на ефикасноста на стратегиите и политиките,“ беше проверена од менторот на 10.10.2016 година, преку софтверскиот пакет за проверка на плагијати на Министерството за образование и наука, при што е констатиран степен на совпаѓање од 5,29%.

Врз основа на презентираниите аспекти, заклучоци и спроведената проверка на докторскиот труд во базата на плагијати, Комисијата констатира дека кандидатката ја владее материјата и самостојно ги извлекува заклучните согледувања кои кореспондираат со соодветните делови и целината на докторскиот труд.

Заклучок и предлог

Докторската дисертација на кандидатката м-р Билјана Цветановска Гугоска со наслов „Реафирмација на регионалниот економски развој: современи трендови за подобрување на ефикасноста на стратегиите и политиките,“ според мислењето на Комисијата за оцена на докторската дисертација, дава значаен придонес во доменот на градењето на иновативни развојни стратегии и политики во согласност со современите трендови и разбирање на процесите во регионалната економија.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлата на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет да ја прифати, позитивната оценка и да закаже јавна одбрана на докторската дисертација на кандидатката м-р Билјана Цветановска Гугоска со наслов „Реафирмација на регионалниот економски развој: современи трендови за подобрување на ефикасноста на стратегиите и политиките,,.

КОМИСИЈА

Проф.д-р Сашо Косев, претседател, с.р.

Проф.д-р Наталија Николовска, ментор, с.р.

Проф.д-р Олга Теменугова-Градишка, член,с.р.

Проф.д-р Пеце Недановски, член, с.р.

Доц.д-р Даниела Мамучевска, член, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ГЛОБАЛИЗАЦИЈА VS ЛОКАЛИЗАЦИЈА – ПЕРСПЕКТИВАТА НА ЕКОНОМСКИОТ РАЗВОЈ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА,, ОД М-Р КРИСТИНА ЈОВАНОВА, ПРИЈАВЕНА НА ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ – СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Економскиот факултет во Скопје, на седницата одржана на 30.8.2016 година, со Одлука бр. 0202-1446/2 од 6.9.2016 година формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатката м-р Кристина Јованова со наслов „Глобализација vs локализација – перспективата на економскиот развој на Република Македонија,, во состав: проф. д-р Пеце Недановски (претседател), проф. д-р Наталија Николовска (ментор), проф. д-р Златка Поповска (член), проф. д-р Љубица Костовска (член) и доц .д-р Даниела Мамучевска (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Анализа на трудот

Докторската дисертација на кандидатката м-р Кристина Јованова со наслов „Глобализација vs локализација – перспективата на економскиот развој на Република Македонија,, содржи 375 страници компјутерски обработен текст, 29 графикони, 27 табели, анкетни прашалници и 162 библиографски единици меѓу нив научни трудови, статии, книги, 24 закони и подзаконски акти, службени весници и 54 интернет-ресурси.

Докторската дисертација е систематизирана во три главни дела со посебни поглавја, кои заедно со воведот и заклучокот по логичен редослед ги одработуваат наведените цели.

Воведот ја прикажува основната идеја на трудот, неговата актуелност и значење, работната хипотеза, предметот, целите и методолошкиот пристап.

Првиот дел (Економската глобализација – современа светска и македонска реалност) најпрвин дава приказ на основните карактеристики и дефиниции на поимот економска глобализација како иреверзибилен тренд кој

се заснова на постулатите на целосна трговска и капитална либерализација со краен резултат - доминација на финансискиот капитал и капитал и конвертирање во мегакапитализам и корпоративизам. Продолжува со идентификување на структурните проблеми на мега капитализмот со акцент на улогата на спекулативниот капитал и процесот на замена на државата – нација со корпоративна држава и креирање на феноменот на мрежна економија и нејзините инхерентни карактеристики на социјална ексклузија. Понатаму се обработуваат технолошките аспекти на глобализациските процеси, односно улогата на технологијата како движечка сила на економската глобализација, фактор на продуктивноста на трудот, а со тоа и на креирање на јазот помеѓу технолошки развиените и неразвиените подрачја на глобалната економска мапа и нејзините ефекти врз организацијата и географската ориентираност на економските активности, исфрлајќи ги на површина знаењето и информациите како катализатори на глобално-локалните вмрежувања. Трудот продолжува со приказ на географската ориентација на глобалните економски активности, односно нивна концентрација и насоченост, задржувајќи го акцентот на теорискиот осврт на простомата нерамнотежа на глобалната економска мапа, односот центар-периферија и технолошко инвазивните методи на глобалното јадро, неолибералниот економски модел на САД. Главниот фокус при обработка на оваа проблематика е поставен на капитализмот на социјален пазар објаснет преку специфичниот случај на Европската унија, елаборирајќи ги предизвиците и перспективите на социјалната држава во контурите на мега-капитализмот. Анализата го задржува фокусот врз негативните ефекти на глобализацискиот дискурс и нуди алтернативи за излез од кризата на мега-капитализмот, проектирани во идејата за полицентрична партиципативна економија и тенденција кон економска локализација. Анализата на првиот дел од докторската дисертација завршува со елаборација на позицијата на Република Македонија во глобалниот економски систем преку идентификување на контра-ефектите на *laissez faire* политиката и потребата од економска локализација.

Вториот дел (Економска локализација – современа светска и македонска реалност) започнува со елаборација на основните аспекти на поимот економска локализација со акцент на предностите и инструментите, продолжува со обработка на теориите на локален и регионален развој и го задржува фокусот на процесот на децентрализација како почетна фаза и неопходен услов за економска локализација. Во продолжение дава податоци за почетоците на процесот на децентрализација во Република Македонија,

нејзиниот развој и пренос на надлежности од централно на локално ниво со детален опис на предизвиците и недостатоците како од фискален, така и од административно-организациски аспект, укажувајќи на нефункционалноста на системот на владеење и управување со економскиот развој на земјата. Во продолжение, анализата се задржува на современите трендови и аспекти на концептот локален економски развој кои ги исклучуваат процесите на стратешко планирање, партиципативност и инклузивност на членовите на локалните заедници во носење одлуки, улогата на јавно-приватните партнерства, институции и инструменти за развој на локалните бизниси и улогата на територијалниот маркетинг. Фокусот на анализата на вториот дел од трудот се задржува на законските аспекти и аспектите на практична имплементација на локалниот економски и рамномерен регионален развој во Република Македонија, елаборација на пречките, проблемите и причините за некомпативилност на тековниот систем на економска локализација со потребите, очекувањата и барањата на граѓаните како крајни консументи на реформските процеси, нудејќи конкретни предлози и препораки за унапредување на локалниот економски развој. Во продолжение следува логичниот заклучок за постоење на развојни диспаритети помеѓу центрот (Скопскиот плански регион) и останатиот дел од периферијата на Република Македонија.

Третиот дел (Перспективата на економскиот развој на Република Македонија во склад со современите технолошки трендови) се надоврзува на претходните анализи и во согласност со основната цел на трудот дава конкретни идеи и препораки за приближување на перспективата на економскиот развој на Република Македонија кон современите трендови на иновации и преноси и дистрибуција на знаење и информации како основни двигатели на идниот развој на човечката цивилизација. За таа цел трудот предлага комплетно конвертирање на функцијата на централната власт во инструмент за зајакнување на системската конкурентност на локалните економски системи со цел постигнување на долгорочна одржливост, добро владеење (управување) и интерна кохезија. Во продолжение нуди препораки за практична имплементација на ЛЕР и соодветни примери од светската практика.

Последниот дел од анализата се задржува на концептите Knowledge Based Economy (КВЕ) и Knowledge Based Clusters (КВС) идентификувани како перспектива на економскиот развој по примерот на најдобрите светски практики на успешна транзиција на слаби и неразвиени кон технолошко напредни и просперитетни економии. Логичен завршеток на анализата на докторската дисертација е практичниот модел за имплементација на овие концепти во

Република Македонија. За негова успешна реализација потребни се промени во пристапот и организациската поставеност на сите нивоа на власт и инклузивна партиципација на сите заинтересирани страни (централна и локална власт, бизнис и академски сектор), а идеално, се препорачува изработка на посебна програма на централната власт која би резултирала од воспоставена национална политика на развој на економија заснована на знаење по примерот на земјите кои имаат развиен КВЕ систем.

Заклучокот ги презентира клучните наоди од теоретското и практичното истражување на докторската дисертација. Резултатите од спроведеното истражување ја потврдија работната хипотеза и тие индицираат потенцијал за развој на кластер заснован на знаење во Република Македонија. Трудот предлага понатамошни детални истражувања за типот, формата и техничките организациски инпути за функционирање на КВС концептот.

Предмет на истражувањето

Предмет на истражувањето на трудот е перспективата на економскиот развој и модалитетите на економско делување во услови на економска локализација (со акцент на република Македонија), како алтернатива на економската глобализација која ги демонстрира сите свои деформитети во последните неколку децении на доминација на мегакапитализмот.

Појдовна работна хипотеза на овој труд е растечкото влијание на финансискиот шпекулативен капитал и технолошкиот развој кој резултира со глобална криза на политичкиот и економскиот систем, ширењето на свесност за тешко раскинливата врска на односот центар-периферија и стремежот кон алтернативни економски модели со цел зачувување на вистинските вредности во услови на оскудност со капиталот кој е концентриран во рацете на мал процент од глобалната популација. Оттука произлегува и главната цел и научниот придонес на докторската дисертација – потрага по алтернативата за излез од погубното сценарио на глобализацискиот дискурс, која се бара во концептот на партиципативна економија базирана на информации, знаење и технологија, но пред се на демократија, социјална правда и системска одржливост.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Проблематиката што ја обработува м-р Кристина Јованова е актуелна и извонредно значајна за подобрување на перформансите на локалниот и регионалниот развој во согласност со барањето на современите теории и практики, а во контекст на мултидимензионални реформи кои претстојат на Р.

Македонија. Токму во таа насока фундаментално е истражувањето на кандидатката кое треба да резултира со отворање на перспективи за подобрување на политиките и стратегиите во рамките на глобалните процеси кои што се територијално фокусирани на новите алтернативи – локалниот економски развој.

Релевантноста и научниот карактер на хипотезите се потврдени преку резултатите на емпириското истражување од кое произлегува дека во Р Македонија постојат потенцијали за развој на кластери засновани на знание. Така докторскиот труд е актуализиран не само во однос на препознавањето на глобалните мегатрендови и промените што тие ги носат во однос на локалните енклави туку и во однос на можностите Македонија преку вистинските патишта да се адаптира и интегрира на современите глобални процеси преку глобално-локалните врски на вмрежувањето на економијата. Оригиналност на истражувањето произлегува од фактот што кандидатката ги тестира потенцијалите за формирање на кластер базиран на знание во рамките на спроведеното емпириско истражување во Скопскиот плански регион.

Научно методолошки пристап на трудот

Методолошки, процесот на истражување интегрира теоретска и практична компонента. Генерално, за постигнување на дефинираните цели на трудот користени се класичните методи на истражување: анализа, синтеза, индукција, дедукција, дескрипција, компарација, апстрактација, историски метод и слично.

Теоретската компонента вклучува научна литература од областа на глобалната и локалната економија, цитати на реномирани автори од стручни списанија, статистички податоци од извештаи и информативни дописи на меѓународни и домашни и невладини институции и организации, интернет страници, закони и законски акти.

Практичната компонента на трудот изобилува со податоци, факти, анализи и заклучни согледувања кои се собирани во текот на подолг временски период, од самиот почеток на процесот на децентрализација. Дополнително, за потребите на докторската дисертација во периодот јануари-јуни 2016 година се направени директни интервјуа со Државниот секретар на Министерството за информатичко општество и администрација (МИОА), Извршниот директор на Заедницата на единици на локална самоуправа (ЗЕЛС), Раководителот на одделение за буџети на единици на локална самоуправа во Министерството за

финансии на Република Македонија и Раководителот на одделението за ЛЕР на општина Струмица. Најзначајниот дел на практичната компонента го вклучува периодот април-мај 2016 година, кога е направено теренско истражување со 13 институции од бизнис, академскиот и владиниот сектор на земјата. Применет е методот на директно интервју со раководните органи на предложените институции и анкетен прашалник адаптиран на нивните специфики. Од вкупниот број институции, 8 придонесоа со сопствен input и feedback.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Резултатите добиени од теоретското и практично истражување на кандидатката се во тесна корелација со поставените цели во трудот:

- во трудот се обработени структурните проблеми на глобалниот мега капитализам во чиј корен се наоѓа доминацијата на спекулативниот капитал чиј стремеж кон самооплодување го создаде феноменот на корпоративна држава и неоколонијалистички однос на центарот кон периферијата на глобалната економска мапа;
- улогата на технолошкиот развој, се апострофира како детерминанта на растот на продуктивноста на трудот, со што од просторен аспект директно придонесува за продабочување најазот центар-периферија, меѓутоа научно-техничкиот прогрес се разгледува и како катализатор на глобално-локалните вмрежувања преку циркулација и дистрибуција на знаење и информации;
- кандидатката дава теориски осврт на простомата нерамнотежа на глобалната економска мапа и ги идентификува процесите кои мораат да бидат исполнети за социјалниот концепт да опстои во услови на безмилосно ширење на влијанието на глобалното јадро под водство на нео-либералниот капитализам на САД;
- кандидатката нуди предлози и инструменти за излез од негативниот глобализациски дискурс преку афирмација на идејата за економска локализација и економија на локалните заедници;
- во трудот се дефинира позицијата на Република Македонија во глобалниот економски систем, и се анализира имплементацијата на процесот на економска локализација de jure и de facto со цел да се понудат алтернативни решенија и препораки за унапредување на локалниот и рамномерен регионален развој во Република Македонија;
- во согласност со современите технолошки трендови, се нуди перспективата на економскиот развој на Република Македонија во чија основа се наоѓа концептот на Knowledge Based Economy and Knowledge Based Clusters.

- во согласност со наодите на теоретското и емпириското истражување, кандидатката ја гради инспирацијата за апликативното истражување и нудење на конкретен модел за примена на концептот на кластери засновани на знаење (Based Clusters) во Република Македонија што му дава посебна вредност на трудот. Така, кандидатката економскиот развој на Р Македонија го насочува кон развоен дискурс во кој знанието, информациите и нивната циркулација во локалното (македонско) и глобалното окружување се адекватна замена на дефицитарниот капитал и ја позиционираат Републиката во насока на глобалниот развој на човековата цивилизација.

Оценка на трудот

Докторската дисертација на кандидатката м-р Кристина Јованова со наслов „Глобализација vs локализација – перспективата на економскиот развој на Република Македонија,, претставува истражување во областа на економските науки. Трудот има карактеристика на научно издржана дисертација која низ теориско и емпириско истражување третира современа и мошне актуелна материја. Всушност, докторскиот труд својата оригиналност ја црпи од критичката анализа на глобализационите процеси во рамките на новиот бран на информатичката технологија којшто создава оштра поделеност на светот. Со вокација на креативно истражувачки дух м-р Јованова, ги анализира патиштата и можностите за имплементирање и приспособување на локалните економски системи во согласност со можностите да се фати приклучок кон „ИКТ-зоните,, на растот и развојот. Апострофирајќи го императивот на технолошкиот прогрес како движечка полуга на развојните трансформации, меѓутоа и како фактор на промените на просторните енклави, кандидатката логичната завршница во трудот ја наоѓа во теоретската парадигма „економија заснована на знаење,, која ја транспортира до локалната самоуправа. Така извлекувајќи „конче по конче,, од модерноста на концептот на глобализацијата кандидатката го свртува рефлекторскиот сноп од крајно вулгаризираниот и екстреман неолиберален монизам, во насока на нови економски алтернативи – локалниот економски развој. Всушност кандидатката критичката опсервација на глобализациските трендови ги става во функција на основната теза за децентрализацијата на развојните процеси преку афирмација на локалниот економски развој. Во тој контекст, таа ги анализира законските аспекти на практична имплементација на локалниот и регионалниот развој во Република Македонија. Кандидатката ги елаборира пречките, проблемите и причините за некомпатибилност на

тековниот систем на економска локализација со потребите, очекувањата и барањата на граѓаните како крајни консументи на реформските процеси, нудејќи конкретни предлози и препораки за унапредување на локалниот економски развој. Со цел аромата на таквиот развоен контекст да не остане надвор од современите научно-технолошки тенденции таа апликативноста на концептот ја доведува во функционална спрега со формирање на кластер заснован на знаењето. Во тој контекст таа ги потенцира потенцијалите таквиот процес да заживее во Македонија, земја сиромашна со ресурси и капитал. Заради емпириска проверка на хипотезата за можноста за глобално – локално вмрежување кандидатката ги тестира потенцијалите за таквиот процес во најразвиениот - Скопскиот плански регион. За успешна реализација на концептот Knowledge Based Clusters, кандидатката констатира дека се потребни промени во пристапот и организациската поставеност на сите нивоа на власт и инклузивна партиципација на сите заинтересирани страни (централна и локална власт, бизнис академски сектор) Така, преку апликативниот модел, таа му дава логична завршница на докторскиот труд во контекст на претходните теоретски и емпириски наоди.

Научно-методолошкиот пристап кон предметот на истражувањето му дава карактеристика на трудот на комплексно и сестрано истражување во кое што кандидатката успеала преку критичко согледување на теоретските аспекти на современите глобални процеси да анализира и заземе став во однос на можноста таквите тенденции да се инкорпорираат во стратегии и политики за локален економски развој како перспектива за економски прогрес во Р Македонија.

Токму оттука, сметаме дека трудот е извонредно структуриран, деловите се наврзуваат еден на друг, врските меѓу нив се надоградуваат со познавање на каузалитетот на проблемите и процесите и нивната критичка опсервација од каде што произлегува заклучокот дека ваквиот труд поседува квалитет на добро заокружена и интегрирана целина.

Анализата на материјата во дисертацијата е изведена со релевантна научна методологија што и овозможило на кандидатката извлекување на квалитетни сознанија и заклучоци. Притоа евидентно е дека кандидатката поседува познавање на теоријата, но и практични искуства што ги надополнила со богата референтна литература. Референциите што се користени во научниот труд содржат повеќе од 165 библиографски единици, најголем број од странски автори, а дел од домашни автори. Користената литература е сосема актуелна за областа на истражувањето и во неа, покрај релевантни книги, опфатени се и

голем дел најнови трудови и интернет текстови, базирани на информации од повеќе различни земји, а во најголем дел од англиското говорно подрачје објавени по 2000 година, со исклучок на одделни капитални дела објавени пред тоа, користени се закони, подзаконски акти и службени листови и информативни дописи на меѓународни и домашни, владини и невладини институции и организации.

Пристапот во изработката на трудот е критички и аналитички, а во контекст на користената научна методологија претставува основа кандидатката во текот на истражувањето да дојде до релевантни научни сознанија, заклучоци и насоки за идниот развој.

Општата архитектоника на ракописот (глави, точки, потточки, нивните пропорции по обем и заемна поврзаност на деловите, табелите и сликите) е јасна. Техничкото оформување на докторската дисертација е на високо ниво, а приодот кон материјата е селективен. Текстот во дисертацијата е одлично компјутерски обработен, лектуриран и отпечатен на хартија со висок квалитет.

Оригиналноста на докторската дисертација на кандидатката м-р Кристина Јованова со наслов „Глобализација vs локализација – перспективата на економскиот развој на Република Македонија,, беше проверена од менторот на 8.10.2016 година, преку софтверскиот пакет на проверка на плагијати на Министерството за образование и наука, при што е констатиран степен на совпаѓање од 3,84%.

Врз основа на презентираниите аспекти, заклучоци и спроведената проверка на докторскиот труд во базата на плагијати, Комисијата констатира дека кандидатката ја владее материјата и самостојно ги извлекува заклучните согледувања кои кореспондираат со соодветните делови и целината на докторскиот труд.

Заклучок и предлог

Докторската дисертација на кандидатката м-р Кристина Јованова со наслов „Глобализација vs локализација – перспективата на економскиот развој на Република Македонија,, според мислењето на Комисијата за оцена на докторската дисертација, дава значаен придонес во доменот на градењето на развојните перспективи за локалниот и регионалниот развој во согласност со стекнатите знаења и разбирање на процесите во глобалната економија и

дијалектиката на односот на глобално-локалното вмрежување, а со тоа ги исполнува основните услови и стандарди за нејзина позитивна оценка.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлата на Наставно-научниот совет на Економскиот факултет да ја прифати позитивната оценка и да закаже јавна одбрана на докторската дисертација на кандидатката м-р Кристина Јованова со наслов „Глобализација vs локализација – перспективата на економскиот развој на Република Македонија,,

КОМИСИЈА

Проф.д-р Пеце Недановски, претседател,с.р.

Проф.д-р Наталија Николовска, ментор, с.р.

Проф.д-р Златка Поповска, член,с.р.

Проф.д-р Љубица Костовска, член,с.р.

Доц.д-р Даниела Мамучевска, член, с.р.

ПРЕГЛЕД
НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ЕКОНОМСКИОТ
ФАКУЛТЕТ

1. Докторски трудови

Ред. Бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС / НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1	М-р Лазо Димитров	„Влијание на меѓународните пазари врз цените на земјоделско – прехранбените производи во Република Македонија”	„Influence of the international markets on the price of agricultural and food products in the Republic of Macedonia”	Проф.д-р Сашо Косев	0202-1642/15 од 06.10.2016 година
2	М-р Христина Таневска	„Тестирање на слабата форма на хипотезата за ефикасни пазари: случајот на македонската берза на хартии од вредност”	„Testing the weak form of hypothesis for efficient markets: the case of Macedonian Securities Stock Exchange”	Проф.д-р Михаил Петковски	0202-1642/14 од 06.10.2016 година

ПРЕГЛЕД

на теми за изработка на магистерски труд прифатени од
 Наставно-научниот совет на Машински факултет во Скопје
 на седницата одржана на 29.09.2016 година

МАГИСТЕРСКИ ТРУДОВИ

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	Даниела Козаровска	Управување со времето и трошоците во насока на постојаното подобрување на организациите	Time and cost management for continuous improvement of organizations	Проф. д-р Роберт Миновски	02-2083/2 29.09.2016 год.

РЕЦЕНЗИЈА
ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ПРАВНА ЗАШТИТА
НА ДОБРО ПОЗНАТИ ТРГОВСКИ МАРКИ ВО КОМПАРАТИВНОТО
ПРАВО“ ОД
М-Р МИЛИЦА ШУТОВА, ПРИЈАВЕНА НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ
„ЈУСТИНИЈАН ПРВИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, на седницата одржана на 21.10.2016 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот м-р Милица Шутова со наслов „Правна заштита на добро познати трговски марки во компаративното право“, во состав: проф. д-р Владо Бучковски (претседател), проф. д-р Божин Влашковиќ (член), проф. д-р Јадранка Дабовиќ-Анастасовска (член), проф. д-р Гоце Наумовски (ментор) и проф. д-р Александар Стојков (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидадката м-р Милица Шутова, со наслов „Правна заштита на добро познати трговски марки во компаративното право“, содржи 261 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со 1,5 проред и големина на букви 12, со 364 фусноти, 226 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси.

Трудот е структуриран во шест глави, вовед и заклучни согледувања. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Во **воведот** на трудот, изложени се предметот и целите на истражувањето, хипотезата, истражувачките прашања, теоретската рамка и методите на истражувањето.

Кандидадката укажува дека модерниот и брз развој на општеството ја наметна потребата да се актуализира оваа проблематика, а со тоа и потребата од преземање на соодветни мерки за неа. Станува збор за широка и доста комплексна проблематика, па следствено на тоа постои и богата листа на меѓународни инструменти со кои се регулирани одделни аспекти на појавата.

Според тврдењето на кандидатката, спецификата на правото на индустриската сопственост се должи на посебностите на објектот на заштита на субјективните права кои објективното право на интелектуалната сопственост им ги признава на определени носители. Значењето на заштитата на правата од индустриска сопственост се огледа во фактот што нејзиното отсуство може негативно да влијае на правниот развој на една земја, без оглед на нејзиниот економски статус. Можноста, пак, за заштита е насочена кон пронаоѓање на алтернативен начин за нејзина реализација во случај потенцијалниот носител на правата од индустриска сопственост да не е задоволен од заштитата на своите права. Меѓутоа, на овој начин секоја држава влијае на намалување на ориентациониот развој на иновативната активност. Односно, заштитата на правата од индустриска

сопственост има директно влијание врз развојот на конкуренцијата во овој сектор и во економијата во целост.

Првата глава од докторската дисертација е насловена „Поим, улога и значење на трговската марка“. Во првата глава, кандидатката го разгледува прашањето за историскиот развој на трговските марки, термилошките дилеми околу нивното поимањето, со осврт на појавата на обележување на стоки и услуги и историскиот развој на правните извори. Во оваа глава, кандидатката го анализира прашањето за заштита на лојалната/здрава конкуренција во прометот на стоки кое е во корелација со начелото на совесност и чесност и преку судски пресуди укажува колку е значајна неговата улога. Притоа, кандидатката смета дека начелото на совесност и чесност како базично начело на кое почива целокупното граѓанско право, следствено и правата од индустриска сопственост, игра круцијална улога во определувањето на правата и обврските на договорните страни. Во овој дел го разгледува и прашањето за функциите на трговските марки, при што укажува на нивната улога кај потрошувачите и детално ги анализира.

Втората глава од докторската дисертација е насловена „Стекнување на субјективно право на трговска марка“. Во оваа глава, кандидатката го анализира прашањето за основните начини на стекнување на право на трговска марка како субјективно право од индустриска сопственост. Притоа го разгледува прашањето за апсолутните и релативните причини за одбивање на пријава на право за трговска марка преку примери од пракса на Државниот завод за индустриска сопственост како надлежен орган кој постапува по пријавите. Кандидатката во оваа глава го разгледува и прашањето како нелојалната конкуренција влијае врз повредата на правата од трговска марка и притоа истакува дека сузбивањето на нелојалната конкуренција не е да ја штити интелектуалната сопственост, туку да ја штити здравата, односно на работните достигнувања заснованата конкуренција

Третата глава од докторската дисертација е насловена „Начело на специјалност на полето на индустриската сопственост“. Во оваа глава, кандидатката го анализира прашање за начелото на специјалност на кое става акцент и истакнува дека станува збор за суштествено прашање. Во контекст на ова прашање наведува дека за да може да се сфати правната проблематика на трговската марка, основно прашање на кое треба да се стави акцент е токму начелото на специјалност, бидејќи самата негова специфика на ова начело се огледа во неговата правна дефиниција. Имено, специјалноста на трговската марка претставува нераздвоена врска на две појави, и тоа: знак и производ. Всушност, таа врска меѓу конкретниот знак и конкретна стока во теоријата се означува како начело на специјалност. Кандидатката наведува дека примената на ова начело може да резултира со бројни последици од кои, секако, најголемо значење има слабеење на дистинктивната моќ на знакот на заштитената трговска марка. Оваа промена настанува кога со ист или сличен знак се обележуваат неистовидни производи и истовремено се однесува на повреда на правото на трговска марка, како во смисла на оштетување, така и во смисла на искористување на неговата дистинктивна моќ.

Четвртата глава од докторската дисертација е насловена „Добро познати трговски марки“. Во оваа глава, кандидатката го разгледува прашањето на добро познатост односно добро познати трговски марки. Поинаку кажано, прашањето кое го анализира во оваа глава кандидатката, опфаќа и елементи кои упатуваат на она што овие трговски марки ги прави поразлични од обичните трговски марки. Притоа, кандидатката истакнува дека „релевантната јавност“ има суштествена улога во утврдувањето на познатоста на трговските марки и во компаративните правни системи. Имено, прави

компаративна анализа и на методите на утврдување на познатоста во разни земји и преку примери од практиката (вештачење), детално објаснува дел од методите кои се применуваат за утврдување на познатост при злоупотреба на право.

Петтата глава од докторската дисертација е насловена „Правна заштита на правата од трговска марка“. Во оваа глава, кандидатката го разгледува прашањето за концептот на судската заштита кој опфаќа три правни нормирани облици и тоа: управно-судска, граѓанско-правна и казнено-правна заштита. Кандидатката одделно го разгледува прашањето за секое од постапките. Притоа прави дистинкција помеѓу административна и управно-судска постапа при заштита на права од индустриска сопственост. Понатаму прави разграничување меѓу управно-судската и постапката пред граѓанските судови истакнувајќи дека во управно-судската постапка судот врши контрола на законитост по административна постапка, а повредата на загрозените и повредените права се бара во граѓанско судска постапка. Одделно го разгледува и прашањето за прекршочната и казнено-правната заштита на правата од индустриска сопственост и истакнува дека за разлика од управно-судската и постапката пред граѓанските судови овие постапки се поведуваат по службена должност *ex officio*.

Шестата глава од докторската дисертација е насловена „Извори на правото во сверата на меѓународната правна заштита на трговските марки во Европската унија“. Во оваа глава, кандидатката го разгледува прашањето на меѓународните извори вклучувајќи ги директивите и регулативите кои се донесени на меѓународно ниво а воедно и хармонизирани во нашето законодавство. Кандидатката смета дека законодавството на Република Македонија е усогласено со законодавството на ЕУ, како и воведувањето на најновите стандарди во заштитата на индустриската сопственост на меѓународно ниво.

Во заклучните согледувања, кандидатката истакнува дека на ова поле како суштествено интересно прашање се наметнува прашањето за правниот режим на заштита на правата по основ на трговска марка, *versus* граѓанските права што се остваруваат во редовна парница согласно процесните правила на полето на граѓанската материја. Во насока на ова, и водејќи се од овој општ стимул, кандидатката ја скицирала и хипотетската рамка на оваа научно-истражувачка работа, истовремено поставувајќи методологија компатибилна на потребите на истражувањето.

Истражувањето низ призмата на поставените поглавја во дисертацијата и заклучоците од теоретските и практичните анализа ја навела кандидатката на констатацијата дека хипотетската рамка во целост конвергира со реалните и очекувани резултати на полето на практични и теоретски аспекти на правната заштита. Имено, од консултираната литература, бројни теоретски делиберации и елаборации, судската и арбитражна практика што дава една апликативна вредност на истражувањето, кандидатката констатира дека правната заштита на добро познатите трговски марки отстапува од класичните принципи на правна заштита на знаците со трговските марки во функција на заштита на економскиот интерес во прометот. Понатаму, дека добро познатите трговски марки станаа бренд кој во голема мера придонесе кон зголемувањето на профитот на компаниите. Наведува дека компаративно-правната заштита е идентична. Иако, за жал, македонската практика не може да се пофали со особена обемност при истражувањето, кандидатката се потрудила во анализите да ги елаборира најбитните и најсуштествени случаи на македонската и светската трговска практика, односно случаи на судска практика на полето на заштита на трговските марки.

Преку истражувањето во компаративната литература, како и од бројните стручни и научни трудови, сугестии и препораки на ЕУ, судовите и арбитражните состави, констатира дека секој ефикасен систем на заштита ќе придонесе кон стабилизирање на економскиот промет на стоки и услуги, што е од суштествено значење за растот и развојот на економските параметри во светот. Кандидатката смета дека Република Македонија на ова поле нема друг избор, освен да се приспособи на ЕУ- законодавството, светските практики на правна заштита, истовремено да се води сметка за позицијата и заштита на македонските компании на кои се базира целокупното стопанство.

Предмет на истражување

Предметот на проучување на докторскиот труд, како што кажува и самиот наслов, е лоциран токму на анализата на компаративното законодавство, апострофирајќи ги спецификите на правната заштита низ призмата на правните постапки во споредбеното право.

Базичниот предмет на докторската дисертација беше проучување и истражување на правниот режим, правната заштита на добро познатите трговски марки во компаративно право со фокус на парничната постапка и видовите тужби. За таа цел, кандидатката пристапи кон анализа и проучување на важечките права и национални законодавства во ЕУ и меѓународните права воопшто.

Затоа беа разработени сите релевантни аспекти на системот на добро познати трговски марки, нивната улога и значење во современото право, нивните карактеристики и економската оправданост на постоењето, структурата и надлежноста, вклучувајќи ја и самата постапка на регистрација.

За да се даде комплетен приказ и продлабочена анализа на оваа проблематика, кандидатката наведе дека најпрвин неопходно беше да се пристапи кон елаборација на широкиот спектар на правни прашања во врска со принципот на кој се заснова постапката на заштита на добро познатите трговски марки и притоа наведувајќи кои се тие отстапувања од класичните принципи на правната заштита на знаците со трговската марка.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Основната идеја за истражувањето во оваа докторска дисертација произлегува од стимулот да се видат специфичностите и сличностите на законските решенија за заштита, со тенденција да се утврди најефикасниот механизам за заштита на добро познатите трговски марки. *Основната хипотеза на истражувањето е дека правната заштита на добро познатите трговски марки отстапува од класичните принципи на правна заштита на знаците со трговска марка во функциите на заштита на економските интереси на учесниците во прометот.*

Во категорија на „права од индустриска сопственост,“ кандидатката наведува дека трговските марки претрпеа експанзија во деловниот свет. Следствено на ова се наметна потребата за соодветна и ефикасна заштита на добро познатите трговски марки низ светот.

Краток опис на применетите методи

Методолошката рамка на трудот се состои од повеќе научни методи. Ова од причина, како што истакна кандидатката, за да ги постигне резултатите од претходно поставената хипотеза. Како база на тоа беше поставен компаративниот метод што нужно се наметна и со самиот наслов на истражувањето. Во насока на правилна теоретска анализа беше искористен дескриптивно-аналитичкиот метод со цел да се разграничат и

разјаснат теоретските концепти на секој од поединечните институти на ова проблематика. Во заклучоците на истражувањето беше употребен индуктивниот метод, кој водеше од општите кон поединечните заклучоци, и *vice versa*, дедуктивниот метод, кој упатува на општите заклучоци во интерес на главната теза.

Со оглед на фактот што статистички и квантитативни методи не беа потребни во истражувањето, а од друга страна да се даде апликативна вредност на самата докторска, кандидатката истакнува дека е на становиште дека анализата на соодветни судски пресуди се нужни за заокружување на истражувањето. За таа цел, предмет на анализа беа повеќе судски пресуди со кои одредени теоретски становиште беа потврдени или во однос на кои се отстапи од судската практика.

Употребата на сите наведени методи резултираше со опишување, анализа и објаснување на институтите кои се предмет на истражувањето, а, пак, методот на синтеза овозможи сублимација на произлезените сознанија, од што ќе може да се изведе соодветна научна предикција.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Имајќи го предвид горенаведеното, очекуваните резултати до кои кандидатката дошла при изработка на докторската дисертација би овозможиле да се укаже на изнаоѓање на правците во решавање како на практични, така и на теоретските проблеми кои постојат во однос на ова прашање.

Целта на докторската дисертација беше да се направи една темелна анализа на компаративното законодавство, апострофирајќи ги спецификите на правната заштита низ призмата на правните постапки во споредбеното право. Во насока на ова, кандидатката констатира дека секој носител на право од интелектуална сопственост (особено на трговска марка), инкорпорирано во некое дело/производ кое е добро познато е потенцијална жртва на нејзино разводнување. Оттука произлегува и една од спецификите при отстапувањето од класичните принципи на правната заштита на добро познатите трговски марки. Главната причина за ова е да се оневозможи претпријатијата да ја користат бесплатно репутацијата на добро познатите марки и/или да предизвикаат штета на нејзината репутација или углед, а со тоа и да ги доведат во заблуда потрошувачите за потеклото на производот. Па, оттука го поставивме прашањето која е врската што се поставува помеѓу потрошувачот и производот, односно преку правната заштита, или кој ужива поголема заштита - носителот на правото или крајниот потрошувач кој е доведен до заблуда?

Во насока на поставената хипотеза и од спроведените анализи (дел од анализите се преземени од веќе готови податоци), кандидатката констатира дека конкурентниот производ не му нанесува само штета на сопственикот, односно носителот на правото на трговската марка, туку во исто време ја заведува јавноста за комерцијалното потекло на производот. Со ова кандидатката успеала да го истакне интердисциплинарниот карактер на самата проблематика и мултифункционалноста од создавање на една стабилна правна рамка на ова поле. Оваа рамка нема да придонесе позитивни ефекти само за пазарот на индустриски права, конкуренцијата, туку и за потрошувачкиот сектор како стожерна компонента на пазарот и тоа во светски рамки. Ваквото становиште кандидатката го потврдува и со влијанието на е-трговијата и потребата од заштита на правата по основ на трговски марки, низ призмата на потрошувачките во секојдневните Б2Ц интернет-трансакции.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Милица Шутова, со наслов „Правна заштита на добро познати трговски марки во компаративното право“, претставува истражување во областа на интелектуалната сопственост. Изработката на темата на оваа докторска дисертација и нејзината интердисциплинарност се од големо значење за изнаоѓање на правците во решавање како на практичните, така и на теоретските проблеми кои постајат во однос на ова прашање.

Докторската дисертација на кандидатката м-р Милица Шутова, со наслов „Правна заштита на добро познати трговски марки во компаративно право“, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатката, пред одбраната на докторскиот труд, ги објавила (како прв автор, во меѓународни научни списанија или еден труд во списание со импакт-фактор) следниве рецензирани истражувачки трудови:

- [1]. Автор-и: Милица Шутова, Апсолутни и релативни причини за одбивање на пријавата на трговска марка“, објавен во KNOWLEDGE International journal scientific Applicative papers v10/1-2015 година.
- [2]. Автор-и: Милица Шутова, Правна заштита на правата од трговска марка“, објавен во Меѓународно списание за општествени науки VISIONE бр.26/2016.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Главни научни придонеси на кандидатката се: добро познатите трговски марки станаа бренд кој што во голема мера придонесе кон зголемувањето на профитот на компаниите, и дека во основа трговците функционираат во свет на продажба на права да се произведува нешто, односно право да се вршат одредени услуги и да се произведуваат одредени стоки, а не право на дистрибуција и продажба на стоки и услуги што претставува класичен правен основ за продажба – продажба. Всушност, заштитата на овие права влијае врз растот и развојот на компаниите. Ако кон ова се додаде важноста, вредноста на споровите, рејтингот на компаниите и процесните трошоци во постапката, јасна е важноста на овие права за компаниите и воопшто за глобалната економија. Оттука, релацијата на системот на заштита е во тесна корелација со економските перспективи на компаниите.

И покрај тоа што е потенцирана потребата од брза и квалитетна заштита на правата сепак на тоа му претходат и квалитетни обучени кадри кои ќе бидат од помош за остварување на ова право. Од друга страна, пак, на судската заштита и претходи правната, односно управната заштита, па со право сметаме дека е потребно и таму да се направи план вклучувајќи и усвојување на нормативните решенија како и ефективно и ефикасно постапување по предметите со помош на стручни лица со цел да се постигне целта, а воедно и да се спречи одолжување на постапките. Сето ова би било нереално и тешко спроведливо во практиката доколку изостане континуираното следење и објавување на судската практика во областа на правото на интелектуална сопственост преку подготовка на зборници на судска практика во областа на интелектуалната сопственост на годишно ниво.

Подрачјето на примена и ограничувањата се: постапките кои се водат пред управните органи, заштитата на правата по основ на трговска марка versus граѓанските права што се остваруваат во редовна парница во согласно со процесните правила на полето на граѓанската материја, а сето ова влијае на економските перспективи на компаниите.

Можните понатамошни истражувања се: влијанието на нелојалната конкуренција при повреда на правата од трговска марка, истражувањата поврзани со релевантната јавност, добро познатите **vice versa** познатите трговски марки, нематеријалната штета при повреда на правата од трговска марка.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатката **м-р** Милица Шутова со наслов **„Правна заштита на добро познати трговски марки во компаративното право“**.

КОМИСИЈА

1. **С.Р Проф. д-р Владо Бучковски, претседател**

---

2. **С.Р Проф. д-р Божин Влашковиќ, член**

---

3. **С.Р Проф. д-р Јадранка Дабовиќ-Анастасовска, член**

---

4. **С.Р Проф. д-р Гоце Наумовски, ментор**

---

5. **С.Р Проф. д-р Александар Стојков, член**

РЕЦЕНЗИЈА
ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „СИСТЕМОТ НА
ТРАНСФЕРИ МЕЃУ НИВОАТА НА ВЛАСТ ВО ДОМАШНОТО И
КОМПАРАТИВНОТО ПРАВО” ОД М-Р МАЈА ЛАЗАРОВА КРСТЕВСКА,
ПРИЈАВЕНА НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ „ЈУСТИНИЈАН ПРВИ” ВО
СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први” во Скопје, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатката м-р Маја Лазарова Крстевска под наслов „Системот на трансфери меѓу нивоата на власт во домашното и компаративното право” (англ. *The System of Intergovernmental Transfers in the National and Comparative Law*), во состав: проф. д-р Софија Тодорова, редовен професор (претседател), проф. д-р Весна Пендовска, редовен професор (ментор), проф. д-р Ванчо Узунов, редовен професор (член), проф. д-р Александра Максимовска-Велјановски, вонреден професор (член), и д-р Јован Зафироски, доцент (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први” му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Маја Лазарова Крстевска под наслов “Системот на трансфери меѓу нивоата на власт во домашното и компаративното право” (англ. *The System of Intergovernmental Transfers in the National and Comparative Law*) опфаќа 349 страници компјутерски изработен текст, фонт: Times New Roman, со големина на букви 12, проред 1,5 и содржи 328 фусноти. При изработката на докторската дисертација е користена актуелна и обемна домашна, а особено странска литература. Во трудот се користени и консултирани 149 библиографски единици на книги, артикли, статии и публикации, 37 домашни и меѓународни правни извори, консултирани 33 интернет-страници, како и спроведени интервјуа со експерти во земјава и во странство со релевантна експертиза од истражуваната област.

Материјата обработена во докторската дисертација е систематизирана во вовед и пет тематски делови, кои се правилно означени и распоредени, меѓусебно поврзани и соодветно димензионирани и кои се поделени на глави со точки и потточки, заклучок и препораки, користена литература и прилози кон научниот труд. Ваквата структурна композиција на дисертацијата овозможува јасно да се препознае проблемот што се обработува и со тоа лесно да се следи неговата елаборација и аргументирање.

Воведот содржи научна елаборација за општествената оправданост на темата на докторската дисертација, предметот и целта на истражувањето, основната хипотеза од која поаѓа кандидатката при пишувањето на докторската дисертација, методите што се користени при изработка на дисертацијата, како и значењето кое таа ќе го има како во теоријата, така и во практиката. Комисијата со задоволство констатира дека избраниот методолошки пристап е соодветен за аргументирано елаборирање на предметот на истражувањето и остварување на поставената цел за докажување на работната хипотеза.

Основната хипотеза од која тргнува кандидатката е дека законската рамка за финансирање на единиците на локалната самоуправа поставена со Законот за финансирање од 2004 година во Република Македонија, особено системот на трансфери меѓу нивоата на власт, во себе има вградени недостатоци кои продуцираат големи

фискални и развојни диспаритети помеѓу единиците на локалната самоуправа и за да се спречи ваквите решенија да продолжат да бидат кочничар на развојните перспективи на локалната самоуправа во земјата, неопходни се измени кои ќе го трасираат идниот пат на реформата за фискална децентрализација врз фундаментот на меѓународно прифатените стандарди.

Оттука, *првиот дел* од трудот е насловен како „Децентрализацијата и финансирањето на локалната самоуправа” и е поделен на шест глави.

Во овој дел, кандидатката го елаборира концептот на процесот за децентрализација на власта и пренесување на функциите и надлежностите од централно на локално ниво. Кандидатката ја поставува научната рамка за започнување на процесот за децентрализација во Република Македонија според теоретските постулати за поделба на функциите на власта и неопходноста од одржување на макроекономска стабилност, редистрибуција на приходот и алокација на ресурсите. Во понатамошниот текст, кандидатката ги анализира поттикнувачите за започнување на овој процес и нагласува дека меѓународното искуство досега укажува дека и преголема централизација и апсолутна локална автономија се подеднакво опасни и дека е неопходно да се воспостави добар и одмерен систем на соработка помеѓу нивоата на власт во една земја. Акцент е ставен и на одредби од Договорот за ЕУ кои се повикуваат на принципот на субсидијарност и неопходноста за поголемо овластување на пониските нивоа на власт во уредување на прашањата од локално значење и задоволување на локалните потреби од јавни услуги на локално ниво. Во овој дел, кандидатката ги анализира и основните димензии на процесот на децентрализација – политичка, административна, фискална и пазарна децентрализација. Понатаму врши теоретска разработка на позитивните одредби од меѓународното право како облигации кои со ратификувањето се прифатени од националниот систем. Посебно се осврнува на одредбите од Европската повелба за локална самоуправа според која се наложува уредување на доволен степен на финансиска автономија на единиците на локална самоуправа, т.е. дека локалните власти треба да имаат право на адекватни сопствени финансиски ресурси, со кои ќе може да располагаат слободно. Кандидатката детално се осврнува на теоретските правила кои мора се почитуваат при дизајнирање на моделот на фискална децентрализација и донесувањето на националните закони. Во завршницата на овој дел од докторскиот труд, анализирани се индикаторите на системот на фискална децентрализација и осврт се дава на столбовите на фискалната децентрализација, каде што кандидатката критички ги спротивставува научните насоки усвоени од теоретските сознанија со моделите кои се применуваат во различни земји на регионот и ЕУ, особено во Република Македонија. Во оваа глава се начнуваат и клучните прашања поврзани со фискалната децентрализација и, особено трансферите меѓу нивоата на власт, како главна тема на научниот труд, за понатаму логички да се надоврзе анализата на анализираните аспекти.

Вториот дел од докторската дисертација насловен како „Локални расходи и услуги” опфаќа анализа на првиот столб во дизајнирање на системот на фискална децентрализација меѓу нивоата на власт. Кандидатката дава теоретски осврт кон овластувањата за расходи на различните нивоа на власт, потенцирајќи дека во имплементацијата на децентрализираните системи ќе дојде до нестабилност и контроверзност кога законите се нејасни во врска со надлежностите и расходните потреби за кои се одговорни различните нивоа на власт. Во трудот се посочува дека една стабилна и суштинска реформа за децентрализација бара јасни и добро дефинирана институционална рамка за распределба на надлежностите помеѓу централната и локалната власт паралелно со давањето на доволен степен на фискална автономија. Понатаму во овој дел, се обработуваат [генералните принципи на распределбата на расходите](#), осврнувајќи се на [целите на распределбата на расходите меѓу централната и](#)

пониските нивоа на власт – единиците на локална самоуправа. Како предетерминанта која треба да го води овој процес кандидатката ги посочува научните методи кои треба неизбежно да бидат применети во одредување на цената на стандарден пакет на услуги за надлежности за кои е договорен процес на децентрализирано спроведување. Кандидатката се осврнува и на неколку значајни аспекти во врска со насоката од која започнува процесот на пренесување на локалните надлежности кои се детерминанта на локалните расходи, од аспект на тоа дали таа дистрибуција на расходите е централно или локално одредена и како едниот или другиот пристап се ефектуира низ различните квалитети на спроведување на децентрализираниот систем во една земја. Во завршниот сегмент на овој дел, кандидатката ги посочува најчестите проблеми и предизвици при распределбата на расходите меѓу повисокото и пониските нивоа на власт, осврнувајќи се на најдобрите практики и меѓународни искуства од кои што во домашното право треба да се превземат и апроксимираат оние решенија за кои се верува дека се најапликативни и соодветни на целокупниот оштествено-политички и административен модел на уредување.

Третиот дел од дисертацијата насловен како „Системот на локални приходи и задолжување“ се осврнува на вториот и четвртиот столб на моделот на фискалната децентрализација. Во воведните согледувања се наведува дека ако целта при дизајнирањето на законските решенија е да успее реформата за децентрализација, мора при поставувањето на системот на фискални односи помеѓу централното и локалното ниво на власт, на локалната власт да и се дозволи да располага со квалитетни извори на приходи. Притоа е потребно да ѝ биде дадено и овластување да контролира колку што е можно повеќе компоненти кои влијаат на обемот на приходи, бидејќи само во такви услови имаат смисла барањата врз локалните власти за постигнување на поголема ефикасноста, ефективност и отчетност при трошењето на јавните пари и подобра испораката на локалните услуги за граѓаните. Кандидатката понатаму ги наведува теоретските принципи кои треба да се почитуваат при дизајнирање на системот на локални приходни. Во тематската глава посветена на моделите на овластување на приходите се обрнува внимание на потребата од ревизија на конвенционалните принципи според кои се водат моделите за овластувања за приходите, за да сето тоа се стави во контекст на современите текови и праксата во конкретните земји. Посебно се разгледани пристапот воден од јавните финансии, пристапот воден од јавниот избор и пристапот воден од политиката. Кандидатката ги анализира и спецификите, предностите и недостатоците на различните видови приходи и, посебно, локалното задолжување како извор на приход кој може да влијае на зголемување на инфлаторниот притисок во земјата од аспект на моралниот ризик кој го носи претпоставката дека пристапот до финансиските пазари на локалните власти може да креира непланирани фискални обврски за централната власт и да влијае на макроекономската стабилност во земјата.

Четвртиот дел од дисертацијата, насловен како „Системот на трансфери во домашното и компаративното право“, целосно е сконцентриран на главниот предмет на докторската дисертација. Тука кандидатката ги обработува и ги дефинира трансферите до единиците на локалната самоуправа како особено значаен извор на приход кој во сите земји го компензира потребниот обем на приходи над сопствените извори и како такви се неопходни за непречено функционирање на локалните заедници и испораката на локалните јавни услуги. Се наведува дека прашањата поврзани со трансферите меѓу нивоата на власт се клучната алка за обезбедување на стабилност во спроведување на реформата за фискална децентрализација, бидејќи доколку трансферите не го надоместат недостатокот на средства потребни за испорака на стандардниот пакет на локалните јавни услуги и доколку не обезбедат услови за рамномерна испорака на јавните услуги на целата територија на земјата – би се изгубила суштинската цел на реформата. Кандидатката се

осврнува на критериумите и ограничувањата кои треба да се земат во предвид при дизајнирање на системот трансфери меѓу нивоата на власт како и на феноменот на фискални диспаритети како варијации кои се појавуваат меѓу локалните власти во нивната способност да наплатат приходи за задоволување на јавните расходни потреби на жителите во рамки на својата локална јурисдикција, потенцирајќи дека таквите варијации не се поврзуваат само со разликите во капацитетот за генерирање на приходи, туку и со разликите во трошоците за обезбедување на јавните услуги. Токму поради појавата фискалните диспаритети и нерамномерности, неопходно се наложува потребата за фискална еквилизација или порамнување и обезбедување законски предуслови за рамномерна испорака на локалните јавни услуги. Во натамошниот тек на докторскиот труд, кандидатката наведува дека и покрај спецификите на различните системи во земјите од регионот на Југоисточна Европа неопходно е да се погледнат одредени универзални индикатори за достигнатото ниво на фискална децентрализација, како што се процентот на локални приходи/расходи во вкупните јавни приходи/расходи на земјата, износот на локални приходи/расходи по глава жител, структурата на локалните приходи (сопствени – од централна власт), износ на капитални инвестиции на локалната самоуправа како процент од БДП, износ на капиталните инвестиции по глава жител, износ на локалното задолжување како износ по глава жител, и други. Во таа смисла, фокусот на анализата кандидатката го става на достигнатите фискалните индикатори на Република Македонија и Црна Гора – од една страна, како аспиранти за членство во ЕУ, и Словенија од друга страна како постоечка членка на ЕУ. Во анализата е вклучен и примерот на Данска како современ систем на социјална држава која, покрај другите постулати на системот, се базира на концептот дека граѓаните треба да имаат еднаков пристап до различни услуги за кои плаќаат даноци и каде што основните принципи при поделбата на јавните функции во Данска се однесуваат на принципот на супсидијарност, односно извршувањето на функциите треба да биде што е можно поблиску до граѓаните, т.е. општините.

Она што се наведува во централниот дел на дисертација што е и одговор на научната хипотеза – системот на трансфери меѓу нивоата на власт – е дека различните типови трансфери од правен аспект може да бидат различно уредени. Дизајнот на системот на трансфери е од суштинско значење за ефикасноста и правичноста во испораката на јавните услуги и постигнување на економско-социјална благосостојбата на единиците на локална самоуправа. Кандидатката врз основа на анализа посочува дека она што е важно е различните видови трансфери да се разгледуваат и анализираат во нивната целина, ценејќи колку тие се во функција на постигнување на целите на фискалната децентрализација. Во овој централен дел на дисертацијата детално се образложени законските решенија во врска со системот на трансфери за локалната власт во анализираниите системи на земјите членки на ЕУ и Црна Гора како земја аспират за членство *vis-à-vis* решенијата во домашното право на Република Македонија. Особено се акцентирани облиците на трансфери, како и критериумите за нивна алокација по поодделни единиците на локална самоуправа во анализираниите системи. Спротивставувајќи ги позитивните законски решенија со фискалните индикатори во праксата на овие земји во периодот 2012-2014 година, кандидатката теоретските и емпириските сознанија критички ги поставува во функција на главната теза дека во системот на трансфери во Република Македонија е неопходна реформа заради отстранување на системски вградените решенија кои во практика продуцираат фискални дискрепанции и со тек на време ќе стануваат поголема кочница за развојот на системот на локална самоуправа и рамномерната испорака на јавни локални услуги до граѓаните.

На линија на погоре кажаното, во ***íëïïïïïïï ðëë*** од докторската дисертација, „Перспективи, заклучоци и препораки за фискалната децентрализација и системот на

трансфери меѓу нивоата на власт”, кандидатката сублимирано ги презентира своите општи и посебни согледувања до кои дошла при истражувањето на предметот на докторската дисертација. Заклучните согледувања и препораките за понатамошниот тек на реформата за развој на системот на трансфери меѓу нивоата на власт се базираат на длабока теоретска анализа, на која комплементарно се спротивставени емпириските сознанија од истражувањето на терен и спроведените интервјуа. Во заклучокот се содржани крајните согледувања на кандидатката во форма на препораки и решенија за надминување на определени проблеми и наведување на конкретни предлози *de lege ferenda*, во што се состои научниот придонес на оваа докторска дисертација.

На крајот од докторската дисертација се наоѓа пописот на користена домашна и странска литература, правни извори, консултирани интернет страници и спроведени интервјуа со експерти од истражуваната област. Во завршниот дел се прикажани табели со релевантни податоци кои се користени при анализата и аргументацијата во научниот труд.

Предмет на истражување

Предметот на проучување на докторската дисертација, како што кажува и самиот наслов, е компаративна анализа на системот на трансфери меѓу нивоата на власт со цел предлагање решенија за реформа на системот на финансирање на локалната самоуправа во Република Македонија, со посебен осврт на законските решенија во компаративните системи. Во овој труд е направена анализа на законските решенија од аспект на нивната оптималност, а анализирани се и избрани модели на фискална децентрализација во други земји во регионот и ЕУ. На таков начин од добиените сознанија се овозможува извлекување на логични заклучоци и поуки од добрите практики, како и од негативните аспекти поврзани со одредени законски решенија од аспект на нивното ефектуирање низ финансиските и развојните аспекти на единиците на локалната самоуправа. Врз база на тоа се посочени мерки и препораки кои од аспект на спецификите на националниот модел би дале најдобри резултати во претстојниот период. Теоретските препораки се поткрепени со податоци добиени од истражување на терен и спроведени интервјуа со релевантни експерти за реализираните фискални индикатори на единиците на локална самоуправа во земјата и компарираниите системи.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Процесот на децентрализација во Република Македонија формално започна на 1 јули 2005 година. Реформата на системот на локална самоуправа беше една од главните одредби од Охридскиот рамковен договор склучен во август 2001 година, кој стави крај на воениот конфликт во земјата. Во согласност со претходно ратификуваната Повелба за локална самоуправа на Советот на Европа од 1997, во 2002 година беше донесен Законот за локалната самоуправа кој ја постави рамката за реформа. Следствено на тоа, во 2004 година со трите рамковни закони - Законот за финансирање на единиците на локалната самоуправа, Законот за Градот Скопје и Законот за територијална организација - дополнително беа уредени основните прашања во врска со новиот систем на локална самоуправа, вклучително и локалното финансирање. Фискална еквилизација кој што во сегашните законски решенија не е прецизно дефиниран и покажа конкретни слабости ќе придонесе кон креирање на единици на локална самоуправа кои ќе бидат во состојба да испорачаат еднакви услуги за своите граѓани. По 10 години од почетокот на фискалната децентрализација, Република Македонија е исправена пред предизвикот за редизајнирање и реформа на постојниот систем. Генерално, од 2005 до 2015 година постигнат е одреден прогрес во децентрализацијата, судејќи по основните параметри,

како што е учество на локалните приходи/расходи во БДП на земјата, учество на локалните расходи во јавната потрошувачка и административниот капацитет на единиците на локална самоуправа. Сепак, монотипниот карактер на децентрализацијата произведе големи фискални диспаритети помеѓу единиците на локална самоуправа, зависно од нивните специфики (рурална или урбана, голема или мала површина, голем или мал број на жители и населени места, итн.). Во функција на обезбедување успешен тек на реформата, потребно е да се изнајде модел за надминување на овие диспаритети. Неопходна е реформа на моделот на фискална еквилибрација и генерално на системот на трансфери меѓу нивоата на власт кои до сега во пракса демонстрираа конкретни слабости. Реформата треба да придонесе кон креирање на финансиски постабилни единици на локална самоуправа кои ќе бидат во состојба да испорачаат еднакви услуги за своите граѓани.

Краток опис на применетите методи

Во научната елаборација на трудот примарно е користен аналитички метод, врз основа на кој сознанијата добиени од научната теорија се спротивставени на податоците и индикаторите добиени од истражувањето на терен. Анализата на развојните достигнувања во реформата на фискалната децентрализација е направена со примарен акцент врз системите на трансфери меѓу нивоата на власт во домашното и компаративното право. Користењето на аналитичкиот метод е потребно заради критичко елаборирање на анализираниот проблем и изнаоѓање на одржливо решение за решавање на истиот. Статистичкиот метод е користен преку собирање, анализа, интерпретација и презентирање на статистички податоци за фискалните остварувања на единиците на локална самоуправа во Република Македонија и анализираните системи во други земји. Статистичката анализа е применета во функција на предлагање решенија за разрешување на општествениот проблем кој е предмет на научната анализа. Таа е направена со земање во предвид на финансиските индикатори за единиците на локална самоуправа во земјата и компаративните системи кои ја претставуваат целокупната статистичка маса на која се адресира проблемот. Користен е методот на анализа на трендот од аспект на согледување на правците на развој на системот на локални финансии, во функција на добивање клучни аргументи за поткрепување на хипотезата и финалните препораки во трудот. Применета е дескриптивна статистика на индексите на учество на локалните приходи и расходи во БДП на анализираните системи како показател за достигнатите нивоа на фискална децентрализација и нивно компарирање со референтните индикатори во земјите на ЕУ и ОЕЦД. Логичкиот метод е применет како сврзна компонента на целокупната елаборација во докторскиот труд. Со помош на овие научни методи, во комбинација со спроведените теренски интервјуа со претставници на општинските администрации во делот финансирање и буџет, како и претставници на релевантни владини тела во земјите кои беа земени во фокусот на анализата, се овозможи да бидат изведени решенија кои би требало да бидат јадрото на законските измени во делот на локалните финансии во Република Македонија.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Од резултатите од истражувањето кандидатката констатира дека стапката на раст на приходите и расходите во последните три години во земјата била на релативно стабилно ниво што покажува одреден степен на „исцрпеност“ на напорите на општинските даночни администрации за наплата на приходите од нивните даночни обврзници. Оттука, со сегашното законско решение и во следниот период би можело да се очекува сличен обем на сопствени приходи но и нивно релативно намалување во структурата на локалните приходи како резултат на зголемување на приходите од трансфери, дотации, донации и

задолжување. Согласно со фискалните индикатори за 2014 година поврзани со финансирањето на општините може да се заклучи големо отстапување на општините во Република Македонија со просекот не земјите од ЕУ, земјите на ОЕЦД, и земјите од регионот. Земјите на ОЕЦД просечно на локално ниво трошат 13,73% од БДП. Во докторскиот труд е разгледан и системот на локално финансирање и во Данска која предничи со дури 36,66% учество на локалните расходи во БДП на земјата, следена од Шведска со 22,8%, и Финска со 22,85%. Во регионот на Југоисточна Европа, вкупните приходи на општините на Р. Македонија се на пониско ниво од оние во Црна Гора, Косово и Србија. Растот на јавниот долг несомнено е симптом на несоодветен дизајн на системот на фискални односи меѓу различните нивоа на власт во една земја, кој е резултат од големите хоризонтални или вертикални неурамнотежености или, пак, систем на фискални односи на кој му недостасуваат транспарентни критериуми. Токму затоа, во областа на трансфери меѓу нивоата на власт и вертикалната структура на фискалните решенија, со голем степен на детерминација кандидатката го препорачува следното:

1. нова и објективна стратегија за решавање на проблемот со општините кои имаат недоволен фискален и административен капацитет за спроведување на децентрализираните надлежности;
2. варијаблите за големината на фискалниот капацитет да бидат инкорпорирани во формулите за дистрибуција на средствата по основ на приходи од ДДВ како и евентуалниот еквилизационен фонд за хоризонтално порамнување меѓу општините;
3. задача на централната власт не треба да биде само изготвување на закони поврзани со процесот на децентрализација, особено не тоа да го прави без партиципација и инклузивен пристап и соработка со единиците на локална самоуправа;
4. општините мора да бидат уважени како рамноправен партнер на централната власт во креирање на политиките за реформата за децентрализација, со признавање на реалните дискрепанции кои постојат и бележат тренд на продлабочување со сегашниот модел;
5. заземање на радикално различен пристап за решавање на фискалните развојни проблеми на општините првенствено преку индивидуализирана дијагностика за секоја општина поодделно и развој на детални планови за етапите во кои поодделни општини треба да бидат поддржани со соодветни фискални политики од централната за да го достигнат нивото на побогатите и поразвиени општини;
6. со цел да се избегне пасивен однос на општините кои би подлегнале на повластениот третман и зголемената поддршка од централната власт во ограничен временски период одреден како неопходен за нивно созревање до нивото на општините со подобри финансиски резултати, потребно е поголемо ниво на транспарентност во објавување на финансиските извештаи и статистики и поттикнување на поголема конкуритивноста меѓу општините во иста категорија заради остварување на посакуваните резултати и индикатори на успех.

Кандидатката децидно препорачува новиот детален план за реформата на системот за фискална децентрализација да произлезе од доле-нагоре, и тоа преку колаборативен процес и со вклучување на сите засегнати страни заради давање на сопственост над процесот врз локалната самоуправа и одговор на реалните потреби. Најважен чекор во претстојниот период е да се договори единствена и координирана агенда во партнерство на централната со локалната власт. Реформата треба да базира на заедничка визија за остварување на посакуваните цели, а првенствено во насока на достигнување на повисоки нивоа на локални приходи и расходи и повисок степен на автономија на единиците на локалната самоуправа во Република Македонија.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Маја Лазарова Крстевска, со наслов „Системот на трансфери меѓу нивоата на власт во домашното и компаративното право”, претставува истражување во една поширока областа која задира во областа на политичкото уредување, финансното право и финансирање на локалната самоуправа. Изработката на темата на оваа докторска дисертација е со основна цел да направи критички осврт кон законските решенија за водење на финансиската реформа на локалната самоуправа и да се предложат подобри решенија првенствено во делот на трансферите помеѓу различните нивоа на власт заради остварување на поефикасна финансиска еквилизација и финансирање на единиците на локалната самоуправа преку трансфери од повисоките нивоа на власт. Темата на трудот е избрана да одговори на потребата за одредување на идниот тек на реформата на локалната самоуправа во Република Македонија. Трудот поаѓа од работната хипотеза дека законската рамка за финансирање на единиците на локалната самоуправа поставена со Законот за финансирање од 2004 година, особено системот на трансфери меѓу нивоата на власт во себе има недостатоци кои продуцираат големи фискални и развојни диспаритети и неопходни се измени кои ќе го трасираат идниот пат на реформата за фискална децентрализација.

Од погоре наведеното, овој труд треба да даде научен придонес во академската и политичката дебата во однос на прашањето за реформирање на системот на меѓувладини трансфери. Како резултат на анализата на компаративните системи на фискална децентрализација во земјите во транзиција и земјите на ЕУ, во трудот е посочено соодветно сценарио за чекорите кои треба да се преземат во следниот период од страна на креаторите на политиката во Република Македонија заради натамошен прогрес на реформата на локалната самоуправа.

Докторската дисертација на кандидатката м-р Маја Лазарова Крстевска, со наслов „Системот на трансфери меѓу нивоата на власт во домашното и компаративното право”, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатката пред одбраната на докторскиот труд, ги објавила (како прв автор, во меѓународни научни списанија или еден труд во списание со импакт-фактор) следниве рецензирани истражувачки трудови:

- [3]. Автор-и: Маја Лазарова Крстевска, Кристина Јованова, Лири Далипи, Методија Димовски „Статус на фискалната децентрализација”, објавен во публикација на Мисијата на ОБСЕ во Скопје под наслов „ Аналитички извештај за процесот на децентрализација”, септември 2014 година.
- [4]. Автор-и: Маја Лазарова Крстевска, Лири Далипи, Методија Димовски, Кристина Јованова “Фискална децентрализација во Република Македонија”, објавен во публикација на Мисијата на ОБСЕ во Скопје под наслов „Извештај за оценување на децентрализацијата во Република Македонија 2005 – 2011 година” декември 2011 година.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатката **Маја Лазарова Крстевска** со наслов **„Системот на трансфери меѓу нивоата на власт во домашното и компаративното право“**.

КОМИСИЈА

Проф. д-р Софија Тодорова, претседател с.р.

Проф. д-р Весна Пендовска, ментор с.р.

**Проф. д-р Александра Максимовска Велјановски,
член с.р.**

Проф. д-р Ванчо Узунов, член с.р.

Доцент Јован Зафировски, член с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ПОТРЕБАТА ОД ЗАКОНСКА
УРЕДНОСТ НА СПРЕЧУВАЊЕ НА ЗАДОЦНЕТИТЕ ПЛАЌАЊА ВО ДЕЛОВНИТЕ
ТРАНСАКЦИИ, ВО СПОРЕДБЕНОТО И ДОМАШНОТО ПРАВО
- ОТВОРЕНИ ПРАШАЊА И ПЕРСПЕКТИВИ“ ОД М-Р ОРДЕ ЃОРЃИОСКИ,
ПРИЈАВЕНА НА ПРАВНИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ во Скопје, на седницата одржана на 30.6.2016 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот м-р Орде Ѓорѓиоски со наслов „Потребата од законска уреденост на спречување на задоцнетите плаќања во деловните трансакции, во споредбеното и домашното право – отворени прашања и перспективи“, во состав: проф. д-р Арсен Јаневски (претседател), проф. д-р Јадранка Дабовиќ Анастасовска (ментор), проф. д-р Горан Коевски (член), проф. д-р. Аднан Јашари (член) и проф. д-р. Александра Максимовска (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Правниот факултет „Јустинијан Први“ му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Орде Ѓорѓиоски, со наслов „Потребата од законска уреденост на спречување на задоцнетите плаќања во деловните трансакции, во споредбеното и домашното право – отворени прашања и перспективи“ содржи 358 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со 1,5 lines проред и големина на букви 12, со 586 фусноти, 326 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги, национални прописи, меѓународни акти и интернет-ресурси.

Трудот е структуриран во VII глави и вовед. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Во **воведот** на трудот, изложени се предметот и целите на истражувањето, хипотезата, истражувачките прашања, теоретската рамка и методите на истражувањето. Кандидатот укажува на тоа дека лошите практики во делот на плаќањето на паричните обврски негативно се одразуваат врз ликвидноста на трговските друштва и го комплицираат менаџирањето со средствата во друштвата, што налага креирање на една правна рамка за регулација и превенирање на ваквите негативни состојби. Кандидатот посочува на статистички показатели кои говорат дека десетици мали и средни потфати во рамките на ЕУ секојдневно банкротираат како резултат на тоа што нивните побарувања не се навремено исплатени. Повеќе од половина од потфатите на ниво на ЕУ тврдат дека имаат проблеми со протоколот на готовина, заради задоцнетите плаќања. Овие состојби можат да имаат и влијание врз конкурентноста на трговските друштва и нивната профитабилност, што е ограничувачки фактор во пристапот до екстерни (надворешни) средства за финансирање. Пошироко гледано, тешкотиите со кои се соочуваат деловните субјекти во оваа сфера имаат негативно влијание и врз националната економија, но и врз економските активности кои се одвиваат во рамките на одредена заедница, како што е европската. Сепак, постојат правни механизми, како што е новата Директива 2011/7/ЕУ и од неа изведените национални прописи, со кои може да се стимулира и забрза навременото плаќање на паричните обврски.

Кандидатот во редоследот на Главите се придржува кон следната концепција: примарно се задржува на определувањето на значењето на поимите, потоа се прикажуваат состојбите со исполнувањето на паричните обврски во рамките на ЕУ како основа за креирање правна рамка за спречување на задоцнетите плаќања во деловните трансакции со фокус на историската генеза (почетната идеја која се развива во правен акт), детално анализирајќи ја новата Директива 2011/7/ЕУ, која ја замени и Директивата 2000/35/ЕЗ. Понатаму се определува местото на легислативата за спречување на задоцнетите плаќања во системот на правото преку поврзување со одредени поважни извори на правото, се прави поврзување на оваа легислатива со начелото на слобода на уредување на облигационите односи и се врши опширна елаборација во врска со компаративните аспекти поврзани со легислативата за спречување на задоцнетите плаќања. Потоа, кандидатот врши опширна анализа на состојбите со спроведувањето на финансиската дисциплина во Република Македонија, давајќи и препораки за креирање правна рамка за ефективна борба со доцнењето во плаќањето на паричните обврски, базирани на спроведеното истражување во оваа област. Кандидатот дава и своевидување за состојбите во однос на прашањето кое го истражува во вид на заклучоци за секоја одделна глава.

Првата глава од докторската дисертација е насловена „Определување на значењето на поимите“. Во оваа глава кандидатот ги определува најважните поими кои директно или посредно се поврзани со легислативата за спречување на задоцнетите плаќања, како основа за разбирањето на значењето и на самата легислатива. Тоа е иницијалната каписла за суштинско разбирање на состојбите во оваа сфера. Во тој правец, кандидатот најнапред ја дефинира деловната трансакција, правејќи дистинкција помеѓу деловната трансакција и трговските договори, целејќи кон тоа деловната трансакција да се разбере во согласност со суштината на Директивата 2011/7/ЕУ. Дополнително, во оваа глава кандидатот ги дефинира уште и: паричната обврска, каматата на задоцнето плаќање како една од централните категории во споменатата директива, поимот на задоцнетото плаќање воопшто и роковите на исполнување на обврските од облигационо-правен аспект (со правилото 30 дена или 60 дена како релативна граница за В2В деловните трансакции и 30 дена апсолутна граница за РА2В трансакциите, со мали исклучоци кои ги оправдува посебната дејност на одреден субјект од јавниот сектор), за на крајот да се определат субјектите во деловните трансакции, во обемот и значењето кое го имаат во споменатата Директива.

Во **втората глава** насловена како „Од идеја до легислатива за спречување на задоцнетите плаќања во деловните трансакции“, кандидатот ги претставува состојбите со исполнувањето на паричните обврски во деловните трансакции во земјите членки на ЕУ, како основа за донесувањето на ваквата легислатива. Притоа, кандидатот укажува на тоа дека спроведените истражувања на ниво на ЕУ покажале дека голем број од плаќањата на паричните обврски кои произлегуваат од договорите помеѓу самите трговски друштва (В2В трансакциите) или од трансакциите помеѓу трговско друштво и субјект од јавниот сектор (РА2В) се реализираат подоцна од тоа што е договорено или утврдено со комерцијалните услови на работење. Посебен акцент треба да се стави на водењето на статистиките поврзани со долговите од јавниот кон приватниот сектор. На врвот на земјите во кои јавниот сектор прилично доцни со сервисирањето на паричните обврски се наоѓаат: Италија со 170 дена, Грција со 159 дена, Шпанија со 155 дена и Португалија со 133 дена. Со прикажувањето на ваквите состојби се прави јасно поврзување на легислативата и со потребата од заштита на малите и средните потфати во ЕУ и пошироко. Понатаму, кандидатот се задржува на историските факти поврзани со оваа проблематика, за потоа да пристапи кон детална анализа на Директивата 2000/35/ЕЗ, а особено на Директивата 2011/7/ЕУ, која е основа за донесување на националните

прописи во областа. Кандидатот констатира дека новата Директива во поголем обем ги решава проблемите со недоволната регулација на одредени важни прашања во оваа област, определувајќи стриктни рокови за исполнување на обврските и предвидувајќи правни последици во случај на доцнење со плаќањата.

Во **третата глава** насловена како „Местото на легислативата за спречување на задоцнетите плаќања во системот на правото“ – кандидатот прави оценка на влијанието на легислативата за спречување на задоцнетите плаќања врз договорното право воопшто, како и поврзување на легислативата за спречување на задоцнетите плаќања со одредени поважни извори на правото, како што се: Виенската конвенција за меѓународна продажба на стоки (CISG), UNIDROIT-начелата на меѓународните трговски договори 2010, Начелата на европското договорно право – „Ландо начела“, Предлог регулативата за заедничко европско продажно право и трговските обичаи и деловната практика. Понатаму, кандидатот го определува местото на оваа легислатива во системот на правото, посочувајќи ги точките на поврзување со: облигационото право, финансното и трговското право, со обид за правење дистинкција од потрошувачкото право и потрошувачките договори. Кандидатот ја истакнува големата поврзаноста со облигационото право и тоа заради прашањата кои се предмет на регулација со оваа легислатива.

Во **четвртата глава** насловена како „Легислативата за спречување на задоцнетите плаќања во деловните трансакции и слободата на уредување на облигационите односи“, вниманието е насочено кон определување на карактеристиките на легислативата за спречување на задоцнети плаќања и дефинирање на начелото на слобода на уредување на облигационите односи или т.н. начело на автономија на волја. Врз таа основа, кандидатот се задржува на прашањето како легислативата за спречување на задоцнетите плаќања во деловните односи влијае врз начелото на автономија на волја, со значењето кое го има во облигационото право?! Давањето одговор на ова прашање е особено важно од аспект на тоа да се укаже на потребата од креирање внимателен пристап при нормирањето на оваа материја во националните правни системи. Имајќи го претходното предвид, се укажува и на потребата од обезбедување одредена флексибилност на правната рамка за спречување на задоцнетите плаќања во деловните трансакции и се предлагаат корисни решенија во таа насока.

Во **петтата глава** насловена како „Компаративни аспекти на легислативата за спречување на задоцнетите плаќања во деловните трансакции“, се врши обемна анализа на компаративните законодавства во поблиското окружување (Србија, Албанија, БиХ, Црна Гора), законските решенија на државите членки на ЕУ (Велика Британија, Германија, Белгија, Франција, Италија, Словенија, Хрватска и Бугарија), како и во неколку држави во светот. Преку ваквата анализа на националните законодавства на земјите членки на ЕУ, оние од поблиското окружување и одредени светски практики во областа, кандидатот извлекува важни заклучоци кои несомнено ќе бидат од корист и ќе ги поткрепат заложбите за креирање одржлива законска рамка во оваа област.

Шестата глава насловена како „Финансиска дисциплина во Република Македонија“ е посветена на прашањето за воведувањето на финансиската дисциплина во Република Македонија, при што кандидатот врши детална анализа на националното законодавство во оваа област. За потребите на анализата, кандидатот користи и одредени статистички показатели од релевантни институции во државата. Притоа, кандидатот прави и критички осврт на усогласеноста на оваа легислатива со Уставот на Република Македонија, Законот за облигационите односи и останатата апликативна регулатива (Закон за задолжница, Закон за вонсудско спогодување, Закон за извршување, Закон за парничната постапка, итн.). Оваа глава е поткрепена со опсежно истражување кое претставува своевиден пионерски чекор во областа предмет на интерес на кандидатот. Преку анализата на актуелното национално законодавство, кандидатот извлекува повеќе заклучоци во насока на определување на тенденциите во законодавството. Кандидатот заклучува дека очекуван ефект од

примената на Законот за финансиска дисциплина би бил подобрување на ликвидноста на здравите деловни субјекти коишто работат профитабилно од една страна, а од друга страна, забрзување на пропаѓањето на субјектите кои не работат најдобро. Имено, со почетокот на примената на Законот за финансиска дисциплина се очекува да се зголеми бројот на субјекти со блокирани сметки, а следствено на тоа ќе се зголеми и бројот на отворени стечајни постапки. Притоа, овие закани подеднакво се однесуваат и на приватниот и на јавниот сектор. Кандидатот посебно истакнува дека потребно е уште поголемо приближување, односно усогласување на Законот за финансиска дисциплина со Директивата 2011/7/ЕУ, а од аспект на прифаќање решенија со кои на економските оператори од приватниот сектор ќе им се обезбеди вистинската заштита, со акцент на гаранциите кои треба да се обезбедат за начелото на слобода на договарање. Кандидатот посочува дека во наредниот период ќе мора да се преиспитуваат и утврдените рокови во ЗФД, како од аспект на реалните состојби со просечното доцнење во плаќањата на ниво на држава (без оглед на тоа дали станува збор за В2В или РА2В деловни трансакции), така и од аспект на постигнување повисоко ниво на усогласеност со законодавствата на европските држави. Потребата од усогласеност со законодавствата на европските држави се согледува и од аспект на системот на санкции.

Во **седмата глава** насловена како „Препораки за креирање правна рамка за ефективна борба со доцнењето во плаќањето на паричните обврски“, кандидатот ги посочува очекуваните ефекти од воведувањето на легислативата за спречување на задоцнетите плаќања во деловните трансакции, преку сумирање на актуелните решенија и сознанија во областа. Врз основа на ваквите согледувања, како и аргументацијата поткрепена со факти од другите глави, кандидатот дава корисни препораки во насока на креирање одржлив систем на норми, со чија помош или како резултат на нивното соодветно конципирање, ќе се премине од загрозување на слободата на договарање кон гарантирање на автономијата на волја и обезбедување бенефит за сите засегнати страни.

Во **заклучните согледувања** присутни на крајот од секоја глава и сублимирани во седмата глава, кандидатот заклучува дека се потврдува потребата од законско уредување на спречувањето на задоцнетите плаќања. Овие активности во секој случај мора да бидат придружени со ефикасна правна рамка која постојано ќе биде во чекор со динамиката на паричните односи. Тоа подразбира и умешно затворање или решавање на сите отворени прашања како би се постигнала посакуваната цел. Новата Директива 2011/7/ЕУ за спречување на задоцнетото плаќање во деловните трансакции беше донесена во услови кога светот се соочуваше со последиците од економската криза. Факт е дека во едни така комплицирани услови на работење, многу помалку од претходно може да се полага на чесност во деловните односи и доследно почитување на преземените договорни обврски. Безизлезната состојба во која се најдоа значаен дел од трговците во Унијата, ги развлече роковите за плаќање на обврските до степен тоа да стане неподносливо за работењето и на бројни поголеми субјекти со дотогаш релативно стабилни приходи. Недостатокот на средства кај друштвата, всушност, беше главниот проблем за навремено сервисирање на обврските. Задоцнетите плаќања силно ја погодуваат ликвидноста на трговците и со тоа го комплицираат финансискиот менаџмент. проблемот се мултиплицира на начин што повеќе или помалку го погодува секој оној кој е дел од кругот на производство, менаџмент и дистрибуција. Тоа директно се одразува на нивната конкурентност на пазарите од причина што недостатокот на средства го забавува развојот на друштвото. Имено, вложувањата во опрема и развој на нови производи се одлагаат за подобри времиња, маркетинг-активностите стагнираат, вработувањата се замрзнуваат и се закануваат откажи од деловни причини. Проблемите со ликвидноста, од своја страна, генерираат отежнат пристап до надворешно финансирање и поддршка од трети страни. Посебно

погодени од ваквите негативни ефекти се малите и средните потфати кои го формираат столбот на економијата на Европската унија (ЕУ). Претходното од причина што тие учествуваат со 99 проценти во вкупниот број европски претпријатија и генерираат околу 58 проценти од приходите на ниво на ЕУ, вработувајќи две третини од вкупниот број работници во приватниот сектор. Во тој дел, кандидатот соодветно заклучува дека феноменот на задоцнетите плаќања не познава граници.

Во однос на поимите опфатени со оваа легислатива, кандидатот заклучува дека под поимот “transactions” се подразбираат „договорите“, но кога се говори за “commercial transactions”, не треба погрешно да се заклучи дека станува збор за „трговски договори“. Директивата 2011/7/ЕУ се однесува на В2В и РА2В деловните трансакции (но само на оние каде субјектот од јавниот сектор се јавува во улога на должник), без да бидат опфатени В2С трансакциите. Кандидатот посочува дека со новата Директива 2011/7 на каматата се гледа како на инструмент со кој ќе се стимулира навременото плаќање на обврските и воопшто ќе се подигне свеста за последиците кои ги носи задоцнетото плаќање. Воведувањето прецизни рокови за плаќање исто така е заслуга на креаторите на оваа Директива и историска придобивка на европските држави. Кандидатот заклучува дека иако со овие рокови треба да се дестимулираат задоцнетите плаќања, таквиот пристап не треба да биде основа за нарушување или загрозување на слободата на договарање. Затоа, поголема флексибилност во роковите во самата Директива 2011/7, преку дефинирање релативна граница на слободата на договарање, е определена за економските оператори од приватниот сектор. Исто така, правилното определување на субјектите во деловните трансакции е особено значајно заради прецизното дефинирање на границите на примена на оваа легислатива.

Кандидатот посебно посочува дека постои потреба од градење на еден интегриран пристап за справување со овој тежок проблем со кој се соочува корпоративниот сектор во Европа и пошироко, прибегнувајќи и кон преземање на дополнителни мерки и активности во оваа област. Правната регулација на оваа сфера е примарниот интерес на државите. Претходното посебно се оправдува со фактот дека и во рамките на ЕУ сè уште постојат земји каде просечните рокови на плаќање значително отстапуваат од европскиот просек или од она што е утврдено со самата Директива 2011/7/ЕУ.

При определувањето на местото на оваа легислатива во системот на правото, кандидатот констатира дека Директивата 2011/7/ЕУ почива на одредени принципи на Виенската конвенција за меѓународна продажба на стоки. Со оглед на тоа што секогаш се можни проблеми во примената на правото на ЕУ и примената на Конвенцијата, потребно е да се поаѓа од намерата на договорните страни, нивната припадност и постоењето на некакви резерви во однос на примената на CISG. UNIDROIT-начелата за меѓународните трговски договори 2010 и Начелата на Европското договорно право – „Ландо начела“, претставуваат сет правила за уредување на договорните односи кои би можеле да најдат примена само ако договорните страни изречно ја договориле нивната примена. Во секој случај, сите споменати меѓународни акти во одредена мера задираат во регулацијата на прашањето за плаќањето на паричните обврски.

Задржувајќи се на прашањето за влијанието на легислативата за спречување на задоцнетите плаќања во деловните трансакции врз начелото на автономија на волја, кандидатот заклучува дека е потребна одредена флексибилност на правната рамка за спречување на задоцнетите плаќања во деловните трансакции, олицетворена во предвидување релативна граница на слободата на договарање во поглед на роковите за исполнување на паричните обврски посебно во В2В-деловните трансакции. Кандидатот го поврзува тоа со основите на Директивата 2011/7/ЕУ за борба со задоцнетото плаќање во деловните трансакции.

Во однос на состојбите на овој план во Република Македонија, кандидатот заклучува дека постои недоволна прецизност на одредени поими употребени во Законот за финансиска дисциплина (ЗФД), заради што се актуализира потребата за постигнување поголем степен на усогласеност на овој закон со ЗОО. Кандидатот заклучува дека во наредниот период ќе мора да се преиспитуваат и утврдените рокови во ЗФД, како од аспект на состојбите со просечното доцнење во плаќањата на ниво на држава (без оглед на тоа дали станува збор за В2В или РА2В деловни трансакции), така и од аспект на постигнување повисоко ниво на усогласеност со законодавствата на европските држави. Притоа, кандидатот заклучува дека при креирањето на ваквата легислатива *de lege ferenda* треба да се поаѓа од суштината на Директивата 2011/7, напуштајќи го пристапот на безусловно финансиско дисциплинирање преку воведениот систем на санкции.

Кандидатот заклучува дека ефектите од воведувањето на легислативата за спречување на задоцнетите плаќања во деловните трансакции можат да бидат и позитивни и негативни. Позитивните ефекти се согледуваат најмалку во следното: да се намалат последиците од економската криза врз економиите на земјите членки на ЕУ и аспирантите за членство; да се подобри ликвидноста на постабилните трговци и други субјекти; да се елиминираат лошите плаќачи кои заради лошата ликвидност „се борат“ за опстанок, за сметка на оние кои се во релативно добра финансиска кондиција; да се зголеми довербата во деловните односи; заради заканата од соочување со одредени правни последици во случај на непочитување на правилата, да се поттикне или стимулира доследното исполнување на преземените обврски; да се зајакне позицијата на доверителот во деловната трансакција како резултат на одбегнувањето на неправедните договорни услови или постапувања итн. Кандидатот заклучува дека негативните ефекти би можеле да се согледаат најмалку во следното: очекувано да се зголеми бројот на субјекти со блокирани сметки, а следствено на тоа ќе се зголеми и бројот на отворени стечајни постапки и престаноци на трговци и други субјекти; да се ограничи слободата на договарање на договорните страни во поглед на утврдувањето на роковите за исполнување на паричните обврски (делумно или целосно, со варијации во различните држави); да се направат обиди за неосновано привилегирање на одредени субјекти од јавниот сектор на сметка на субјектите од приватниот сектор во поглед на роковите за плаќање, спротивно на целта на Директивата 2011/7/ЕУ; да се форсира единствениот пристап во поглед на роковите, без оглед на реалните перформанси на одделните сектори во економијата; да се инсистира на прекршочна одговорност со определување високи глоби, заради што би можела да се изгуби функцијата на законот итн.

При елаборацијата на прашањето за креирањето одржлив систем на норми како основа за опстанок на оваа легислатива, кандидатот извлекува повеќе заклучоци за мерките и активностите кои дополнително треба да се преземаат во насока на поддршка на заложбите во оваа сфера, а тоа се најмалку следните: водење редовни (месечни, квартални, полугодишни и годишни) статистики за плаќање на паричните обврски во В2В трансакциите, а особено за РА2В деловните трансакции; на редовна полугодишна основа јавно да се објавуваат каматните стапки на задоцнето плаќање; да се издаваат стручни публикации, да се водат промотивни кампањи, односно да се користат сите функционални средства за подигнување на свеста за правните лекови за задоцнети плаќања во деловните трансакции; да се формираат и поддржуваат разни тела и организации кои ќе вршат анализи на состојбите во оваа сфера; да се поттикнува воспоставувањето на кодекси за навремено плаќање во кои се наведуваат јасно одредени рокови на плаќање и соодветна процедура за решавање на спорните плаќања, односно да се поддржуваат сите оние иницијативи кои се занимаваат со клучното прашање на задоцнетите плаќања и даваат свој придонес за развојот на културата на навремено плаќање во смисла на целта на Директивата 2011/7/ЕУ; да се овозможи обезбедување на

побарувањата со банкарска гаранција, задолжница или да трет погоден начин итн.

Предмет на истражување

Предмет на истражување на оваа докторска дисертација е легислативата за борба со задоцнетите плаќања во деловните трансакции во државите членки на Европската унија, посебно Директивата 2011/7/EУ, како и законската регулатива во Република Македонија, со посебен акцент на утврдувањето на неопходноста од законска регулација на спречувањето на задоцнетите плаќања во деловните трансакции од една страна и второ, утврдување на скроен систем на норми со кои ќе се постигне целта за намалување на негативните последици од овој феномен.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Темата која се обработува во докторската дисертација и предметот на истражување не биле предмет на опсежно проучување како во Република Македонија, така и пошироко. Станува збор за проблематика која иако своите скромни зачетоци ги има не толку одамна, се чини дека во последниот период добива на интензитет и сè поголемо значење. Затоа е неопходно не само да се утврдат почетоците, туку и да се насетат тенденциите на легислативата за спречување на задоцнетите плаќања. Истражувањето за појавата која е предмет на анализа пред сè е концентрирано на легислативата за спречување на задоцнетите плаќања и нејзината улога врз деловните односи воопшто. Ова е особено актуелно ако се земе предвид фактот дека на оваа проблематика во нашата држава до овој момент не се вршени никакви посериозни истражувања, сосема малку и сегментарно е публикувано, а токму легислативата за спречување на задоцнетите плаќања во деловните трансакции може да придонесе за општгата благосостојба на приватниот сектор, посебно за малите и средните потфати, но може и негативно да се одрази на деловните односи ако внимателно не се креира пристапот во оваа област. Заради релативно малите и ограничени сознанија кои можат да се извлечат за состојбите во нашата држава, во дисертацијата се разгледуваат и компаративните искуства со цел да се дојде до најадекватни и корисни заклучоци. Составен дел на трудот е истражувањето за легислативата за спречување на задоцнетите плаќања во Република Македонија, спроведено на репрезентативен примерок учесници. Самото истражување, како и докторската дисертација претставуваат пионерски труд во областа на трговското право.

Краток опис на применетите методи

Истражувањето на предметот на овој труд и постигнувањето на поставените цели се прави со помош на широк спектар на методи. Во делот на истражувањето, со оглед на целите на докторската дисертација и аналитичката природа на самото истражување, се користи позитивистичка истражувачка филозофија базирана на истражувачка методологија која е мошне фреквентно користена во науката. Одлуката за овој методолошки приод се темели на неговата способност да ги открива фактите или причините за било кој општествен феномен на систематски начин. Добиените податоци кандидатот ги подлегнува на *индуктивен и дедуктивен метод* за толкување, анализа и споредување на истите, сè до добивање на заклучоците, со цел да се потврдат, односно да се оправдуваат поставените хипотези. Истражувачкиот дизајн е каузално-конклузивен, од причина што е насочен кон проучување на причинско-последичните релации помеѓу варијаблите што се предмет на испитување. Со наведената методологија се создава можност да се добијат релевантни и веродостојни заклучоци за предметот на истражување, подложни на

понатамошна верификација. Дополнително, методолошкиот приод е позитивистички, и притоа, со овој избор кандидатот ја идентификува, мери и оценува секоја појава што е предмет на негова опсервација и воочливо обезбедува научно објаснување за резултатите. Со ова објаснување кандидатот воспоставува причинско-последична врска и односи меѓу различните елементи на предметот на истражување компарирајќи ги со одредена теорија и пракса. За оваа цел, кандидатот го користи методот на испитување на репрезентативен примерок на компании, применувајќи го аналитичкиот тип на испитување со цел да ја анализира воспоставената каузална врска меѓу променливите во истражувањето. За оваа намена, кандидатот користи примарни податоци собрани преку примена на техниката прашалник. Одредувањето на примерокот на истражувањето кандидатот го врши врз база на користење на случајна (пробабалистичка) техника на одредување на примерок, односно, преку прост случаен примерок.

Дополнителните методи кои кандидатот ги користи вклучуваат: компаративен метод, историски метод, аналитичко-синтетички метод, деонтолошки метод, дескриптивен метод и индуктивно-дедуктивен метод. *Компаративниот метод* кандидатот го користи за анализа на одредбите од актите на ЕУ: Директивата 2000/35/ЕЗ и Директивата 2011/7/ЕУ, другите меѓународни акти, како и компаративните законски решенија во националните правни системи на државите членки на ЕУ, државите аспиранти за членство и пошироко. *Историскиот метод* во истражувањето на оваа докторска теза овозможува проучување на генезата на предметот на истражување и неговото движење условено од конкретните општествен, правни, политички и економски односи и состојби. Исто така, кандидатот прави *анализа* на документи, научна и стручна литература, печатени публикации и работни материјали од различен временски период, тематски и структурно категоризирани сознанија за правното значење на легислативата за спречување на задоцнетите плаќања, деловната трансакција, роковите на исполнување на обврските и слично, анализа на позитивно правните решенија за конкретната материја, практичните проблеми поврзани со имплементацијата на законските решенија, потребата за вршење корекции во правната рамка, потребата од преземање разни мерки за актуализација на проблемите, едукација на субјектите и преземање директни и индиректни мерки за зголемување на информираноста, во интерес на спречувањето на задоцнетите плаќања во деловните односи, а сè со цел подобрување на правниот амбиент и економската состојба и остварување придобивки за трговците од легислативата за спречување на задоцнетите плаќања во Р Македонија и пошироко. Сушност, *анализата и синџезата* се користени заедно од страна на кандидатот, на начин што со примена на методот на анализа кандидатот се обидува да стигне до научно објаснување на нештата, преку поедноставување на одредбите на правните акти (поими на правните средства, процени на условите за примена, дејство и последици од примената) во едноставни елементи; како и да направи преглед на секој елемент во однос на другите елементи или во однос на целината (одредбата). Користејќи се со овој метод, кандидатот доаѓа до суштината на самата легислатива, што понатаму ќе биде основа за извлекување заклучоци за степенот на усогласеност на националните законодавства со супранационалниот акт и ќе се предлагаат мерки и активности за нивно подобрување de lege ferenda. Преку методот на *синџеза* кандидатот оди во спротивна насока, едноставните елементи се поставуваат во една целина. *Деонтолошкиот метод* е користен за укажување на потребата од усогласување на правото со реалните односи, проблеми и потреби на трговските друштва во Република Македонија.

Со овој комплекс на избрана методологија, кандидатот врши преглед и синтеза на постојните знаења, самостојно ги испитува актуелните ситуации и проблеми во областа на истражување, обезбедува научни сознанија за

причинско-последичните врски и мошне успешно предлага решенија на научните проблеми поставени како тези во оваа докторска дисертација.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Истражувањето кое кандидатот го спровел над изворните текстови на актите на ЕУ, законските решенија на повеќе држави во Европа и светот, анализата на 323 библиографски единици и спроведеното истражување во кое се вклучиле 164 субјекти засегнати со примената на легислативата предмет на истражување, нивната класификација за да можат да бидат компарирани и преку извршената анализа да можат да се синтетизираат заклучоците во насока на потврдување на хипотезата и под хипотезите, преставуваат резултат на ова истражување. Како резултат на истражувањето потврдена е хипотезата поставена на почетокот на ова истражување дека легислативата за спречување на задоцнетите плаќања во деловните трансакции е во својата иницијална фаза на заживување, посебно во делот на усогласувањето на националните законодавства на земјите членки и аспирантите за членство во ЕУ со потребите на субјектите во деловните односи, поради што неопходни се силни напори за постигнување на вистинската цел на оваа легислатива, односно создавање економски бенефит за трговците во деловните трансакции, а не ограничување на нивната деловна активност преку загрозување на слободата на уредување на облигационите односи, која е еден од гарантите за нивниот просперитет. Спроведеното истражување покажало дека постоењето на една легислатива за спречување на задоцнетите плаќања во деловните трансакции, под заканата од плаќање казнена камата и надоместок за доцнење при исполнување на паричната обврска, но и под закана на други санкции, може да го стимулира навременото плаќање на паричните обврски и да ги осигури паричните текови на субјектите од приватниот сектор. Сепак, постигнувањето на целта во оваа сфера е можно и преку примената на алтернативни мерки и активности. Меѓутоа, имајќи ја предвид опасноста од загрозување на начелото на слобода на договарање во услови на невнимателен пристап при креирањето на законските решенија во оваа област, кандидатот дава насоки за подобрување на нормите во националните правни системи, што ќе биде основа за задржување на курсот на тенденцијата за финансиско дисциплинирање, наместо прибегнување кон тенденциозно финансиско дисциплинирање и загрозување на деловните односи и воопшто правниот промет.

Како резултат на ова истражување се појавува и стојалиштето на кандидатот за определени промени во македонското законодавство во насока на воведување на релативни рокови за исполнување на паричните обврски во B2B деловните трансакции.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Орде Ѓорѓиоски, со наслов „Потребата од законска уреденост на спречување на задоцнетите плаќања во деловните трансакции, во споредбеното и домашното право – отворени прашања и перспективи“ претставува истражување во областа на правото и тоа трговското право. Изработката на темата на оваа докторска дисертација има за цел: да се направи јасно определување на значењето на одредени поими од правен аспект, посебно на деловната трансакција, субјектите во деловните трансакции, исклучоците или повластувањата во примената на легислативата, течењето на роковите, правото на камата на задоцнето плаќање и сл., а заради креирање одржлив систем на норми кои ќе го дестимулираат ненавременото плаќање на паричните обврски; да се изврши анализа на потребата од постоење легислатива за спречување на задоцнетите плаќања во деловните трансакции, со што ќе се

добие јасна слика за тоа какви се состојбите во ЕУ, во окружувањето, а посебно во Република Македонија; да се согледа материјалната суштина на ваквата легислатива, а заради јасно позиционирање на заштитните механизми во процесот на моделирање на националните законодавства за спречување на појавата на доцнење во плаќањата; да се откријат проблемите со кои се соочуваат посебно трговските друштва во деловните трансакции со други друштва, а особено со субјектите од јавниот сектор и да се презентираат одредени компаративни искуства со препораки во насока на подобрување на состојбите во Република Македонија и воопшто; да се направи поврзување помеѓу легислативата за борба против задоцнетото плаќање во деловните трансакции и слободата на уредувањето на облигационите односи како суштина на облигационо-правниот однос, а со цел да се определи какво влијание може да има истата врз ова основно начело на облигационите односи; да се изврши анализа на националното законодавство во Република Македонија од аспект на неговата усогласеност со европското законодавство, да се определат недостатоците и да се дадат насоки за законски интервенции во перспектива; да се определи влијанието на легислативата за спречување на задоцнетите плаќања врз договорното право воопшто, но и врз работењето на трговските друштва и субјектите од јавниот сектор; како и да се дадат препораки за подобрување на легислативната рамка во перспектива, а со цел обезбедување просперитет за засегнатите страни, што ќе биде од корист и за националната економија, но и пошироко. Кандидатот преку опсежната анализа на решенијата содржани во меѓународните извори, законодавствата на повеќе држави членки на ЕУ и пошироко, како и на националното законодавство и судска практика, дава научен придонес во градењето на решенија за домашното законодавство *de lege ferenda*, како и за надминување и разрешување на контроверзиите и нејасните решенија содржани во Директивата 2011/7/EУ.

Докторската дисертација на кандидатот м-р Орде Ѓорѓиоски, со наслов „Потребата од законска уреденост на спречување на задоцнетите плаќања во деловните трансакции, во споредбеното и домашното право – отворени прашања и перспективи“, според мислењето на Комисијата за оцена, ги исполнува основните услови и стандарди на докторски труд.

ИСПОЛНЕТОСТ НА ЗАКОНСКИТЕ УСЛОВИ ЗА ОДБРАНА НА ТРУДОТ

Кандидатот, пред одбраната на докторскиот труд, ги објавил (како прв автор, во меѓународни научни списанија или еден труд во списание со импакт-фактор) следниве рецензирани истражувачки трудови:

1. Orde, Gjorgjioski. "Legislation on Overdue Payments in Republic of Macedonia and Recommendations for Business Entities" Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu, broj 69, godina LIV, 2015, ISSN 0350-8501.
2. Душица, Неделкоска и Орде, Ѓорѓиоски. „Етичка и правна димензија на спонзорствата и донациите во Република Македонија“. Шеста меѓународна научна конференција МСУ „Гаврило Романович Державин“, година II, број 2, јуни 2015, ISSN 1857-9302 (online) ISSN 1857-9299 (print).
3. Орде, Ѓорѓиоски. „Законот за финансиска дисциплина и состојбите со плаќањето на побарувањата во Република Македонија“. Седма меѓународна научна конференција МСУ „Гаврило Романович Державин“, година III, број 2, април 2016, **ISSN 1857-9302 (online) ISSN 1857-9299 (print)**.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Главни научни придонеси на кандидатот се: предложените решенија за подобрување на законската уреденост на спречувањето на задоцнетите плаќања во деловните трансакции базирани на спроведено опсежно истражување на репрезентативен број испитаници во Република Македонија, понудените предлози за надминување на постоечките контроверзии во делот на дефинирањето и разбирањето на поимите опфатени со актите на ЕУ, како и понудените средства за стимулирање на навремените плаќања.

Подрачје на примена се: интервенции во делот на измени и дополнувања на позитивно правната домашна и меѓународна легислатива, а ограничувањата можат да произлезат од непостоење на политичка волја на законодавецот или воопшто на јавните власти за вакви интервенции.

Можните понатамошни истражувања се: проширување на истражувањето во делот на уредување на начинот на поголемо финансиско дисциплинирање на јавниот сектор, пронаоѓање на дополнителни правни механизми за превенирање на задоцнетите плаќања, вршење продлабочена анализа на компаративните законски решенија во овој дел.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Правниот факултет да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатот м-р Орде Ѓорѓиоски со наслов „Потребата од законска уреденост на спречување на задоцнетите плаќања во деловните трансакции, во споредбеното и домашното право – отворени прашања и перспективи“.

КОМИСИЈА

- 1. Проф. д-р Арсен Јаневски,
претседател, с.р.**
- 2. Проф. д-р Јадранка Дабовиќ
Анастасовска, ментор, с.р.**
- 3. Проф. д-р Горан Коевски,
член, с.р.**
- 4. Проф. д-р Аднан Јашари,
член, с.р.**
- 5. Проф. д-р Александра
Максимовска, член, с.р.**

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ
ЗВАЊА ВО НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ МАТЕМАТИЧКА
АНАЛИЗА
НА ИНСТИТУТОТ ЗА МАТЕМАТИКА ПРИ ПРИРОДНО-
МАТЕМАТИЧКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, објавен во весниците „Нова Македонија“ од 24.8.2016 година и „Коха“ од 23.8.2016 година, за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област анализа и функционална анализа и диференцијални равенки, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 02-1231/3 од 7.10.2016, донесена на седницата одржана 29.9.2016 год., формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Милош Чанак, редовен професор во пензија, Белград, Р Србија, д-р Костадин Тренчевски, редовен професор на Институтот за математика при Природно-математичкиот факултет во Скопје и д-р Љупчо Настовски, редовен професор на Институтот за математика при Природно-математичкиот факултет во Скопје.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања во научната област анализа и функционална анализа и диференцијални равенки, во предвидениот рок се пријави само еден кандидат, д-р Слаѓана Брсакоска, доцент на Институтот за математика при Природно-математичкиот факултет во Скопје.

3. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатката доцент д-р Слаѓана Брсакоска е родена на 13.2.1973 година во Битола. Средно образование завршила во Битола во 1991 година со континуиран одличен успех. Со високо образование се стекнала на Институтот за математика при Природно-математичкиот факултет во Скопје на 15.10.1995 година. Дипломирала на 15.10.1995 година, со просечен успех 9,48.

Кандидатката активно се служи со англискиот јазик, а се служи и со рускиот, германскиот и шпанскиот јазик.

Во учебната 1995/1996 година се запишала на магистерските студии на Институтот за математика при Природно-математичкиот факултет во Скопје. Студиите ги завршила на 11.5.2006 година, со просечен успех 9,50. На 11.5.2006 година го одбрала магистерскиот труд на тема: „Операторски диференцијални равенки од аспект на обопштени аналитички функции“.

Докторска дисертација пријавила на 24.11.2008 година на Институтот за математика при Природно-математичкиот факултет во Скопје. Дисертацијата на тема: „Некои прилози кон теоријата на равенка Векуа“ ја одбрала на 15.11.2011 година, пред Комисија во состав: д-р Милош Чанак, редовен професор во пензија

во Белград - ментор, д-р Борко Илиевски, Редовен професор на ПМФ, Скопје, коментор, д-р Боро Пипервски, редовен професор на ФЕИТ во Скопје, д-р Љиљана Стефановска, редовен професор на ТМФ во Скопје и д-р Весна Манова – Ераковиќ, вонреден професор на ПМФ во Скопје. Со тоа се стекнала со научниот степен доктор на науки од научната област математичка анализа.

На 1.11.1996 година е избрана во звањето стручен соработник на Институтот за математика при ПМФ во областа математичка анализа. Во октомври 2006 година е избрана во звањето помлад асистент, во септември 2006 година е избрана во звањето асистент, а во февруари 2012 година е избрана во звањето доцент.

Во моментот е доцент на Институтот за математика при Природно-математичкиот факултет во Скопје. Последниот реферат за избор е објавен во Билтен бр. 1023 од 16.1.012 година (стр. 123-133).

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, објавени во Билтен бр. 1023 од 16.1.2012 година (стр. 123-133), како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

4. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТКАТА ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, кандидатката д-р Слаѓана Брсакоска изведува настава (вежби и предавања) на првиот циклус студии на студиската програма на Институтот за математика, Институтот за физика и на Институтот за биологија при ПМФ во Скопје.

Кандидатот учествувал како член во комисија за оцена/или одбрана на три дипломски и на еден магистерски труд.

До изборот за доцент, д-р Слаѓана Брсакоска изведувала вежби по 23 математички предмети на Природно-математичкиот факултет а по изборот во звањето доцент држела предавања и вежби по следниве предмети: математичка анализа 1 (за физичари), методика на наставата по математика со хоспитации, парцијални и интегрални равенки, математички методи за информатичари, математика 1 (за информатичари), математика 2 (за информатичари), калкулус 3 (за информатичари), веројатност и статистика (за информатичари), математика со лабораториски пресметки (Фармацевтски факултет) и биостатистика со биоинформатика (Фармацевтски факултет).

Научноистражувачка дејност

Д-р Слаѓана Брсакоска има објавено вкупно 21 научен труд од областа на математиката, од кои 6 во мандатниот период, и тоа: 5 труда, во меѓународни научни списанија и 1 труд во зборници од научни собири.

Во мандатниот период, д-р Слаѓана Брсакоска била учесник на 4 меѓународни конгреси.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Слаѓана Брсакоска е коавтор на 39 книги и прирачници за натпревари и друга стручна литература.

Во период од околу 15 години со неколку прекини, д-р Слаѓана Брсакоска била член на Наставно-научниот совет на ПМФ во Скопје. Таа е член на Сојузот на математичарите на Македонија и долго време била член на Комисијата за организирање и изведување на регионалните и републичките натпревари по математика за учениците од основните и средните училишта во Македонија. Исто така, активно учествувала во Комисијата за реализација на Македонската математичка олимпијада за учениците од средното образование и во Комисијата за реализација на Јуниорската македонска математичка олимпијада за учениците од основното и средното образование до 15 години. Член е на Комисијата за меѓународни натпревари по математика при СММ. Од 2012 година активно учествувала и во Комисијата за презентација и промоција на ПМФ во Скопје.

Од 1996 до денес, д-р Слаѓана Брсакоска активно учествувала во Комисијата за подготовка и реализација на регионалните и републичките натпревари по математика за учениците од основното и средното образование.

Од 2008 година, д-р Слаѓана Брсакоска е уредник на популарното математичко списание „Сигма“ за учениците од средното образование и на популарното математичко списание „Нумерус“ за учениците од основното образование.

Д-р Слаѓана Брсакоска учествувала на повеќе меѓународни жирија и натпревари како водач или заменик - водач на Македонската репрезентација на 8 балкански и европски математички натпревари.

Д-р Слаѓана Брсакоска била член на организациониот одбор на три конгреси и други собири.

Во 2014 година, д-р Слаѓана Брсакоска била рецензент на универзитетското учебно помагало „Математички изрази во географија“, од Благоја Маркоски и Елена Маркоска.

Конкретните активности се наведуваат во табелата во Анекс 2 (член 5) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Оценка од самоевалуација

Кандидатката доц. д-р Слаѓана Брсакоска, на 22.2.2016 година, доби одлична оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Природно-математичкиот факултет.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на д-р Слаѓана Брсакоска.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатката од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека д-р Слаѓана Брсакоска поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избрана во звањето вонреден професор во научната област анализа и функционална анализа и диференцијални равенки.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје, д-р Слаѓана Брсакоска да биде избрана во звањето вонреден професор во научната област анализа и функционална анализа и диференцијални равенки.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

**Д-р Милош Чанак,
редовен професор во
пензија, Универзитет во
Белград, Р Србија, с.р.**

**Д-р Костадин Тренчевски,
редовен професор на
Природно-математичкиот
факултет во Скопје, с.р.**

**Д-р Љупчо Настовски,
редовен професор на
Природно-математичкиот
факултет во Скопје, с.р.**

ОБРАЗЕЦ

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО,
НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: Слаѓана Васил Брсакоска

(име, татково име и презиме)

**Институција: УКИМ, Природно-математички факултет –
Скопје, Институт за математика**

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: математика

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност: Одржување на предавања	Поени Вкупно:37.12
1.	Предмети од прв циклус студии: на <u>Институтот за математика</u> : Методика на наставата по математика со хоспитации, 2+2+4, 2 семестра; Парцијални и интегрални равенки, 2+2, 2 семестра на <u>Институтот за физика</u> : Математичка анализа 1, 4+4, 4 семестри, на <u>студии по информатика</u> :	 $2 \times 10 \times 2 \times 0.04 = 1.6$ $2 \times 5 \times 2 \times 0.04 = 0.8$ $4 \times 20 \times 4 \times 0.04 = 12.8$

	<p>Математика 1, 3+3, 4 семестри,</p> <p>Математика 2, 3+3, 4 семестри,</p> <p>Калкулус 3, 2+2, 4 семестри,</p> <p>Математички методи за информатичари, 3+3, 4 сем,</p> <p>Веројатност и статистика, 2+2, 2 семестра, на <u>Фармацевтски факултет</u>:</p> <p>Математика со лабораториски пресметки, 1+1, 4 семестри,</p> <p>Биостатистика со биоинформатика, 1+1, 4 семестри,</p>	<p>$3 \times 8 \times 4 \times 0.04 = \mathbf{3.84}$</p> <p>$3 \times 8 \times 4 \times 0.04 = \mathbf{3.84}$</p> <p>$2 \times 4 \times 4 \times 0.04 = \mathbf{1.28}$</p> <p>$3 \times 3 \times 4 \times 0.04 = \mathbf{1.44}$</p> <p>$2 \times 2 \times 2 \times 0.04 = \mathbf{0.32}$</p> <p>$1 \times 35 \times 4 \times 0.04 = \mathbf{5.6}$</p> <p>$1 \times 35 \times 4 \times 0.04 = \mathbf{5.6}$</p>
Ред. број	<p>Назив на активноста:</p> <p>Одржување на вежби</p>	<p>Поени</p> <p>Вкупно: 50.16</p>
1.	<p>Предмети од прв циклус студии:</p> <p>на <u>Институтот за математика</u>:</p> <p>Диференцијални равенки 1, 2+2, 4 семестри,</p> <p>Диференцијални равенки 2, 2+2, 4 семестри,</p> <p>Нацртна геометрија, 2+2, 4 семестри,</p> <p>Методика на наставата по математика со хоспитации, 2+2+4, 2 семестра;</p> <p>Парцијални и интегрални равенки, 2+2, 2 семестра,</p> <p>Вовед во комплексна анализа, 2+2, 2 семестра,</p> <p>Комплексна анализа, 2+2, 2 семестра,</p>	<p>$2 \times 15 \times 4 \times 0.03 = \mathbf{3.6}$</p> <p>$2 \times 4 \times 4 \times 0.03 = \mathbf{0.96}$</p> <p>$2 \times 15 \times 4 \times 0.03 = \mathbf{3.6}$</p> <p>$6 \times 10 \times 2 \times 0.03 = \mathbf{3.6}$</p> <p>$2 \times 5 \times 2 \times 0.03 = \mathbf{0.6}$</p> <p>$2 \times 5 \times 2 \times 0.03 = \mathbf{0.6}$</p> <p>$2 \times 5 \times 2 \times 0.03 = \mathbf{0.6}$</p>

	Мера и интеграл, 2+2, 1 семестар, Анализа 3, 2+2, 1 семестар, на <u>Институтот за физика</u> : Математичка анализа 1, 4+4, 4 семестри, Математичка анализа 2, 3+3, 2 семестра, на <u>студии по информатика</u> : Математика 1, 3+3, 4 семестри, Математика 2, 3+3, 4 семестри, Калкулус 3, 2+2, 4 семестри, Математички методи за информатичари, 3+3, 4 сем, Веројатност и статистика, 2+2, 2 семестра, на <u>Институт за биологија</u> : Биостатистика, 2+2, 2 семестра, на <u>Фармацевтски факултет</u> : Математика со лабораториски пресметки, 1+1, 4 семестри, Биостатистика со биоинформатика, 1+1, 4 семестри,	$2 \times 8 \times 1 \times 0.03 = \mathbf{0.48}$ $2 \times 8 \times 1 \times 0.03 = \mathbf{0.48}$ $4 \times 20 \times 4 \times 0.03 = \mathbf{9.6}$ $3 \times 10 \times 2 \times 0.03 = \mathbf{1.8}$ $3 \times 8 \times 4 \times 0.03 = \mathbf{2.88}$ $3 \times 8 \times 4 \times 0.03 = \mathbf{2.88}$ $2 \times 4 \times 4 \times 0.03 = \mathbf{0.96}$ $3 \times 3 \times 4 \times 0.03 = \mathbf{1.08}$ $2 \times 2 \times 2 \times 0.03 = \mathbf{0.24}$ $2 \times 65 \times 2 \times 0.03 = \mathbf{7.8}$ $1 \times 35 \times 4 \times 0.03 = \mathbf{4.2}$ $1 \times 35 \times 4 \times 0.03 = \mathbf{4.2}$
Ред. број	Назив на активност: Консултации со студенти	Поени Вкупно: 3.104

.	<p>Предмети од прв циклус студии:</p> <p>на <u>Институтот за математика</u>:</p> <p>Диференцијални равенки 1, 2+2, 4 семестра, $2 \times 15 \times 4 \times 0.002 = \mathbf{0.24}$</p> <p>Диференцијални равенки 2, 2+2, 4 семестри, $2 \times 4 \times 4 \times 0.002 = \mathbf{0.064}$</p> <p>Нацртна геометрија, 2+2, 4 семестри, $2 \times 15 \times 4 \times 0.002 = \mathbf{0.24}$</p> <p>Методика на наставата по математика со хоспитации, 2+2+4, 2 семестра; $6 \times 10 \times 2 \times 0.002 = \mathbf{0.24}$</p> <p>Парцијални и интегрални равенки, 2+2, 2 семестра, $2 \times 5 \times 2 \times 0.002 = \mathbf{0.04}$</p> <p>Вовед во комплексна анализа, 2+2, 2 семестра, $2 \times 5 \times 2 \times 0.002 = \mathbf{0.04}$</p> <p>Комплексна анализа, 2+2, 2 семестра, $2 \times 5 \times 2 \times 0.002 = \mathbf{0.04}$</p> <p>Мера и интеграл, 2+2, 1 семестар, $2 \times 8 \times 1 \times 0.002 = \mathbf{0.032}$</p> <p>Анализа 3, 2+2, 1 семестар, $2 \times 8 \times 1 \times 0.002 = \mathbf{0.032}$</p> <p>на <u>Институтот за физика</u>:</p> <p>Математичка анализа 1, 4+4, 4 семестри, $4 \times 20 \times 4 \times 0.002 = \mathbf{0.64}$</p> <p>Математичка анализа 2, 3+3, 2 семестра, $3 \times 10 \times 2 \times 0.002 = \mathbf{0.12}$</p> <p>на <u>студии по информатика</u>:</p> <p>Математика 1, 3+3, 4 семестри, $3 \times 8 \times 4 \times 0.002 = \mathbf{0.192}$</p> <p>Математика 2, 3+3, 4 семестри, $3 \times 8 \times 4 \times 0.002 = \mathbf{0.192}$</p> <p>Калкулус 3, 2+2, 4 семестри, $2 \times 4 \times 4 \times 0.002 = \mathbf{0.064}$</p> <p>Математички методи за информатичари, 3+3, 4 сем, $3 \times 3 \times 4 \times 0.002 = \mathbf{0.072}$</p> <p>Веројатност и статистика, 2+2, 2 семестра, $2 \times 2 \times 2 \times 0.002 = \mathbf{0.016}$</p> <p>на <u>Институт за биологија</u>:</p> <p>Биостатистика, 2+2, 2 семестра, $2 \times 65 \times 2 \times 0.002 = \mathbf{0.52}$</p>	
---	--	--

	<p>на <u>Фармацевтски факултет</u>:</p> <p>Математика со лабораториски пресметки, 1+1, 4 семестри,</p> <p>Биостатистика со биоинформатика, 1+1, 4 семестри,</p>	<p>$1 \times 35 \times 4 \times 0.002 = \mathbf{0.28}$</p> <p>$1 \times 35 \times 4 \times 0.002 = \mathbf{0.28}$</p>
Ред. број	<p>Назив на активноста:</p> <p>Ментор на 3 (три) дипломски работи</p>	<p>Поени</p> <p>Вкупно: 0.6</p>
Ред. број	<p>Назив на активноста:</p> <p>Член на 1 (една) комисија за оцена или одбрана на магистратура</p>	<p>Поени</p> <p>Вкупно: 0.3</p>
Ред. број	<p>Назив на активноста:</p> <p>Рецензент на еден универзитетски учебник</p>	<p>Поени</p> <p>Вкупно: 1</p>
	Вкупно	92.284

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	<p>Назив на активноста:</p> <p>Одбранети тези</p>	<p>Поени</p> <p>Вкупно: /</p>
--------------	---	---

1-2	<p>1. “Операторски диференцијални равенки од аспект на обопштени аналитички функции” одбранета магистерска теза, Скопје, 2006.</p> <p>2. “Некои прилози кон теоријата на равенка Векуа” одбранета докторска дисертација, Скопје, 2011.</p>	
Ред. број	<p>Назив на активноста:</p> <p>Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание</p>	<p>Поени</p> <p>Вкупно: 20</p>
1-5	<p>1. S. Brsakoska, <i>About compatibility of the Vekua equation with some other equations</i>, Mat. Bilten. Vol. 38, No. 1 (2014), 45–49</p> <p>2. S. Brsakoska, <i>About the zeros and the oscillatory character of the solution of one areolar equation of second order with constant coefficient</i>, Mat. Bilten. Vol. 40, No. 1 (2016), 55–62</p> <p>3. S. Brsakoska, <i>About the zeros and the oscillatory character of the solution of one areolar equation of second order with analytic coefficient</i>, Mat. Bilten. Vol. 40, No. 1 (2016), 75–80</p> <p>4. S. Brsakoska, <i>About a twin solution of the Vekua equation</i>, Mat. Bilten. Vol. 40, No. 3 (2016), 23–27</p> <p>5. S. Brsakoska, <i>About the accordance between the canonical Vekua differential equation and the generalized homogeneous differential equation</i>, Mat. Bilten. Vol. 40, No. 3 (2016), 37–42</p> <p>http://math.bilten.smm.com.mk/public/magazines.php</p>	<p>5x4=20</p>
Ред. број	<p>Назив на активноста:</p> <p>Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор</p>	<p>Поени</p> <p>Вкупно: 3</p>

1	<p>1. S. Brsakoska, <i>About the accordance between the Vekua differential equation and the generalized linear differential equation</i>, Zbornik radova Međunarodne konferencije Matematičke i informacione tehnologije, MIT 2013, Vrnjačka Banja, Srbija, 2013, str. 95-98.</p>	3
Ред. број	<p>Назив на активноста: Апстракти објавени во зборник на конференција</p>	Поени Вкупно: 4
1-4	<p>1. S. Brsakoska, <i>About a twin solution of the Vekua equation</i>, MASSEE International Congress on mathematics, MICOM 2012, Saraevo, 2012.</p> <p>2. S. Brsakoska, <i>About the accordance between the Vekua differential equation and the generalized linear differential equation</i>, Međunarodna konferencija Matematičke i informacione tehnologije, MIT 2013, Vrnjačka Banja, Srbija, 2013.</p> <p>3. S. Brsakoska, <i>About compatibility of the Vekua equation with some other equations</i>, V конгрес на математичари на Македонија, Охрид, 2014.</p> <p>4. S. Brsakoska, <i>About the zeros and the oscillatory character of the solution of one areolar equation of second order with constant coefficient</i>, VI конгрес на математичари на Македонија, Охрид, 2016.</p>	4x1=4
Ред. број	<p>Назив на активноста: Учество на научен/стручен собир со реферат (орална презентација):</p>	Поени Вкупно: 4
1-4	<p>1. S. Brsakoska, <i>About a twin solution of the Vekua equation</i>, MASSEE International Congress on mathematics, MICOM 2012, Saraevo, 2012.</p> <p>2. S. Brsakoska, <i>About the accordance between the Vekua differential equation and the generalized linear differential equation</i>, Međunarodna konferencija Matematičke i informacione tehnologije, MIT 2013, Vrnjačka Banja, Srbija, 2013.</p>	4x1=4

	<p>3. S. Brsakoska, <i>About compatibility of the Vekua equation with some other equations</i>, V конгрес на математичари на Македонија, Охрид, 2014.</p> <p>4. S. Brsakoska, <i>About the zeros and the oscillatory character of the solution of one areolar equation of second order with constant coefficient</i>, VI конгрес на математичари на Македонија, Охрид, 2016.</p>	
	Вкупно	31

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност: Книга од стручна област/коавтор	Поени Вкупно:245
1-35	<p>1. А.Малчески, В.Манова-Ераковиќ, Р.Малчески, Ѓ.Маркоски, С.Брсакоска, <i>Најпознати математичари 2006-2013</i>, СММ, Библиотека Сигма, Скопје.</p> <p>2. А.Малчески, В.Манова-Ераковиќ, Р.Малчески, Ѓ.Маркоски, С.Брсакоска, <i>Симона ризница, рубрика задачи 1006-1260</i>, СММ, Библиотека Сигма, Скопје, 2012.</p> <p>3. А.Малчески, В.Манова-Ераковиќ, Р.Малчески, Ѓ.Маркоски, С.Брсакоска, <i>Симона ризница, рубрика постојателни задачи</i>, СММ, Библиотека Сигма, Скопје, 2012.</p> <p>4. А.Малчески, В.Манова-Ераковиќ, Р.Малчески, Ѓ.Маркоски, С.Брсакоска, <i>Симона ризница, конкурсни задачи 1-192</i>, СММ, Библиотека Сигма, Скопје, 2012.</p> <p>5. Група автори, <i>Најпознати математичари во основното образование 2012</i>, СММ, Нумерусова библиотека, Скопје, 2016.</p> <p>6. Група автори, <i>Најпознати математичари во средното образование 2012</i>, СММ, Библиотека Сигма, Скопје, 2016.</p>	35x7=245

<p>7. Група автори, <i>Найџревари њо маџемаџика во основноџо образование 2013</i>, СММ, Нумерусова библиотека, Скопје, 2016.</p> <p>8. Група автори, <i>Найџревари њо маџемаџика во средноџо образование 2013</i>, СММ, Библиотека Сигма, Скопје, 2016.</p> <p>9. Група автори, <i>Найџревари њо маџемаџика во основноџо образование 2014</i>, СММ, Нумерусова библиотека, Скопје, 2016.</p> <p>10. Група автори, <i>Найџревари њо маџемаџика во средноџо образование 2014</i>, СММ, Библиотека Сигма, Скопје, 2016.</p> <p>11. Група автори, <i>Найџревари њо маџемаџика во основноџо образование 2015</i>, СММ, Нумерусова библиотека, Скопје, 2016.</p> <p>12. Група автори, <i>Найџревари њо маџемаџика во средноџо образование 2015</i>, СММ, Библиотека Сигма, Скопје, 2016.</p> <p>13. Група автори, <i>Найџревари њо маџемаџика во основноџо образование 2016</i>, СММ, Нумерусова библиотека, Скопје, 2016.</p> <p>14. Група автори, <i>Найџревари њо маџемаџика во средноџо образование 2016</i>, СММ, Библиотека Сигма, Скопје, 2016.</p> <p>15. Група автори, <i>Предлоџ задачи XVI ЈММО 2012</i>, СММ, Библиотека Олимпијади, Скопје, 2012.</p> <p>16. Група автори, <i>Предлоџ задачи XIX ММО 2012</i>, СММ, Библиотека Олимпијади, Скопје, 2012.</p> <p>17. Група автори, <i>Предлоџ задачи XVII ЈММО 2013</i>, СММ, Библиотека Олимпијади, Скопје, 2013.</p> <p>18. Група автори, <i>Предлоџ задачи XX ММО 2013</i>, СММ, Библиотека Олимпијади, Скопје, 2013.</p>	
--	--

	<p>19. Група автори, <i>Предлої задачи XVIII ЈММО 2014</i>, СММ, Библиотека Олимпијади, Скопје, 2014.</p> <p>20. Група автори, <i>Предлої задачи XXI ММО 2014</i>, СММ, Библиотека Олимпијади, Скопје, 2014.</p> <p>21. Група автори, <i>Предлої задачи XIX ЈММО 2015</i>, СММ, Библиотека Олимпијади, Скопје, 2015.</p> <p>22. Група автори, <i>Предлої задачи XXII ММО 2015</i>, СММ, Библиотека Олимпијади, Скопје, 2015.</p> <p>23. Група автори, <i>Предлої задачи XX ЈММО 2016</i>, СММ, Библиотека Олимпијади, Скопје, 2016.</p> <p>24. Група автори, <i>Предлої задачи XXIII ММО 2016</i>, СММ, Библиотека Олимпијади, Скопје, 2016.</p> <p>25. Група автори, <i>Mathematical Olympiads</i>, MMS, Skopje, 2012.</p> <p>26. Група автори, <i>Mathematical Olympiads</i>, MMS, Skopje, 2013.</p> <p>27. Група автори, <i>Mathematical Olympiads</i>, MMS, Skopje, 2014.</p> <p>28. Група автори, <i>Mathematical Olympiads</i>, MMS, Skopje, 2015.</p> <p>29. Група автори, <i>Mathematical Olympiads</i>, MMS, Skopje, 2016.</p> <p>30. А.Малчески, В.Манова-Ераковиќ, Р.Малчески, А.Гацовска, С.Брсакоска, С.Костадинова, <i>Збирка задачи за 1, 2 и 3 одг. од меѓународниот најпревар Кенјур</i>, Нумерусова Библиотека, Скопје, 2015.</p> <p>31. А.Малчески, В.Манова-Ераковиќ, А.Гацовска, С.Брсакоска, М.Главче,</p>	
--	--	--

	<p>С.Костадинова, <i>Меѓународен математички натпревар Кенџур 2013</i>, СММ, Скопје, 2014.</p> <p>32. А.Малчески, В.Манова-Ераковиќ, А.Гацовска, С.Брсакоска, М.Главче, С.Костадинова, <i>Меѓународен математички натпревар Кенџур 2014</i>, СММ, Скопје, 2014.</p> <p>33. А.Малчески, В.Манова-Ераковиќ, А.Гацовска, С.Брсакоска, В.Миовска, Ѓ.Маркоски, И.Стојковска, Д.Лешкоски, Д.Велинов, С.Костадинова, З.Мисајлески, П.Соколоски, <i>Меѓународен математички натпревар Кенџур 3 и 4 година</i>, СММ, Скопје, 2014.</p> <p>34. А.Малчески, В.Манова-Ераковиќ, А.Гацовска, С.Брсакоска, В.Миовска, Ѓ.Маркоски, И.Стојковска, Д.Лешкоски, Д.Велинов, С.Костадинова, З.Мисајлески, П.Соколоски, <i>Меѓународен математички натпревар Кенџур 6 и 7 одг.</i>, СММ, Скопје, 2014.</p> <p>35. А.Малчески, В.Манова-Ераковиќ, А.Гацовска, С.Брсакоска, В.Миовска, Ѓ.Маркоски, И.Стојковска, Д.Лешкоски, Д.Велинов, С.Костадинова, З.Мисајлески, П.Соколоски, <i>Меѓународен математички натпревар Кенџур 8 и 9 одг.</i>, СММ, Скопје, 2014.</p>	
Ред. број	<p>Назив на активноста:</p> <p>Учество во работа на комисији за државни натпревари</p>	<p>Поени</p> <p>Вкупно: 20</p>
1-4	<p>1.Комисија за подготовка и реализација на регионалните и републичките натпревари по математика за учениците од основното образование - претседател (5 години)</p> <p>2.Комисија за подготовка и реализација на регионалните и републичките натпревари по математика за учениците од средното образование (5 години)</p>	<p>2x1x5=10</p>

	<p>3. Комисија за реализација на Македонската математичка олимпијада за учениците од средното образование (5 години)</p> <p>4. Комисија за реализација на Јуниорската македонска математичка олимпијада за учениците од основното и средното образование до 15 години (5 години)</p>	2x1x5=10
Ред. број	<p>Назив на активноста:</p> <p>Учество во промотивни активности на факултетот во траење од</p> <p>4 години (4x0.5=2)</p>	<p>Поени</p> <p>Вкупно: 2</p>
Ред. број	<p>Назив на активноста:</p> <p>Член на меѓународна жири - комисија</p>	<p>Поени</p> <p>Вкупно: 10</p>
1-5	<p>1. 16. Јуниорска балканска математичка олимпијада, ЈБМО 2012, Верија, Грција, 25-29 јуни 2012</p> <p>2. 17. Јуниорска балканска математичка олимпијада, ЈБМО 2013, Анталија, Турција, 21-26 јуни 2013</p> <p>3. 18. Јуниорска балканска математичка олимпијада, ЈБМО 2014, Охрид, Македонија, 21-26 јуни 2014</p> <p>4. 19. Јуниорска балканска математичка олимпијада, ЈБМО 2015, Белград, Србија, 24-29 јуни 2015</p> <p>5. 20. Јуниорска балканска математичка олимпијада, ЈБМО 2016, Слатина, Романија, 24-29 јуни 2016</p>	5x2=10
Дејности од поширок интерес		

Ред. број	Назив на активнoста: Член на факултетска комисија	Поени Вкупно:3
1-2.	1. Член на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје (5 мандати) 2. Член на Комисија за евалуација и самоевалуација на Природно-математичкиот факултет во Скопје (1 мандат)	$0.5 \times 5 = 2.5$ $0.5 \times 1 = 0.5$
Ред. број	Назив на активнoста: Член на уредувачки одбор на научно/стручно списание	Поени Вкупно: 5
1-2	1. Популарно списание „Сигма“ за учениците од средното образование, 2012 - 2016 2. Популарно списание „Нумерус“ за учениците од основното образование, 2012 - 2016	$5 \times 2 \times 0.5 = 5$
Ред. број	Назив на активнoста: Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир	Поени Вкупно: 3
1-3	1. V конгрес на математичарите на Македонија, Охрид, 2014 2. 9 SEEMOUS, Охрид, 2015, 3. VI конгрес на математичарите на Македонија, Охрид, 2016.	$3 \times 1 = 3$
	Вкупно	288

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	92,284

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	31
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	/
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	288
Вкупно	411,284

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. **Д-р Милош Чанак,**
редовен професор во
пензија, Универзитет во
Белград, РСрбија, с.р.

2. **Д-р Костадин Тренчевски,**
редовен професор на
Природно-математичкиот
факултет во Скопје, с.р.

3. **Д-р Љупчо Настовски,**
редовен професор на
Природно-математичкиот
факултет во Скопје, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО ЗВАЊЕТО РЕДОВЕН ПРОФЕСОР ЗА ГРУПА ПРЕДМЕТИ ОД НАСТАВНО-НАУЧНИТЕ ОБЛАСТИ: ИНФОРМАТИКА, РАЗВИВАЊЕ НА СОФТВЕР И БАЗИ НА ПОДАТОЦИ, ПРОГРАМСКИ ЈАЗИЦИ И СИСТЕМИ, ИНФОРМАЦИОНИ СИСТЕМИ И ПРОГРАМИРАЊЕ НА ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Природно-математичкиот факултет (ПМФ) во Скопје, објавен во весниците “Нова Македонија” (30.6.2016) и “Коха” (29.6.2016), за избор на наставник во сите наставни звања по група предмети од наставно научните области: информатика, развивање на софтвер и бази на податоци, програмски јазици и системи, информациона системи и програмирање и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет (ННС) бр. 02-1077/3, донесена на 5.10.2016 година, формирана е Рецензентска комисија во состав:

1. д-р Димитра Карчицка, редовен професор на ПМФ (во пензија)
2. д-р Ѓорѓи Јованчевски, редовен професор на Универзитетот Американ Колеџ – Скопје и
3. д-р Благоја Вељаноски, редовен професор на ПМФ.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник по група предмети од наставно-научните области: информатика, развивање на софтвер и бази на податоци, програмски јазици и системи, информациона системи и програмирање, во предвидениот рок се пријавил д-р Ванчо Чабуковски, редовен професор на ПМФ, кој веќе е пошироко афирмиран преку своите објавени научни резултати.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатот д-р Ванчо Чабуковски е роден на 15 јуни 1960 година во Пехчево. Средно образование завршил во Штип. Со високо образование се стекнал во 1984 година на Математичкиот факултет во Скопје, на насоката математика-информатика. Постдипломски студии по компјутерска техника и информатика завршил на Електротехничкиот факултет во Скопје во 1990 година со одбрана на магистерскиот труд „Фрактали и нивна примена“. Степенот доктор на информатички науки го стекнал во 2001 година со одбрана на дисертацијата „Моделирање и препознавање на епилепсија кај човекот со помош на фрактали“ на ПМФ, изработена под менторство на д-р Драган Николиќ, професор на Maastricht School of Management, Мастрихт, Холандија.

Кандидатот активно се служи со англискиот јазик.

По дипломирањето работел како програмер на Клиниката за хематологија при Медицинскиот факултет во Скопје и притоа имал можност да ги посети St. Bartolomew's Hospital и Imperial Cancer Research Fund во Лондон.

Во 1988 година бил избран за помлад асистент на Институтот за информатика (ИИ) на ПМФ, а по магистрирањето бил избран и реизбран за асистент на ИИ.

По докторирањето бил избран во наставно-научното звање доцент по програмско инженерство на ИИ, во 2006 година бил унапреден во звањето вонреден професор на

ИИ, а во 2011 година бил избран за редовен професор по програмско инженерство на ПМФ.

Од многубројните и разновидни активности на кандидатот, посебно значајни се следниве:

- во периодот 1992-1993 престојувал на специјализација во Department of Clinical Neurophysiology - Charing Cross Hospital, Charing Cross and Westminster Medical School во Лондон, како стипендист на Британскиот совет, и таму ги започнал истражувањата во областа “хаос и фрактали во анализата на ЕЕГ-сигнали кај човекот”;
- во наредните две години, истражувањата ги продолжил во Скопје во рамките на проектот „Моделирање и препознавање на епилептиформни избивања кај човекот со помош на фрактали и хаос” и притоа имал уште неколку дво - и тромесечни престои во истата институција, а кратко престојувал и во Department of Physiology, Center for Nonlinear Studies, на Универзитетот во Лидс, Велика Британија;
- кратки стручни престои имал во: Грција, Италија, Полска, Хрватска, Германија, Данска, Австралија, Турција, Словенија.

Денес, кандидатот е посебно заслужен за одржувањето и развојот на информатичкото образование на ПМФ, имајќи ја секогаш поддршката на ННС и Деканатот на ПМФ, која трае веќе 32 години од официјалното втемелување на информатичкото образование на ПМФ за подготовка на кадри со високо образование од областа на информатиката.

Во моментот е редовен професор по програмско инженерство на ПМФ. Последниот реферат за избор е објавен во Билтен бр. 1018 од 1 ноември 2011 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од почетокот на кариерата, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатот од последниот избор до денот на пријавата, потврдени со приложената документација која е од важност за изборот.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ

Наставно-образовна дејност

Д-р Чабуковски има долго наставно искуство со многу студенти од неколку факултети со различна подготовка и различни интересирања.

Како асистент изведувал вежби по повеќе математички и информатички предмети на ИИ, на други институти при ПМФ и на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј”.

По изборот за доцент држел настава по предметите: структури на податоци и алгоритми (ИИ), мултимедија (ИИ), примена на компјутерита во наставата (М-Ф), информатика (ИБ, ИГ), информатика во земјоделството (Земјоделски факултет), информатика (Филолошки факултет), електронски преведувачки помагала I, II, III, IV (Филолошки факултет), вовед во

информатика (Педагошки факултет, Штип), вовед во информатика (Филозофски факултет).

По изборот во звањето вонреден професор држел настава по предметите: информатика во земјоделството (Факултет за земјоделски науки и храна, дисперзирани студии во Струмица и Прилеп), примена на компјутерите во наставата (М-Ф), електронски преведувачки помагала I, II, III, IV (Филолошки факултет), електронски преведувачки помагала V, VI, VII, VIII (Филолошки факултет), основи на информациски системи, деловни информациски системи и менаџмент (Факултет за администрација и менаџмент на информациски системи, Универзитет “Св. Климент Охридски” - Битола), информациски системи во канцелариско работење, управување со информатички услуги (Факултет за компјутерски науки и технологии, МИТ Универзитет, Скопје).

До изборот за редовен професор, д-р Чабуковски одржал бројни предавања и имал презентации во повеќе универзитетски центри, учествувал на семинари и работилници, а бил организатор и водел 2 интернет-школи и бил раководител на 1 работилница. Бил ментор на 2 дипломски работи, член на 1 комисија за оцена и одбрана на докторат, како и автор на 2 пакет материјали за одреден предмет. Бил автор или коавтор на 37 книги, учебници, скрипти и е-материјали. Одржал 2 поканети предавања на Јагјелошкиот универзитет во Краков, Полска.

По изборот во звањето редовен професор, д-р Чабуковски имал навистина многу наставни задолженија (предавања, лабораториски, аудиториски, семинарски вежби) со голем број на студенти што се гледа посебно од бројот на предмети од првиот циклус.

Во последните пет години, д-р Чабуковски држел настава по: **8** предмети на професионалните студии по информатички технологии и академските студии по информатика на ПМФ (основи на програмирање, објектно и визуелно програмирање, структури на податоци, бази на податоци, веб дизајн, интернет, интернет технологии, мултимедијални технологии), **7** предмети на академските студии по информатика на ПМФ (вовед во ИТ, алгоритми, анализа на софтверски потреби, конструкција на софтвер, дизајн и архитектура на софтвер, квалитет на софтвер и тестирање, компјутерска графика), **2** предмети на професионалните студии по информатички технологии (компјутерски апликации, менаџмент во ИКТ), **1** предмет на професионалните студии по информатички технологии, академските студии по информатика на ПМФ и студиите по математика-информатика на МИ при ПМФ (софтверско инженерство), **2** предмети од втор циклус на ПМФ (напредни бази на податоци, сервисно ориентирани архитектури). Доделена му е настава по предметот алгоритми и сложеност од втор циклус на Факултетот за информатика на Европскиот универзитет во Скопје. По 9 од предметите од прв циклус кандидатот спроведувал и комплетни вежби, а по 8 предмети и лабораториски вежби.

Д-р Чабуковски е раководител на 3 семинари на ПМФ, 2 обуки за користење на софтвер на ПМФ и 1 обука за користење на софтвер на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје.

Кандидатот бил ментор за изработка на 60 дипломски работи на професионалните студии по информатички технологии и академските студии по информатика на ПМФ.

Бил член на 57 комисији за оцена и одбрана на дипломска работа и на една комисија за оцена и одбрана на докторат на ПМФ – УКИМ, Скопје.

Рецензент бил на универзитетскиот учебник под наслов „Вовед во компјутерска физика” од авторите Благоја Вељаноски и Наце Стојанов, 2013. Подготвил предавања и вежби за 19 нови предмети на професионалните студии по информатички технологии, академските студии по информатика, студиите по математика-информатика на ИМ и на студиите од втор циклус по информатички технологии на ПМФ. Изработил 35 пакет материјали за одреден предмет.

Научноистражувачка дејност

Области од посебен научен интерес на д-р Ванчо Чабуковски се: информациски системи, интелегентни системи, интелегентни софтверски агенти, биомедицинска информатика и е-учење.

До изборот во звањето редовен професор д-р Ванчо Чабуковски има објавено 43 научни трудови и 13 стручни трудови. Учествувал со 20 презентации или постери на домашни (4) и на меѓународни конференции (16). Учествувал во 30 научноистражувачки и апликативни домашни и меѓународни проекти. Раководител и координатор бил на 13 од нив. Бил ментор на една магистерска работа на Филозофскиот факултет при УКИМ.

По изборот во звањето редовен професор, д-р Чабуковски објавил 12 научни трудови. Во меѓународни научни списанија се објавени 3 труда; во референтни научни списанија со меѓународен уредувачки одбор се објавени 2 труда; во зборници на трудови од научни собири со меѓународен уредувачки одбор објавени се 5 трудови; во зборници на меѓународни конференции содржани се 2 апстрактна на трудови. Во продолжение ќе се задржиме накратко на овие трудови по редослед како што се дадени во анексот кон извештајот.

1. Cabukovski, V., Golubovski, R., Temjanovski, R., LEARNING REPOSITORY ADAPTIBILITY IN AN AGENT BASED UNIVERSITY ENVIRONMENT, International Journal of Computer Science & Information Technology (IJCSIT), Volume 8, No 3, pp. 103-118, June 2016, ISSN 0975-4660.

Авторите во овој труд го претставуваат автоматизираниот систем за електронско учење (AeLS) развиен и имплементиран на Природно-математичкиот факултет како унапредување на претходно развиениот IABUIS (интелигентен универзитетски информациски систем, базиран на агенти). Во овој систем како посебно битен дел е претставен ULIS (универзитетски библиотечен систем) и неговата реализирана надградба за адаптивно селектирање на учебни материјали за потреби на студентите. Ова интегрирање на ULIS со AeLS овозможува промовирање на побрзи патеки на учење на студентите преку користење на интелигентен систем базиран на софтверски агенти и алгоритми за адаптивно интеракција со студентите, како и адаптивно селектирање на предметни образовни содржини и предметни

суплементи. Развиената способност за адаптивност е базирана на приспособлива селекција на алтернативи (фрагменти) од соодветни предметни материјали развиени како нискобуџетни со можност на студентите, алтернативно, врза основа на нивните преференци автоматски да им се селектираат и понудат дополнителни образовни содржини со цел поедноставно и поуспешно совладување на знаењето. Како составен дел на тоа во овој систем авторите ја прикажуваат и развиената адаптивна автоматска селекција и понуда на соодветна литература на студентите од страна на ULIS. Вака поставениот интелегентен автоматизиран систем за учење врз база на прилагодување и адаптација претставува големо напредување не само за студентите и образовната институцијата туку и пошироко.

2. Cabukovski, V., Ademi, V., Golubovski R. ALBANIAN-SPEAKING BLIND USER INTERFACING MODEL, *International Journal of Electronics and Electrical Engineering (IJEED)*, Volume 5, No 1, pp. 66-70, February 2017, ISSN: 2301-380X.

Во трудот е претставен модел на кориснички интерфејс за слепите лица и лицата со оштетен вид од албанско говорно подрачје, развиен од авторите. Моделот се базира на читачи на екран спроведената анализа, текст-во-говор технологијата, развиената софтверска апликација за генерирање на говор од текст на албански јазик, како и спроведената анализа на текстовите на албански јазик и основните принципи на изградба на лексикони т.е. речници и конвертори за автоматска обработка на албанскиот јазик. Со овој модел се обезбедува пристапност на слепите лица и лицата со оштетен вид до веб - содржините на интернет подеднакво со лицата без хендикеп од албанско говорно подрачје.

3. Petrova, M., Cabukovski, V., Golubovski, V., SUPPORTING EDUCATION IN MATH SCIENCES WITH A LOW-BUDGET LMS SAKAI, *Matematichki Bilten*, Volume 40, No 2, pp. 95-108, 2016, ISSN 0351-336X.

Во трудот е претставен нискобуџетниот систем за управување со едукативни материјали SAKAI, анализата спроведена за негово селектирање од аспект на балансирање со оптоварување (load balancing) и можност на негово едноставно интегрирање со постојната хардверска и софтверска платформа на системот МАТЕИС (систем за учење математика и информатика), интелегентниот пристап во користењето на истиот и адаптивноста базирана на софтверски агенти, како и мигрирање во иднина на друга понапредна хардверска и софтверска технологија, вклучително и пресметувачки облак. Во трудот е презентираан нов развиен софтверски агент наречен GUPA (корисничко графички презентациски агент) како проширување на системот МАТЕИС со готови додатоци за SAKAI - системот кои овозможуваат моќни графички можности за едноставно пишување и презентирање на математички формули. Трудот се фокусира на имплементација на WIRIS - додатокот за SAKAI и негова интеграција со GUPA - агентот.

4. Cabukovski, V., Golubovski, R., AN ADAPTIVE COURSE MATERIALS SELECTION INTO A MULTI-AGENT BASED E-LEARNING SYSTEM, *International Journal of Computer Applications*, 144(8), pp. 4-8, 2016, ISSN 0975 – 8887.

Дигитализацијата и развојот на нискобуџетни едукативни содржини даваат виртуелно неограничени можности за пристап до знаење. Формалното образование во сите сфери е поддржано од додатни образовни содржини со цел поедноставно и полесно совладување на материјалот во процесот на учење. Посебни методологии се развиваат за автоматизација на управувањето со едукативните содржини, како адаптибилните пристапи кои ги следат навиките на студентите и нивното однесување во процесот на учење, како и постојаното полнење на системите за е-учење со нови предметни материјали и предметни суплементи (помошни материјали). Авторите во трудот развиваат еден таков систем кој го интегрираат со претходно развиениот IABUIS (интелигентен универзитетски информациски систем, базиран на агенти) на ПМФ - Скопје. Во трудот е даден целосниот опис на последните подобрувања на овој систем преку развојот и поставувањето на автоматизираниот адаптибилен систем за електронско учење (AeLS) и неговата интеграција.

5. Cabukovski, V., Golubovski, R., A WEB-BASED LABORATORY SUBSYSTEM FOR SERUM ANTIBODY SPECIFICITY ANALYSIS IN A LABORATORY INFORMATION SYSTEM, *International Journal of Computer Applications*, 144(8), pp. 1-3, 2016, ISSN 0975 – 8887.

Претставен е веб базиран лабораториски потсистем за серумска анализа на специфичноста на антителата. Лабораторискиот потсистем е развиен во Java програмски јазик и базиран на MySQL - база на податоци. Претставува битен сегмент во еден лабораториски информациски систем. Системот дава брзи, точни, комплетни и објективни резултати, а во основа се базира на алгоритам кој ги пресметува крос-реакциите помеѓу HLA - антигените на една Терасаки лабораториска плочка. Истражувањата авторите ги продолжуваат до целосна автоматизација на овој постсистем преку директно поврзување на микроскопот со овој потсистем и автоматско читање на јачината на реакциите во секоја ќелија на Терасаки плочката.

6. Cabukovski, V. Tusevski, V., ALIGNING COBIT AND ITIL WITH AN IT ACADEMIC COURSES, *Education Management, Education Theory and Education Application*, Vol. 109, Series: *Advances in Intelligent and Soft Computing*, pp. 933-938, Ed. Wang Yuanzhi, Springer, 2012.

Во трудот се истакнува местото, улогата и значењето на резултатите во наставниот процес од истражувањата на авторите во COBIT и ITIL рамките кои што опфаќаат општоприфатливи мерила, индикатори, процеси и најдобри практики во стремежот за максимални добивки од “мозаикот” наречен информатичко технолошко управување. Во трудот е претставено искуството од поврзувањето на овие рамки со академски наставни предмети на Факултетот за компјутерски науки и технологии на МИТ Универзитетот во Скопје каде авторите организирале настава по неколку предмети. Авторите нагласуваат дека е рано да се каже колку успешно студентите го поврзуваат ова професионално искуство во теоријата и практиката на предметите од претходни семестри. Во VI семестар од наставниот план е внесен предмет со вградени COBIT и ITIL-основни курсеви.

7. Cabukovski, V., Tusevski, V., AN ADDITIONAL CONTENT DEVELOPMENT METHODOLOGY IN AN ADAPTIVE AGENT BASED E-LEARNING ENVIRONMENT, In Proceedings of The 10th International Conference on e-Learning, ICEL 2015, Ed. Watson, C., College of the Bahamas, Nassau, The Bahamas, 25-26 June 2015, pp. 58-65, 2015.

Во трудот, авторите развиваат методологија за развој на ниско-буџетни дополнителни едукативни материјали во адаптивен систем за е-учење. Оваа методологија ќе им помогне на факултетите и универзитетите успешно да користат дополнителни содржини (суплементи) на редовните предметни материјали. Развиената методологија е потврдена од страна на авторите при реализација на наставата во еден семестар по предметот објектно и визуелно програмирање на студиите по информатика и информатички технологии на ПМФ - Скопје. Во овој курс на студентите покрај редовните предметни материјали адаптивно им се давани дополнителни дигитални содржини (видео материјали) во кои преку примери е елабориран предметниот материјал со цел поедноставно да ги совладаат проблемите, решат домашните задолженија, проекти и го положат испитот. Во трудот е покажано дека дополнителниот материјал за студентите може да се подготви со мали финансиски средства. Исто така е покажано дека користењето на додатни предметни материјали го зголемуваат знаењето по одреден предмет што од друга страна го зголемува и унапредува и искуството на студентите што го добиваат на крајот. Оваа методологија е вградена во адаптивното проширување на IABUIS-системот, вклучително и МАТЕИС - системот на ПМФ во Скопје.

8. Cabukovski, V. ALIGNING THE COBIT AND ITIL FRAMEWORKS INTO AN ACADEMIC SCIENCE EDUCATION CURRICULA, In Conference Proceedings, International Conference New Perspectives in Science Education, Florence, 5th Edition, Ed. Pixel, Florence, Italy, 17-18 March 2016, pp. 16-19, 2016.

Во трудот, авторот ги претставува COBIT и ITIL - рамките како составен дел на ИТ - академски предмети на различни студиски програми на ПМФ во Скопје. Врз основа на личното искуство на авторот од воведување на овие рамки во предметни програми на Факултетот за компјутерски науки и технологии на МИТ - универзитетот - Скопје, каде што организирал настава по неколку предмети во 2012 година, авторот ITIL рамката ја вклучил целосно во програмата на предметот менаџмент во ИКТ во III семестар, а COBIT - рамката во програмата на предметот софтверско инженерство во IV и VI семестар и делумно во програмата на предметот квалитет на софтвер и тестирање во VIII семестар на студиите по информатика и информатички технологии на ПМФ – Скопје. Во трудот се претзетнирани добиените резултати за подготвеноста на студентите за стекнување на знаења од COBIT и ITIL во зависност од нивната претходна теориска и практична подготвеност. Истражувањето е спроведено во периодот од 2012 до 2015 година.

9. Ademi, V., Cabukovski, V., Ademi, L., A NEW USER-INTERFACE MODEL FOR ALBANIAN-SPEAKING BLIND AND VISUALLY IMPAIRED SCIENCE STUDENTS, In Conference Proceedings, International Conference New Perspectives in Science

Education, Florence, 5th Edition, Ed. Pixel, Florence, Italy, 17-18 March 2016, pp. 390-394, 2016.

Во трудот е опишан нов модел на кориснички интерфејс за слепи лица и лица со оштетен вид од албанско говорно подрачје и тој е тестиран од кориснички аспект на слепи студенти и студенти со оштетен вид од албанско говорно подрачје за области од природно-математичките науки. Моделот е тестиран со WebAnywhere читач на екран. Генерираниот говор е хомоген, стабилен и целосно разбирлив. Со овој модел на слепите студенти и студентите со оштетен вид на природно-математички науки им се дава истата шанса на образование како и на останатите нехендикепирани студенти. Овој предложен модел е базиран на оптималните решенија за адаптација и прилагодување на спецификите и карактеристиките на албанскиот јазик.

10. Cabukovski, V., Temjanovski, R., Golubovski, R., THE UNIVERSITY LIBRARY INFORMATION SYSTEM ADAPTIBILITY IN AN INTELLIGENT BASED UNIVERSITY ENVIRONMENT, in Proceedings TIO 2016, 6th International Conference Technics and Informatics in Education, Faculty of Technical Sciences, Cacak, Serbia, 28-29 May 2016, pp. 197-203, 2016.

Во трудот е развиен концепт на адаптивност на библиотечен информациски систем како дел од еден интелигентен универзитетски информациски систем. Со овој систем на студентите автоматски им се препорачуваат едукативни материјали и литература во зависност од преференците на студентот, неговото ниво на усвоени знења и неговите навики во користење на предметните материјали во еден систем за е-учење. Воедно е даден опис и на развиениот библиотечен информациски систем интегриран во процесот на учење и во IABUIS. Спомнати се моменти на миграција на овој нов адаптивен систем на пресметувачки облак.

На научни собири со меѓународно учество, д-р Чабуковски има одржано едно пленарно предавање и две секциски предавања.

Д-р Чабуковски бил ментор на тројца докторанди по информатика на ПМФ.

Раководител бил при изработката на три национални научни проекти и учесник бил во еден национален научен проект.

Побарано е негово мислење по авторезиме од докторат на Европскиот универзитет во Скопје.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

До изборот во звањето редовен професор, д-р Ванчо Чабуковски изработил 30 софтверски апликации. Дизајнирал или изработил 5 информациски системи. Бил носител на изработка и пријавување на 2 научни/образовни меѓународни проекта и 1 национален проект. Бил член на 6 комисији за избор во звање и член на 6 рецензентски комисији на меѓународни конференции.

Бил претседател на Матична комисија при Министерството за образование на наука (МОН) за основање на еден факултет и член на Матична комисија при МОН за основање на 1 универзитет. Бил член на 3 работни групи при МОН и Министерството за информатичко општество и администрација, како и член на 3 рецензентски комисии на научноистражувачки проекти при МОН. На двапати бил локален консултант на Светска банка за образовни проекти.

Бил член на организационен или програмски одбор на 2 меѓународни научни конференции, член на Управен одбор (УО) на ЗИМ (Здружение на информатичарите на Македонија), како и член на Комисијата за стандарди, критериуми и препораки при ова здружение. Бил потпретседател на Друштвото на математичари и информатичари на Македонија, член на Секцијата за медицинска информатика при Лекарското друштво на Македонија. Бил член на комисии на регионални и републички натпревари по математика и информатика. Бил член на Комисијата за изработка на стандарди за единици за внесување на податоци и множества на знаци, кодирање и системи за шифрирање при МОН. Бил главен и одговорен уредник на македонското списание за информатика „ИнФорма“, автор на првиот систем за учење на далечина МАТЕИС, како и автор на првиот ББС (ИнФорма ББС). Бил член на УО – директор на Секторот за информатика и телекомуникации на АД МЕПСО – Скопје и претседател на УО на ДУПИФ Фишер Фондови - Скопје, како и член на англиското здружение “21st Century Trust”, Лондон.

По изборот во звањето редовен професор, д-р Ванчо Чабуковски бил координатор при подготовка на елаборати за 15 нови студиски програми и учесник на промотивни активности на студиските програми по информатика и информатички технологии на ПМФ.

Дизајнирал или изработил 9 информациски системи, создал 11 нови софтверски пакети и учествивал во 1 главен проект за развој на софтверска апликација.

Тој е член на Уредувачкиот одбор на едно меѓународно научно списание и на организационен или програмски одбор на 7 меѓународни научни конференции. Имал 5 студиски престои (до три месеци) во странство.

Носител е на иницијативата за подготовка и пријавување на 2 образовни научни проекта и соработник на една физибилити студија.

Д-р Чабуковски е соработник за изготвување и пријавување на еден научно-образовен меѓународен проект.

На ПМФ е член на 5 факултетски комисии и координатор на 2 студиски програми.

Член е на 5 комисии за избор во звање (на ПМФ, Европскиот универзитет во Скопје, МИТ - универзитетот во Скопје, Меѓународниот славјански универзитет во Свети Николе), на 22 рецензентски комисии на меѓународни конференции и 8 рецензентски комисии на меѓународно научно списание. Бил

рецензент на 1 завршен извештај за развојно-истражувачки национален проект при МОН.

Бил член на УО на Федерацијата за боречки спортови на Р Македонија, како и потпретседател на организациски одбор на Европското првенство во борење за јуниори - 2013. Во изминатиот 5 - годишен период, претседател е на УО на ДУПИФ „Фишер фондови“ и член на англиското здружение “21st Century Trust”, Лондон.

Оценка од самоевалуација

Согласно со Извештајот од самоевалуацијата на ПМФ во Скопје, кандидатот наставните обврски секогаш ги извршувал професионално, совесно, квалитетно и стручно, што е потврдено со позитивните оценки кои кандидатот ги доби од спроведените анонимни студентски анкети за вкупно 14 предмети на кои кандидатот реализирал настава во периодот летен семестар во учебната 2012/2013 година - летен семестар во учебната 2015/2016 година на Природно-математичкиот факултет во Скопје.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатот, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и значајната дејност од поширок интерес на д-р Ванчо Чабуковски.

Врз основа на изнесените податоци за целокупната активност од последниот избор до сега, Комисијата заклучи дека д-р Ванчо Чабуковски има научни и стручни квалитети и способности и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, тој ги исполнува сите услови и заслужува ПОВТОРНО да биде избран во звањето редовен професор во наставно-научните области: информатика, развивање на софтвер и бази на податоци, програмски јазици и системи, информациона системи и програмирање.

Според гореизнесеното, Комисијата со посебна чест и задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје, д-р Ванчо Чабуковски ПОВТОРНО да биде избран во звањето редовен професор по група предмети од наставно-научните области: информатика, развивање на софтвер и бази на податоци, програмски јазици и системи, информациона системи и програмирање на факултетот.

Рецензентска комисија

1. Д-р Димитра Карчицка, редовен професор, ПМФ – Скопје (во пензија), с.р.
2. Д-р Ѓорѓи Јованчевски, редовен професор, Универзитет „Американ колеџ“ – Скопје, с.р.
3. Д-р Благоја Вељаноски, редовен професор, ПМФ – Скопје, с.р.

ОБРАЗЕЦ

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: Ванчо Ефтим Чабуковски
(име, татково име и презиме)

Институција: Природно-математички факултет - Скопје
(назив на факултетот/институтот)

Научна област: информатика, развивање на софтвер и бази на податоци, програмски јазици и системи, информациона системи и програмирање.

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (наставно-образовна):	Поени
1	<p>Одржување настава од прв циклус</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основи на програмирање, ПМФ - професионални студии по информатички технологиии и академски студии по информатика – 2 часа, зимски семестар 2011/2012, 2012/2013, 2014/2015, 2015/2016 – $4[2 \times 15 \times 0.04]=4.8$ 2. Вовед во ИТ, ПМФ - академски студии по информатика – 1 час, зимски семестар 2011/2012 – $[1 \times 15 \times 0.04]=0.6$ 3. Компјутерски апликации, ПМФ - професионални студии по информатички технологиии – 1 час, зимски семестар 2011/2012 – $[1 \times 15 \times 0.04]=0.6$ 4. Структури на податоци, ПМФ - професионални студии по информатички технологиии и академски студии по информатика – 2 часа, зимски семестар 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016 – $5[2 \times 15 \times 0.04]=6$ 5. Менаџмент во ИКТ, ПМФ - професионални студии по информатички технологиии – 3 часа, зимски семестар 2011/2012 – $[3 \times 15 \times 0.04]=1.8$ 6. Анализа на софтверски потреби, ПМФ - академски студии по информатика – 2 часа, зимски семестар 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016 – $3[2 \times 15 \times 0.04]=3.6$ 7. Конструкција на софтвер, ПМФ - академски студии по информатика – 2 часа, зимски семестар 2014/2015, 2015/2016 – $2[2 \times 15 \times 0.04]=2.4$ 8. Интернет, ПМФ - професионални студии по информатички технологиии и академски студии по 	50,4

Ред. број	Назив на активноста (наставно-образовна):	Поени
	<p>информатика – 2 часа, зимски семестар 2012/2013 – [2x15x0.04]=1.2</p> <p>9. Интернет технологии, ПМФ - професионални студии по информатички технологии и академски студии по информатика – 2 часа, зимски семестар 2013/2014 – [2x15x0.04]=1.2</p> <p>10. Бази на податоци, ПМФ - професионални студии по информатички технологии и академски студии по информатика – 2 часа, зимски семестар 2012/2013, 2013/2014 – 2[2x15x0.04]=2.4</p> <p>11. Мултимедијални технологии, ПМФ - професионални студии по информатички технологии и академски студии по информатика – 2 часа, летен семестар 2011/2012– [2x15x0.04]=1.2</p> <p>12. Објектно и визуелно програмирање, ПМФ - професионални студии по информатички технологии и академски студии по информатика – 2 часа, летен семестар 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016 – 5[2x15x0.04]=6</p> <p>13. Софтверско инженерство, ПМФ - професионални студии по информатички технологии, академски студии по информатика, математика-информатика на Институтот по математика – 2 часа, летен семестар 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015 – 4[2x15x0.04]=4.8</p> <p>14. Дизајн и архитектура на софтвер, ПМФ - академски студии по информатика – 2 часа, летен семестар 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016 – 3[2x15x0.04]=3.6</p> <p>15. Квалитет на софтвер и тестирање, ПМФ - академски студии по информатика – 2 часа, летен семестар 2014/2015, 2015/2016 – 2[2x15x0.04]=2.4</p> <p>16. Алгоритми, ПМФ - академски студии по информатика – 2 часа, летен семестар 2012/2013, 2015/2016 – 2[2x15x0.04]=2.4</p> <p>17. Компјутерска графика, ПМФ - академски студии по информатика – 2 часа, летен семестар 2012/2013 – [2x15x0.04]=1.2</p> <p>18. Веб дизајн, ПМФ - професионални студии по информатички технологии и академски студии по информатика – 2 часа, летен семестар 2013/2014 – [2x15x0.04]=1.2</p> <p>Одржување настава од втор циклус</p> <p>1. Напредни бази на податоци, Информатички технологии - ПМФ, зимски семестар [2x15x0.05]=1.5</p> <p>2. Сервисно ориентирани архитектури, Информатички технологии – ПМФ, летен семестар [2x15x0.05]=1.5</p>	

Ред. број	Назив на активноста (наставно-образовна):	Поени
2	<p>Настава во школи и работилници</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Обука за користење на БИС (раководител), Факултет за земјоделски науки и храна, Скопје 2011/2012 (1.5) 2. Обука за користење на софтвер за архивско и канцелариско работење (раководител), ПМФ, 2012 (1.5) 3. Обука за користење на САКАИ за студенти (раководител), ПМФ, 2012 (1.5) 4. Семинар “Развој на софтвер и бази на податоци” (раководител), ПМФ, 2016 (1.5) 5. Семинар “Серверска и мрежна виртуелизација во податошни центри” (раководител), ПМФ, 2016 (1.5) 6. Семинар “Алгоритми и примена” (раководител), ПМФ, 2016 (1.5) 	9,0
3	<p>Одржување на вежби (лабараториски+аудиториски+семинарски)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вовед во ИТ, ПМФ - академски студии по информатика, зимски семестар 2011/2012 – $[(1+2+1) \times 15 \times 0.03]=1.8$ 2. Компјутерски апликации, ПМФ - професионални студии по информатички технологии, зимски семестар 2011/2012 – $[(1+2+1) \times 15 \times 0.03]=1.8$ 3. Структури на податоци, ПМФ - професионални студии по информатички технологии и академски студии по информатика, зимски семестар 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016 – $5[(0+0+1) \times 15 \times 0.03]=2.25$ 4. Менаџмент во ИКТ, ПМФ - професионални студии по информатички технологии, зимски семестар 2011/2012 – $[(0+0+1) \times 15 \times 0.03]=0.45$ 5. Анализа на софтверски потреби, ПМФ - академски студии по информатика, зимски семестар 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016 – $3[(1+2+1) \times 15 \times 0.03]=5.4$ 6. Конструкција на софтвер, ПМФ - академски студии по информатика, зимски семестар 2014/2015, 2015/2016 – $2[(1+2+1) \times 15 \times 0.03]=3.6$ 7. Интернет, ПМФ - професионални студии по информатички технологии и академски студии по информатика, зимски семестар 2012/2013 – $[(0+0+1) \times 15 \times 0.03]=0.45$ 8. Интернет технологии, ПМФ - професионални студии по информатички технологии и академски студии по 	38,25

Ред. број	Назив на активноста (наставно-образовна):	Поени
	<p>информатика, зимски семестар 2013/2014 – $[(0+0+1) \times 15 \times 0.03] = 0.45$</p> <p>9. Бази на податоци, ПМФ - професионални студии по информатички технологии и академски студии по информатика, зимски семестар 2012/2013, 2013/2014 – $2[(0+0+1) \times 15 \times 0.03] = 0.9$</p> <p>10. Мултимедијални технологии, ПМФ - професионални студии по информатички технологии и академски студии по информатика, летен семестар 2011/2012 – $[(1+2+0) \times 15 \times 0.03] = 1.35$</p> <p>11. Објектно и визуелно програмирање, ПМФ - професионални студии по информатички технологии и академски студии по информатика, летен семестар 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016 – $5[(0+0+1) \times 15 \times 0.03] = 2.25$</p> <p>12. Софтверско инженерство, ПМФ - професионални студии по информатички технологии, академски студии по информатика, математика-информатика на Институтот по математика, летен семестар 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015 – $4[(2+1+0) \times 15 \times 0.03] = 5.4$</p> <p>13. Дизајн и архитектура на софтвер, ПМФ - академски студии по информатика, летен семестар 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016 – $3[(1+2+0) \times 15 \times 0.03] = 4.05$</p> <p>14. Квалитет на софтвер и тестирање, ПМФ - академски студии по информатика, летен семестар 2014/2015, 2015/2016 – $2[(1+2+0) \times 15 \times 0.03] = 2.7$</p> <p>15. Алгоритми, ПМФ - академски студии по информатика, летен семестар 2012/2013, 2015/2016 – $2[(2+2+1) \times 15 \times 0.03] = 4.5$</p> <p>16. Компјутерска графика, ПМФ - академски студии по информатика, летен семестар 2012/2013 – $[(0+0+1) \times 15 \times 0.03] = 0.45$</p> <p>17. Веб - дизајн, ПМФ - професионални студии по информатички технологии и академски студии по информатика, летен семестар 2013/2014 – $[(0+0+1) \times 15 \times 0.03] = 0.45$</p>	
4	<p>Подготовка на нов предмет (предавања + вежби)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основи на програмирање (1+0=1) 2. Вовед во ИТ / Компјутерски апликации (1+0,5=1.5) 3. Структури на податоци (1+0=1) 4. Менаџмент во ИКТ (1+0=1) 5. Анализа на софтверски потреби (1+0,5=1.5) 6. Конструкција на софтвер (1+0,5=1.5) 7. Интернет (1+0=1) 8. Интернет технологии (1+0=1) 9. Бази на податоци (1+0=1) 10. Мултимедијални технологии (1+0,5=1.5) 	24,0

Ред. број	Назив на активноста (наставно-образовна):	Поени
	11. Објектно и визуелно програмирање (1+0=1) 12. Софтверско инженерство (1+0,5=1.5) 13. Дизајн и архитектура на софтвер (1+0,5=1.5) 14. Квалитет на софтвер и тестирање (1+0,5=1.5) 15. Алгоритми (1+0,5=1.5) 16. Компјутерска графика (1+0=1) 17. Веб дизајн (1+0=1) 18. Напредни бази на податоци (1+0,5=1.5) 19. Сервисно ориентирано архитектури (1+0,5=1.5)	
5	Консултации со студенти 2011/2012 – зимски семестар (100 x 0.002 =0.2) 2011/2012 – летен семестар (100 x 0.002 =0.2) 2012/2013 – зимски семестар (100 x 0.002 =0.2) 2012/2013 – летен семестар (100 x 0.002 =0.2) 2013/2014 – зимски семестар (100 x 0.002 =0.2) 2013/2014 – летен семестар (100 x 0.002 =0.2) 2014/2015 – зимски семестар (100 x 0.002 =0.2) 2014/2015 – летен семестар (100 x 0.002 =0.2) 2015/2016 – зимски семестар (100 x 0.002 =0.2) 2015/2016 – летен семестар (100 x 0.002 =0.2)	2,0
6	Ментор на дипломска работа (60x 0.2 =12.0) Професионални студии по информатички технологии и Академски студии по информатика, ПМФ – УКИМ: 1. Александра Попоска, 2012 2. Ненад Младеновски, 2012 3. Горан Митковски, 2012 4. Ѓорѓиче Лазаровски, 2013 5. Саманта Здравковска, 2013 6. Милан Тодосов, 2013 7. Борче Кузмановски, 2013 8. Денис Спасовски, 2013 9. Адријана Прочкова, 2013 10. Александар Павловиќ, 2013 11. Александар Римчески, 2013 12. Сања Тасевска, 2013 13. Бојан Симоновски, 2013 14. Дејан Стојковиќ, 2013 15. Јосиф Дамјанов, 2014 16. Никола Поповски, 2014	12,0

Ред. број	Назив на активноста (наставно-образовна):	Поени
	17. Христина Недеска, 2014 18. Ивана Костадиновска, 2014 19. Сашко Јанев, 2014 20. Александар Донеvски, 2015 21. Филип Јанкоски, 2015 22. Василе Недлкоски, 2015 23. Јован Митровски, 2015 24. Драги Постоловски, 2015 25. Горан Христовски, 2015 26. Кристијан Апостолов, 2015 27. Горан Кулимбанов, 2015 28. Марија Ефремова, 2015 29. Даниел Бибовски, 2015 30. Мартин Димитриевски, 2015 31. Виктор Јованчевски, 2016 32. Божин Манолев, 2016 33. Сања Николовска, 2016 34. Златко Николов, 2016 35. Ели Темелкоска, 2016 36. Марио Димов, 2016 37. Тања Гацовска, 2016 38. Никола Трајков, 2016 39. Владо Дамјанов, 2016 40. Николчо Јанковски, 2016 41. Бошко Ѓукановиќ, 2016 42. Марија Андонова, 2016 43. Александар Змејкоски, 2016 44. Жарко Наумовски, 2016 45. Дарко Наумовски, 2016 46. Калина Хаџилега 47. Дејан Каракашов 48. Мартин Кироваков 49. Тони Ризоски 50. Душко Станкоски 51. Жарко Ивановски 52. Александар Стојчевски 53. Марко Миленковски 54. Елена Стојановска 55. Кристијан Станкоски 56. Наташа Гетева 57. Сашо Пауновски 58. Симона Михајловска 59. Филип Пауновски 60. Тони Лозановски	
7	Член на комисија за оцена или одбрана на докторат 1. Валбон Адеми, ПМФ – 2014 (0.5)	0,5
8	Член на комисија за оцена или одбрана на дипломска работа УКИМ-ПМФ (57 × 0.1 = 5.7)	5,7

Ред. број	Назив на активноста (наставно-образовна):	Поени
9	Рецензент на универзитетски учебник 1. Вовед во компјутерска физика од авторите Благоја Вељаноски и Наце Стојанов, 2013. (1)	1,0
10	Пакет материјали за одреден предмет 1. Основи на програмирање (1) 2. Вовед во ИТ / Компјутерски апликации (1) 3. Структури на податоци (1) 4. Менаџмент во ИКТ (1) 5. Анализа на софтверски потреби (1) 6. Конструкција на софтвер (1) 7. Интернет (1) 8. Интернет технологии (1) 9. Бази на податоци (1) 10. Мултимедијални технологии (1) 11. Објектно и визуелно програмирање (1) 12. Софтверско инженерство (1) 13. Дизајн и архитектура на софтвер (1) 14. Квалитет на софтвер и тестирање (1) 15. Алгоритми (1) 16. Компјутерска графика (1) 17. Веб дизајн (1) 18. Напредни бази на податоци (1) 19. Сервисно ориентирани архитектури (1) 20. HIBERNATE алатка за објектно релационо мапирање, ПМФ, 2013 (1) 21. БПМ – Бизнис процес менаџмент (BIZAGI BPM Suite), ПМФ, 2013 (1) 22. Хеш-функции и бинарни пребарувачки стебла, ПМФ, 2012 (1) 23. Хуфманов код, ПМФ, 2015 (1) 24. Алгоритми за обработка на текст, ПМФ, 2014 (1) 25. Софтверски развојен процес на веб апликации, ПМФ, 2013 (1) 26. Развој на софтвер – Повеќеслојна архитектура, ПМФ, 2015 (1) 27. Виртуелизација, ПМФ, 2014 (1) 28. MPLS протокол, ПМФ, 2016 (1) 29. ASP.NET MVC платформа, 2016 (1) 30. Проблем на кроење – алгоритми, ПМФ, 2014 (1) 31. Автентикација на Интернет, ПМФ, 2014 (1) 32. САКАИ – Прирачник за корисници, ПМФ, 2011 (1) 33. Прирачник за користење на софтвер за финансиско работење на инвестициски фондови, 2016 (1) 34. Развој на апликации во Oracle Application Express (APEX) (1) 35. Прирачник за користење на Акциски план – софтвер за генерирање и следење на акциски планови (1)	35,00
	Вкупно	177,85

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
1	<p>Ментор на докторска дисертација</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Валбон Адеми, “Напредни техники за развој на интелигентни кориснички интерфејси”, ПМФ (одбранета 2014) (3) 2. Ева Блажеска, “Веб-базирани интелигентни системи за електронско учење”, ПМФ (3) 3. Елена Апостолова, “Веб-базирани интелигентни системи за управување со односи со клиенти”, ПМФ (3) 	9,0
2	<p>Раководител на национални научни проекти</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Развој и примена на стандарди со софтверска поддршка за автоматизирано архивско и канцелариско работење, ПМФ, УКИМ Скопје, МОН, 2012, Одлука бр. 02-941/4 од 24.08.2012 (6) 2. Развој на систем за издвојување (екстракција) на стручни термини од текстови на македонски и албански јазик, ПМФ, УКИМ Скопје и ФПМН, ДУТ Тетово, 2016, Одлука бр. 02-723/2 од 27.05.2016 (6) 3. Развој на техники и методи за автоматска анализа на сентимент за научно истражувачки и апликативни цели, ПМФ, УКИМ Скопје и ПИФ Нова Инвестмент, Скопје, 2016, Одлука бр. 02-1758/3 (6) 	18,0
3	<p>Учесник во национален научен проект</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Распределба на сеизмичката енергија при интеракција објект-темел-почва, УГД, раководител проф. д-р Владо Гичев, УГД (0801-139/17, 0201-165/6), 2015. (3) 	3,0
4	<p>Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cabukovski, V., Golubovski, R., Temjanovski, R., LEARNING REPOSITORY ADAPTIBILITY IN AN AGENT BASED UNIVERSITY ENVIRONMENT, International Journal of Computer Science & Information Technology (IJCSIT), Volume 8, No 3, pp. 103-118, June 2016, ISSN 0975-4660. (3.2) 2. Cabukovski, V., Ademi, V., Golubovski R. ALBANIAN-SPEAKING BLIND USER INTERFACING MODEL, International Journal of Electronics and Electrical Engineering (IJEEE), Volume 5, No 1, pp. 66-70, February 2017, ISSN: 2301-380X. (3.2) 3. Petrova, M., Cabukovski, V., Golubovski, V., SUPPORTING EDUCATION IN MATH SCIENCES WITH A LOW-BUDGET LMS SAKAI, Matematichki Bilten, Volume 40, No 2, pp. 95-108, ISSN 0351-336X. (3,2) 	9,6

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
5	<p>Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cabukovski, V., Golubovski, R., AN ADAPTIVE COURSE MATERIALS SELECTION INTO A MULTI-AGENT BASED E-LEARNING SYSTEM, International Journal of Computer Applications, 144(8), pp. 4-8, 2016, ISSN 0975 – 8887. (0.9x(6+0.752) = 6.077) 2. Cabukovski, V., Golubovski, R., A WEB-BASED LABORATORY SUBSYSTEM FOR SERUM ANTIBODY SPECIFICITY ANALYSIS IN A LABORATORY INFORMATION SYSTEM, International Journal of Computer Applications, 144(8), pp. 1-3, 2016, ISSN 0975 – 8887. (0.9x(6+0.752) = 6.077) 	12,154
6	<p>Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cabukovski, V. Tusevski, V., ALIGNING COBIT AND ITIL WITH AN IT ACADEMIC COURSES, Education Management, Education Theory and Education Application, Vol. 109, Series: Advances in Intelligent and Soft Computing, pp. 933-938, Ed. Wang Yuanzhi, Springer, 2012. (2.7) 2. Cabukovski, V., Tusevski, V., AN ADDITIONAL CONTENT DEVELOPMENT METHODOLOGY IN AN ADAPTIVE AGENT BASED E-LEARNING ENVIRONMENT, In Proceedings of The 10th International Conference on e-Learning, ICEL 2015, Ed. Watson, C., College of the Bahamas, Nassau, The Bahamas, 25-26 June 2015, pp. 58-65, 2015. (2.7) 3. Cabukovski, V. ALIGNING THE COBIT AND ITIL FRAMEWORKS INTO AN ACADEMIC SCIENCE EDUCATION CURRICULA, In Conference Proceedings, International Conference New Perspectives in Science Education, Florence, 5th Edition, Ed. Pixel, Florence, Italy, 17-18 March 2016, pp. 16-19, 2016 (3) 4. Ademi, V., Cabukovski, V., Ademi, L., A NEW USER-INTERFACE MODEL FOR ALBANIAN-SPEAKING BLIND AND VISUALLY IMPAIRED SCIENCE STUDENTS, In Conference Proceedings, International Conference New Perspectives in Science Education, Florence, 5th Edition, Ed. Pixel, Florence, Italy, 17-18 March 2016, pp. 390-394, 2016 (2.4) 5. Cabukovski, V., Temjanovski, R., Golubovski, R., THE UNIVERSITY LIBRARY INFORMATION SYSTEM ADAPTIBILITY IN AN INTELLIGENT BASED UNIVERSITY ENVIRONMENT, in Proceedings TIO 	13,2

Ред. број	Назив на активноста (научноистражувачка):	Поени
	2016, 6 th International Conference Technics and Informatics in Education, Faculty of Technical Sciences, Cacak, Serbia, 28-29 May 2016, pp. 197-203, 2016. (2.4)	
7	Пленарно предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество 1. ADAPTIBILITY IN AN INTELLIGENT BASED UNIVERSITY ENVIRONMENT, 6 th International Conference Technics and Informatics in Education, Faculty of Technical Sciences, Cacak, Serbia, 28-29 May 2016. (3)	3,0
8	Секциски предавања на научен/стручен собир со меѓународно учество 2. ALIGNING THE COBIT AND ITIL FRAMEWORKS INTO AN ACADEMIC SCIENCE EDUCATION CURRICULA, International Conference New Perspectives in Science Education, Florence, 5 th Edition, Ed. Pixel, Florence, Italy, 17-18 March 2016. (2) 3. A NEW USER-INTERFACE MODEL FOR ALBANIAN-SPEAKING BLIND AND VISUALLY IMPAIRED SCIENCE STUDENTS, International Conference New Perspectives in Science Education, Florence, 5 th Edition, Ed. Pixel, Florence, Italy, 17-18 March 2016. (2)	4,0
9	Апстракти објавени во зборник на меѓународна конференција 1. Petrova, M., Cabukovski, V., Golubovski, R., Supporting Education in Math Sciences with a Low-budget LMS SAKAI, VI Congress of Mathematicians of Macedonia, June 15-18, Ohrid, 2016 (abstract). (1) 2. Janevski, I., Golubovski, R., Cabukovski, V., Mathematical calibration of sensors for embedded applications, VI Congress of Mathematicians of Macedonia, June 15-18, Ohrid, 2016 (abstract). (1)	2,0
	Вкупно	73,954

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
1	Координатор во подготовката на елаборат за нова студиска програма (2012 – 7, 2013 - 4, 2015 – 4) 15x1 = 15	15,0

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
2	Главен проект 1. Развој на андроид мобилна апликација “Европско јуниорско првенство во борење Скопје 2013”, Федерација на боречки спортови на Македонија (ФБСМ), 2013, учесник (2)	2,0
3	Дизајн или изработка на информациски систем 1. Дизајн и имплементација на информациски систем, ДУПФ ФИШЕР ФОНДОВИ, Скопје, 2015-2016. (1) 2. Дизајн на информациски потсистем Акциски план за генерирање и следење на акциски планови, ПМФ, Скопје, 2016. (1) 3. Дизајн на систем за архивско работење и доделување на задачи, Генерален секретаријат при Влада на Република Македонија, 2012 (1) 4. Дизајн на Динамички веб портал за ПМФ, 2015. (1) 5. Дизајн на информациски потсистем за управување со процес на производство во конфекции, Арлен ДОО, Делчево, 2016. (1) 6. Дизајн на информациски потсистем за односи со клиенти за ИТ компании, Информа ДООЕЛ, Скопје, 2016. (1) 7. Дизајн на информациски потсистем за Оглас за вработување во образовни институции, ПМФ, Скопје, 2013. (1) 8. Дизајн на информациски потсистем за Администрација на дипломски работи, ПМФ, 2016. (1) 9. Дизајн и имплементација на ПМФ Облак, ПМФ, Скопје, 2016. (1)	9,0
4	Изработка на нов софтверски пакет 1. САКР – Систем за архивско и канцелариско работење, ПМФ, 2012. (2) 2. Софтвер за финансиско работење, ДУПФ ФИШЕР ФОНДОВИ, 2015-2016. (2) 3. Софтвер за издвојување (екстракција) на стручни термини, ПМФ, 2016. (2) 4. Акциски план – софтвер за генерирање и следење на акциски планови, ПМФ, 2016. (2) 5. Софтвер за администрација на дипломски работи, ПМФ, 2016. (2)	22,0

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
	6. Софтверска апликација за човечки ресурси, ПМФ, 2016 (2) 7. E-mall веб базиран систем за електронска трговија и истражување на пазарот, Кристал ДОО, Пехчево, 2013. (2) 8. ЕРП потсистем за управување со процес на производство во конфекции, Арлен ДОО, Делчево, 2016. (2) 9. ИнтелиИТ, Интелегентен систем за односи со клиенти за ИТ компании, Информа ДООЕЛ, Скопје, 2016 (2) 10. ПМФ-ТуТс, систем за хостирање на едукативни видео материјали од предавања, аудиториски и лабораториски вежби и едукативни суплементи, ПМФ, Скопје, 2015. (2) 11. ЕАР – Електронски Аудио Репозиториум, систем за препознавање и слободно и легално симнување на песни и аудио записи од Интернет, ПМФ, 2015 (2)	
5	Учество во промотивни активности на студиските програми по информатика и информатички технологии 2012-2016 (5x0.5=2.5)	2,5
	Вкупно	50,5
ДЕЈНОСТИ ОД ПОШИРОК ИНТЕРЕС		
1	Член на уредувачки одбор на меѓународно научно/стручно списание 1. International Journal on Advances in Life Sciences, (http://www.iariajournals.org/life_sciences/), 2012-2016 (1)	1,0
2	Член на организационен или програмски одбор на меѓународен научен/стручен собир 1. eLmL 2013 Technical Program Committee , The Fifth International Conference on Mobile, Hybrid, and On-line Learning eLmL 2013, February 24 - March 1, 2013 - Nice, France. (1) 2. eLmL 2014 Technical Program Committee , The Sixth International Conference on Mobile, Hybrid, and On-line Learning eLmL 2014, March 23 - 27, 2014 - Barcelona, Spain (1)	7,0

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
	<ol style="list-style-type: none"> 3. eLmL 2015 Technical Program Committee, The Seventh International Conference on Mobile, Hybrid, and On-line Learning eLmL 2015, February 22 - 27, 2015 - Lisbon, Portugal (1) 4. ICEEE 2015 – The Fourth International Conference on Elearning and Etechnologies in Education, Surya University, Indonesia, September 10-12, 2015 (1) 5. ICEEE 2016 – International Technical Committee, 3rd International Conference on Electrical and Electronics Engineering (ICEEE 2016), Istanbul, April 11-12, 2016. (1) 6. ICEEE 2017 – Technical Committee, 4th International Conference on Electrical and Electronics Engineering (ICEEE 2017), Ankara, April 08-10, 2017. (1) 7. The 2017 International Conference on Computer Science and Information Communication Technology (ICCSICT 2017), Qingdao, China, March 18-20, 2017. (1) 	
3	<p>Студиски престој во странство до 3 месеци</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Oracle Hellas, Атина - 2013, 2014 и 2016 (3x0.5=1.5) 2. Оддел за компјутерски науки при Факултетот за природни науки на Универзитетот во Јанина, Република Грција, јуни 2012, мај2016. (2x0,5=1) 	2,5
4	<p>Изготвување и пријавување на научен/образовен национален проект</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Физибилити студија за онлајн професионален развој на воспитно-образовниот кадар во основните и средните училишта, УСАИД, Биро за развој на образованието – МОН, 2015. (соработник) (0.5) 2. Гејмификација во туризмот, ПМФ, Министерство за економија на Република македонија, 2016 (носител) (1) 3. Гејмификација во казина, ПМФ, Аполонија Казино – Гевгелија, 2016 (носител) (1) 	2,5
5	<p>Изготвување и пријавување на научен/образовен меѓународен проект</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Пријава на партнер за Fortissimo project, 7th Framework Programme, 2013-2016. (соработник) (1) 	1
6	Член на факултетска комисија	2,5

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Комисија за подобност на тема за изработка на докторска дисертација (2 x 0.5 = 1) 2. Комисија за оцена или одбрана на докторат (1x 0.5=0.5) 3. Комисија за студентски молби за студиските програми по информатика и информатички технологии (0,5) 4. Комисија за признавање и еквиваленција на испити на студиските програми по информатика и информатички технологии (0,5) 	
7	<p>Член на комисија за избор во звање</p> <p>2011-2016 (ПМФ, Европски универзитет - Скопје, МИТ - универзитет – Скопје, Меѓународен славјански универзитет - Свети Николе)</p> <p>(5 x 0.2 = 1.0)</p>	1,0
8	<p>Координатор на студиска програма</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Академски студии по информатика, ПМФ, 2012- (1) 2. Професионални студии по информатички технологии, ПМФ, 2012- (1) 	2,0
9	<p>Експертски активности:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мислење по авторезиме од докторат (Анис Сефиданоски, Факултет за информатика, Европски универзитет – Скопје, 2016) (1) 	1,0
10	<p>Учество во комисији и тела на државни и други органи</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Член на рецензентски комисији, The Fifth International Conference on Mobile, Hybrid, and On-line Learning eLmL 2013, February 24 - March 1, 2013 - Nice, France. (3x1=3) 2. Член на рецензентски комисији, The Sixth International Conference on Mobile, Hybrid, and On-line Learning eLmL 2014, March 23 - 27, 2014 - Barcelona, Spain (2x1=2) 3. Член на рецензентски комисији, eLmL 2015 Technical Program Committee, The Seventh International Conference on Mobile, Hybrid, and On-line Learning eLmL 2015, February 22 - 27, 2015 - Lisbon, Portugal (2x1=2) 4. Член на рецензентски комисији, The 4th International Conference on Biomedical Engineering and Biotechnology (ICBEV 2015), Shanghai, China (2 x1 =2) 5. Член на рецензентски комисији, eLmL 2016, The Seventh International Conference on Mobile, Hybrid, and On-line Learning eLmL 2016, April 24 - 28, 2016 – Venice, Italy (1x1=1) 6. Член на рецензентски комисији, The 3rd International Conference on Electrical and Electronics Engineering 	35,0

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
	<p>(ICEEE 2016), April 11-12, 2016, Istanbul, Turkey (3 x1 =3)</p> <p>7. Член на рецензентски комисији, The 3rd International Conference on Biomedical Engineering and Biotechnology (ICBEV 2016), August 1-4, 2016, Hangzhou, China (5 x1 =5)</p> <p>8. Член на рецензентски комисији, ICEEE 2015 – The Fourth International Conference on Elearning and Etechnologies in Education, Surya University, Indonesia, September 10-12, 2015 (2x1=2)</p> <p>9. Член на рецензентска комисија, CSEA 2016 – Second International Conference on Computer Science, Engineering and Applications, September 24-25, 2016, Bangalore, India (1)</p> <p>10. Член на рецензентска комисија, ICCSICT 2017 - The 2017 International Conference on Computer Science and Information Communication Technology (), Qingdao, China, March 18-20, 2017. (1)</p> <p>11. Член на рецензентски комисији, International Journal on Advances in Life Sciences (8x1 = 8)</p> <p>12. Член на Управен одбор на Федерацијата за боречки спортови на Р Македонија (2010-2015) (1)</p> <p>13. Претседател на Управен одбор на „Фишер фондови“ – Друштво за управување со приватни инвестициски фондови (2010-) (1)</p> <p>14. Потпретседател на Организациски одбор – Европско првенство во борење за јуниори, јули 2013 (1)</p> <p>15. Член на рецензентска комисија на завршен извештај на развојно-истражувачки национален проект МОН, 2011 (1x1=1)</p> <p>16. Член на англиското здружение “21st Century Trust”, Лондон. (1)</p>	
	Вкупно	106,0

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	177,85
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	73,954
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	/
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	106,0

Вкупно	357,804
---------------	----------------

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Димитра Карчицка, с.р.

Проф. д-р Ѓорѓи Јованчевски, с.р.

Проф. д-р Благоја Вељаноски, с.р.

Р Е Ф Е Р А Т

ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН РЕДОВЕН ПРОФЕСОР ОД ОБЛАСТА НА НЕОРГАНСКАТА
ХЕМИЈА НА ИНСТИТУТОТ ЗА ХЕМИЈА ПРИ ПРИРОДНО-
МАТЕМАТИЧКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје (ПМФ) на својата седница одржана на 29.9.2016 година (Одлука бр. 02-1079/3), не определи за членови на Рецензентската комисија за избор на еден наставник во сите звања од областа на неорганската хемија на Институтот за хемија при ПМФ. На конкурсот, објавен во јавните гласила “Нова Македонија” на 30.6.2016 год. и „Коха“ на 29.6.2016 год., се пријави д-р Билјана Пејова, вонреден професор на ПМФ. По разгледувањето на поднесените документи, како и врз основа на личното познавање на кандидатката, чест ни е на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Основни податоци, образование и работно искуство

Д-р Билјана Пејова е родена на 21.6.1973 год. во Штип. Основното училиште го завршила во Берово, а со средно и високо образование се стекнала во Скопје. Основното и средното училиште ги завршила со континуиран одличен успех. Во јануари 1998 година дипломирала на Природно-математичкиот факултет, група: хемија, аналитичко - структурна насока, со просечен успех 9,30, како најдобар дипломиран студент на Институтот за хемија во учебната 1997/98 год. Веднаш по дипломирањето, од учебната 1998/99 год. е вработена како стручен соработник на Заводот за неорганска хемија на Институтот за хемија при ПМФ. Истата година се запишала и на постдипломските студии на Институтот за хемија кои ги завршила со просечен успех 10,00 на 9.10.2002, со одбрана на магистерската теза *„Хемиска дејозиција на шенки слоеви од полусјпроводливи метални селениди и истражување на нивните оптички и електрични својства“* изработена под менторство на проф. д-р Иван Грозданов. Во 2001 год. е избрана за помлад асистент, а во звањето асистент е избрана во 2003 год. На 18.1.2006 год. ја одбрала докторската дисертација под наслов *Хемиска дејозиција, оптички и фотоелектрични својства на шенки слоеви од полусјпроводливи нанокристални материјали*, изработена под менторство на проф. д-р Иван Грозданов, со што се здобила со звањето доктор по хемиски науки. За насловен доцент на Институтот за хемија е избрана во 2006 година. Во 2007 година, на меѓународниот конкурс распишан од страна на Swedish Institute, Б. Пејова добила стипендија за постдокторски студии на Одделот за физика на материјали

при Ångström-лабораторијата на Универзитетот во Упсала, Шведска, во групата на проф. Björgvin Hjörvarsson. Овој постдокторски престој го реализирала во периодот од август 2008 до мај 2009 година, веднаш по породилното боледување, кое го искористила во периодот од септември 2007 до јуни 2008 година. Во текот на постдокторскиот престој, истражувањата на д-р Пејова биле фокусирани пред сè на феномените на апсорпција на водород во тенки филмови од метали и легури, како и суперрешетки следени преку изучување на електричните својства, критичните феномени и *in situ* структурната карактеризација на овие системи. За вонреден професор д-р Пејова е избрана во 2011 година.

Наставно-образовна дејност

Од почетокот на нејзината академска кариера како стручен соработник, помлад асистент и асистент, а и како наставник (насловен доцент и вонреден професор), д-р Б. Пејова учествувала во изведувањето на лабораториските и нумеричките вежби по практично сите предмети од Заводот за неорганска хемија за различни студиски групи. По изборот во насловен доцент, д-р Пејова била постепено вклучувана во изведувањето на наставата, на почетокот преку гостувања со предавања од некои поглавја од предметот *системаџика на елементџие*, а подоцна и од *оџиџа хемија* за студентите по хемија. Потоа и била доделена наставата по следниве предмети од додипломски студии: *џеорџска неорџанска хемија*, *нанохемија* и *наноџехнолоџија*, *неорџанска биохемија* и *одбрани џоџавја од неорџанска хемија* за студентите по хемија, *оџиџа хемија* за студентите по молекуларна биологија, како и по предметите: *суџеррешџики* и *суџерсџрукџури* и *наука за џоврџинџие* на вториот циклус студии по хемија и *наномаџеријали* на студиите од трет циклус на Институтот за хемија. Наставата по дел од предметите кои и биле доделени била за прв пат востановена од д-р Пејова.

Според анонимните анкети изведени во рамките на самоевалуацијата на Универзитетот, д-р Пејова добила оценки 10,00 за предметот *одбрани џоџавја од неорџанска хемија* и 9,84 за предметот *нанохемија* и *наноџехнолоџија* за 2016 год, како и 9,54 и 9,84 за 2015 и 2014 година соодветно по предметот *џеорџска неорџанска хемија*. Покрај тоа, таа била ментор на вкупно 6 дипломски работи (од кои 4 во извештајниот период), како и на 2 магистерски работи кои се во завршна фаза од изработката. Во извештајниот период, д-р Пејова била и член на комисија за одбрана на две докторски и една магистерска работа. Коавтор е на неколку интерни практикуми за лабораториски вежби, како и автор на интерна скрипта по предметот *нанохемија* и *наноџехнолоџија*. Учествовала и во преводот на два учебника од областа на општата и неорганска хемија, а била рецензент и на едно учебно помагало (Збирка задачи по општа и неорганска хемија).

Б. Пејова била класен раководител според ЕКТС на студентите по хемија од генерацијата запишана во учебната 2010/2011. Во извештајниот период, таа била член на Управата на Институтот за хемија како раководител на Заводот за неорганска хемија. Член е и на Комисијата за настава на ПМФ. Исто така, д-р Пејова е член на Swedish Institute Alumni Network, како и на COSENT - партнерството за нанотехнологија.

Научноистражувачка дејноси

Научниот интерес на д-р Билјана Пејова е насочен кон неколку аспекти на хемијата и физиката на наноматеријали: i) развој на методи за хемиска и сонохемиска синтеза на тенки филмови од наноструктурни полупроводници и цврсти тела изградени од квантни точки, изучување на нивната структура, површинска морфологија, оптичките и фотоелектрични својства, следење на зависноста на својствата од димензиите на кристалите; ii) тенки филмови од метали и легури, како и суперрешетки со посебен фокус на апсорпцијата на водород во овие системи, нивна *in situ* структурна карактеризација и изучување на електричните својства и критичните феномени; iii) примена на микроскопијата темелена на атомски сили за изучување на површинската морфологија на наноструктурни материјали и материјали релевантни за фармацевтската нанотехнологија.

Билјана Пејова досега објавила над 50 оригинални научни трудови од кои најголем дел во реномирани интернационални списанија со висок фактор на влијание (Physical Review Letters, Physical Review B, Journal of Physical Chemistry C, Chemistry of Materials, Journal of Materials Chemistry, Journal of Solid State Chemistry итн.). Во извештајниот период, д-р Пејова објавила 14 оригинални научни трудови во списанија опфатени со SCI, еден труд во зборник на трудови од научен собир со меѓународен уредувачки одбор, а презентирала и 11 труда на меѓународни научни конференции. Според SCOPUS (заклучно со јуни 2016 година), нејзините трудови се цитирани вкупно 1046 пати во над 700 трудови. *h*-индексот (факторот на Hirsch) изнесува 21. Дел од нејзините трудови се експлицитно цитирани во многу позитивен контекст од страна на многу познати автори во списанија како Journal of the American Chemical Society, ACS Nano, Journal of Applied Physics, Inorganic Chemistry итн. Нејзиниот самостоен труд: **V. Pejova**, Optical absorption of semiconductor quantum dot solids, *Semiconductor Science and Technology* 29 (2014) 045007 е вклучен во Institute of Physics Select (UK) - IOPselect; <http://Select.iop.org>. (Paper selected for inclusion in IOPselect, on the basis of the following criteria: i) substantial advances or significant breakthroughs; ii) a high degree of novelty; iii) significant impact on future research).

По покана, Б. Пејова е автор и на три поглавја во монографии издадени од издавачката куќа NOVA. Била пленарен или поканет предавач на неколку интернационални конференции и една домашна конференција, како и поканет предавач на Институтот за физика на цврста состојба при Бугарската академија на науките во Софија. Во

извештајниот период, била поканет предавач на едно секциско предавање на научен собир со меѓународно учество, како и пленарен предавач на научен собир.

Досега Б. Пејова била раководител на еден домашен и два интернационални научноистражувачки проекта (од кои еден е во извештајниот период), како и учесник во неколку домашни и меѓународни научно-истражувачки проекти. Била поканета за рецензент на научно-истражувачки проект од страна на National Science Foundation (NSF) – USA, како и од страна на Swiss National Science Foundation. Била и поканет член на Панелот на експерти за евалуација на проекти финансирани од Европската унија (FET-Open). Исто така, рецензирала голем број (над 180 од кои 118 во извештајниот период) трудови во реномирани интернационални научни списанија (Journal of Physical Chemistry, Journal of Materials Chemistry, Physica B, Inorganica Chimica Acta, Coordination Chemistry Reviews, Materials Science and Engineering, Journal of Solid State Chemistry, Materials Research Bulletin, Inorganic Chemistry Communications, Applied Surface Science, Journal of Alloys and Compounds, Materials Chemistry and Physics, Journal of Materials Science, Macedonian Journal of Chemistry and Chemical Engineering, Solid State Sciences, Vacuum, Journal of Nanoscience and Nanotechnology, Materials Letters, Processing and Application of Ceramics, International Journal of Physical Sciences, Journal of Physics and Chemistry of Solids итн.). Досега била член на уредувачките одбори на списанијата Mediterranean Journal of Chemistry и Open Journal of Inorganic Chemistry, а во моментот е активен член на уредувачкиот одбор на интернационалното списание „Heliyon“ кое го издава ре-номираната издавачка куќа „Elsevier“.

Раководител е на Лабораторијата за наноматеријали на Институтот за хемија која е формирана со поддршка од Министерството за образование и наука на РМ.

Билјана Пејова развила богата меѓународна соработка со реномирани истражувачи од Шведска (Одделот за физика на материјали на Универзитетот во Упсала), Израел (Центарот за нуклеарни истражувања Negev во Beer-Sheva), Бугарија (Институтот за физика на цврста состојба при БАН, Хемискиот факултет при Универзитетот „Св. Климент Охридски“ во Софија, Универзитетот за хемиска технологија и металургија од Софија), Турција (Ататурк - универзитетот во Ерзурум), што резултирала во заеднички публикации во списанија со висок фактор на влијание.

Билјана Пејова е добитник на наградата за најуспешен научник на УКИМ во 2013 година.

Крајшок осврѓи на трудовите објавени во интернационални научни списанија (офлајнени со SCI) во извештајниот период:

Во трудот 33 (J. Bloch, O. Levy, **B. Pejova**, J. Jacob, S. Curtarolo, B. Hjörvarsson, Prediction and hydrogen acceleration of ordering in iron-vanadium alloys, *Physical Review Letters* 108 (2012) 215503 (5 pages)) се презентирани теориско предвидување, како и експериментален доказ за досега непознат феномен во науката – забрзување на процесот на средување на структурата кај тенки филмови од легури на железо и ванадиум поттикнато од апсорпција на водород. Имено, во трудот е покажано дека, врз основа на современата квантна теорија, е можно да се предвиди постоење на две стабилни основни состојби кај системот Fe-V: Fe₃V и FeV₃. Овој резултат е во спротивност со емпириските резултати кои укажуваат на постоење единствено на една интерметална несредена σ фаза. Во многу случаи, ваквите несогласувања се само привидни, со оглед на фактот што бавната кинетика на трансформација на една во друга фаза овозможува постоење на метастабилни структури при релативно ниски температури. Меѓутоа, апсорпцијата на водород ја зголемува мобилноста на металните атоми по пат на образување на вакансии во решетката, како и по пат на сепарација на Fe и V како последица на нивните спротивни афинитети кон водородот. На ваков начин, апсобирањето на водород ја забрзува кинетиката на трансформација на една во друга фаза. Во овој труд е мерена електричната спроводливост на примероците од тенки филмови на легури железо-ванадиум со цел да се следи образувањето на средени структури кое е индуцирано при апсорпцијата на водород. Ваквата трансформација се манифестира со реверзибилно намалување на резистивноста при пораст на притисокот на водородот. Ова однесување досега не е публикувано во случајот на тенки филмови кои апсорбираат водород. Образувањето на средени структури понатаму е потврдено преку следење на кинетиката на промена на резистивноста при промена на притисокот на водородот при што се појавуваат две фази: брза почетна фаза и многу побавен последователен процес во кој резистивноста ја менува насоката на промена, што пак е поврзано со процесот на растворање на водород и фазната трансформација, соодветно.

Трудот под реден број 34 (I. Bineva, D. Nesheva, **B. Pejova**, M. Mineva, Z. Levi, Z. Aneva, Annealing induced changes in ternary nanostructured Zn_xCd_{1-x}Se thin films: structure and morphology, *Journal of Physics: Conference Series* 398 (2012) 012015 (7 pages)) е посветен на детална структурна карактеризација на монослоевите од Zn_xCd_{1-x}Se со различен состав (каде $x = 0,39, 0,59$ и $0,8$) со посебен акцент на влијанието на постдепозициониот термички третман врз овие својства. Монослоевите се синтетизирани по пат на термичко испарување во вакуум. Изучувани се

еволуцијата на кристалната структура, микроструктурата, составот и површинската морфологија при загревање на слоевите на 200 и 400 °C во инертна атмосфера. Најдено е дека термички нетретирани слоеви се нанокристални со просечна големина на кристалите од околу 10 nm и кубична структура. По термичкиот третман, големината на кристалите се зголемува приближно трикратно при што кубичната структура се запазува и не се забележува појава на вурцитна (хексагонална) фаза. Покажано е, исто така, дека термичкиот третман предизвикува значително намалување на рапавоста на површината на слоевите. Истражувањата изведени со методот на микроскопија темелена на меѓуатомски сили во фазен мод докажаа постоење на втора фаза на површината на термички нетретирани слоеви која исчезнува по термичкиот третман. Изучено е исто така и влијанието на условите при депозицијата врз својствата на слоевите, како и врз промените индуцирани со термички третман.

Трудот под реден број 35 (**B. Pejova, I. Vineva, Sonochemically synthesized 3D assemblies of close-packed In₂S₃ quantum dots: Structure, size dependent optical and electrical properties, *Journal of Physical Chemistry C* 117 (2013) 7303-7314**) е посветен на развој на конвенционални хемиски, како и сонохемиски пристапи за синтеза на тродимензионални групации од квантни точки на индиум(III) сулфид. Развиените пристапи овозможуваат депозиција на силно квантизирани нанокристали од кубичната модификација на In₂S₃ (α -In₂S₃) густо пакувани во форма на тенки филмови. Опсервацијата на метастабилната кубична структура при собна температура (наместо термодинамички најстабилната тетрагонална β модификација во случајот на макрокристален материјал) е поврзана со многу малите димензии на кристалите. Како последица од хетерогените сонохемиски ефекти, просечната големина на кристалите кај цврстите тела образувани од квантни точки се намалува од 2,5 до 2,0 nm при сонификација на реакционите системи со континуиран ултразвук со висок интензитет. При постдепозиционен термички третман, овие вредности се зголемуваат до 4,1 nm, како резултат на коалесценција и процеси на растење на кристалите. Изучувани се детално структурните, оптичките и електричните својства на синтетизираните цврсти тела образувани од квантни точки на In₂S₃. Енергетската ширина на забранетата зона која изнесува 2,85 eV кај нетретирани слоеви образувани од квантни точки е изразено поместена кон сино (за 0,85 eV) во споредба со вредноста карактеристична за макрокристален примерок од овој материјал. Во случајот на слоевите синтетизирани по сонохемиски пат, енергетската ширина на забранетата зона изнесува 3,00 eV што индицира можност за натамошна контрола на оптоелектричните својства на овој материјал со сонохемискиот пристап. При постдепозиционен термички третман на 150 и 200 °C, ширината на забранетата зона се поместува кон црвено т.е. ги добива големините од 2,20 и 2,00 eV. По пат на анализа на

ефектите поради ограничено движење на носителите на полнеж кај синтетизираните цврсти тела образувани од квантни точки во рамките на моделот на Брус направена е проценка на Боровиот ексцитонски радиус на изучуваниот полупроводник кој лежи во интервалот од 2,5 до 4,1 nm. Отсуството на јасно дефинирани ексцитонски пикови во апсорпционите спектри на изучуваните групации од квантни точки е припишано на распределбата на наночетичките по димензии, како и на ефектите на електронско спрегање помеѓу квантните точки. Анализата, пак, на транспортот на носителите на полнеж кај групациите од квантни точки во рамките на моделот на Казмерски укажува на тоа дека висината на бариерата на границата помеѓу кристалите се намалува за 0,04 eV по термичкиот третман на слоевите. Енергијата на активација на кондуктивноста изнесува 0,82 eV, додека пак термичката ширина на забранетата зона пресметана од резултатите на термоелектричните мерења во областа каде е активиран механизмот на сопствена спроводливост изнесува 2,22 eV. AFM анализите покажаа дека групациите од квантни точки кои ги образуваат сонохемиски синтетизираните слоеви покажуваат поизразена тенденција кон коагулација во споредба со оние синтетизирани по конвенционален хемиски пат.

Трудот 36 (**В. Pejova**, Phonon confinement and related effects in 3D assemblies of cubic cadmium selenide quantum dots synthesized by conventional chemical and sonochemical routes, *Journal of Physical Chemistry C* 117 (2013) 19689-19700) е посветен на изучување на ефектите поврзани со ограниченото движење на фононите, како и ексцитон-фононското спрегање кај тродимензионални групации од квантни точки на кубичен CdSe синтетизирани по пат на конвенционална колоидна хемиска и сонохемиска синтеза, како и за термички третирани примероци од овој материјал. Комбинирајќи ги резултатите добиени со техниката на резонантно Раманско расејување со оние од структурната анализа темелени на дифракција на X-зраци и оптичка спектроскопија, добиен е продлабочен увид во факторите кои ги определуваат трендовите на изменување на претходно споменатите величини при намалување на димензиите на кристалите. Најдено е дека набљудуваните трендови се последица на сложен баланс помеѓу ефектите поради ограничено движење на фононите и контракција на решетката како последица на внатрешна напнатост. Изучувана е и големината на ексцитонско-фононското спрегање (измерена, на пример, преку параметарот на Huang-Rhys) како и зависноста на оваа величина од големината на кристалите кај синтетизираните групации од квантни точки. Најдено е дека ексцитонско-фононското спрегање кај изучуваниот нискодимензионален материјал е значително помало во споредба со макрокристален примерок.

Во трудот 37 (**B. Pejova**, Three-dimensional assemblies built up by quantum dots in size-quantization regime: Band gap shifts due to size-distribution of cadmium selenide nanoparticles, *Journal of Solid State Chemistry* 207 (2013) 147-151) предвидено е дека енергетската ширина на забранетата зона кај тродимензионална групација од квантни точки би манифестирала поместување „кон црвено“ кога дисперзијата на распределбата на кристалите по големина се зголемува, дури и ако средната вредност на димензијата на кристалите е непроменета. Овој ефект се манифестира кога индивидуалните квантни точки кои ја сочинуваат групацијата влегуваат во режим на квантизација. При овие услови, апсорпционите „опашки“ кои се јавуваат при енергии пониски од ширината на забранетата зона се карактеризираат со големи Urbach-ови енергии кои може да бидат еден или два реда на големина поголеми од вредностите карактеристични за неквантизиран случај.

Во трудот под број 38 (V. Mirceski, A. Aleksovska, **B. Pejova**, V. Ivanovski, B. Mitrova, N. Mitreska, R. Gulaboski, Thiol anchoring and catalysis of gold nanoparticles at the liquid interface of thin-organic film-modified electrodes, *Electrochemistry Communications* 39 (2014) 5-8) техниката на микроскопија темелена на атомски сили е искористена за анализа на површинската морфологија на наночестички од злато образувани на граничните површини помеѓу две течности, нанесени со електроди модифицирани со тенки филмови од органски супстанции. Во овој контекст, најдено е дека степенот на среденост и агрегација на наночестичките од злато може да бидат регулирани (т.е. „подесувани“) со додавање на липофилен и хидрофилен тиол во органската и водената фаза соодветно. Покажано е дека подредените наночестички од злато, прикачени за тиолите пројавуваат изразен каталитички ефект во однос на процесите на пренос на електрони преку граничната површина помеѓу двете течности.

Во трудот под број 39 (**B. Pejova**, Optical phonons in nanostructured thin films composed by zincblende zinc selenide quantum dots in strong size-quantization regime: competition between phonon confinement and strain-related effects, *Journal of Solid State Chemistry* 213 (2014) 22-31) е изведена детална студија на оптичките фонони кај тенки филмови составени од тродимензионални групации на густо пакувани квантни точки на цинк селенид од структурен тип на сфалерит во режим на силна квантизација со различна големина на нанокристалите. Особен акцент е ставен на конкуренцијата помеѓу ефектите поради ограниченото движење на фононите и ефектите поврзани со напнатоста во кристалната решетка. За целите на овие истражувања применета е техниката на Раманско расејување во комбинација со техниката на оптичка апсорпциона спектроскопија, како и студии на структурата со методот на дифракција на X-зраци. Наноструктурираните тенки слоеви се синтетизирани по пат на

колоиден хемиски пристап, додека пак дотерувањето (подесувањето) на големината на нанокристалите е постигнато по пат на постдепозиционен термички третман. Заклучено е дека времето на релаксација на фононите кај синтетизираните тенки филмови кои не се подложени на дополнителен термички третман изнесува околу 0,38 ps, додека пак при постдепозиционен термички третман на филмовите на температура од 200 °C оваа вредност се зголемува до околу 0,50 ps. Меѓутоа, овие вредности се значително помали во споредба со вредностите карактеристични за макрокристален примерок од ZnSe.

Во трудот 40 (**В. Пејова**, Optical absorption of semiconductor quantum dot solids, *Semiconductor Science and Technology* 29 (2014) 045007 (15 pages) (Paper selected for inclusion in IOPselect, on the basis of the following criteria: i) substantial advances or significant breakthroughs; ii) a high degree of novelty; iii) significant impact on future research; <http://Select.iop.org>.) детално е изучувана оптичката апсорпција кај цврстите тела, изградени од полупроводнички квантни точки, од неколку главни аспекти. По пат на анализа на симулираните спектрални зависимости на коефициентот на апсорпција во случајот на тродимензионални групации изградени од квантни точки со конечна распределба на големините на кристалите, регистрирани се неколку интересни фундаментални ефекти. Пред сè, енергетската ширина на забранетата зона на цврстото тело изградено од квантни точки пројавува тенденција на „црвено поместување“ при зголемување на дисперзијата на големината на кристалите дури и при непроменета т.е. фиксирана вредност на просечната големина на кристалите во примерокот. До овој ефект доаѓа доколку квантните точки кои го образуваат изучуваното цврсто тело се во режим на квантизација т.е. се пројавуваат ефектите поради ограничено движење на носителите на полнеж. Ваквите системи се карактеризираат со многу големи вредности на Urbach-овите енергии, споредливи со оние карактеристични за аморфни материјали. На пример, Urbach-овата енергија кај тродимензионални групации составени од квантни точки во режим на силна квантизација со големи вредности на дисперзијата која ја карактеризира распределбата на нанокристалите по димензии може да биде за два реда на големина поголема во споредба со соодветната вредност кај системи составени од квантни точки кои не се во режим на квантизација (независно од дисперзијата на распределбата на квантните точки по димензии). Ваквите големи вредности не се должат на структурна несреденост својствена за секоја од индивидуалните квантни точки кои ја сочинуваат групацијата, туку се последица на несреденоста на скала на суперрешетка. Со примена на аналогни аргументи покажано е дека Urbach-овите енергии кои соодветствуваат на апсорпционите опашки во апсорпционите спектри конструирани од спектралната зависност на стационарната нерамнотежна спроводливост (фотоспроводливост) се очекува да бидат исто така многу големи. Оваа дискусија е во многу добра

согласност со експериментаните резултати. Исто така, доколку експериментално се определи распределбата на нанокристалите по димензии, може да се предвидат квантитативно сите претходно опишани ефекти. Во овој контекст, анализиран е и феноменот на „размачкување“ на ексцитонските апсорпциони пикови кај цврстите тела образувани од квантни точки кој исто така се должи на распределбата на нанокристалите по димензии.

Во трудот 41 (M. M. Ristova, M. Milun and **B. Pejova**, Surface analysis of electrochromic Cu_xO films in their colored and bleached states, *Materials and Technology* 49 (2015) 387-393) со примена на техниката на микроскопија темелена на атомски сили, во комбинација со други најсовремени техники за површинска анализа, направена е детална анализа на површината на електрохромни тенки слоеви од Cu_xO во нивната „обезбоена“ и „обоена“ состојба. Cu_xO е познат како електрохромен материјал со потенцијална применливост за модулација на сончевата светлина. Реверзибилниот премин помеѓу двете различни оксидациски состојби, CuO и Cu_2O , е одговорен за способноста на “light switching” во видливата област на спектарот. Анализата на $\text{Cu}2p$ електроните кај синтезираните (нетретирани), „обезбоените“ и „обоените“ слоеви со примена на методот на фотоелектронска спектроскопија на X-зраци (XPS) покажа дека уделот на бакарни јони кои реверзибилно ја менуваат својата оксидациска состојба при електрохромниот циклус изнесува околу 3,4%. Анализата на дифрактограмите на слоевите во трите посочени состојби покажа дека мал дел од површинските атоми на бакар учествуваат во процесот на обојување и обезбојување. Скенирачката електронска микроскопија, пак, покажа постоење на очигледни промени во површинската морфологија како последица на премините кои настануваат при обезбојување и обојување, особено во големината на зрната и порозноста на слоевите од Cu_xO . Техниката на микроскопија темелена на атомски сили, пак, овозможи изведување на значајни заклучоци поврзани со површинската рапавост на слоевите, како и хомогеноста на составот на слоевите пред и по електрохемиските третмани. Овие резултати се комплементарни со резултатите изведени со анализа на дифрактограмите. Врз основа на добиените резултати со комплементарна примена на претходно наведените техники, изведен е заклучок дека центрите на обојување се лоцирани на оддалеченост од само неколку моноатомски слоеви од граничната површина со електролитот.

Во трудот 42 (**B. Pejova**, I. Bineva, Charge carrier transport through 3D assemblies of zincblende CdSe and ZnSe quantum dots in weak-quantization regime, *Journal of Materials Science: Materials in Electronics* 26 (2015) 4944-4955) е изучуван механизмот на пренос на полнеж низ тродимензионални групации од квантни точки на ZnSe и CdSe со кубична структура (т.е. од сфалеритен структурен тип) во режим на слаба

квантизација. Најдено е дека Debye-вата должина во случајот на квантните точки од ZnSe изнесува 11,5 nm т.е. е трипати поголема од просечниот дијаметар на нанокристалите кои го сочинуваат филмот по постдепозиционен термички третман на 250 °C. Во случајот на квантните точки од CdSe, од друга страна, Debye-вата должина изнесува 11,8 nm, односно е двојно помала од просечниот дијаметар на кристалите кај тенки филмови термички третирани при 250 °C. Во случајот на тродимензионални групации изградени од квантни точки од ZnSe, најдено е дека преобладавањето на механизмот кој е одговорен за транспорт на носителите на полнеж во температурниот опсег од 380 до 650 K е термојонската емисија и притоа нивоите-стапици кои учествуваат во образувањето на бариерите на границите на нанокристалите се лоцирани над Fermi-евото ниво. Комбинирајќи ги резултатите од експерименталните мерења на температурната зависност на темната спроводливост со резултатите од студиите на оптичката апсорпција, позицијата на нивоите-стапици е проценета на околу 0,37 eV (во однос на Fermi-евото ниво на контактот). Спротивно на случајот на ZnSe, температурната зависност на темната спроводливост кај тенките слоеви образувани од тродимензионални групации на квантни точки од CdSe е значително покомплексна. Во највисокиот температурен интервал во кои се извршени мерења на температурната зависност на спроводливоста за овој систем (од 480 до 540 K), најдено е дека промените во спроводливоста во најголема мера се должат на меѓузонските електронски премини. Соодветната вредност на термичката ширина на забранетата зона изнесува 1,85 eV. Во областа на пониски температури, пак, до 300 K, најдено е дека термојонската емисија е преобладавањето на механизмот на транспорт на носителите на полнеж, при што нивоите-стапици се позиционирани над Fermi-евото ниво. Двете детектирани нивоа-стапици се лоцирани на 0,46 и 0,79 eV, а тоа соодветствува на измерените активациони енергии на спроводливоста од 0,84 и 0,51 eV.

Трудот под реден број 43 (**B. Pejova**, Thin films built up by 3D assemblies of bismuth(III) sulfide and indium(III) sulfide quantum dots: Charge carrier transport mechanism, *Materials Science in Semiconductor Processing* 44 (2016) 57-63) е посветен на изучување на преносот на носители на полнеж низ тродимензионални групации составени од квантни точки од индиум(III) сулфид и бизмут(III) сулфид нанесени во форма на тенки филмови. Комбинирајќи ги мерењата на зависноста на темната (рамнотежна) спроводливост како функција од температурата во релативно широк температурен интервал со структурните студии, како и студиите на оптичката апсорпција, добиен е увид во основниот механизмот кој е одговорен за преносот на полнеж низ цврстите тела изградени од квантни точки. Кај цврстите тела изградени од квантни точки на кубичен индиум(III) сулфид, истражувањата покажаа дека преносот на полнеж доминантно се одвива по пат на термојонска емисија при што во процесот

се вклучени нивои-стапици лоцирани под Fermi-евото ниво. Придонесот на таканаречениот variable range hopping (VRH) механизам кон вкупниот пренос на полнеж низ грануларниот медиум е исто така значаен. Од друга страна, пак, најдено е дека тунелирањето низ интеркристалните бариери има маргинално значење. Измерената енергија на активација на темната спроводливост кај овој систем изнесува 0,85 eV. Оваа големина во исто време е еднаква на висината на енергетската бариера на граничните површини помеѓу нанокристалите. Ваквата ефективна комплексна интеракција помеѓу двата механизма на транспорт на носители на полнеж на прв поглед се чини дека не е во согласност со Debye-вата должина во случај на овој систем пресметана врз основа на релативната пермитивност на масивен примерок од изучуваната супстанца којашто е скоро за 50% поголема од димензиите на квантните точки кои ја образуваат групацијата. Меѓутоа, доколку се земе предвид можноста за неколкукратно намалување на оваа величина како последица на влегување во режимот на силна квантизација кај изучуваните цврсти тела образувани од квантни точки, доминантноста на механизмот на термојонска емисија станува сосем разбирлива. Во случајот на наноструктурни тенки филмови изградени од квантни точки на бизмут(III) сулфид во режим на слаба квантизација најдено е дека Debye-вата должина е помала од димензиите на квантните точки. Во овој случај VRH механизмот доминира во севкупниот процес на пренос на полнеж при пониски температури, но се уште со значителен придонес на механизмот на термојонска емисија, при што се вклучени нивои-стапици лоцирани под Fermi-евото ниво. Во температурниот интервал над 450 K се активира механизмот на сопствена спроводливост. Термичката ширина на забранетата зона, пресметана врз основа на анализа на температурната зависност на темната спроводливост, изнесува 1,50 eV. Оваа големина е во одлична согласност со оптичката ширина на забранетата зона на испитуваниот материјал, добиена со анализа на податоците од мерењата на оптичката апсорпција при собна температура.

Во трудот 44 (Т. Hristova-Vasileva, I. Bineva, A. Dinescu, D. Nesheva, D. Arsova, **B. Pejova**, Thickness influence on the morphology and the sensing ability of thermally deposited tellurium films, *Journal of Physics: Conference Series* 700 (2016) 012037 (1-5)) развиен е метод за синтеза на тенки филмови од елементарен телур темелен на термичко испарување во вакуум. При услови на ниска брзина на депозиција (од 0,3 nm/s) извршена е депозиција на слоеви со номинални дебелини од 30, 90 и 300 nm. Со примена на техниките на скенирачка електронска микроскопија и микроскопија темелена на атомски сили, следена е еволуцијата на морфологијата на слоевите со зголемување на нивната дебелина. Кај слоевите со најмала дебелина, нанесениот материјал е во форма на нанопрачки со широчина од околу 40 nm, а средноквадратната рапавост изнесува околу 7 nm. При зголемување на дебелината на слоевите до 90

nm, првобитно образуваните формации растат доминантно во *z*-насоката при што се трансформираат во наносечила со идентична широчина и должина од околу 100 nm. Понатамошното зголемување на дебелината на слоевите доведува до зголемување на широчината и должината на дводимензионалните нанообјекти и образување на подредени нанолистови (наноплочи). Средноквадратната рапавост на слоевите пројавува тенденција на зголемување при зголемување на нивната дебелина. Направени се исто така прелиминарни истражувања на сензорната способност на термички нетретирани слоеви од елементарен телур со различна дебелина кон пари од вода, етанол, ацетон и амонијак. Овие истражувања се темелени на следење на зависноста на промените во темната спроводливост на слоевите индуцирани од нивната изложеност на парите од претходно споменатите супстанции. Слоеите покажуваат значителен одговор само кон парите од амонијак. Сензорната способност (чувствителност) е практично еднаква во случајот на филмови со дебелини од 30 и 90 nm, додека пак се намалува значително за филмови со дебелина од 300 nm.

Во трудот 45 (R. Koliqi, S. Dimchevska, N. Geskovski, Gj. Petrusevski, M. Chacarovska, **B. Pejova**, D. R. Hristov, S. Ugarkovic, K. Goracinova, PEO-PPO-PEO/Poly(DL-Lactide-Co-Caprolactone) nanoparticles as carriers for SN-38: Design, optimization and nano-bio interface interactions, *Current Drug Delivery* 13 (2016) 339-352) се дефинирани оптимални услови за производство на наночестички од PEO-PPO-PEO/P(DL)LCL со енкапсулиран SN-38 врз основа на D-оптимален дизајн и нанопреципитација како метод за производство со висока ефикасност на енкапсулирање, погодни димензии на честичките, како и различни површински својства. Понатаму, изучувани се интеракциите со макромолекули на нано-био интерфејсот кои се предетерминирани од физичко-хемиските и површински својства на наночестичките и се важни показатели на биолошкиот идентитет на наночестичките, потенцијалот за минување низ физиолошки бариери и ефикасноста на локализирање на центарот за дејствување. Во трудот е дадена продлабочена анализа на однесувањето на два вида наночестички со различни површински својства преку експерименти темелени на интеракции со структурирани протеини, како и биорекативност со цел да се претпостави потенцијалната ефикасност и токсиколошки профил во биолошка околина.

Трудот 46 (**B. Pejova**, I. Bineva, Sonochemically-assisted colloidal route to CdSe quantum dot assemblies: An alternative way to further fine-tune the size-dependent properties, *Journal of Materials Science: Materials in Electronics* 27 (2016) 10600-10615) е посветен на развој на хетероген сонохемиски метод темелен на континуирани ултразвучни бранови за синтеза на тродимензионални групации составени од квантни точки на метастабилната (кубична) модификација на CdSe со сфалеритен тип на

структура. Тродимензионалните групации од квантни точки се синтетизирани во форма на тенки филмови и како преципитати. Детално се изучувани структурата, површинската морфологија, оптичката апсорпција, како и ефектите поради ограничено движење на носителите на полнеж и фононите. Просечниот радиус на нанокристалите, пресметан со методите на Scherrer и Williamson-Hall, се намалува од 2,7 nm кај примероците синтетизирани по конвенционален колоиден хемиски пат до 2,0 nm кај примероците синтетизирани по сонохемиски пат. По постдепозиционен термички третман вредноста на оваа величина се зголемува на 12,0 nm. Намалувањето на димензиите на квантните точки е проследено со зголемување на еднонасочната напнатост во решетката и густината на дислокации (пресметана според дефиницијата на Hirsch), како и со намалување на вредноста на константата на решетката. Овие наоди се потврдени и по пат на анализа на обликот на лентите во дифрактограмите, во кои доминантен удел има распределбата на нанокристалите по димензии, наместо неуниформната напнатост. Енергијата на фундаменталниот директен меѓузонски премин од тип $\Gamma_8^v \rightarrow \Gamma_8^c$, пресметана во рамките на параболичната апроксимација за дисперзионата релација, се поместува од 2,67 eV кај сонохемиски синтетизираните примероци и 2,08 eV кај примероците добиени по конвенционален колоиден хемиски пат до 1,77 eV по постдепозиционен термички третман. Типот на „меѓузонски“ премин притоа останува непроменет. Синото поместување на енергетската ширина на забранетата зона при намалување на димензиите на наночестичките е проследено со пораст на осцилаторната сила на соодветните премини. Ваквиот тренд е објаснет во рамките на концептите за ограничено движење на носителите на полнеж во трите просторни димензии. Експериментално определените енергетски ширини на забранетата зона се во многу добра согласност со предвидувањата на моделот на ефективни маси (модел на Brus). Детектиран и анализиран е и следниот меѓузонски електронски премин од директен тип, од компонентата добиена поради спин-орбитално расцепување на валентната зона до спроводната зона. Изучувани се и ефектите поради ограничено движење на фононите кај синтетизираните материјали, при што е заклучено дека фреквенцијата на меѓуфононски судири е поголема кај квантните точки со помали димензии.

Во сумарна форма, севкупните резултати од научноистражувачката, како и наставно-образовната и стручната активност на д-р Пејова во извештајниот период се прикажани во табелите дадени во прилог. Според критериумите изразени во нумеричка форма, д-р Билјана Пејова во извештајниот период освоила вкупно 315,37 поени (55,24 од наставно-образовна дејност, 129,63 од научноистражувачка дејност и 130,50 поени од стручно-апликативна дејност), што

е значително повеќе од она што е потребно за избор во звањето редовен професор.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Од целокупната активност на д-р Билјана Пејова јасно произлегува заклучокот дека таа е истражувач со висок интелектуален капацитет кој покажал огромна работоспособност и посветеност и се профилирал во извонреден академски работник. За квалитетот на постигнатите научни резултати недвосмислено зборуваат големиот број публикации објавени во престижни научни списанија и нивното влијание врз модерните трендови во науката за наноматеријали, неколкуте монографски публикации, како и наградите и признанијата кои ги добила во земјата и во странство. Врз основа на продуктивноста и степенот на цитираност (повеќе од 1000 цитати во над 700 трудови и фактор на влијание $h = 21$), учеството во евалуација на голем број трудови поднесени за печат во меѓународни списанија, рецензирање на научни проекти поддржани од врвни научни фондации, бројот на одржани пленарни и секциски предавања на меѓународни научни собири, како и изборот на нејзиниот труд (40) во редот на најиновативни трудови од сферата на науката за наноматеријали, недвосмислено може да се заклучи дека д-р Билјана Пејова е истражувач со веќе изграден меѓународен углед, чии севкупни резултати се далеку над просекот на нашата академска средина. Таа очигледно е од редот на најдобрите македонски истражувачи од нејзината возраст.

Поради сè што досега беше кажано, со особено задоволство му предлагаме на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје да ја избере д-р Билјана Пејова во звањето редовен професор по група предмети од областа на неорганската хемија.

Членови на Рецензентската комисија

Д-р Иван Грозданов, редовен професор на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, с.р.

Д-р Зоран Здравковски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, с.р.

Д-р Валентин Мирчески, редовен професор на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, с.р.

ОБРАЗЕЦ

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО,
НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: Билјана Борис Пејова

(име, татково име и презиме)

Институција: Природно-математички факултет, Институт за хемија

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: хемија

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	Одржување на настава	
	Општа хемија за студентите по молекуларна биологија (2011/2012; 2012/2013; 2015/2016; зимски семестар)	5,40
	Теоретска неорганска хемија (2011/2012; 2012/2013; 2013/2014; 2014/2015; 2015/2016; зимски семестар)	12,00
	Одбрани поглавја од неорганска хемија (2012/2013; 2013/2014; зимски семестар; 2014/2015; 2015/2016; летен семестар)	7,20
	Неорганска биохемија (2012/2013; 2013/2014; 2014/2015; летен семестар)	3,60
	Нанохемија и нанотехнологии (2012/2013 летен семестар)	1,20
	Нанохемија и нанотехнологија (2015/2016 летен семестар)	1,80
2	Одржување на вежби (лабораториски, аудиториски или изработка на семинарски труд)	

	Неорганска хемија (А ниво) – нумерички вежби (2011/2012; 2012/2013 летен семестар)	1,80
	Неорганска хемија (А ниво) – лабораториски вежби (2011/2012 летен семестар)	1,35
	Хемија на комплексни соединенија – лабораториски вежби (2011/2012 летен семестар)	1,35
	Општа хемија за физичари – лабораториски вежби (2011/2012 летен семестар)	1,35
	Одбрани поглавја од неорганска хемија – лабораториски вежби (2012/2013; 2013/2014; зимски семестар)	2,7
	Нанохемија и нанотехнологији – лабораториски вежби (2012/2013 летен семестар)	0,9
3	Подготовка на нов предмет	
	Теоретска неорганска хемија – нова акредитација 2012 (предавања)	1,00
	Нанохемија и нанотехнологија – нова акредитација 2012 (предавања)	1,00
	Неорганска биохемија – нова акредитација 2012 (предавања)	1,00
	Одбрани поглавја од неорганска хемија – нова акредитација 2012 (предавања)	1,00
4	Консултации со студенти	0,49
5	Ментор на дипломска работа	
	4 дипломски работи	0,80
6	Член на комисија за оцена или одбрана на докторат	
	2 комисији (Аксу Самет и Сани Демири)	1,00
7	Член на комисија за оцена или одбрана на магистратура	
	1 комисија (Ангела Алексовска)	0,30
8	Интерна скрипта од предавања	4,00
	Нанохемија и нанотехнологија	
9	Пакет материјали за одреден предмет	

	Нанохемија и нанотехнологија	1,00
	Неорганска биохемија	1,00
	Одбрани поглавја од неорганска хемија	1,00
	Теоретска неорганска хемија	1,00
	Вкупно	55,24

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1	<p>Раководител на меѓународен научен проект</p> <ul style="list-style-type: none"> Изучување на површинската морфологија на наноструктурни тенки слоеви со техники на микроскопија со скенирачка сонда (билатерален бугарско-македонски научно-истражувачки проект во рамките на соработката МАНУ-БАН) 	9,00
2	<p>Учесник во меѓународен научен проект</p> <ul style="list-style-type: none"> Characterization of new chalcogenide materials with scanning probe microscopy (раководител: проф. д-р Ирина Бинева) 	5,00
3	<p>Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор</p> <p>33. J. Bloch, O. Levy, B. Pejova, J. Jacob, S. Curtarolo, B. Hjörvarsson, Prediction and hydrogen acceleration of ordering in iron-vanadium alloys, <i>Physical Review Letters</i> 108 (2012) 215503 (5 pages). (IF = 7,645) (8,187 поени)</p> <p>34. I. Bineva, D. Nesheva, B. Pejova, M. Mineva, Z. Levi, Z. Aneva, Annealing induced changes in ternary nanostructured $Zn_xCd_{1-x}Se$ thin films: structure and morphology, <i>Journal of Physics: Conference Series</i> 398 (2012) 012015 (7 pages). (3,600 поени)</p> <p>35. B. Pejova, I. Bineva, Sonochemically synthesized 3D assemblies of close-packed In_2S_3 quantum dots: Structure, size dependent optical and electrical properties, <i>Journal of Physical Chemistry C</i> 117 (2013) 7303-7314. (IF = 4,509) (9,458 поени)</p>	98,33

	36. B. Pejova, Phonon confinement and related effects in 3D assemblies of cubic cadmium selenide quantum dots synthesized by conventional chemical and sonochemical routes, <i>Journal of Physical Chemistry C</i> 117 (2013) 19689-19700. (IF = 4,509) (10,509 поени) 37. B. Pejova, Three-dimensional assemblies built up by quantum dots in size-quantization regime: Band gap shifts due to size-distribution of cadmium selenide nanoparticles, <i>Journal of Solid State Chemistry</i> 207 (2013) 147-151. (IF = 2,265) (8,265 поени) 38. V. Mirceski, A. Aleksovska, B. Pejova, V. Ivanovski, B. Mitrova, N. Mitreska, R. Gulaboski, Thiol anchoring and catalysis of gold nanoparticles at the liquid interface of thin-organic film-modified electrodes, <i>Electrochemistry Communications</i> 39 (2014) 5-8. (IF = 4,569) (6,341 поени) 39. B. Pejova, Optical phonons in nanostructured thin films composed by zincblende zinc selenide quantum dots in strong size-quantization regime: competition between phonon confinement and strain-related effects, <i>Journal of Solid State Chemistry</i> 213 (2014) 22-31. (IF = 2,265) (8,265 поени) 40. B. Pejova, Optical absorption of semiconductor quantum dot solids, <i>Semiconductor Science and Technology</i> 29 (2014) 045007 (15 pages) (Paper selected for inclusion in IOPselect, on the basis of the following criteria: i) substantial advances or significant breakthroughs; ii) a high degree of novelty; iii) significant impact on future research; http://Select.iop.org.) (IF = 2,098) (8,098 поени) 41. M. M. Ristova, M. Milun and B. Pejova, Surface analysis of electrochromic Cu_xO films in their colored and bleached states, <i>Materials and Technology</i> 49 (2015) 387-393. (IF = 0,548) (5,238 поени) 42. B. Pejova, I. Bineva, Charge carrier transport through 3D assemblies of zincblende CdSe and ZnSe quantum dots in weak-quantization regime, <i>Journal of Materials Science: Materials in Electronics</i> 26 (2015) 4944-4955. (IF = 1,798) (7,018 поени) 43. B. Pejova, Thin films built up by 3D assemblies of bismuth(III) sulfide and indium(III) sulfide quantum dots: Charge carrier transport mechanism, <i>Materials Science in Semiconductor Processing</i> 44 (2016) 57-63. (IF = 2,264) (8,264 поени) 44. T. Hristova-Vasileva, I. Bineva, A. Dinescu, D. Nesheva, D. Arsova, B. Pejova, Thickness influence on the morphology and the sensing ability of thermally deposited tellurium films, <i>Journal of Physics: Conference Series</i> 700 (2016) 012037 (1-5). (3,600 поени) 45. R. Koliqi, S. Dimchevska, N. Geskovski, Gj. Petrushevski, M. Chacorovska, B. Pejova, D. R. Hristov, S. Ugarkovic, K. Goracinova, PEO-PPO-PEO/Poly(DL-Lactide-Co-Caprolactone) nanoparticles as carriers for SN-38: Design, optimization and nano-bio interface	

	<p>interactions, <i>Current Drug Delivery</i> 13 (2016) 339-352. (IF = 1,446) (4,468 поени)</p> <p>46. B. Pejova, I. Bineva, Sonochemically-assisted colloidal route to CdSe quantum dot assemblies: An alternative way to further fine-tune the size-dependent properties, <i>Journal of Materials Science: Materials in Electronics</i> 27 (2016) 10600-10615. (IF = 1,798) (7,018 поени)</p>	
4	<p>Труд со оригинални научни/стручни резултати, објавен во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор</p> <p>7. I. Bineva, T. Hristova-Vasileva, B. Pejova, D. Nesheva, Z. Levi, Z. Aneva, Long term ageing changes in structure and morphology of nanocrystalline Zn_xCd_{1-x}Se thin films, <i>Semiconductor Conference (CAS), 2015 International, Conference proceedings published by IEEE, 71-74, 2015.</i></p>	1,80
5	<p>Секциско предавање на научен/стручен собир со меѓународно учество:</p> <p>B. Pejova, Hydrogen induced phenomena in thin films of metal alloys and metal superlattices (key-note lecture), <i>22th Congress of chemists and technologists of Macedonia, Ohrid, 2012, Book of abstracts, 51.</i></p>	2,00
6	<p>Пленарно предавање на научен/стручен собир</p> <p>B. Pejova, Hydrogen absorption in thin films of vanadium, iron-vanadium alloys and Fe/V superlattices (plenary lecture), <i>IX Congress of pure and applied chemistry for the students of Macedonia, Skopje, 2011, Book of abstracts, 3.</i></p>	2,00

7	<p>Учество на научен/стручен собир со реферат</p> <ol style="list-style-type: none"> 24. E. Sherif, I. Bineva, B. Pejova, Quantum dot solids based on the ternary Cu-In-S semiconductor system in thin film form, <i>17th International School on Condensed Matter Physics</i>, Varna, Bulgaria, 2012. 25. I. Nastova, B. Pejova, Electron and phonon size quantization effects in nanostructured ZnSe thin films. Optical absorption and Raman scattering study, <i>4th Congress of the European Association for Chemical and Molecular Sciences</i>, Prague, Czech Republic, 2012, Book of abstracts, page 1245. 26. I. Bineva, D. Nesheva, B. Pejova, M. Mineva, Z. Levi, Z. Aneva, Annealing induced changes in ternary nanostructured $Zn_xCd_{1-x}Se$ thin films: structure and morphology, <i>17th International School on Condensed Matter Physics</i>, Varna, Bulgaria, 2012. 27. B. Pejova, I. Nastova, Phonon confinement in cadmium selenide quantum dot solids synthesized by conventional and sonochemical routes: A Raman scattering study, <i>22th Congress of chemists and technologists of Macedonia</i>, Ohrid, 2012, Book of abstracts, 333. 28. E. Sherif, B. Pejova, Size dependent properties of thin films composed of close-packed $CuInSe_2$ quantum dots , <i>22th Congress of chemists and technologists of Macedonia</i>, Ohrid, 2012, Book of abstracts, 334. 29. A. Aleksovska, V. Mirčeski, B. Pejova, Thiol anchoring and catalysis of gold nanoparticles at the liquid interface of thin organic film modified electrodes, Cluj, Napoca, 2013. 30. I. Bineva, T. Hristova-Vassileva, B. Pejova, D. Nesheva, Z. Levi, Z. Aneva, AFM and XRD study on the recrystallization of nanocrystalline $Zn_xCd_{1-x}Se$ thin films, <i>5th National crystallographic symposium</i>, Sofia, 2014. 31. E. Sherif, I. Bineva, B. Pejova, Nanostructured thin films based on the ternary Cu-In-Se semiconductor system: structural and surface morphology studies, <i>18th International school on condensed matter physics</i>, Varna, 2014. 32. E. Sherif, I. Bineva, B. Pejova, Structure and surface morphology of thin films composed by quantum dot solids of the ternary Cu-In-S system. A comparative AFM and XRD study“, <i>23th Congress of chemists and technologists of Macedonia</i>, Ohrid, 2014, Book of abstracts, 204. 33. I. Bineva, T. Hristova-Vassileva, B. Pejova, D. Nesheva, Z. Levi, Z. Aneva, Long term ageing changes in structure and morphology of nanocrystalline $Zn_xCd_{1-x}Se$ thin films, <i>International semiconductor conference CAS 2015</i>, 11 – 14 October 2015, Bucharest, Romania. 34. T. Hristova-Vasileva, I. Bineva, A. Dinescu, D. Nesheva, D. Arsova, B. Pejova, Thickness influence on the morphology and the sensing ability of thermally deposited tellurium films, <i>VEIT15, Nineteenth international summer school on vacuum, electron and</i> 	5,50
---	---	------

	<p><i>ion technologies</i>, 21 - 25 September 2015, Sozopol, Bulgaria, Book of abstracts, 106.</p>	
--	--	--

8	<p>Апстрактни објавени во зборник на конференција</p> <p>24. I. Nastova, B. Pejova, Electron and phonon size quantization effects in nanostructured ZnSe thin films. Optical absorption and Raman scattering study, <i>4th Congress of the European Association for Chemical and Molecular Sciences</i>, Prague, Czech Republic, 2012, Book of abstracts, page 1245.</p> <p>25. B. Pejova, I. Nastova, Phonon confinement in cadmium selenide quantum dot solids synthesized by conventional and sonochemical routes: A Raman scattering study, <i>22th Congress of chemists and technologists of Macedonia</i>, Ohrid, 2012, Book of abstracts, 333.</p> <p>26. E. Sherif, B. Pejova, Size dependent properties of thin films composed of close-packed CuInSe₂ quantum dots, <i>22th Congress of chemists and technologists of Macedonia</i>, Ohrid, 2012, Book of abstracts, 334.</p> <p>27. E. Sherif, I. Bineva, B. Pejova, Structure and surface morphology of thin films composed by quantum dot solids of the ternary Cu-In-S system. A comparative AFM and XRD study“, <i>23th Congress of chemists and technologists of Macedonia</i>, Ohrid, 2014, Book of abstracts, 204.</p> <p>28. I. Bineva, T. Hristova-Vassileva, B. Pejova, D. Nesheva, Z. Levi, Z. Aneva, Long term ageing changes in structure and morphology of nanocrystalline Zn_xCd_{1-x}Se thin films, International semiconductor conference CAS 2015, 11 – 14 October 2015, Bucharest, Romania.</p> <p>29. T. Hristova-Vasileva, I. Bineva, A. Dinescu, D. Nesheva, D. Arsova, B. Pejova, Thickness influence on the morphology and the sensing ability of thermally deposited tellurium films, VEIT15, Nineteenth international summer school on vacuum, electron and ion technologies, 21 - 25 September 2015, Sozopol, Bulgaria, Book of abstracts, 106.</p>	6,00
	Вкупно	129,63

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. Број	Назив на активност:	Поени
1	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија	

	118 рецензирани трудови за престижни меѓународни списанија	118,00
	Рецензент на научноистражувачки проект поднесен при Swiss National Science Foundation (SNSF), Швајцарија (www.snf.ch)	1,00
2	Раководител на лабораторија Раководител на Лабораторијата за наноматеријали	1,00
Дејности од поширок интерес		
1	Член на уредувачки одбор на меѓународно научно/стручно списание <ul style="list-style-type: none"> Heliyon (Elsevier) (www.journals.elsevier.com/heliyon/)	1,00
2	Студиски престои во странство <ul style="list-style-type: none"> Престој на Институтот за физика на цврста состојба при Бугарската академија на науките, Софија, Бугарија; домаќин: проф. д-р Ирина Бинева (до три месеци)	0,50
3	Изготвување и пријавување на научен/образовен меѓународен проект <ul style="list-style-type: none"> носител (еден билатерален македонско-бугарски проект) соработник (еден проект поднесен во Република Бугарија од страна на раководител од Бугарската академија на науките)	3,00
4	Раководител на внатрешна организациона единица Член на Управата на Институтот за хемија (раководител на Заводот за неорганска хемија)	3,00
5	Награда за научни постигнувања Награда за најуспешен научник на УКИМ во 2014 година	3,00
	Вкупно	130,50

--	--

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	55,24
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	129,63
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	130,50
Вкупно	315,37

Членови на Рецензентската комисија

Д-р Иван Грозданов, редовен професор на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, с.р.

Д-р Зоран Здравковски, редовен професор на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, с.р.

Д-р Валентин Мирчески, редовен професор на Природно-математичкиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ “ИНСТИТУТ ЗА ХЕМИЈА – БИБЛИОГРАФИЈА 1946-2016” ОД
ПРОФ. Д-Р ТРАЈЧЕ СТАФИЛОВ И АКАД. ГЛИГОР ЈОВАНОВСКИ

Со Одлука на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје, донесена на седницата од 29.IX 2016 година, определен сум за еден од рецензентите на ракописот од проф. д-р Трајче Стафилов и акад. Глигор Јовановски под наслов: ИНСТИТУТ ЗА ХЕМИЈА – БИБЛИОГРАФИЈА 1946–2016. По прегледот на доставениот ракопис, имам чест на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултетот да му го поднесам следниов

ИЗВЕШТАЈ

Ракописот ИНСТИТУТ ЗА ХЕМИЈА – БИБЛИОГРАФИЈА 1946–2016 претставува надградена и проширена верзија на претходното издание под сличен наслов („ИНСТИТУТ ЗА ХЕМИЈА – БИБЛИОГРАФИЈА 1946–2011“). Во оваа, како и во претходната верзија се собрани и систематизирани податоци за печатената продукција на наставните и научните работници од Институтот за хемија при Природно-математичкиот факултет (вклучувајќи го тука и трудовите презентирани во периодот кога авторите беа вработени во своевремени постојниот самостоен Хемиски факултет), но сега во периодот од 1946 до 2016 година. Ви библиографијава, како и во нејзината претходна верзија е правен мошне сериозен обид да бидат опфатени *сите* трудови за кои било можно да се најдат податоци.

Четиринаесетте поглавја од ракописот се презентирани на 310 страници компјутерски подреден текст, кој е придружен со 4 дијаграми. Дадени се податоци за објавените книги, статии, докторски дисертации и магистерски работи, и тоа на оригиналниот јазик и во превод на англиски јазик. Во библиографијата не се вклучени податоци за соопштенија на научни манифестации за кои се објавени само апстракти.

Во првиот дел од библиографијата се наведени **универзитетските учебници и учебни помагала**, при што се опфатени вкупно 41 библиографска единица. Овие учебници и учебни помагала се главно наменети за студентите по хемија на ПМФ, како и за студии на други факултети (Рударско-геолошки, Медицински, Стоматолошки и Шумарски) на кои настава изведувале вработени од Институтот.

Второто поглавје опфаќа тринаесет **преводи на универзитетски учебници и странски универзитетски учебни помагала**.

Во третото поглавје **се** дадени податоци за вкупно 45 **средношколски учебници по хемија**. Повеќето од овие учебници се преиздавани два, три, па и повеќе пати, а некои се издадени и на албански, односно турски јазик.

Шест библиографски единици се вклучени во четвртото поглавје насловено **Учебници за основно образование**. Веројатно е дека некои и од овие учебници се преведувани и преиздавани, но тоа не е наведено во верзијата што ми стоеше на располагање.

Во поглавјето **Монографии** (петто по ред) се наведени вкупно осумнаесет библиографски единици, во шестото поглавје се дадени податоци за објавените дваесет **поглавја од монографии**, а во седмото поглавје се наоѓаат податоци за вкупно осумнаесет **монографии со системски карактер**.

Во осмото поглавје се дадени авторите и насловите на вкупно 100 **докторски дисертации одбранети на Институтот за хемија** при ПМФ во Скопје. Во деветтото поглавје, пак, се наведени 18 **докторски дисертации на вработени на Институтот за хемија одбранети на други факултети и универзитети**, податоци за одбранетите вкупно 209 **магистерски трудови на Институтот за хемија** при ПМФ во Скопје се дадени во десеттото поглавје, а оние за **магистерските работи на вработените на Институтот за хемија одбранети на други факултети и универзитети** (вкупно 8) се наведени во единаесеттото поглавје. Во поглавјето 12, пак, се презентирани податоците за вкупно 16 **специјалистички работи одбранети на Институтот за хемија** при ПМФ.

Разбирливо, најобемно поглавје е тринаесеттото кое содржи целосни податоци за вкупно 2104 **објавени трудови** во периодот од изминатите 70 години ова доколку барем еден од авторите е (или бил) вработен на Институтот за хемија при ПМФ. Од нив, 1536 труда (73 %) се отпечатени во надвор од Македонија. Од овие, пак, 1368 се објавени во странски научни списанија, а 168 во зборници на трудови од меѓународни научни собири. Според *Science Citation Index*, 1115 труда (53 %) се објавени во списанија со фактор на влијание (impact factor – IF) што е бројка за почит. Всушност, според некои анализи, по бројот на вакви трудови, Институтот е водечки во Република Македонија. Вкупно 569 библиографски единици (22 %) се однесуваат на 463 труда објавени во научни списанија во Македонија и 105 труда во зборници на трудови од научни манифестации одржани во Македонија.

Последното, четиринаесетто поглавје опфаќа вкупно 10 прифатени **патенти и иновации** чии автори се вработени на Институтот за хемија при ПМФ.

ЗАКЛУЧОК

Долупотпишаниот сака да истакне дека со извонредното залагање на проф. д-р Трајче Стафилов и академик Глигор Јовановски, автори на ракописот **ИНСТИТУТ ЗА ХЕМИЈА – БИБЛИОГРАФИЈА 1946-2016**, е создадена

библиографија на отпечатените трудови на поранешните и сегашните членови на Институтот за хемија, која е **комплетна** онолку колку што било можно. За ова да се постигне било неопходно отпрвин да се дојде до податоци за трудовите, тие податоци да се проверат, да се комплетираат и да се средат, процес кој е обемен и одзема многу време, но чиј краен резултат заслужува секакво признание. Убеден дека авторите и во иднина ќе настојуваат Библиографијата да ја уточнат и да ја дополнат, рецензентот најусрдно препорачува сегашниот ракопис под наслов ИНСТИТУТ ЗА ХЕМИЈА – БИБЛИОГРАФИЈА 1946-2016, да биде објавен за тој да биде не само информација за научениот придонес на вработените од Институтот, туку и основа за анализи од различен вид.

Рецензент

1. Акад. Бојан Шоптрајанов, редовен професор на ПМФ, Скопје (во пензија), с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

НА РАКОПИСОТ: „ИНСТИТУТ ЗА ХЕМИЈА – БИБЛИОГРАФИЈА 1946-2016”
ОД ПРОФ. Д-Р ТРАЈЧЕ СТАФИЛОВ И АКАД. ГЛИГОР ЈОВАНОВСКИ

Со Одлука бр. 07-1301/3 од 14. X 2016 на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет во Скопје, донесена на седницата од 29. IX 2016 година, определен сум за рецензент на ракописот: ИНСТИТУТ ЗА ХЕМИЈА – БИБЛИОГРАФИЈА 1946–2016, од проф. д-р Трајче Стафилов и академик Глигор Јовановски. По прегледот на доставениот ракопис, имам чест на Наставно-научниот совет на Факултетот да му го поднесем следниов

ИЗВЕШТАЈ

Предложениот материјал ИНСТИТУТ ЗА ХЕМИЈА – БИБЛИОГРАФИЈА 1946–2016, претставува трета книга со обид да се состави библиографија на вработените од Институтот за хемија при Природно-математичкиот факултет во Скопје. Првата книга го опфаќаше периодот од 1946 до 2006 година, втората периодот од 1946 до 2011, а во оваа, како што стои и во насловот, е опфатена целокупната научна и образовна издавачка дејност на Институтот за хемија од 1946 до 2016 година или, барем, онаа за која составувачите биле во состојба да најдат податоци. Вклучени се и трудови објавени во периодот кога Институтот дејствуваше како самостоен Факултет за хемија. Притоа, од наставно–научните работници што во овој период биле вработени на Факултетот за хемија, за обработка се одбрани само оние што продолжиле да работат на Институтот за хемија при Природно-математичкиот факултет и по т.н. рационализација на високото образование и повторното обединување на дотогашните факултети во единствен Природно-математички факултет.

По обем, ракописот има 309 страници компјутерски среден текст придружен со 4 слики. Во библиографијата се вклучени вкупно четиринаесет поглавја. Секое од овие поглавја содржи различни видови на објавени трудови од сегашни и поранешни членови на Институтот. Целосните податоци за објавените книги, трудови, докторски дисертации и магистерски работи се дадени на оригиналниот јазик, а насловите на оние кои во оригиналот биле на македонски, српски или хрватски се преведени и на англиски јазик. Во библиографијата не се вклучени податоци за соопштенија на научни манифестации за кои се објавени само апстрактите.

Во првиот дел од библиографијата се наведени **универзитетските учебници и учебни помагала**, при што вкупно се опфатени 39 библиографски единици. Овие учебници и учебни помагала се главно наменети за студентите по хемија на ПМФ, како и за студии на други факултети (Рударско-геолошки факултет, Медицински факултет, Стоматолошки факултет и Шумарски факултет).

Второто поглавје опфаќа тринаесет **преводи на универзитетски учебници и учебни помагала** на македонски јазик, каде каде благодарение на проект за превод на универзитетски учебници на Владата на РМ, е направен и најголем скок на ова поле.

Во делот **Средношколски учебници** дадени се податоци за вкупно 45 учебници по хемија наменети за средните училишта. Повеќето од овие учебници се преиздавани два, три, па и повеќе пати. Определен број од овие учебници се издадени и на албански, односно турски јазик.

Список од шест библиографски единици се дадени во четвртото поглавје, **Учебници за основно образование.**

Наредниот дел се однесува на **монографии** (наведени се вкупно 25 библиографски единици), додека во следниот дел се наведени објавените 19 поглавја во монографии, а се наведени и вкупно 18 **монографии со системски карактер.**

Во осмото поглавје се дадени авторите и насловите на вкупно 100 **докторски дисертации одбранети на Институтот за хемија** при ПМФ во Скопје. Во деветтото поглавје, пак, се наведени 18 **докторски дисертации на вработени на Институтот за хемија, одбранети на други факултети и университети.**

Податоците за одбранетите вкупно 209 **магистерски трудови на Институтот за хемија** при ПМФ во Скопје се дадени во десеттото поглавје, а оние за **магистерските работи на вработените на Институтот за хемија одбранети на други факултети и университети** (вкупно 8) се наведени во единаесеттото поглавје. Во поглавјето 12 се презентирани податоците за вкупно 16 **специјалистички работи одбранети на Институтот за хемија** при ПМФ.

Тринаесеттиот, најобемниот дел од библиографијата содржи целосни податоци за вкупно 2105 **објавени трудови** во периодот од изминатите 65 години доколку барем еден од авторите е (или бил) вработен на Институтот за хемија при ПМФ. Од вкупниот број на трудови, 53 % се објавени во списанија со фактор на влијание, односно SCI-списанија, 12 % во други странски списанија, 22 % во списанија печатени во Република Македонија, а 13 % се објавени во зборници на трудови од научни манифестации, од кои 8 % на интернационални и 5 % на домашни.

Последното, четринаесетто поглавје опфаќа вкупно 10 прифатени **патенти и иновации** чии автори се вработени на Институтот за хемија при ПМФ.

Некои мали пропусти од техничка природа што беа забележани им беа дадени на авторите во електронска форма и тие постапија по укажаните сугестии.

Би сакал само повторно да сугерирам оваа библиографија да послужи како основа за подготовка на институтска ризница (institutional repository) на активноста на Институтот за хемија и пошироко на Природно-математичкиот

факултет, односно Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“. Тоа е една од главните насоки за презервација на интелектуалната активност во развиените универзитетски центри, односно во централните национални библиотеки на многу земји, но и на наши многу помлади универзитети. Тие овозможуваат самоархивирање, како и глобална видливост на активностите на инструкцијата со сите предности кои ги нуди дигиталната технологија, но и многу пофлексибилни анализи на објавените трудови од она што може да се направи во ваква монографија.

ЗАКЛУЧОК

Проф. д-р Трајче Стафилов и академик Глигор Јовановски, автори на ракописот ИНСТИТУТ ЗА ХЕМИЈА – БИБЛИОГРАФИЈА 1946-2016, вложиле големи напори и континуирано се трудат да ја комплетираат библиографијата на објавените трудови на членовите на Институтот за хемија. Како и за претходните изданија, било потребно отпрвин да се дојде до податоци за трудовите, а потоа тие податоци да се проверат, да се комплетираат и да се средат. Без секакво сомнение, тоа е задача на која малкумина би се согласиле да се прифатат, и толку успешно да ја завршат. Иако постои можност некои трудови да останале несогледани или библиографските податоци за нив да не бидат докрај комплетирани, она што е направено претставува извонреден исчекор и може да биде основа за образување на дигитална институтска ризница како што повеќето развиени научно-образовни институции во светот па, и кај нас го прават.

Врз основа на погоре изложеното, со задоволство му препорачувам на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет да го објави трудот ИНСТИТУТ ЗА ХЕМИЈА – БИБЛИОГРАФИЈА 1946-2016.

Рецензент

Д-р Зоран Здравковски, редовен професор на ПМФ, Скопје, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА
ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА ПОД НАСЛОВ
„ОПТИМИЗАЦИЈА НА АНАЛИТИЧКИ МЕТОДИ ЗА КОНТРОЛА НА
БИОГЕНИ АМИНИ И НИВНО ОПРЕДЕЛУВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИ ВИНА“
ОД М-Р КРСТЕ ТАШЕВ, ПРИЈАВЕНА НА ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКИОТ
ФАКУЛТЕТ.

Со Одлука на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет бр. 02-2332/12 од 14.VII 2016 год., донесена на седницата одржана на 23.VI 2016 год., определени сме за членови на Рецензентската комисија за оцена на докторската дисертација под наслов ОПТИМИЗАЦИЈА НА АНАЛИТИЧКИ МЕТОДИ ЗА КОНТРОЛА НА БИОГЕНИ АМИНИ И НИВНО ОПРЕДЕЛУВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИ ВИНА поднесена од м-р Крсте Ташев. По прегледувањето на поднесениот труд, чест ни е на Наставно-научниот совет на Природно-математичкиот факултет да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација под наслов ОПТИМИЗАЦИЈА НА АНАЛИТИЧКИ МЕТОДИ ЗА КОНТРОЛА НА БИОГЕНИ АМИНИ И НИВНО ОПРЕДЕЛУВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИ ВИНА е напишана на 146 страници и содржи 40 слики и 46 табели. Таа се состои од следниве поглавја: **ВОВЕД** (5 страници), **БИОГЕНИ АМИНИ ВО ВИНО** (21 страница), **ЕКСПЕРИМЕНТАЛЕН ДЕЛ** (17 страници), **РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА** (85 страници), **ЗАКЛУЧОК** (1 страница), **ЛИТЕРАТУРА** (16 страници) и **ПРИЛОГ** (33 страници).

Во поглавјето **ВОВЕД** укажано е на барањата на потрошувачите за консумирање на безбедна храна и на трендот, во производството на ферментирана храна и пијалаци, да се користат природни конзерванси и да се подобруваат нутритивните вредности на ферментираната храна. Но, метаболичката активност на микроорганизмите доведува до формирање и на непосакувани соединенија, како што се биогените амини (БА), кои се поврзуваат со процесите на ферментација и расипување на храната и се сретнуваат во ферментираниите производи, меѓу кои и во виното. При внесување на поголеми количества од овие соединенија во организмот, тие предизвикуваат несакани ефекти како што се: главоболка, хипо- или хипертензија, срцебиење итн. поради што е неопходна нивна контрола. Главните БА во виното се: хистамин, тирамин, путрескин, кадаверин и фенилетил амин и нивното образување во текот на производството на вино зависи од достапноста на слободни аминокиселини и условите кои

доведуваат до микробиолошка и декарбоксилазна активност. Количеството на БА во грозјето главно зависи од видот и составот на почвата, користењето на ѓубрива и пестициди, климатските услови и други фактори (состав на ширата, должина на ферментација, содржина на алкохол, SO₂, рН, температура, количество и вид на реагенси за бистрење итн.). Понатаму се наведува дека БА најчесто се анализираат со високоефикасна течна хроматографија по извршена дериватизација, а за детекција се користи UV-Vis, флуоресцентен детектор или масен спектрометар. Потоа се наведени целите на истражувањето во докторската дисертација насочени кон разработка на аналитички методи за определување на биогените амини во вино, нивна валидација и примена за анализа на голем број примероци вино, како и планираните активности: разработка, валидација и примена на осетлива, брза и едноставна метода за определување на БА во вино со HPLC/DAD по дериватизација; разработка, валидација и имплементација на директна UPLC/MS/MS метода за определување на БА во вино; разработка на осетлива, брза и едноставна метода за определување на органски киселини во вино со HPLC/DAD; примена на валидираните методи за анализа на комерцијални црвени и бели вина за добивање податоци за БА во македонски вина; производство на вино од сортата вранец со контролирана јаболково-млечна ферментација со присуство на различни комерцијално достапни јаболково-млечни бактерии и евалуација на сензорните карактеристики на произведените вина. На крајот од воведот е укажано дека овие истражувања треба да придонесат за утврдување на најпогодни аналитички методи за анализа на БА и добивање на податоци за нивната содржина во македонските вина, како и за следење на ефектот од примената на различни технологии за производство на вино на содржината на биогени амини.

Во делот БИОГЕНИ АМИНИ дадени се информации за хемијата, биохемијата и токсикологијата на биогените амини и нивната класификација и прекурсори-аминокиселини. Потоа се детално опишани сознанијата за факторите кои влијаат на формирање на биогените амини во грозје и вино, а особено внимание е посветено на инструменталните техники за нивната квантитативна анализа. Даден е кус опис на хроматографските техники со осврт на високоефикасната течна хроматографија (HPLC) и ултраефикасната течна хроматографија (UPLC) и детекторите кои се користат при анализа на биогени амини (UV-Vis, флуоресцентен и масен спектрометар). Подетално е опишана масената спектрометрија со јонизационите техники и масените анализатори кои спрегнати со течна хроматографија се најсовремените техники за анализа на биогени амини во виното.

Поглавјето ЕКСПЕРИМЕНТАЛЕН ДЕЛ содржи девет дела во кои се опишани сите експериментални подробности за користените хемикалии

и реагенси, примероци од комерцијални вина, процедурата за производство на вина од сортата вранец со различни јаболково-млечни бактерии, подготовката на примероците од вино за анализа на биогени амини и органски киселини, подготовката на стандардни раствори од биогени амини и органски киселини, инструменталните услови за HPLC/DAD и UPLC-TQ/MS анализа на биогени амини, HPLC-DAD анализа на органски киселини, како и сензорната анализа на вината од сортата вранец добиени со инокулација на јаболково-млечни бактерии.

Најголем и најсеопфатен дел од докторската дисертација на м-р Крсте Ташев е поглавјето РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА, составено од четири дела кои се однесуваат на различни аспекти од истражувањето, кои се обединуваат во последниот дел.

При развивањето на HPLC/DAD - методата за определување на биогени амини во вино, оптимизирани се условите за HPLC - сепарација на биогените амини: тирамин, 2-фенилетиламин, путрескин, кадаверин, спермин, спермидин, тирамин и хистамин. Оптимизирани се и условите за дериватизација, како и условите за подготовка на примерокот. Вака оптимизираната метода е потоа валидирана со утврдување на параметрите линеарност, граница на детекција, граница на квантификација, точност, прецизност, повторливост и репродукцибилност. Методата е потоа применета за определување на биогените амини во комерцијално достапни македонски вина. Споредувајќи ја вкупната содржина на биогени амини, утврдена е повисока концентрација на биогени амини во црвените вина (средна вредност 28,8 mg/L) отколку во белите вина (средна вредност 14,5 mg/L), но генерално сите анализирани вина се карактеризираат со ниска концентрација на биогени амини, пониска од воспоставените максимално дозволени концентрации, посебно ова се однесува на хистаминот чие присуство предизвикува главоболка и мигрена по консумирање на вино. Заклучено е дека сите анализирани македонски вина се безбедни за консумација во однос на биогените амини.

Во вториот дел се презентирани резултатите од оптимизацијата на UPLC-TQ/MS - методата како техника за брза анализа на биогени амини во вино без претходна дериватизација со минимална подготовка на вината, која вклучува само разредување и филтрирање на примерокот. При развивањето на оваа метода се оптимизирани условите за јонизација на биогените амини, влијанието на матриксот врз сигналите на биогените амини, како и хроматографските услови за нивно сепарирање споредувајќи колони со различна стационарна фаза. По оптимизацијата, направена е и валидација на методата, а потоа таа е употребена за определување на биогените амини во комерцијални македонски вина. Особено значаен дел од истражувањето е оптимизацијата на условите за

јонизација и испитувањето на влијанието на матрицата од вино. Утврдено е дека најдобри услови за јонизација на биогените амини се постигнуваат со употреба на 0,1 % мравска киселина и 0,5 mmol/L амониум формат во мобилната фаза. Од студијата на матрикс ефектот е покажано дека матрицата од вино предизвикува мала супресија на сигналот за спермидин и хистамин, подобрување на сигналот за кадаверин, путрескин, тирамин, триптамин, нема скоро никакво влијание на 2-фенилетиламин, а за речиси 60% го намалува сигналот на спермин. Оптимизираната метода е потоа валидирана и применета за анализа на македонски вина од различни сорти, произведени во 2015 година. Резултатите и во овој случај покажуваат ниска концентрација на биогени амини во комерцијалните македонски вина, којашто нема негативни ефекти врз здравјето. Добиените резултати за биогените амини се подложени на карактеристична векторска анализа од која е утврдено дека кадаверин, путрескин, тирамин и хистамин се карактеристични за црвените вина, а спермидинот е карактеристичен за белите вина и дека групирањето на вината е во согласност со нивните сортни карактеристики.

Во третиот дел е опишана разработката на метода за определување на шест органски киселини: винска, јаболкова, шикимска, млечна, лимонска и килибарна киселина во вино, нејзината валидација и примена. Утврдено е дека најдобра сепарација се постигнува со изократно елуирање со мобилна фаза составена од вода со H_3PO_4 ($5 \cdot 10^{-3}$ mol/L, pH=2,1), проток 1 mL/min и колона Supelco LiChrosorb RP-18, како и примена на цврсто-фазна екстракција за отстранување на неполарните компоненти од виното. Методата е валидирана и применета за следење на јаболково-млечната ферментација во вината произведени со употреба на различни бактерии.

Во четвртиот дел се презентирани резултатите за експериментално произведените вина од сортата вранец со примена на различни јаболково-млечни бактерии за да се провери нивното влијание на содржината на биогените амини. Во текот на ферментацијата е следена содржината на органските киселини која е важна за хемиската и микробиолошка стабилност на вината, како и за правилно одвивање на јаболково-млечната ферментација. Следена е и содржината на биогените амини со директна анализа со UPLC-TQ/MS и детално се презентирани и дискутирани резултатите за секој биоген амин поединечно. И во оваа студија е утврдено дека вината за кои е спроведена контролирана јаболково-млечна ферментација содржат ниска концентрација на биогени амини, и особено ниска концентрација на хистамин кој се смета за токсичен амин и чие присуство е непожелно. Конечно, направена е и анализа на сензорните карактеристики на вината вранец инокулирани со јаболково-млечни бактерии за да се провери нивното влијание на органолептичките квалитети на виното и утврден е позитивен ефект на

сензорните карактеристики на виното. Генерално, производство на вино во присуство на јаболково-млечни бактерии е корисно бидејќи се добива безбедно вино, со намалена содржина на биогени амини и со поинтензивни ароми, посилен и подолготраен вкус.

Во поглавјето **ЗАКЛУЧОК** се сумирани најважните резултати добиени во одделните етапи од истражувањата. Со оваа студија се воспоставени аналитички методи за анализа на биогени амини и органски киселини во вино, добиени се податоци за концентрациите на биогени амини во комерцијални македонски вина, како и сознанија за ефектот од примената на различни малолактиски бактерии во текот на ферментацијата врз содржината на биогени амини во вината и нивните сензорни карактеристики.

Во поглавјето **ЛИТЕРАТУРА** се наброени вкупно 175 референци, од кои најголем дел се однесуваат на трудови од оригинална научна литература, што укажува на систематичноста и широкото познавање на областа од страна на кандидатот.

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на анализата на докторската дисертација под наслов **ОПТИМИЗАЦИЈА НА АНАЛИТИЧКИ МЕТОДИ ЗА КОНТРОЛА НА БИОГЕНИ АМИНИ И НИВНО ОПРЕДЕЛУВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИ ВИНА** од м-р Крсте Ташев, може да се заклучи дека тој реализирал систематско истражување на присуството на биогените амини во вина од нашето поднебје и нивното образување во текот на јаболково-млечната ферментација, за што развил и валидирал нови методи. Проблемите со кои се сретнал во текот на работата успешно ги разрешил и притоа ползувал соодветни експериментални методи и теориски сознанија. Заклучоците се научно издржани и имаат значаен научен придонес. За ова говори и фактот дека дел од резултатите од дисертацијата се соопштени на научни манифестации, објавен е еден труд и уште два труда се во постапка. Развиените методи имаат практична вредност и може да се користат за анализа на биогени амини и органски киселини во примероци од вино.

Членовите на Рецензентската комисија со задоволство му препорачуваат на Наставно-научниот совет на ПМФ во Скопје да ја прифати докторската дисертација под наслов „**ОПТИМИЗАЦИЈА НА АНАЛИТИЧКИ МЕТОДИ ЗА КОНТРОЛА НА БИОГЕНИ АМИНИ И НИВНО ОПРЕДЕЛУВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИ ВИНА**“ од кандидатот м-р Крсте Ташев и да овозможи нејзина јавна одбрана.

Членови на Рецензентската комисија

1. Д-р Крум Бошков, редовен професор на Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје, с.р.
2. Д-р Елизабета Димитриеска-Стојковиќ, научен соработник на Факултетот за ветеринарна медицина во Скопје, с.р.
3. Д-р Јасмина Петреска-Станоева, доцент на ПМФ – Скопје, с.р.
4. Д-р Виолета Иванова-Петропулос, вонреден професор на Земјоделскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип, с.р.
5. Д-р Марина Стефова, редовен професор на ПМФ – Скопје, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА ПОД НАСЛОВ „ИЗРАБОТКА НА УРЕД ЗА МЕРЕЊЕ И РЕГУЛАЦИЈА НА ЛАТЕРАЛНОТО ОТСТАПУВАЊЕ НА РЕЗНИОТ АЛАТ КАЈ ЛЕНТОВИДНИ ПИЛИ ТРУПЧАРКИ“, ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р ИВИЦА НИКОЛОВСКИ, ПРИЈАВЕНА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ДИЗАЈН И ТЕХНОЛОГИИ НА МЕБЕЛ И ЕНТЕРИЕР ВО СКОПЈЕ

Со Одлука на Наставно-научниот совет на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер во Скопје бр. 0202-288/2-V-2 од 30.6.2016 год., формирана е Комисија за оцена на докторската дисертација изработена од м-р Ивица Николовски, под наслов: „Изработка на уред за мерење и регулација на латералното отстапување на резниот алат кај лентовидни пили трупчарки“, во состав: д-р Зоран Трпоски, редовен професор на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер во Скопје, д-р Владимир Кољозов, редовен професор на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер во Скопје, д-р Бранко Рабациски, редовен професор на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер во Скопје, д-р Нацко Симакоски, редовен професор на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер во Скопје, и д-р Горан Златески, редовен професор на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер во Скопје. Комисијата во наведениот состав со посебно внимание ја прегледа изработената докторска дисертација и до Наставно-научниот совет на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер во Скопје го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. ОБЕМ И СОДРЖИНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА

Докторската дисертација на кандидатот м-р Ивица Николовски опфаќа вкупно 134 страници напишани во нормален проред. Дисертацијата содржи 17 табели, 16 графикони и 32 слики. Проблематиката во дисертацијата е обработена во 10 поглавја, односно:

1. Вовед
2. Цел на истражувањата
3. Досегашни истражувања
4. Објект на истражување
5. Метод на работа
6. Статистичка обработка на податоците
7. Резултати од истражувањата
8. Дискусија
9. Заклучоци
10. Литература.

Во поглавјето **Вовед**, на 5 страници, кандидатот ја потенцира важноста на лентовидните пили трупчарки во пиланската преработка кај нас. Имено, во пиланската преработка во Република Македонија, најзастапен начин на преработка (разбичување) на трупците е со лентовидни пили трупчарки, примарно, поради големиот процент на преработка на лисјарски дрвни видови (преку 80%) и поголемото

квантитативно и квалитативно искористување на трупците во однос на гатерите. Потоа, се задржува на важноста на бараната точност на димензиите на сортиментите, односно дека точноста на димензиите на сортиментите најмногу зависи од режимот на работа, односно стабилноста на резниот алат во процесот на бичење.

Кандидатот го објаснува процесот на режењето со лентовидни пили, отпорите што се јавуваат, формирањето и деформациите на струшките во фаза на нивното формирање. На крај се задржува на поважните фактори кои влијаат на режењето, односно: видот на дрвото, влажност на дрвото, аголот на сечење на дрвните влакна, состојба на острицата, профил и геометриски параметри на забите, брзината на режење, брзината на поместување, височина на режење, широчина на резот, аголот на острицата (сечилото) во однос на тангентата од годот, соодносот на силите по предна и задна страна на острицата и други.

Во поглавјето **Цел на истражувањата**, кратко не насочува кон целта на докторката теза. Целта на ова истражување е изработка на уред за мерење и регулација на латералното отстапување на резниот алат кај лентовидни пили-трупчарки, како и анализа на неговите предности во производни услови.

Кандидатот, во поглавјето **Досегашни истражувања**, на вкупно 6 страници, анализира повеќе трудови од истражувачи кои се занимавале со влијанието на резните фактори. Повеќето автори, латералното (странично) изместување го анализирале заедно со вибрацијата на резниот алат. Истражувачите, независно дошле до слични или исти заклучоци за различните фактори на бичењето. Кандидатот ги констатира и ги анализира факторите кои имаат најголемо влијание врз стабилноста на лентовидната пила. Брзината на поместувањето на количката го запазува како директен фактор кој влијае на силите по задната страна од забите. Екстремниот притисок врз забите резултира со дестабилизација на лентовидната пила што предизвикува разни аномалии (крив рез, појава на пукнатини во пазувата од забите, деформација на забите и крајно-кинење на резниот алат). Притоа се наведени истражувања за другите фактори на режењето кои индиректно влијаат на нестабилноста на пилата. Слабата затегнатост на пилата секогаш проектира крив рез. Во некои публикации е прикажано негативното влијание на наглите возбуди на сили во лентата, најчесто предизвикано од нагло поместување на количката. Сите автори се единствени во тоа дека сите фактори на бичењето имаат поголемо или помало влијание. Варијабилитетот на дебелината од сортиментите и рапавоста на резната површина се директни показатели за нивното влијание.

Во поглавјето **Објект на истражување**, на 2 страници, кандидатот дава краток осврт на компанијата “МЕБЕЛ ТРЕЈД”, Доо-Виница каде што е спроведен експериментот. Мерењата се извршени во погонот за примарна преработка на дрвото на вертикалната лентовидна пила трупчарка “WILLIAM GILLET 1300”, од француско производство. Кандидатот ги прикажал и геометриските параметри на резниот алат.

Во петтото поглавје **Метод на работа**, на 19 страници, кандидатот го прикажува прототипот на уредот за мерење и контрола на латералното изместување на лентовидната пила, неговите составни елементи и софтверот за прибирање и анализа на податоците. Системот за добивање

и архивирање на податоци се состои од програмабилен логички управувач тип Unitronics, Vision 130 V130-33-T2 со дисплеј (HMI-Human Machine Interface) и индуктивен сензор тип TurckBi4-M12-LiU. Прикажани се неговите еднополни шеми. Индуктивниот сензор се монтира на горната водилка на растојание од 0,6 mm од пилата и на растојание од 50 mm под водилката. Податоците се зачувуваат на SD-картица во дефинирани бази на податоци и трендови. Ако отстапувањето ја надмине максималната вредност, на дисплејот се појавува аларм кој дава известување дека отстапувањето е поголемо од дозволеното, како и мерката која операторот на машината ќе мора да спроведе, односно да ја намали брзината на движење на количката. На SD-картицата се врши и зачувување на историјата на аларми. Добиените мерења се прегледуваат во SD Card Manager во графички формат со притискање на фолдерот “TREND”. Базите на податоци се пренесуваат во Excel со притискање на копчето “Export to Excel” и се зачувуваат во персоналниот компјутер под точно дефинирано име. Графикот може да биде зачуван како слика во персоналниот компјутер со притискање на копчето “Show Image Export Dialog”. За да се согледа предноста од изработениот уред, кандидатот го поставил уредот во индустриски услови. Материјалот кој го разбичувал се трупици од бука со потекло од ист локалитет. Должината на трупиците изнесувала 4,0 m со дозволено отстапување од 10 cm и со дијаметар од 33 до 37 cm, со цел да се примени иста основа на бичење. За попрецизна компарација и поточни резултати помеѓу обработуваниот материјал, истражувачот избрал 8 трупици. Вкупниот збир го поделил во две групи од по 4 трупици. Во првата група, или првите 4 трупици биле бичени и контролирани со помош на електромагнетниот сензор и компјутерско следење на обработката на трупиците, при што работникот реагирал на секој прикажан аларм. Во втората група од 4 трупици биле бичени со вклучен уред за мерење но со исклучени дејства на аларми. Ракувањето од страна на работникот било во нормални услови. Мерењата од сите резови соодветно се зачувувани.

Во поглавјето **Статистичка обработка на податоците**, на 3 страници, кандидатот ги прикажува формулите и значењето на: средната вредност, стандардната девијација, грешката на средната вредност, грешката на стандардна девијација, коефициентот на варијација, средната грешка на коефициентот на варијација, и значајноста на разликите помеѓу средните вредности, односно студентовиот t – тест.

Во седмото поглавје **Резултати од истражувањата**, на вкупно 83 страници, податоците добиени при истражувањето за 8-те резови на трупиците при нормален режим на работа (во понатамошниот текст-без уред), презентирани како трупец 1,2,3 и 4, и со мерниот уред за големината на латералното отстапување (во понатамошниот текст-со уред), презентирани како трупец 1', 2', 3' и 4', кандидатот ги прикажал во 8 табели, со вредности на латералните отстапувања на пилата (L_0) изразена во милиметри во единица време (t) изразено во секунди. Кандидатот наведува дека латералното отстапување од траекторијата на бичење за првите резови кај четирите трупици, при користење на уред е од 0,6 до 1,9 mm помало, додека времето на бичење е од 4 s до 11 s поголемо. Разликата на средната вредност кај првите резови и првите четири трупици изнесува од 0,707 до 0,796 mm во корист на мерењата со уред. Разликата на средните вредности кај вторите резови и првите четири трупици изнесува

од 0,662 до 1,048 mm во корист на мерењата со уред. Сите резултати и за останатите 6 резови покажуваат слични, подобри резултати при користење на уредот. Кај сите мерења t-тестот покажува изразена сигнификантност. Значајноста на разликите е во корист на мерењата при користење на уредот, без исклучок.

Во поглавјето **Дискусија**, на вкупно 6 страници, кандидатот потврдува дека претпоставката пред почетокот на работа на овој труд била дека ќе има видна разлика во резултатите добиени од начинот на бичење на трупците, а со цел на зголемување на призводноста на машината и намалување на загубите кои се јавуваат при нејзина работа. кандидатот како многу важни ги издвојува највисоките отстапувања на резовите. Тие кај првите резови од трупците без уред се 3,6 mm, кај вторите резови се 3,1 mm, кај третите 3,3 mm, кај четвртите 3,7 mm, кај петите 3,1 mm, шестите 3,6 mm, седмите 3,6 mm и осмите 3,9 mm. Кај резовите со користење на уред изнесуваат 1,7 mm за првиот рез, кај вториот 2,2 mm, третиот 1,7 mm, четвртиот 1,8 mm, петиот 1,8 mm, шестиот 1,8 mm, седмиот 1,6 mm и осмиот 1,7 mm. Максималните отстапувања, со уред, се за 2 пати помали. Најниските отстапувања на резовите без уред за корекција изнесува: 0,4 mm кај првиот рез, 0,3 mm кај вториот рез, 0,3 mm кај третиот, 0,3 mm кај четвртиот, 0,3 mm кај петиот, 0,3 mm шестиот, 0,3 mm кај седмиот и 0,4 mm кај осмиот рез. Кај резовите со користење на уред за корекција отстапувањата изнесуваат: -0,3 mm кај првиот рез, -0,2 mm кај вториот рез, -0,2 mm кај третиот рез, -0,2 mm кај четвртиот рез, -0,2 mm кај петиот рез, -0,3 mm кај шестиот рез, -0,2 mm кај седмиот рез и -0,3 mm кај осмиот рез. Од резултатите за времетраење на бичењето може да се заклучи дека резовите без уред за корекција имаат незначително пократко време од резовите со уред за корекција. Кандидатот го изведува заклучокот дека поголемата брзина на поместување дава поголемо латерално отстапување. Кандидатот ги споредува своите со истражувањата на Станоевиќ Д. Истражувачот Станојевиќ Д. користел индустриски уред за сигнализација при изместување на пилата. Средната вредност на мерењата кај бичењето без употреба на сигнални уреди изнесувала од 0,29 mm до 1,00 mm, додека средната вредност кај бичењето со употреба на сигнални уреди изнесувала од 0,16 mm до 0,34 mm, со што заклучил дека мерењата со помош на сигнализација имаат повеќе од двапати помали вредности, односно дека се зголемува квалитетот и квантитетот на бичењето.

Кандидатот наведува дека динамиката на режење ја презема програмабилниот логички управувач, кој преку сензорот поставен на горната водилка ги отчитува латералните отстапувања и во зависност од нивната големината може да ја регулира брзината на движењето на количката, а со тоа и прецизноста на режењето.

Своите заклучоци ги споредува со Трпоски З., кој заклучил дека при испитувањето на бичењето кај бор и бука вибрацијата на пилат, а со тоа и страничното изместување на пилата пропорционално растат со зголемување на поместувањето на количката, при константна височина на бичење и активно работно време. Контролата на вибрацијата на пилата многу лесно се остварува со избот на оптимален помест. Брзината на поместување на количката е одлучувачки фактор кој директно ги одредува компонентите на режимот на бичење. Кај него, латералното изместување на пилата е со вредности од 125 до 1900 μm , што релативно ги потврдува мерењата и во овој труд.

Во деветтото поглавје **Заклучоци**, на вкупно 15 страници, кандидатот заклучува дека:

Средните вредности на мерењата при бичење на трупците без користење на уред, кај првите резови, се движат од (1,0264 Трупец 1; 0,9964 Трупец 2; 1,1785 Трупец 3; 1,1482 Трупец 4), и со користење на уред, се движат од (0,3195 Трупец 1'; 0,264 Трупец 2'; 0,382 Трупец 3'; 0,392 Трупец 4'). Средните вредности од мерењата со уред се помали за 3-4 пати.

Вредностите за “t-тестот”, кај првите резови, покажуваат изразена сигнификантност: ($t=8,7$ Трупец 1-Трупец 1'; $t=4,7$ Трупец 2- Трупец 2'; $t=5,2$ Трупец 3-Трупец 3'; $t=4,4$ Трупец 4-Трупец 4'). Т-тестот ја потврдува значајноста на разликите од средните вредности, во корист на мерењата со уред.

Средните вредности за мерењата при бичење на трупци без користење на уред, кај вторите резови, се движат од (1,088 Трупец 1; 1,051 Трупец 2; 1,404 Трупец 3; 1,080 Трупец 4), при користење на уред се движат од (0,295 Трупец 1'; 0,273 Трупец 2'; 0,753 Трупец 3'; 0,418 Трупец 4'). Средните вредности од мерењата со уред е за повеќе од 3 пати помала.

Вредностите за “t-тестот”, кај вторите резови покажуваат изразена сигнификантност: ($t=5,8$ Трупец 1-Трупец 1'; $t=5,4$ Трупец 2- Трупец 2'; $t=8$ Трупец 3-Трупец 3'; $t=4,4$ Трупец 4-Трупец 4'). Значајноста на разликите е во корист на мерењата со уред.

Средните вредност за мерењата при бичење на трупци без користење на уред, кај третите резови, се движат од (1,35 Трупец 1; 1,286 Трупец 2; 1,363 Трупец 3; 1,62 Трупец 4), а при користење на уредот, се движат од (0,238 Трупец 1'; 0,232 Трупец 2'; 0,609 Трупец 3'; 0,339 Трупец 4'). Средните вредности од мерењата со уред се за 3 пати помали.

Вредностите за “t-тестот”, кај третите резови, исто така покажуваат изразена сигнификантност: ($t=8,6$ Трупец 1-Трупец 1'; $t=6,7$ Трупец 2-Трупец 2'; $t=4,4$ Трупец 3-Трупец 3'; $t=10$ Трупец 4-Трупец 4').

Средните вредности за мерењата, без уред, кај четвртите резови, се движат од (1,176 Трупец 1; 1,1168 Трупец 2; 1,215 Трупец 3; 1,311 Трупец 4), додека при користење на уред се движат од (0,227 Трупец 1'; 0,175 Трупец 2'; 0,468 Трупец 3'; 0,348 Трупец 4'). Средните вредности од мерењата со уред се за 4 пати помали.

Изразена е сигнификантноста во корист на мерењата со уред: ($t=7,2$ Трупец 1-Трупец 1'; $t=7,2$ Трупец 2- Трупец 2'; $t=5$ Трупец 3-Трупец 3'; $t=6,3$ Трупец 4-Трупец 4').

Кандидатот, наведува дека средните вредности од мерењата, при користење на уредот и кај останатите резултати се за околу 3 пати помали, со голема значајност на споредуваните разлики.

Користењето на уредот за корекција на поместувањето на количката го намалува варијабилитетот на дебелината на сортиментите, го зголемува квалитетот на резната површина, ја намалува потрошувачката на енергија, ја зголемува трајноста на резниот алат и кинематските делови од машината.

Уредот има можност, автоматски да ја корегира брзината на поместување на количката, без разлика на зголемените барања на субјектот (работникот), во граници на дозволените отстапувања.

Десеттото поглавје **Литература**, опфаќа 3 страници во кои кандидатот цитира 31 наслов од соодветната област. Опфатена е стручна и

научна литература од областа на примарната преработка на дрвото, поконкретно преработка на трупците со лентовидни пили трупчарки и гатери.

2. ОЦЕНА И ОБРАЗЛОЖЕНИЕ НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА

Докторската дисертација под наслов: „Изработка на уред за мерење и регулација на латералното отстапување на резниот алат кај лентовидни пили трупчарки“, изработена од м-р Ивица Николовски, претставува значаен и оригинален научен труд. Значајноста на дисертацијата може да се согледа од фактот што кандидатот успешно изработил прототип уред за мерење на латералното изместување на лентовидните пили, воедно решавајќи го проблемот за автоматска корекција на брзината на поместување. Примената на овој уред во практиката ќе доведе до зголемување на конкурентноста на производитите.

Експерименталните истражувања се обемни и технички издржани, со што и даваат посебна вредност и тежина на дисертацијата. Кандидатот јасно и точно ја дефинира целта на истражувањата, методолошки детално го разработува проблемот, а потоа на професионален, и разбирлив начин и на високо техничко ниво ги презентира резултатите од истражувањата и недвосмислено ја реализира поставената цел. Донесените заклучоци се релевантна слика на истражувањата, што само по себе говори дека постигнатите резултати од истражувањата се засноваат на научна основа. Од досега изнесеното произлегува дека кандидатот ги совладал методите на научноистражувачката работа, трудот е резултат на неговата самостојна научна работа, со која успешно го решил поставениот проблем, извршил анализа на резултатите и нив ги синтетизира во релевантни заклучоци, со што, во целина, придонел во збогатувањето на сознанијата во истражуваната област. Сето ова дава за право трудот да добие позитивна оценка.

3. ЗАКЛУЧОК И ПРЕПОРАКА

Врз основа на наведените констатации, Комисијата за оценка на докторската дисертација заклучи дека докторската дисертација под наслов „Изработка на уред за мерење и регулација на латералното отстапување на резниот алат кај лентовидни пили трупчарки“, изработена од м-р Ивица Николовски, претставува висококвалитетен, оригинален и самостоен научен труд, кој дава значаен научен и апликативен придонес во областа на примарната преработка на дрвото. Трудот во целост ги исполнува критериумите и барањата за успешно изработена докторска дисертација, поради што Комисијата позитивно ја оценува докторската дисертација и со задоволство му предлага на Наставно-научниот совет на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер во Скопје да го прифати овој извештај, да формира Комисија за јавна одбрана и да му овозможи на кандидатот јавно да ја одбрани докторската дисертација.

Членови на Комисијата

1. Д-р Зоран Трпоски, редовен професор на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер во Скопје, с.р.
2. Д-р Владимир Кољозов, редовен професор на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер во Скопје, с.р.
3. Д-р Бранко Рабаџиски, редовен професор на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер во Скопје, с.р.
4. Д-р Нацко Симакоски, редовен професор на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер во Скопје, с.р. и
5. Д-р Горан Златески, редовен професор на Факултетот за дизајн и технологии на мебел и ентериер во Скопје, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ВО НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ ТЕЛЕКОМУНИКАЦИСКО И ИНФОРМАЦИСКО ИНЖЕНЕРСТВО НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЕЛЕКТРОТЕХНИКА И ИНФОРМАЦИСКИ ТЕХНОЛОГИИ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Факултетот за електротехника и информациски технологии, објавен во весниците „Дневник“ и „Коха“ од 1.10.2016 година, за избор на наставник во сите наставно-научни звања во наставно-научната област телекомуникациско и информациско инженерство, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 02-2102/4, донесена на 19.10.2016 година, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Борислав Поповски, редовен професор на Факултетот за електротехника и информациски технологии - претседател, д-р Тони Јаневски, редовен професор на Факултетот за електротехника и информациски технологии – член, и д-р Александар Ристески, редовен професор на Факултетот за електротехника и информациски технологии - член.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во сите наставно-научни звања во научната област телекомуникациско и информациско инженерство, во предвидениот рок се пријави кандидатот д-р Томислав Шуминоски.

5. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Томислав Шуминоски е роден на 18. IV 1985 година во Струга. Основното образование го завршил во ОУ „Св. Кирил и Методиј“, с. Луково, со одличен успех, а потоа своето средно образование го продолжува на природно – математичката гимназија ДСУ “Нико Нестор”, во Струга. Средното образование го завршил во јуни 2004 год. со просек 5,00, воедно е прогласен за првенец на својата генерација. Истата таа година тој се запишал на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, на насоката електроника и телекомуникации, модул: телекомуникации. За време на студирањето бил постојано наградуван од Факултетот за постигнатиот одличен успех. Во јули 2008 год., со одбраната на дипломската работа „Анализа и обработка на KPI (Key Performance Indicators) во мобилните безжични мрежи“, под менторство на проф. д-р Тони Јаневски, ги завршил додипломските студии со просечна оценка 10,00, како најдобар студент во генерацијата на својата насока. Истата 2008 година во октомври се запишал на магистерски студии (втор циклус студии по ЕКТС) на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, насока: комуникациски и информациски технологии, една од насоките при Институтот за телекомуникации. Во септември 2010 година успешно ги завршил двегодишните магистерски студии со просек 10,00, со насловот на магистерската теза „Адаптивни механизми за квалитет на сервисот за мобилни и безжични IP мрежи“, под менторство на проф. д-р Тони Јаневски. Во учебната 2011/2012 година се запишал на трет циклус - докторски студии на студиската програма

електротехника и информациски технологии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје. Сите испити предвидени со наставната програма ги има положено со највисока оценка 10. Докторската дисертација со наслов „Механизми за квалитет на сервисот и вертикален multi-homing за 5G мобилни и безжични мрежи“, под менторство на проф. д-р Тони Јаневски, ја одбранил на 30. 8. 2016 година. Со тоа се стекнал со научниот степен доктор на технички науки.

Веднаш по неговото дипломирање стапил во работен однос на 15 јули 2008 година во АД Македонски телеком - Скопје, каде што работи како администратор на SQL бази на податоци. Подоцна, во текот на своите магистерски студии е избран од Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии, како демонстратор на Институтот за телекомуникации, при што од април 2009 година останува во наставно-научната работа на Факултетот. Од декември 2015 година е избран во звањето помлад асистент на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје. Како дел од неговите работни обврски биле и се изведување на аудиториски и лабораториски вежби по повеќе предмети од областа телекомуникации.

Покрај тоа, Томислав Шуминоски активно учествува во организирање и подготвување на e-learning курсеви на ITU Academy, развиени од Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје и ITU Centre of Excellence за Европа.

Во доменот на научноистражувачката дејност се занимавал со истражувања во областа на широкопојасните безжични и мобилни мрежи, при што има објавено 27 трудови на меѓународни и домашни конференции и списанија, во кои се вбројуваат и три труда објавени во списанија со фактор на влијание. Автор е и на поглавје од книга издадени од издавачката куќа „Springer“. Исто така, учествувал како рецензент во реномирани журнари од областа на телекомуникациите (како што се: IEEE Access, IEEE Network Magazine, Wireless Personal Communications (Springer), Wireless Networks (Springer), Mobile Networks and Applications (Springer) итн.) и како член на организационен и програмски одбор на неколку меѓународни научни/стручни конференции од друштвото ЕТАИ, и на првата ЕАИ-конференција - Fabulous. Покрај тоа, Томислав Шуминоски активно учествувал во три истражувачки проекти (два меѓународни и еден домашен). Во однос на дејностите од поширок интерес, го издвојуваме активното учество на кандидатот како член на Центарот за нови студенти на Факултетот и членството во IEEE ComSoc-одделот. Негови области на интерес вклучуваат научноистражувачка дејност во: QoS- поддршката во мобилните безжични комуникации системи, 5G-мобилни мрежи, уреди и сервиси, напредни интернет-технологии, дизајн и моделирање на телекомуникациски системи и напредни оптички мрежи. Кандидатот активно ги владее англискиот и рускиот јазик.

2. НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Д-р Томислав Шуминоски, во изминатиот период, како соработник и помлад асистент при Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје држел аудиториски и лабораториски вежби од прв циклус студии по повеќе предмети: безжични канали (порано канали и пропагација), безжични IP-мрежи, дигитален пренос на информации (до учебната 2013/2014), дигитални телекомуникации 2, дизајн и моделирање на телекомуникациски мрежи, интернет-технологии, комутација и рутирање, сигурносни комуникации (само во учебната 2009/2010), симулациски методи во телекомуникациите и развој на сервиси и апликации во телекомуникациите. Воедно, вовел нови содржини на аудиториски вежби по предметите: развој на сервиси и апликации во телекомуникациите, безжични IP-мрежи, безжични канали, дигитални телекомуникации 2 и дигитален пренос на информации. Исто така, оформил и поставил лабораториски вежби по предметите: развој на сервиси и апликации во телекомуникациите, дигитален пренос на информации и безжични IP-мрежи.

Покрај тоа, активно е вклучен во подготвувањето и спроведувањето на испитите од сите горенаведени предмети. Дополнително, на Факултетот во учебната 2014/2015 држел и лабораториски вежби по предметите: основи на електротехника 1 и основи на електротехника 2.

Наставните обврски кандидатот секогаш ги извршувал професионално, квалитетно, совесно и на високо стручно ниво. Тој успешно им го пренесувал знаењето на студентите и со нив постапувал на коректен и професионален начин. Како потврда на ова е и позитивната оценка што кандидатот ја добил на анонимната студентска анкета за квалитет на реализираната настава, организирана во рамките на процесот на самоевалуација на Факултетот.

3. НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

До претходниот избор во декември 2015 година, кандидатот д-р Томислав Шуминоски има објавено едно дело од монографија издадено од издавачката куќа „Springer“, 2 труда (со импакт-фактор) со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание меѓународен уредувачки одбор, 4 труда со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание, 12 труда со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор, како и 6 труда со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир. Овие трудови се рецензирани во Билтенот број 1112 од 1.12.2015 година. Воедно, кандидатот д-р Томислав Шуминоски бил учесник во 3 национални научни проекти и тековно е учесник на еден меѓународен научен проект. Од претходниот избор во декември 2015 година до денес, д-р Томислав Шуминоски има објавено еден труд со оригинални научни резултати во референтно научно списание со импакт-фактор и меѓународен уредувачки одбор, како и еден труд со оригинални научни резултати објавен во зборник на трудови од научен собир со меѓународен уредувачки одбор.

Публикувани трудови во периодот по последниот избор

[26] **T. Shuminoski**; T. Janevski, "Lyapunov Optimization Framework for 5G Mobile Nodes with Multi-Homing," in *IEEE Communications Letters*, Vol. 20, No. 5, pp. 1026-1029, May 2016, Date of Publication: 10 March 2016. doi: 10.1109/LCOMM.2016.2540622 (IF= 1.268).

Овој труд нуди нов модел на 5G-мобилни и фиксни јазли со вклучена Љапунова drift-plus-penalty оптимизациска метода и со поддршка на вертикален multi-homing и multi-streaming, кој нуди стабилизација на редовите на чекање во целиот систем и постигнува врвна мултимедиска брзина, минимално доцнење и има ограничена средна моќност на зрачење.

[27] **Tomislav Shuminoski**, Toni Janevski, "5G Terminals with QoS provisioning and Vertical Multi-Homing and Multi-Streaming features", *XIII International Conference ETAI 2016*, Struga, Macedonia, September 22-24, 2016.

Овој труд презентира нов QoS-модул за 5G-терминали со вертикален multi-homing и multi-streaming својства со агрегација на радиомрежен капацитет од сите пристапни мрежи и користи Љапунова оптимизација за постигнување на максимална битска брзина. Воедно, дава теоретска пресметка за времето на живот на батеријата и потрошената моќност за предложените 5G-терминали.

4. Стручно-апликативна дејност

Од аспект на стручно-апликативната дејност, кандидатот д-р Томислав Шуминоски активно учествува во експертски активности при Лабораторијата за оптички комуникации на Факултетот, при што учествувал во мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за повеќе делници на оптичката мрежа од Македонски телеком АД – Скопје. Воедно, кандидатот учествувал во изработката на 42 извештаи од горенаведените мерења.

Покрај тоа, д-р Томислав Шуминоски учествувал и учествува како татор на e-Learning курсеви и работилници од областа "Mobile Broadband Networks and Next Generation Networks", развиени од страна на Факултетот за електротехника и информациски технологии во Скопје, заедно со ITU Centre of Excellence за Европа, одржани на веб-страницата на ITU Academy.

Во однос на дејностите од поширок интерес, го издвојуваме учеството на кандидатот како член на организационен и програмски одбор на неколку меѓународни научни/стручни конференции од друштвото ЕТАИ, како член на организационен одбор на EAI FABULOUS 2015, како и активното учество на кандидатот во промотивни активности на Факултетот како член на Центарот за нови студенти.

Конечно, кандидатот учествувал и во изготвување и пријавување на повеќе научни меѓународни проекти како соработник.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатот, Рецензентската комисија заклучи дека кандидатот д-р Томислав Шуминоски совесно и одговорно ги извршува сите зададени обврски и покажува одлични резултати во наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност. Како студент постигнал одличен успех, а во текот на работата како асистент покажал големо залагање учествувајќи во изведувањето на аудиториските и лабораториските вежби. Д-р

Томислав Шуминоски има објавено 3 труда со оригинални научни резултати во референтно научно списание со импакт-фактор и меѓународен уредувачки одбор, 4 труда со оригинални научни резултати, објавени во научно списание, и 4 труда со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание, 13 труда со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки одбор, како и 6 труда со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир. Учесник е во еден меѓународен научноистражувачки проект и бил учесник на три национален научноистражувачки проект. Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатот, Комисијата заклучи дека д-р Томислав Шуминоски поседува педагошки, научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избран во звањето доцент во научната област телекомуникациско и информациско инженерство.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Факултетот за електротехника и информациски технологии при Универзитетот „Св Кирил и Методиј“ во Скопје, д-р Томислав Шуминоски да биде избран во звањето доцент во научната област телекомуникациско и информациско инженерство.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Проф. д-р Борислав Поповски, претседател, с.р.

Проф. д-р Тони Јаневски, член, с.р.

Проф. д-р Александар Ристески, член, с.р.

ОБРАЗЕЦ

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И
СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: Томислав Миодраг
Шуминоски

(име, татково име и презиме)

Институција: Факултет за електротехника и информациски технологии

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: телекомуникациско и информациско инженерство

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Одржување на вежби (аудиторски – АВ, лабораториски – ЛВ)	79.65
	- Канали и пропација (АВ+ЛВ=1+3), летен семестар 2009	1.8
	- Дигитални телекомуникации 2 (АВ+ЛВ=1+5), летен семестар 2009	2.7
	- Сигурносни Комуникации (АВ+ЛВ=1+2), зимски семестар 2009	1.35
	- Симулациски методи во телекомуникациите (АВ+ЛВ=1+2), зимски семестар 2009	1.35
	- Дизајн и моделирање на телекомуникациски мрежи (АВ+ЛВ=1+4), зимски семестар 2009	2.25
	- Дигитален пренос на информации - ИКИ (АВ+ЛВ=1+5), летен семестар 2010	2.7
	- Дигитален пренос на информации - ИКИ (АВ+ЛВ=1+5), летен семестар 2011	2.7

- Дигитален пренос на информации - ИКИ (АВ+ЛВ=1+5), летен семестар 2012	2.7
- Дигитален пренос на информации - ИКИ (АВ+ЛВ=1+6), летен семестар 2013	3.15
- Канали и пропација (АВ+ЛВ=1+1), летен семестар 2010	0.9
- Безжични канали (АВ+ЛВ=1+2), зимски семестар 2014	1.35
- Безжични канали (АВ+ЛВ=1+1), зимски семестар 2015	0.9
- Симулациски методи во телекомуникациите (АВ+ЛВ=1+2), зимски семестар 2010	1.35
- Симулациски методи во телекомуникациите (АВ+ЛВ=1+1), зимски семестар 2011	0.9
- Симулациски методи во телекомуникациите (АВ+ЛВ=1+1), зимски семестар 2012	0.9
- Симулациски методи во телекомуникациите (АВ+ЛВ=1+1), зимски семестар 2013	0.9
- Дизајн и моделирање на телекомуникациски мрежи (АВ+ЛВ=1+3), зимски семестар 2010	1.8
- Дизајн и моделирање на телекомуникациски мрежи (АВ+ЛВ=1+4), зимски семестар 2011	2.25
- Дизајн и моделирање на телекомуникациски мрежи (АВ+ЛВ=1+2), зимски семестар 2012	1.35
- Дизајн и моделирање на телекомуникациски мрежи (АВ+ЛВ=1+3), зимски семестар 2013	1.8
- Дизајн и моделирање на телекомуникациски мрежи (АВ+ЛВ=1+2), зимски семестар 2014	1.35
- Дизајн и моделирање на телекомуникациски мрежи (АВ+ЛВ=1+3), зимски семестар 2015	1.8
- Дигитални телекомуникации 2 (АВ+ЛВ=1+4), летен семестар 2010	2.25
- Дигитални телекомуникации 2 (АВ+ЛВ=1+4), летен семестар 2011	2.25
- Дигитални телекомуникации 2 (АВ+ЛВ=1+3), летен семестар 2012	1.8

	- Дигитални телекомуникации 2 (АВ+ЛВ=1+4), летен семестар 2013	2.25
	- Дигитални телекомуникации 2 (АВ+ЛВ=1+3), летен семестар 2014	1.8
	- Дигитални телекомуникации 2 (АВ+ЛВ=1+3), летен семестар 2015	1.8
	- Дигитални телекомуникации 2 (АВ+ЛВ=1+2), летен семестар 2016	1.35
	- Безжични IP мрежи (АВ+ЛВ = 1+ 3), летен семестар 2013	1.8
	- Безжични IP мрежи (АВ+ЛВ = 1+ 4), летен семестар 2014	2.25
	- Безжични IP мрежи (АВ+ЛВ = 1+ 3), летен семестар 2015	1.8
	- Безжични IP мрежи (АВ+ЛВ = 1+ 1), летен семестар 2016	0.9
	- Интернет технологии (АВ+ЛВ = 1+ 5), летен семестар 2014	2.7
	- Интернет технологии (АВ+ЛВ = 1+ 4), летен семестар 2015	2.25
	- Интернет технологии (АВ+ЛВ = 1+ 3), летен семестар 2016	1.8
	- Комутација и Рутирање (АВ+ЛВ = 1+ 3), зимски семестар 2012	1.8
	- Комутација и Рутирање (АВ+ЛВ = 1+ 5), зимски семестар 2013	2.7
	- Комутација и Рутирање (АВ+ЛВ = 1+ 3), зимски семестар 2014	1.8
	- Комутација и Рутирање (АВ+ЛВ = 1+ 3), зимски семестар 2015	1.8
	- Развој на сервиси и апликации во телекомуникациите (АВ+ЛВ=1+ 2), летен семестар 2016	1.35
	- Основи на електротехника 1 (АВ+ЛВ = 0 + 4), зимски семестар 2014	1.8
	- Основи на електротехника 2 (АВ+ЛВ = 0 + 3), летен семестар 2015	1.35
	- Телекомуникациски системи – Воена Академија (АВ=2), летен семестар 2016	0.9
	- Радио-телекомуникациски системи – Воена Академија (АВ=2), летен семестар 2016	0.9
2.	Консултации со студенти – 2704	5.41
3.	Член на комисија за оценка или одбрана на дипломска работа (3)	0.3

4.	Интерна скрипта од вежби (одобрена од ННС)	6
	- Практикум по лабораториски вежби за предметот безжични канали	3
	- Практикум по лабораториски вежби за предметот дигитални телекомуникации 2	3
5.	Пакет материјали за одреден предмет	4
	Развој на сервиси и апликации во телекомуникациите (вежби)	1
	Дигитален пренос на информации (вежби)	1
	Безжични канали (вежби)	1
	Безжични IP-мрежи (вежби)	1
6.	Настава во летни школи и работилници (учесник)	2.5
	Tomislav Shuminoski , "Quality of Service in 5G", BEST Summer Course on: <i>Fantastic Gs and Where to Find Them</i> , Skopje, August, 2016	1
	Tomislav Shuminoski , Toni Janevski, "Advanced QoS-based User-centric Aggregation Module for 5G mobile terminals" (постер на) <i>FutureComNet 2014</i> , прва работилница од областа телекомуникации, 19 Мај 2014, Скопје, Македонија.	0.5
	Tomislav Shuminoski , "QoS Challenges & Requirements in Future Generation Wireless Networks" <i>ITU CoE Training Workshop on 3G-HSPA & LTE: Towards the Next generation of Mobile Networks</i> , 3-5 February 2010, Skopje, Macedonia.	1
	Вкупно	97.86

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Учесник во национални научни проекти	9

1.1	“Performances Analysis and Design of New Mechanisms for Adaptive Control of the Quality of Services in Multimedia Mobile and Wireless IP Networks“, 1.1.2011 - 30.6.2012, финансиран од ФЕИТ.	3
1.2	“Cooperative Diversity across Relay Fading Networks“, финансиран од Министерството за образование на Република Македонија, 2010-2012.	3
1.3	“Напредна корисничко-ориентирана мрежна агрегација базирана на квалитетот на сервисот за 5G мобилни мрежи“, 1.6.2014 - 31.5.2016, финансиран од ФЕИТ.	3
2.	Учесник во меѓународен научен проект	5
	"Развој на систем за управување со дигитални докази" ("Development of a Digital Evidence Management System-DDEMS"), проект за Министерството за внатрешни работи на Република Македонија, реализиран со донација од Министерството за надворешни работи на Норвешка, 2015 – 2017.	5
3.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание	14
3.1	Mitko Bogdanoski, Tomislav Shuminoski , Aleksandar Risteski, “Analysis of the SYN Flood DoS Attack“, <i>International Journal of Computer Network and Information Security</i> , 2013,8,1-11, Published Online: 16.06.2013 in MECS (http://www.mecspress.org/); DOI: 10.5815/ijcnis.2013.08.01 (2013)	3.2
3.2	Tomislav Shuminoski , Toni Janevski, “Novel Adaptive QoS Provisioning in Heterogeneous Wireless Environment“, <i>International Journal of Communication Networks and Information Security (IJCNIS) 2011</i> , Vol 3, No 1, pp.: 1-7, ISSN: 2076-0930, April 2011.	3.6
3.3	Tomislav Shuminoski , Toni Janevski, “Novel Adaptive QoS Framework for Integrated UMTS/WLAN Environment“, <i>TELFOR Journal</i> , Vol. 5, No.1, pp: 14-19, Belgrade, Serbia, 2013.	3.6
3.4	Tomislav Shuminoski and Toni Janevski, "Advanced Mobile Terminal for Heterogeneous Wireless Networks", <i>International Journal of Grid and Distributed Computing (IJGDC)</i> , Vol.7, No.6 (2014), pp. 111-128.	3.6
4.	Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор	18.79

4.1	T. Shuminoski ; T. Janevski, "Lyapunov Optimization Framework for 5G Mobile Nodes with Multi-Homing," in <i>IEEE Communications Letters</i> , Vol. 20, No. 5, pp. 1026-1029, May 2016, Date of Publication: 10 March 2016. doi: 10.1109/LCOMM.2016.2540622, (IF = 1.268)	6.54
4.2	Tomislav Shuminoski , Toni Janevski, "5G mobile terminals with advanced QoS-based user-centric aggregation (AQUA) for heterogeneous wireless and mobile networks", <i>Wireless Networks</i> , (DOI) 10.1007/s11276-015-1047-4, Vol. 22, No. 5, pp. 1553-1570, July 2016. Published online: 25 August 2015. (IF = 0.961).	6.26
4.3	Tomislav Shuminoski , Toni Janevski. "Radio Network Aggregation for 5G Mobile Terminals in Heterogeneous Wireless and Mobile Networks", <i>Wireless Personal Communications: Volume 78, Issue 2 (2014)</i> , (DOI) 10.1007/s11277-014-1813-0, Page 1211-1229, published online: 01 May 2014. (IF = 0.653).	5.99
5.	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир со меѓународен уредувачки	32.1
5.1	Tomislav Shuminoski , Toni Janevski, "5G Terminals with QoS provisioning and Vertical Multi-Homing and Multi-Streaming features", <i>XIII International Conference ETAI 2016</i> , Struga, Macedonia, September 22-24, 2016.	2.7
5.2	Tomislav Shuminoski , Toni Janevski, "5G Mobile Terminals and Networks with QoS provisioning and Vertical Multi-Homing", <i>XII International Conference ETAI 2015</i> , Ohrid, Macedonia, September 24-26, 2015.	2.7
5.3	Mitko Bogdanoski, Aleksandar Risteski, Pero Latkoski, Tomislav Shuminoski , "Power Control as an Effective Method Against Low Power Jamming", <i>CICSyN2014</i> , Tetovo, Republic of Macedonia, May 27 - 29, 2014.	1.8
5.4	Tomislav Shuminoski , Toni Janevski, "Radio Network Aggregation for 5G Mobile Terminals in Heterogeneous Wireless Networks", <i>XI International Conference on Telecommunications in Modern Satellite, Cable and Broadcasting Services - TELSIS 2013</i> , Nish, Serbia, October 16 - 19, 2013.	2.7
5.5	Tomislav Shuminoski , Toni Janevski, "Advanced Mobile Terminals with Radio Network Agregation for Heterogeneouse Wireless Networks", <i>XI International Conference ETAI 2013</i> , Ohrid, Macedonia, September 26-28, 2013.	2.7

5.6	Mitko Bogdanoski, Tomislav Shuminoski , Aleksandar Risteski, "TCP SYN Flooding Attack in Wireless Networks", <i>INCT 2012</i> , Istanbul, Turkey, October 3-5, 2012.	2.4
5.7	Tomislav Shuminoski , Toni Janevski, "Adaptive Cross-layer QoS Framework for Multimedia Traffic in Heterogeneous UMTS/WLAN Networks", <i>TELFOR 2011, 19-th Telecommunications Forum</i> , Belgrade, Serbia, 22-24 November, 2011.	2.7
5.8	Tomislav Shuminoski , Toni Janevski, "Adaptive QoS Cross-Layer module for Multimedia Services in Heterogeneous Wireless Networks", <i>X International Conference on Telecommunications in Modern Satellite, Cable and Broadcasting Services - TELSIS 2011</i> , Nish, Serbia, October 5-8, 2011.	2.7
5.9	Mitko Bogdanoski, Tomislav Shuminoski , Aleksandar Risteski, Toni Janevski, "Novel Model of Adaptive Module for Security and QoS Provisioning in Wireless Heterogeneous Networks", <i>X International Conference ETAI 2011</i> , Ohrid, Macedonia, September 16-20, 2011.	1.8
5.10	Tomislav Shuminoski , Toni Janevski, "Cross-layer QoS Provisioning for Multimedia Traffic in Integrated UMTS/WLAN Networks", <i>X International Conference ETAI 2011</i> , Ohrid, Macedonia, September 16-20, 2011.	2.7
5.11	Shuminoski Tomislav , Janevski Toni, "Adaptive QoS Provisioning for Non-real Time Services in Heterogeneous Wireless Networks", <i>TELFOR 2010, 18-th Telecommunications Forum</i> , Belgrade, Serbia, 23-25 November, 2010.	2.7
5.12	Shuminoski Tomislav , et al., "Dynamic phosphorus expert system with QoS support algorithms", <i>TELFOR 2009, 17-th Telecommunication Forum</i> , Belgrade, Serbia, November 24-26, 2009.	1.8
5.13	T. Shuminoski , T. Janevski, " QoS Analysis of Resource Allocation in Wireless Mesh Networks", <i>TELSIS 2009, 9-th International Conference on Telecommunications in Modern Satellite, Cable and Broadcasting Services</i> , Nis, Serbia, October 7-9, 2009.	2.7
6.	Трудови со оригинални научни/стручни резултати, објавени во зборник на трудови од научен/стручен собир	9
6.1	Tomislav Shuminoski , Toni Janevski, "Novel Adaptive VoIP QoS Provisioning In Integrated UMTS/WLAN Networks", <i>ICEST 2010</i> , Ohrid, Macedonia, June 23-26, 2010.	1.8

6.2	Томислав Шуминоски , Маја Кукушева, Митко Богданоски, Александар Ристески, "Comparison and Capabilities of QKD techniques", <i>ETAI 2009 IX National Conference with International Participation</i> , Охрид, Македонија, 26 – 29 Септември, 2009.	1.2
6.3	Томислав Шуминоски , Тони Јаневски, "QoS Provisioning in MANETs with Biologically Inspired Algorithms", <i>ETAI 2009 IX National Conference with International Participation</i> , Охрид, Македонија, 26 – 29 Септември, 2009.	1.8
6.4	Митко Богданоски, Перо Латкоски, Томислав Шуминоски , Александар Ристески, "Authentication, Authorization and Accounting provided by DIAMETER Protocol", <i>ETAI 2009 IX National Conference with International Participation</i> , Охрид, Македонија, 26 – 29 септември 2009.	1.2
6.5	Андреја Наумоски, Томислав Шуминоски , Миле Киров, Тони Јаневски, Коста Митрески "Ecological management system with QoS support and GIS for the Lake Prespa", <i>ICT Innovations Conference 2009</i> , Охрид, Македонија, 28 – 29 септември 2009.	1.2
6.6	Т. Шуминоски , Т. Јаневски, "Numerical Analysis of Effective QoS Provisioning in Wireless Mesh Networks", <i>53th ETRAN Conference</i> , Врњачка Бања, Србија, 15 – 18 јуни 2009.	1.8
7.	Дел од монографија објавен во странство	6
7.1	Shuminoski, Tomislav and Janevski, Toni, "Advanced QoS-Based User-Centric Aggregation (AQUA) for 5G Mobile Terminals in Heterogeneous Wireless and Mobile Networks", in <i>Future Access Enablers for Ubiquitous and Intelligent Infrastructures-Lecture Notes of the Institute for Computer Sciences, Social Informatics and Telecommunications Engineering</i> , ed. A.L. Garcia, V. Atanasovski, Springer, pp(s): 299-306, 30 December 2015.	6
	Вкупно	93.89

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Експертски активности: евалуација, стручна ревизија, супервизија	42
	<p>[1] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Скопје - Блаце“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, април 2016.</p> <p>[2] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Скопје - Велес“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, април 2016.</p> <p>[3] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Скопје – Куманово“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, април 2016.</p> <p>[4] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Ѓорче Петров – Тетово“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, април 2016.</p> <p>[5] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Крива Паланка – Куманово“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, април 2016.</p> <p>[6] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Крива Паланка – Кратово“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, април 2016.</p> <p>[7] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Тетово – Гостивар“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, април 2016.</p> <p>[8] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Теарце – Тетово“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, април 2016.</p>	<p>42*1=</p> <p>42</p>

<p>[9] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Теарце – Вратница“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, април 2016.</p> <p>[10] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Маврови Анови – Гостивар“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, април 2016</p> <p>[11] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Маврови Анови – Маврово“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, април 2016.</p> <p>[12] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Дебар - Маврово“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, април 2016</p> <p>[13] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Скудриње – Маврово“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, април 2016.</p> <p>[14] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Кичево – Гостивар“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, април 2016.</p> <p>[15] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Кичево – Македонски Брод“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, април 2016.</p> <p>[16] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Кичево – Струга“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, април 2016.</p> <p>[17] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Кичево – Охрид“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, април 2016.</p>	
---	--

<p>[18] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Пробиштип – Кочани“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, април 2016.</p> <p>[19] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Пробиштип – Кратово“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, април 2016.</p> <p>[20] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Битола – Прилеп“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, мај 2016.</p> <p>[21] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Битола – Ресен“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, мај 2016.</p> <p>[22] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Битола – Демир Хисар“, нарачател: Македонски Телеком АД – Скопје, Мај 2016.</p> <p>[23] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Велес – Кавадарци“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, мај 2016.</p> <p>[24] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Велес – Штип“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, мај 2016.</p> <p>[25] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Веница – Берово“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, мај 2016.</p> <p>[26] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Веница – Кочани“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, мај 2016.</p>	
--	--

<p>[27] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Гевгелија – Неготино“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, мај 2016.</p> <p>[28] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Делчево – Берово“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, мај 2016.</p> <p>[29] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Делчево – Граничен премин“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, мај 2016.</p> <p>[30] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Делчево – Кочани“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, мај 2016.</p> <p>[31] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Делчево – Пехчево“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, мај 2016.</p> <p>[32] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Кавадарци – Неготино“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, мај 2016.</p> <p>[33] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Кавадарци – Прилеп“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, мај 2016.</p> <p>[34] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Охрид – Струга“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, мај 2016.</p> <p>[35] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Охрид – Ресен“, нарачател: Македонски Телеком АД – Скопје, Мај 2016.</p>	
--	--

	<p>[36] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Пехчево – Берово“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, мај 2016.</p> <p>[37] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Пештани – Охрид“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, мај 2016.</p> <p>[38] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Пештани – Љубаништа“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, мај 2016.</p> <p>[39] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Струмица – Радовиш“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, мај 2016.</p> <p>[40] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Струмица – Гевгелија“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, мај 2016.</p> <p>[41] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Штип – Радовиш“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, мај 2016.</p> <p>[42] „Извештај од мерењата на слабеење, хроматска дисперзија и поларизациска дисперзија за делницата Штип – Кочани“, нарачател: Македонски телеком АД – Скопје, мај 2016.</p>	
2.	Учество во промотивни активности на Факултетот	5
	Отворен ден на ФЕИТ/ТК, 2010.	0.5
	Отворен ден на ФЕИТ/ТК, 2011.	0.5
	Отворен ден на ФЕИТ/ТК, 2012.	0.5
	Отворен ден на ФЕИТ/ТК, 2013.	0.5

	Отворен ден на ФЕИТ/ТК, 2014.	0.5
	Отворен ден на ФЕИТ/ТК, 2014.	0.5
	Отворен ден на ФЕИТ/ТК, 2016.	0.5
	Кампања и презентација на промотивни материјали и предавања за ФЕИТ на средношколци (во Струга, на 11.03.2013 и во Велес, на 13.05.2016).	0.5
	Претставување на ФЕИТ на саемот ТЕХНОМА 2015 (13.10.2015).	0.5
	Организација на 30-годишен јубилеј на Институтот за телекомуникации при ФЕИТ.	0.5
	Дејности од поширок интерес	
1.	Член на организационен или одбор на меѓународен научен/ стручен собир	6
	ЕТАИ 2011	1
	ЕТАИ 2013	1
	ЕТАИ 2015	1
	ЕТАИ 2016	1
	EAI FABULOUS 2015	1
	ITU CoE Training Workshop on 3G-HSPA & LTE: Towards the Next generation of Mobile Networks, 3-5 February 2010	1
2.	Изготвување и пријавување на научен/образовен меѓународен проект (соработник)	4
	„Cyber Intelligent Platform for deanonymization of cryptocurrencies in darkmarkets“ Acronym: BAZAAR; EU H2020, August 2016.	1
	“Advanced Response to Cyber Attacks (ARCA)”, NATO SPS Programme, May 2016.	1
	Circular economy system for managing and recycling bio-wastes – CURB, IPA project application, April 2016.	1

	“Electronic moisture sensor including signal emission for the cordless transmission of the level of moisture in an incontinence diaper”, Deutscher Technologiendienst - Technology Inquiry TN 14 006, March 2014.	1
3.	Член на факултетска комисија	0.5
	Центар за нови студенти (од 2012)	0.5
	Вкупно	57.5

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ Д-Р ТОМИСЛАВ ШУМИНОСКИ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕТО ДОЦЕНТ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	97,86
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	93,89
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	57,5
Вкупно	249,25

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Борислав Поповски, претседател,
с.р.
2. Проф. д-р Тони Јаневски, член, с.р.
3. Проф. д-р Александар Ристески, член, с.р.

Преглед

на прифатени теми за изработка на магистерски труд на Факултетот за земјоделски науки и храна во состав на УКИМ во Скопје од 36-та седница на Наставно-научниот совет одржана на 28.10.2016 година

Кандидат	Наслов на труд МК	Наслов на труд ENG	Ментор	Одлука на ННС на ФЗНХ
Таска Симоновска	Динамика на активна киселост во производниот процес на традиционален галички кашкавал	Dynamics of acidity during traditional Galichki kachkaval manufacturing	Проф. д-р Соња Србиновска	Бр. 02-2300/6 од 28.10.2016 год.
Александар Диље	Екстракти и секундарни метаболити од ботаничко потекло и нивна одржлива употреба во земјоделството	Extracts and secondary metabolites from botanical origin and their sustainable use in agriculture	Проф. д-р Силвана Манасиевска Симиќ	Бр. 02-2300/7 од 28.10.2016 год.
Панче Игновски	Проценка на ризик од нитрати и нитрити во сувомеснати производи	Risk Assessment of Nitrate and Nitrite in Meat Products	Проф. д-р Биљана Петановска Илиевска	Бр. 02-2300/8 од 28.10.2016 год.
Томе Несторовски	Утврдување на степен на прочистеност и концентрација на химозин и негови еквиваленти во комерцијални препарати	Purity level and concentration analysis of commercially available chymosins and related equivalents	Проф. д-р Зоран Поповски	Бр. 02-2300/9 од 28.10.2016 год.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА

СЕРВИСНО-ОРИЕНТИРАНА АРХИТЕКТУРА ЗА РУДАРЕЊЕ НА ПОДАТОЦИ
НА ГРИД

ОД М-Р ЃОРГИ КАКАШЕВСКИ, ПРИЈАВЕНА НА

ФАКУЛТЕТОТ ЗА ИНФОРМАТИЧКИ НАУКИ И КОМПЈУТЕРСКО ИНЖЕНЕРСТВО
ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство во Скопје, на седницата одржана на 1.7.2016 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот м-р Ѓорги Какашевски со наслов „Сервисно-ориентирана архитектура за рударење на податоци на грид“, во состав: проф. д-р Ана Мадевска Богданова (претседател), вонр. проф. д-р Анастас Мишев (ментор), вонр. проф. д-р Ивица Димитровски (член), вонр. проф. д-р Соња Филипоска (член) и проф. д-р Симе Арсеновски (член).

Комисијата во наведениот состав, со внимание ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

АНАЛИЗА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Ѓорги Какашевски, со наслов „Сервисно-ориентирана архитектура за рударење на податоци на грид“, содржи 206 страници компјутерски обработен текст во фонт Times New Roman, со единечен проред и големина на букви 12, со **158 библиографски единици**, меѓу нив научни трудови, статии, книги и интернет-ресурси.

Согласно со законските прописи, дисертацијата беше поднесена во Системот за анализа и пронаоѓање на плагијати во трудови при Министерството за образование и наука (plagijati.mon.gov.mk) на ден 15.8.2016 од страна на менторот. На ден 16.8.2016, менторот беше известен од адресата plagijati@mon.gov.mk дека системот завршил со проверките и подготвил Извештај со резултатите од проверките. По направениот увид во добиениот Извештај, менторот одлучи дека наодот е негативен, односно дека во трудот нема елементи на плагијат. Извештајот од системот менторот го испрати во електронска форма на plagijat@finki.ukim.mk.

Трудот е структуриран во **7 глави**, вклучително со вовед и заклучни согледувања. Со поделба на главите на дополнителни подглави, овозможено е соодветно следење на материјалот на докторскиот труд.

Првата глава претставува **вовед** на трудот, во која се изложени мотивацијата за изработка на овој труд, пристапот кон решавањето на проблемот дефиниран во дисертацијата, главните придобивки и структурата на самиот труд. Во воведот, кандидатот јасно го дефинира проблемот на истражувањето, кој пред сè се однесува на податочното рударење и можностите за примена на грид технологиите за решавање на ваквите комплексни проблеми. На крајот на воведот е даден преглед на досега објавените трудови поврзани со темата на дисертацијата.

Втората глава, насловена како Преглед на литературата, дава опсежен преглед на литературата и на истражувачките трендови поврзани со елементите на тезата. Даден е преглед на GRID технологиите, со нивите главни карактеристики и предизвици. Претставени се е основните GRID стандарди како што се OGSA и WSRF. Во продолжение е даден преглед на современите истражувања на тема примена на GRID технологиите во податочното рударење и соодветните стандарди. Даден е преглед со критички осврт на постојните решенија за дистрибуирано податочно рударење со користење на GRID инфраструктури. Дополнително, во овој дел разгледан е и проблемот на распоредување на работни текови, како клучен проблем во примената на GRID технологиите во податочното рударење. На крајот на оваа глава даден е преглед на истражувањата, стандардите и алатките за мониторирање на GRID инфраструктурите, потребни за следење на извршувањето на процесните текови за податочно рударење.

Во **третата глава** даден е авторскиот придонес кон истражувањето во вид на систем кој се користи како основа на предложениот мидлвер и три основни негови надоградби неопходни за архитектурата за рударење низ податоци на GRID. Даден е опис на потребната архитектура за организирање на податоци и извршување на работни текови на GRID и тоа преку дистрибуирани и хетерогени бази на податоци, дистрибуирано извршување на прашања, дефинирање на податочни интензивни работни текови, стандарди за пристап и интеграција на податоците на GRID и неколку досегашни имплементации. Следи преглед на проектот OGSA-DAI кој е користен како основа на новиот систем. Дадена е и надоградбата за имплементација на виртуелни погледи за рударење низ податоци, како и надоградба на овој систем со пресметковни ресурси и можноста за извршување на надворешни задачи, заедно со имплементираниот систем за мониторинг.

Во **четвртата глава** продолжува авторскиот придонес кон темата преку дефинирање на цврсто поврзана архитектура која го имплементира мета учењето, како најпопуларна парадигма во дистрибуираното рударење низ податоци, во хетерогена и дистрибуирана база на податоци. Со ова архитектура и предложените функции, GRID корисниците (или корисниците на дистрибуирани бази) лесно може да креираат дистрибуирани модели на рударење низ податоци во различни формати (најчесто релациони). Претставен класификацискиот проблем и мета-учењето како парадигма за дистрибуирано учење, дефиниран е сопствен модел за мета-учење преку функции кои треба да се имплементираат во GRID системот. Потоа е демонстрирано како овој нов модел може да се искористи во најпопуларните класификациски техники со комбинирање на класификатори. На крајот е дадена имплементацијата во OGSA-DM мидлверот.

Петтата глава го разработува пристапот за решавање на проблемот на распределба на процесните текови и нивна оптимизација на предложеното решение. Разгледани се специфичностите на OGSA-DM работните текови и претходните истражувања за распределба на податочни интензивни работни текови. Даден е опис на распределбата на задачи кои обработуваат повеќе блокови на податоци и се активни подолго време, за потоа да се дефинира сопствен алгоритам за оптимизација преку примитиви на работниот тек. Целосниот алгоритам за оптимизација и распределување на работниот тек е даден на крајот на главата.

Шестата глава ги прикажува практичните можности за примена на претходно дефинираната архитектура, развиеното решение и имплементираниите алгоритми. Опишани се планирањето и изведувањето на неколку експерименти за да се евалуира целокупната архитектура и предложените модели. Земени се експерименти, работни текови и податоци од реалниот свет кои се користат во научните истражувања. Добиените резултати се образложени на крајот на главата.

Во **заклучокот (глава седум)** претставени се главните резултати и придобивки од докторската дисертација, пред се сервисно-ориентирана архитектура за рударење на податоци на

грид (OGSA-DM), или дистрибуирана хетерогена база на податоци која има можност за извршување на дистрибуирани работни текови на доделени хардверски ресурси.

Предмет на истражување

Предмет на истражувањето на докторската дисертација е примената на грид технологиите во подобрување на процесите на податочно рударење. Иако врската помеѓу рударењето на податоци и Грид пресметувањето има многу успешни приказни, сè уште голем број на проблеми остануваат отворени. Еден од нив е проблемот на организацијата на базите на податоци на грид, кои можат да се користат во процесот на рударење низ податоци, како и дистрибуираното извршување на прашалници (distributed query processing) врз податоците. Други отворени проблеми се: потребата од генерална архитектура за дистрибуирано рударење на податоците која ќе ги понуди најчесто користените функционалности, извршувањето на работни текови во кои има задачи со алгоритми развиени за различни околии, интеграција на рударените податоци во самата дистрибуирана и хетерогена околина (база на податоци), оптимизација и распределување (оркестрација) на работните текови за рударење низ податоци, мониторинг на целокупниот процес на рударење и сл. Специфичноста на апликациите за рударење низ податоците бара изработка и дизајнирање на сервисно-ориентирана архитектура која што ќе претставува успешна врска помеѓу рударењето низ податоците и грид пресметувањето. Дисертацијата дефинира една таква архитектура, како и ја анализира и ја потврдува нејзината практична применливост.

Податоци за состојбата на подрачјето во кое е работена дисертацијата

Рударењето низ податоци се однесува на процесот на извлекување корисно, претходно непознато, нетривијално знаење (информации) од базите на податоци, кое што не може да се добие со едноставно пребарување низ податоците. Извлеченото знаење потоа може да се користи во многу различни научни и инженерски дисциплини. Како резултат на комплексноста на проблемите, апликациите за рударење низ податоците се зголемуваат и се прошируваат. Токму комплексноста на модерните проблеми за рударење низ податоците е предизвик за истражувачите, особено во е-науката, која е дефинирана како пресметковно интензивна наука која се изведува во високо дистрибуирани мрежни околии, или наука која користи огромни количества на податоци. Големината на проблемите има побарувања од нови пресметувачки и податочни архитектури, бидејќи конвенционалните системи стануваат непрактични. Типична апликација од е-науката за рударење низ податоците може да се најде во областите како, молекуларна биологија, молекуларен дизајн, оптимизација на процеси, временска прогноза, предвидување на климатски промени, астрономија, динамика на флуиди, физика и се разбира, во информатиката, за анализа на текст, обработка на мултимедијални податоци и сл. На пример, во физиката, проектот големиот забрзувач на честички (Large Hadron Collider) на CERN се очекува да продуцира околу 15 петабајти податоци. Проектот climateprediction.net е еден од најобемните проекти за предвидување на климата во 21. век, кој има потреба од големи ресурси.

Краток опис на применетите методи

Оваа докторска дисертација предлага воведување на нови и иновативни елементи во областа на пристап и интеграцијата на дистрибуирани и хетерогени бази на податоци на Грид, кои ќе се користат во процесот на откривање на знаење и рударење низ податоци - еден од најактуелните проблеми кој има потреба од големи пресметувачки и податочни ресурси. Предложена е нова архитектура наменета за апликациите за рударење низ податоците, а нејзините резултати влијаат на подобрувањето на извршувањето на

апликациите за рударење со податоци, а со тоа на крај и кон подобрување на целосните перформанси на Грид пресметувањето. Тие резултати практично се испитани и верифицирани на реална Грид имплементација.

Краток опис на резултатите од истражувањето

Главни придобивки од оваа докторска дисертација се:

- развој на систем за мониторинг на извршување на работни текови и мерење на перформанси на грид;
- развој на потсистем за извршување на надворешни задачи во работен тек;
- развој на потсистем за виртуелни погледи за рударење низ податоци;
- имплементација на модел за мета-учење на грид;
- дефинирање на алгоритам за оптимизација и распределување на работни текови за рударење низ податоци на грид.

ОЦЕНА НА ТРУДОТ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Ѓорги Какашевски, со наслов „Сервисно-ориентирана архитектура за рударење на податоци на грид“, претставува оригинално истражување во областа на информатиката, поточно во областите на дистрибуираното процесирање и податочното рударење. Изработката на темата на оваа докторска дисертација остварува научен придонес во подобрувањето на процесите на податочното рударење преку примена на современи методи на дистрибуирано процесирање и користење на грид инфраструктурата.

Докторската дисертација на кандидатот м-р Ѓорги Какашевски, со наслов „Сервисно-ориентирана архитектура за рударење на податоци на грид“, според мислењето на Комисијата за оценка, ги исполнува основните услови и стандарди за подготовка на докторски труд.

ПРЕГЛЕД НА ОБЈАВЕНИ НАУЧНИ ТРУДОВИ

1. I.Dimitrovski, G.Kakasevki, A.Buckovska, S.Loskoska, B.Proeski, Grid Enabled Computer Vision System for Measuring Traffic Parameters, Int. Joint Conferences on Computer, Information, and Systems Sciences, and Engineering, CISSE, USA 2006.
2. G.Kakasevski, S.Lokovska, I.Kraljev, I.Dimitrovski, S.Chungurski, Medical Image Gathering System, Infoteh-Jahorina, 2007.
3. Dimitrovski, I., Loskovska, S., Kakasevski, G., & Chorbev, I. (2007, September). Video Content-Based Retrieval System. In EUROCON, 2007. The International Conference on "Computer as a Tool"; (pp. 978-983). IEEE.
4. Kakashevski, G., Loskovska, S., Buckovska, A., Dimitrovski, I.; Grid Enabled Medical Image Gathering System; ITI 2007. 29th International Conference on 25-28 June 2007.
5. Ѓорги Какашевски, Ивица Димитровски, Анета Бучковска, Сузана Локовска; Гридифициран систем за собирање и пребарување на слики од Веб; ЕТАИ 2007.
6. Gorgi Kakasevski, Anastas Mišev and Boro Jakimovski; Heterogeneous Distributed Databases and Distributed Query Processing in Grid Computing; ICT Innovations 2011 conference, 14-16 September 2011, Skopje, Macedonia.

7. Gorgi Kakasevski and Anastas Misev; Relational Databases in Data Mining on Grid; The 9th Conference for Informatics and Information Technology (CIIT); Bitola Macedonia (2012).
8. Gorgi Kakasevski and Anastas Mišev; Relational Databases in Data Mining on Grid; 7th Annual South East European Doctoral Student Conference; 24 - 25 September 2012, Thessaloniki – Greece.
9. Gorgi Kakasevski, Anastas Mišev, Armev Krause, Solza Grčeva; OGSA-DAI extension for executing external jobs in workflows; ICT Innovations 2012 conference; Ohrid, Macedonia; September 2012.
10. Gorgi Kakasevski, Anastas Misev; Implementing Computational Resources in Distributed Databases; The 10th Conference for Informatics and Information Technology (CIIT); Bitola Macedonia (2013).
11. Gorgi Kakasevski and Amrey Krause; OGSA-DAI extensions for executing distributed data mining workflows; ICT Innovations 2013 conference; Ohrid, Macedonia; September 2013.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Главни научни придонеси на кандидатот се: развој на систем за GRID-базирано рударење на податоци, како и имплементација на модел на мета-учење базиран на овој систем, како и развој на алгоритам за оптимизација и распределување на работни текови за рударење низ податоци на GRID.

Практичната примена на овие системи, верифицирана преку неколкуте експерименти спроведени со нивно користење, отвора широки можности за пошироко користење на предложените архитектури, системи и алгоритми.

Можните понатамошни истражувања се: адресирање на прашањата на безбедноста на системот, поедноставување на корисничкото користење, примената на оваа архитектура во решенија во облак (cloud computing), како и достигнување на повисок квалитет на услуга.

Со оглед на наведеното, Комисијата му предлага на Наставно-научниот совет на Факултетот за информатички науки и компјутерско инженерство да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатот **м-р Ѓорѓи Какашевски** со наслов **Сервисно-ориентирана архитектура за рударење на податоци на GRID.**

КОМИСИЈА

Проф. д-р Ана Мадевска Богданова, претседател с.р.

Вонр. проф. д-р Анастас Мишев, ментор с.р.

Вонр. проф. д-р Ивица Димитровски, член с.р.

Вонр. проф. д-р Соња Филипоска, член с.р.

Проф. д-р Симе Арсеновски, член с.р.

РЕФЕРАТ

**ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА
ПО ОБЛАСТА ВИДОВИ ИНСТРУМЕНТИ (ГИТАРА) ЗА НАСТАВНИТЕ
ПРЕДМЕТИ:ГИТАРА И КАМЕРНА МУЗИКА НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА МУЗИЧКА
УМЕТНОСТ-СКОПЈЕ, БЕЗ ЗАСНОВАЊЕ РАБОТЕН ОДНОС**

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Факултет за музичка уметност – Скопје, објавен во весниците „Дневник“ и „Коха“ од 29.6.2016 година, за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања по областа видови инструменти (гитара), за наставните предмети гитара и камерна музика, без засновање на работен однос, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот и уметнички совет, арх. бр. 02-576/1, донесена на 28.6.2016, формирана е Рецензентска комисија во состав: вонр.проф. м-р Дарко Багески, проф. м-р Михајло Куфојанакиси проф. Велко Тодевски.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања по областа видови инструменти (гитара), за наставните предмети гитара и камерна музика, без засновање работен однос, во предвидениот рок се пријави единствено кандидатот м-р Борче Наумоски, вработен како наставник по гитара во ДМБУЦ „Илија Николовски-Луј“ во Скопје.

6. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

М-р Борче Наумоски е роден на 12.12.1982 во Тетово, Република Македонија. Основното образование го завршил во својот роден град, а средното музичко образование го завршил во МБУЦ “Илија Николовски-Луј”, во класата на професорот Владо Станковски. Дипломирал во 2006 година на Факултетот за музичка уметност во Скопје, во класата на проф. Војислав Ивановиќ. Постдипломските студии ги завршил во 2010 година на Факултетот за музичка уметност-Скопје во класата на професорот Срѓан Точиќ (Србија) и се здобил со звањето магистер по гитара.

Кандидатот ги завршил додипломските студии со средна оценка 8,00, а постдипломските студии со средна оценка 8,60.

По завршувањето на студиите од Септември.2006 до Јуни 2013 работел како професор во основното и средното музичко училиште ДМУ “Тодор Скаловски-Тетоец” во Тетово, Република Македонија. Од Јуни 2013 година работи како професор во ДМБУЦ “Илија Николовски-Луј” во Скопје. Од септември 2015 година, како истакнат стручњак-уметник од практиката, бил вклучен во наставата по наставниот предмет гитара на Факултетот за музичка уметност во Скопје.

Неговите ученици и студенти се добитници на голем број државни и меѓународни награди и учествувале на голем број концертни настапи, свечености и продукции одржани на Факултетот за музичка уметност-Скопје и надвор од него.

За својата уметничка дејност, добитник е на повеќе признанија, меѓу кои:

- 2002, Прв „балкански фестивал и натпревар за гитара”; Веллингтон, Бугарија;
- 2008, Гитар арт фестивал, Белград, Србија;

- 2010, „Ниш гитар фестивал“, Ниш, Србија;
- 2011, „Интернационален гитар фестивал“, Лесковац, Србија;
- 2014, „Скопје гитар фестивал“, Скопје.

Во неговата педагошка едукација пасивно учествувал на бројни семинари и предавања кај еминентни педагози и предавачи:

- 2015 - проф. Зоран Аниќ (Србија), Интернационален фестивал „Тремоло гитар фестивал”
- 2013 - проф. Дарко Карајиќ (Србија), Интернационален Фестивал ”Тремоло гитар фестивал”
- 2011 - ДМБУЦ „Илија Николовски-Луј“, проф. Џевдет Сахатчија (Хрватска)
- 2002 - Интернационален Фестивал за гитара Велинград (Бугарија), проф. Герхард Рајхенбах (Германија).

Борче Наумоски активно следел и мастеркласови кај професорите:

- 2002 - проф. Вера Огризовиќ (Србија), Зимска школа - Крушево;
- 2003 - проф. Бошко Радојковиќ (Србија), Летна школа – Крушево;
- проф. Вера Огризовиќ (Србија), Летна школа - Крушево;
- проф. Војислав Ивановиќ (БиХ), Летна школа – Крушево.

Кандидатот активно се служи со англискиот јазик.

7. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ

Наставно-образовна дејност

Со своето искуство добиено низ долгогодишната работа како професор по гитара, Борче Наумоски продолжува да дава свој вреден придонес во професионалното воспитување на многу генерации ученици, студенти и идни уметници исполнители и педагози.

Во рамките на наставно-образовната дејност на Факултетот за музичка уметност-Скопје, кандидатот м-р Борче Наумоски, како истакнат стручњак-уметник од практиката, веќе една година е вклучен во наставата по предметите гитара и камерна музика, на првиот циклус студии на Факултетот за музичка уметност-Скопје.

Неговите студенти земале учество на многу музички манифестации надвор од Факултетот за музичка уметност-Скопје, како и на концертите од циклусот “Musica Viva”, кој се реализира преку најмалку 10 концерти годишно што се одржуваат во концертната сала на Факултетот за музичка уметност-Скопје.

Кандидатот Борче Наумоски во текот на својата педагошка работа бил член на повеќе жири комисији на домашни и меѓународни фестивали и натпревари. Тој е редовен член на жири-комисиите на државните натпревари кои ги организира „Хармонија МБ“.

Од меѓународните натпревари би ги издвоиле учеството во жири-комисиите на „Тремоло Гитар Фестивал“ - Скопје и Меѓународниот натпревар во Лесковац - Србија.

Стручно-уметничка дејност

Во периодот од 2007 до 2016 година, стручно-уметничката дејност на кандидатот се остварила преку следниве концертни настапи:

- 2015, КИЦ Салон “ 19 19 “ - Скопје, 21.12.2015
 „Скопје гитар фест“ – Скопје, Концерт за гитара и гудачки квинтет.
 Младински културен центар – кино- сала , Фросина , 4.12.2015;
- 2014 - Ликовен салон – Велес, 12.11.2014;
- Дом на култура – Куманово, 20.11.2014;
- Скопје гитар фест- Скопје, 5.12.2014;
- 2013 - Дом на култура - Крушево;
 -Даутпашин амам , 50 години музичка младина на Македонија,
 7.6.2013
- 2012 - Сала на ЛОЈА, Тетово 18.5.2012;
- Дом на култура “Иван Мазов - Климе” – Кавадарци, 16.5.2012;
- Интернационален фестивал за гитара “Тремоло гитар фестивал”-КИЦ Салон “ 19 19” Скопје; 9.6.2012
- Музичко училиште стар објект – Битола, 19.9.2012;
- Музички фестивал “Охрид те сакам “, Споменкуќа на Глигор Прличев –Охрид, 20.9.2012;
- Скардина фест ЛОЈА, Тетово 5.10,2012;
- ДМУ “Тодор Скаловски- Тетоец“, Тетово, 20.12.2012
- 2011- Гевгелиска пролет, хотел “ Аполонија “
 -манифестација “ Гевгелија град на културата “, 22.03.2011
- 2010 - ДМУ “Тодор Скаловски-Тетоец” Тетово; 23.04.2010
- ОМУ „Боро Цони”- Струмица;
- Детски културен центар “ Карпош”, 25.11.2010;
- 2007 - ДМУ “Тодор Скаловски-Тетоец” Тетово, 21.12.2007.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Во изминатите години, кандидатот м-р Борче Наумоски имаше можност да биде дел од меѓународни жири-комисии составени од еминентни професори,солисти и педагози,на меѓународниот фестивал „Тремоло гитар фест“ – Скопје. Со тоа се здобил со големо искуство во поглед на оценувањето,критериумите и уметничкото ниво на гитарското исполнителство во светски рамки.

Во текот на неговото образование,кандидатот присуствувал на различни активни и пасивни предавања кај реномирани педагози,и со тоа се стекнал со педагошко искуство и знаење кое во иднина ќе може да им го пренесува на следните генерации ученици и студенти.

Оценка од самоевалуација

Кандидатот доц. м-р Борче Наумоски на сите анонимно спроведени анкети на студентите на Факултетот за музичка уметност-Скопје има добиено позитивни оценки. За зимскиот семестар во учебната 2015/2016 година има просечна оценка 10,00 иза летниот семестар во учебната 2015/20216 година има просечна оценка 10,00.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатот м-р Борче Наумоски, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува уметничката, наставно-образовната и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на м-р Борче Наумоски.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатот, Комисијата заклучи дека м-р Борче Наумоски поседува уметнички и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува условите да биде избран во звањето доцент по областа видови инструменти (гитара), за наставните предмети гитара и камерна музика, без засновање работен однос.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот и уметнички совет на Факултетот за музичка уметност-Скопје, м-р Борче Наумоски да биде избран во звањето доцент по областа видови инструменти (гитара), за наставните предмети гитара и камерна музика, без засновање работен однос, на Факултетот за музичка уметност-Скопје.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Вонр. проф. м-р Дарко Багески, с.р.

Проф. м-р Михајло Куфојанакис, с.р.

Проф. Велко Тодевски, с.р.

Анекс 2**ОБРАЗЕЦ****КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ****Кандидат:****м-р Борче Наумоски****Институција:****Универзитет „Св. Кирил и Методиј”-Скопје, Факултет за
музичка уметност- Скопје****Научна област: видови инструменти (гитара), за наставните
предмети гитара и камерна музика, без засновање на работен однос.****НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ**

Ред. број	Назив на активноста (наставно-образовна):	Поени
1.	2015-2016 година, настава на прв циклус студии, 14 часа неделен фонд (30*14*0,04)	16.8
	Вкупно	16.8

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста	Поени
1.		
	Вкупно	

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (стручно-уметничка):	Поени
1.	21.12.2007, солистички рецитал, Концертна сала на ДМУ, Тетово	8
2.	25.11.2010, солистички рецитал, ДКЦ „Карпош”, Скопје	8
3.	22.3.2011, солистички рецитал, Гевгелиска пролет, Гевгелија	1.6
4.	16.5.2012, солистички рецитал, Денови на музиката, Кавадарци	1.6
5.	9.6.2012, солистички рецитал, Тремоло гитар фестивал, Скопје	1.6
6.	19.9.2012, солистички рецитал, Концертна сала на ДМУ, Битола	1.6
7.	20.9.2012, солистички рецитал, Музички фестивал, Охрид	1.6
8.	5.10.2012, солистички полурецитал, Концертна сала на Љоја, Тетово	4
9.	20.12.2012, солистички полурецитал, Концертна сала на ДМУ, Тетово	4
10.	7.6.2013, солистички рецитал, Уметничка галерија „Даут Пашин Амам”, Скопје	1.6
11.	12.11.2014, солистички рецитал, Ликовен салон, Велес	8
12.	5.12.2014, солистички настап, Скопје гитар фестивал, Скопје	0.6
13.	4.12.2015, солистички концерт со гудачки квинтет, Скопје гитар фестивал, Скопје	8
	Вкупно	50.2

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
1.	Член на национална жири-комисија, Хармонија МБ	1
2.	Член на национална жири-комисија, Хармонија МБ	1
3.	Член на национална жири-комисија, Државен натпревар на млади уметници	1
4.	Член на меѓународна жири-комисија, Тремоло Гитар Фестивал	2
5.	Член на меѓународна жири-комисија, Тремоло Гитар Фестивал	2
6.	Член на меѓународна жири-комисија, Меѓународен натпревар во Аранѓеловац	2
	Вкупно	9

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	16.8
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	50.2
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	9
Вкупно	76

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Вонр. проф.м-р Дарко Багески, с.р.

Проф. м-р Михајло Куфојанакис, с.р.

Проф. Велко Тодевски, с.р.

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА ЕДЕН НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА
ПО ОБЛАСТА ВИДОВИ ИНСТРУМЕНТИ (ГИТАРА), ЗА НАСТАВНИОТ
ПРЕДМЕТ: ГИТАРА – ПОПУЛАРНИ ЖАНРОВИ НА ФАКУЛТЕТОТ ЗА
МУЗИЧКА УМЕТНОСТ
ВО СКОПЈЕ, БЕЗ ЗАСНОВАЊЕ РАБОТЕН ОДНОС

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Факултет за музичка уметност – Скопје, објавен во весниците „Дневник“ и „Коха“ од 29.6.2016 година, за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања по областа видови инструменти (гитара), за наставниот предмет гитара-популарни жанрови, без засновање на работен однос, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот и уметнички совет, арх. бр. 02-577/1, донесена на 28.6.2016, формирана е Рецензентска комисија во состав: вон.проф. м-р Дарко Багески, проф. м-р Кире Костов и доц. м-р Кире Туфекчиевски.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на еден наставник во сите наставно-научни звања по областа видови инструменти (гитара), за наставниот предмет гитара - популарни жанрови, без засновање работен однос, во предвидениот рок се пријави единствено кандидатот м-р Дамјан Пејчиновски, професор по класична гитара во средното музичко училиште Тодор Скаловски-Тетоец во Струга, Р.Македонија.

8. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Дамјан Пејчиновски е роден на 25.10.1984 во Охрид, Република Македонија.

Основното и средното образование го завршил во гимназијата “Свети Климент Охридски” во Охрид.

Дипломирал во 2007 година на Националната музичка академија “Панчо Владигеров” во Софија, Бугарија, и се здобил со звањето дипломиран џез гитарист.

Постдипломските студии ги завршил во 2011 година, на Новиот бугарски Универзитет во Софија, Р.Бугарија и се здобил со звањето, магистер по џез и поп уметност.

М-р Дамјан Пејчиновски од 2007 до 2008 година бил наставник по класична гитара во основното музичко училиште Ристо Јуруков во Кочани, Република Македонија.

Од 2008 година е професор по класична гитара во средното музичко училиште Тодор Скаловски-Тетоец во Струга, Р.Македонија.

Од 2012 година е и надворешен соработник по предметот гитара на катедрата за популарни жанрови на факултетот за музичка уметност во Скопје.

Кандидатот ги завршил додипломските студии со средна оценка 5,87, а постдипломските студии со средна оценка 5,90.

Неговите ученици и студенти учествувале на голем број концертни настапи, свечености и продукции.

Ендорсер е на светската компанија “PRS” – Paul Reed Smith која му подарува custom гитара за неговите потреби станувајќи дел од фамилијата на PRS заедно со артисти како Carlos Santana, John McLaughlin, Al Di Meola, Orianthi, Dave Navaro, Mark Tremonti и други.

Неговиот You Tube - канал е еден од најактуелните гитарски канали на порталот.

Од 2010 година пишува артикли за италијанското списание “Ахе”.

За својата уметничка дејност добитник е на повеќе спонзорства и признанија:

- ендорсер е на светската компанија “PRS” – Paul Reed Smith;

- ендорсер е и на компанијата “Artec”, која е негов спонзор за гитарски ефекти и опрема;

- компанијата “Reunion Blues”;

- спозориран е од "Guzz Picks" - специјално дизајнирани гитарски трзалици

Кандидатот активно се служи со англискиот и бугарскиот јазик.

9. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТОТ

Наставно-образовна дејност

Со своето искуство добиено низ долгогодишната соработка како професор по гитара, Дамјан Пејчиновски продолжува да дава свој вреден придонес во професионалното воспитување на многу генерации ученици, студенти и идни уметници исполнители и педагози.

Во рамките на наставно-образовната дејност на Факултетот за музичка уметност-Скопје, кандидатот Дамјан Пејчиновски како истакнат стручњак-уметник од практиката, бил поканет и учествувал во изведувањето на наставата по предметот гитара-популарни жанрови, на студиската програма за гитара-популарни жанрови на прв циклус студии на Факултетот за музичка уметност – Скопје.

Неговите студенти земаа учество на многу музички манифестации на факултетот за музичка уметност во Скопје, како и на други музички манифестации.

Кандидатот Дамјан Пејчиновски во текот на својата педагошка работа бил инструктор на неделни индивидуални часови по гитара, онлајн часови и “вебинари”.

Во текот на своето работно искуство, м-р Дамјан Пејчиновски се здобил со повеќе почесни награди и признанија:

- во мај 2002, на возраст од 17 години настапува на “Рок фест” – фестивал за млади таленти каде ја добива наградата за најдобар гитарист (електрична гитара Yamaha) која му ја врачува Влатко Стефановски;

- во мај 2009 е избран меѓу илјадници гитаристи од целиот свет да настапи на финалето на најголемиот светски натпревар за гитаристи “Guitar Idol” заедно со уште 11 конкуренти

од светот;

- од 2008 година членува во бендот “Shine” заедно со мултиинструменталистот Јордан Манов;

- септември 2009 освојува второ место на натпреварот “Truth in Shredding” меѓу 220 натпреварувачи од целиот свет;

- во декември 2009 освојува второ место на натпреварот “Strings on Fire” меѓу 230 натпреварувачи од целиот свет;

- февруари 2010 освојува прво место на натпреварот "Shred this too with Marco Sfogli" помеѓу 330 натпреварувачи од целиот свет;

- во април 2010 освоил прво место на интернационалниот фестивал и натпревар “Ziua Chitarelor 2” во Романија, со највисоки оценки од жирито составено од Andy Timmons, Brett

Garsed, Corrado Sgandurra, Greg Howe, Michael Angelo, Batio, Richard Hallebeek, William Stravato, Fabrizio Dado, и Guglielmo Malusardi;

- на 21 декември 2008 настапува заедно со “Браќата Тавитјан” на концерт во Универзална Сала кој подоцна е прогласен за концерт на годината;

- во мај 2010 се приклучува на македонскиот евровизиски тим со свое инструментално соло делница во песната “Јас ја имам силата”, изведена од Ѓоко Танески.

Стручно-уметничка дејност

Во периодот од 2011 до 2016 година, стручно-уметничката дејност на кандидатот се остварила преку следниве концертни настапи:

- 15 јануари 2011, семинар во Пловдив, Бугарија;

- 11 февруари, солистички концерт на "Guitar Art Expo" во Белград, Србија;

- април 2011, солистички концерт на "Omni Guitar Fest" во Омиш, Хрватска;

- август 2011, солистички концерт на "Balkan Square Festival" на Античкиот театар во Охрид, Македонија;

- октомври 2011, солистички концерт на "Soundquest Music Festival" во Будимпешта, Унгарија
- 10 јули 2012, солистички концерт на Универзитетот "St. Paul the Apostle" во Охрид, Македонија
- 2 март 2013, солистички концерт и семинар во Пловдив, Бугарија;
- 12 април 2013, гостин солист на Претседателскиот Оркестар на Белорусија во Минск, Белорусија;
- 8 мај 2013, солистички концерт во "Green Gold Center" во Загреб, Хрватска;
- 14 март 2014, семинар и концерт под покровителство на компанијата "Live4guitar" во клубот "Rocket" во Лондон, Велика Британија;
- 7 јуни 2014, солистички концерт на "Klavitar" фестивал во Загреб, Хрватска;
- 11 јули мини-концерт на "The International Arts Festival" во Витебск, Белорусија;
- 16 август 2015, солистички концерт на "BitFest" во Битола, Македонија;
- На 4 август 2016 одржал солистички концерт на фестивалот "Охридско лето" во Охрид, Македонија;

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

М-р Дамјан Пејчиновски од 2007 до 2008 година бил наставник по класична гитара во основното музичко училиште Ристо Јуруков во Кочани, Р.Македонија.

Од 2008 година е професор по класична гитара во средното музичко училиште "Тодор Скаловски-Тетоец" во Струга, Република Македонија.

Од 2012 година е и надворешен соработник по предметот гитара на катедрата за популарни жанрови на факултетот за музичка уметност во Скопје, Р. Македонија.

М-р Дамјан Пејчиновски во 2007 година учествувал на едукативни мастеркласови и предавања на тема Џез импровизации кај проф. Милчо Левиџ во Софија, Р.Бугарија.

На 1 февруари 2016 одржал семинар и солистички концерт во "JMC Academy" во Сиднеј, Австралија.

Оценка од самоевалуација

Кандидатот м-р Дамјан Пејчиновски сите анонимно спроведени анкети на студентите на Факултетот за музичка уметност - Скопје има добиено позитивни оценки. За зимскиот семестар во учебната 2014/2015 година има просечна оценка 9,14, за летниот семестар во учебната 2014/2015 година има просечна оценка 10,00, за зимскиот семестар во учебната 2015/2016 година има просечна оценка 10,00, и за летниот семестар во учебната 2015/2016 година има просечна оценка 9,81.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатот м-р Дамјан Пејчиновски, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува уметничката, наставно-образовната и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на м-р Дамјан Пејчиновски.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатот, Комисијата заклучи дека м-р Дамјан Пејчиновски поседува уметнички и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува условите да биде избран во звањето доцент по областа видови инструменти (гитара) без засновање работен однос за наставниот предмет гитара-популарни жанрови.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот и уметнички совет на Факултетот за музичка уметност-Скопје, м-р Дамјан Пејчиновски да биде избран во звањето доцент по областа видови инструменти (гитара), за наставниот предмет гитара-популарни жанрови, на Факултетот за музичка уметност – Скопје, без засновање работен однос.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

Вонр. Проф. м-р Дарко Багески с.р.

Проф. м-р Кире Костов с.р.

Доц. м-р Кире Туфекчиевски с.р.

Анекс 2

ОБРАЗЕЦ
**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
 НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: Дамјан Димитри Пејчиноски
 (име, татково име и презиме)

Институција: Факултетот за музичка уметност - Скопје
 (назив на факултетот/институтот)

**Научна област: ВИДОВИ ИНСТРУМЕНТИ (ГИТАРА), ЗА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ ГИТАРА-
 ПОПУЛАРНИ ЖАНРОВИ.**

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност (наставно-образовна):	Поени
	Вкупно	

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност (научноистражувачка):	Поени

Ред. број	Назив на активнoста (научноистражувачка):	Поени
	Вкупно	

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активнoста (стручно-уметничка):	Поени
	Солистички концерт на Сисак цез фестивал во Сисак,Хрватска на 19.07.2014	8
	Солистички концерт на Грин Голд фестивал во Загреб,Хрватска на 08.05.2013	8
	Солистички концерт и семинар во клуб Рокет во Лондон,Велика Британија на 14.03.2014	8
	Солистички концерт на Клавитара фестивал во Загреб,Хрватска на 07.07.2014	8
	Создадено и изведено дело за солист заедно со Претседателскиот Оркестар на Белорусија на 12.04.2013 во Минск,Белорусија	8
	Солистички концерт на Гитар Експо Фестивал во Белград,Србија на 11.02.2011	8
	Солистички концерт на Фендер форум во Пловдив,Бугарија на 02.03.2013	8
	Солистички концерт на и семинар во Пловдив,Бугарија на 15.01.2011	8
	Солистички концерт и семинар во Прилеп,Македонија на 11.07.2014	8
	Солистички концерт во Штип,Македонија на 18.12,2014	8
	Вкупно	80

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста (стручно-апликативна):	Поени
	Вкупно	
ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ		Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ		/
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ		/
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ		80
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ		/
Вкупно		80

ЧЛЕНОВИ НА КОМИСИЈАТА

Вон.проф. м-р Дарко Багески

Проф. м-р Кире Костов

Доц.м-р Кире Туфекчиевски

РЕЦЕНЗИЈА НА РАКОПИСОТ

„СПЕЦИФИЧНИ ТЕШКОТИИ ВО УЧЕЊЕТО (ДИСЛЕКСИЈА, ДИСГРАФИЈА, ДИСКАЛКУЛИЈА И ДИСПРАКСИЈА)“ ОД АВТОРИТЕ АЛЕКСАНДРА КАРОВСКА РИСТОВСКА, ЛЌУБИЦА КАРДАЛЕСКА И ГОРАН АЈДИНСКИ

ЗАЕДНИЧКИ ДЕЛ		ОПИС
1.	НАЗИВ НА УЧЕБНИКОТ, УЧЕБНОТО ПОМАГАЛО	Специфични тешкотии во учењето (дислексија, дисграфија, дискалкулија и диспраксија)
2.	НАЗИВ НА ПРЕДМЕТНАТА ПРОГРАМА ЗА КОЈА СЕ ОДНЕСУВА	Специјална едукација и рехабилитација – предмет: дислексија и диграфија; педагози, психолози.
3.	НАЗИВ НА СТУДИСКАТА ПРОГРАМА	Специјална едукација и рехабилитација
4.	ФОНД НА ЧАСОВИ НАСТАВА И ВЕЖБИ И ЕКТС КРЕДИТИ	3+1 / 6 кредити
5.	ИМЕ И ПРЕЗИМЕ НА АВТОРОТ (АВТОРИТЕ)	Александра Каровска Ристовска Љубица Кардалеска Горан Ајдински
6.	ВРЕМЕ И АКТ НА ИЗБОР НА РЕЦЕНЗЕНТИТЕ ¹	XXVIII седница одржана на 25. 9.2016 година, Одлука бр.02-633/17 од 27.9.2016 год.
7.	ДАЛИ Е ПРВО ИЗДАНИЕ ИЛИ НЕ (член 23 УКИМ, до или над 25%)	Прво издание
8.	ДОКОЛКУ НЕ Е ПРВО ИЗДАНИЕ, ВО КОЛКАВА МЕРА СЕ РАЗЛИКУВА?	
9.	ОПШТИ ПОДАТОЦИ (број на страници, прилози, заглавја или делови итн.)	234 стр. (206 стр. Текст во Б5-формат, 15 стр. прилози и 13 стр. литература); 6 глави (I. Читање; II. Дислексија; III. Пишување; IV. Дисграфија; V. Дискалкулија; VI Диспраксија)

ИЗВЕШТАЈ²

¹ Се пополнува за учебник и учебно помагало.

² Извештајот може да изнесува најмногу 10 чукани страници со нормален проред.

1.	КРАТОК ОПИС НА СОДРЖИНАТА	<p>Ракописот претставува прв труд од областа на специфичните тешкотии во учењето во нашата земја. Првенствено е наменет за студентите на прв и втор циклус студии на Институтот за дефектологија, но нуди и широк дијапазон на информации корисни за студентите по педагогија, психологија, како и за студентите на педагошките факултети и факултетите за физиотерапевти. Практичните примери и прилозите своја примена може да најдат во работата на веќе дипломираните дефектолози, но и наставници кои се во директен контакт со лицата со дислексија, дисграфија, диспраксија и дискалкулија.</p> <p>Ракописот се состои од 6 глави, предговор, прилози и користена литература, сročени во 234 страници.</p> <p>Првото поглавје со наслов „Читање“ дава една широка елаборација на мошне комплексниот процес на читање, во рамките на која се обработуваат фазите во процесот на учење, видовите читање, моделите на читање, фонолошката свесност и нормите за читање.</p> <p>Во второто поглавје - „Дислексија“, авторите ја обработуваат невролошката основа на дислексијата, когнитивните карактеристики на дислексијата, областите во мозокот поврзани со јазикот и читањето и структуралните мозочни разлики. Тие, исто така, даваат преглед на митовите за дислексијата, теориите за настанување на дислексијата, широк преглед на дефиниции поврзани со дислексијата, причини за појава на дислексијата, понатаму кои се знаците и симптомите на дислексија, карактеристики на читањето со дислексија, проблеми со учењето кои можат да влијаат врз читањето, видови дислексија и стратегии за работа со ученици со дислексија.</p> <p>Третото поглавје - „Пишување“ дава приказ на видовите пишување, вештините потребни за да се совлада пишувањето, како и причините поради кои учениците избегнуваат пишување.</p>
----	---------------------------	---

		<p>Следното поглавје со наслов „Дисграфија“ ја обработува невролошката основа на дисграфијата, причините за појава на дисграфијата, клиничката слика на дисграфијата, како и видовите дисграфии. Во ова поглавје се обработуваат и грешките во пишуваните текстови кај дисграфичните ученици, како и стратегиите за работа со деца со дисграфија.</p> <p>Петтото поглавје авторите го посветија на „Дискалкулијата“, при што прво даваат објаснување за симптомите на дискалкулијата, причините за појава на дискалкулијата, видовите дискалкулија и стратегиите за работа со деца со дискалкулија.</p> <p>Во последното поглавје - „Диспраксија“, авторите Каровска Ристовска, Кардалеска и Ајдински ја обработуваат појавата на диспраксијата, при што ги обработуваат симптомите на диспраксија и стратегиите за работа со деца со дискалкулија.</p> <p>Делот „користена литература“ се состои од 97 референци, меѓу кои најголемиот број од англосаксонско говорно подрачје.</p>
2.	ОЦЕНА ДАЛИ ПРЕДЛОЖЕНИОТ УЧЕБНИК /ПОМАГАЛО Е ВО СОГЛАСНОСТ СО ПРЕДМЕТНАТА ПРОГРАМА	Учебникот кој се предлага е во потполна согласност со предметната програма за која е наменет.
3.	ОЦЕНА НА УЧЕБНИКОТ/УЧЕБНОТО ПОМАГАЛО	Ракописот е автентичен, актуелен и има значаен апликативен придонес. Авторот концизно и на едноставен начин, користејќи разбирлив јазик, ги разработува посебните поглавја содржани во ракописот, композирани во една целина и во обем кој одговара на наставната програма по истоимениот предмет. Добро е осмислен, поддржан со графички и табеларни прикази, што материјалот го прави полесно разбирлив за

		студентот.
4.	КАТЕГОРИЗАЦИЈА – УЧЕБНИК ИЛИ УЧЕБНО ПОМАГАЛО	Учебник
5.	ЗАКЛУЧОК СО ПРЕДЛОГ ЗА ОПРАВДАНОСТА ЗА ОБЈАВУВАЊЕ НА ТРУДОТ	<p>Ракописот кој е предаден на рецензија содржи 234 страници (формат Б5), напишани на компјутер, со големина на фонтоот 12.</p> <p>Општата педагошка оцена е дека овој учебник наполно соодветствува за едукација на студентите, особено ако се земе предвид дека досега немаше учебник во нашата земја за овој предмет.</p> <p>Врз основа на изнесеното, чест ми е и задоволство овој ракопис да го поддржам и да го предложам да се отпечати како учебник по предметот дислексија и дисграфија, примарно наменет за студентите од прв и втор циклус студии на Филозофскиот факултет во Скопје, Институт за дефектологија.</p>
6.	ПРЕДЛОЗИ ЗА ПОТРЕБНИ КОРЕКЦИИ	Во материјалот беа направени сугерираните корекции од дополнувања од страна на рецензентот.

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. д-р Драгослав Копачев с.р.

ИЗВЕШТАЈ³	
КРАТОК ОПИС НА СОДРЖИНАТА	<p>Учебникот „ Специфичните тешкотии во учењето (дислексија, дисграфија, дискалкулија и диспраксија)“ е содржан на 234 страници обработени во 6 глави: Предговор, 1. Читање, 2. Дислексија, 3. Пишување, 4. Дисграфија, 5. Дискалкулија, 6. Диспраксија, глосар на термини и користена литература.</p> <p>Во рамките на првата глава - „Читање“ се обработува процесот на читање, при што се дефинираат видовите и моделите на читање. Посебен акцент се става на трите модели на читање кои се во функција на раната детекција на проблемите во читањето, односно дислексијата: когнитивно-развојниот модел, моделот „Три стадиуми“ и моделот во „четири фази“.</p> <p>Во рамките на втората глава - „Дислексија“, обработени се невролошките механизми и теории за настанување на дислексијата, вклучувајќи ги и теоријата на фонолошки дефицит, теоријата за двоен дефицит и теоријата за церебеларен дефицит. Авторите даваат широк преглед на дефиниции поврзани со дислексијата во различни контексти, преглед на видови дислексија според различни автори, како и стратегии за работа со ученици кои имаат тешкотии во читањето.</p> <p>Во рамките на третата глава - „Пишување“ се објаснуваат механизмите (со посебен акцент на невролошките механизми) кои учествуваат во процесот на пишување, како и причините поради кои учениците го избегнуваат пишувањето.</p> <p>Во четвртата глава - „Дисграфија“ се обработуваат причините и симптомите поврзани со тешкотиите во пишувањето како и видовите дисграфии,</p>

³ Извештајот може да изнесува најмногу 10 чукани страници со нормален проред.

		<p>дефинирани се три поделби: поделба според причините за настанување, поделба според степенот на изразеност и поделба според доминантниот синдром. На крајот од оваа глава предложени се адекватни стратегии за работа со ученици со дисграфија.</p> <p>Во петтата глава - „Дискалкулија“ се обработуваат симптомите и причините за појавата на проблеми при совладувањето на математичките вештини, видовите дискалкулија и, секако, стратегиите за работа со ученици со дискалкулија.</p> <p>Во последниот дел кој носи наслов „Диспраксија“, прикажани се симптомите на диспраксија, како и стратегиите за работа со ученици со диспраксија.</p>
2.	ОЦЕНА ДАЛИ ПРЕДЛОЖЕНИОТ УЧЕБНИК /ПОМАГАЛО Е ВО СОГЛАСНОСТ СО ПРЕДМЕТНАТА ПРОГРАМА	Учебникот кој се предлага од страна на авторите Каровска Ристовска, Кардалеска и Ајдински е во потполна согласност со предметната програма специјална едукација и рехабилитација на Институтот за дефектологија, за која е наменет.
3.	ОЦЕНА НА УЧЕБНИКОТ/УЧЕБНОТО ПОМАГАЛО	Ракописот е актуелен, прв од овој вид и има значаен придонес во развојот на теоријата, но и практиката од областа на специјалната едукација и рехабилитација. Авторот концизно и користејќи разбирлив јазик ги разработува посебните глави содржани во ракописот, кои формираат една целина која во обемот и содржината одговара на наставната програма по истоимениот предмет. Материјалот е добро осмислен, поддржан со графички прикази, што материјалот го прави полесно разбирлив за студентот.
4.	КАТЕГОРИЗАЦИЈА – УЧЕБНИК ИЛИ УЧЕБНО ПОМАГАЛО	Учебник

5.	ЗАКЛУЧОК СО ПРЕДЛОГ ЗА ОПРАВДАНОСТА ЗА ОБЈАВУВАЊЕ НА ТРУДОТ	<p>Ракописот кој е предаден на рецензија е содржан на 234 страници (формат Б5), исчукани во фонт Cambria, со големина 12, проред 1,5.</p> <p>Општата оцена при прегледото на овој учебник е дека тој наполно соодветствува за потребите за едукација на студентите на Институтот за дефектологија, особено ако се земе предвид дека досега немаше учебник во оваа област во нашата земја.</p> <p>Врз основа на изнесените податоци, ја изразувам својата поддршка за печатење на овој учебник како основно помагало при совладувањето на содржините по предметот дислексија и дисграфија на првиот циклус студии на Институтот за дефектологија и предметот проблеми во учењето на вториот циклус студии по специјална едукација и рехабилитација на Институтот за дефектологија при Филозофскиот факултет во Скопје.</p>
6.	ПРЕДЛОЗИ ЗА ПОТРЕБНИ КОРЕКЦИИ	Во материјалот нема потреба од корекции ниту во поглед на содржината, ниту во поглед на техничкото уредување на трудот.

вторник, 01 ноември 2016

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. д-р Људмил Спасов с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ИСТОРИСКОТО
ОБРАЗОВАНИЕ ВО РМ 1944-1991“ ОД М-Р ИГОР ЈУРУКОВ, ПРИЈАВЕНА НА
ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 82 од Правилникот за условите, критериумите и правилата за запишување и студирање на трет циклус-докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, и член 38 од Правилникот за внатрешните односи и работењето на Филозофскиот факултет во Скопје во состав на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, на својата XXVIII редовна седница, одржана на 26.IX 2016 година, донесе Одлука за формирање Комисија за оцена на докторската дисертација на тема **Историското образование во Република Македонија (1944-1991)**, пријавена од **м-р Игор Јуруков** на Институтот за историја. Во тоа својство, по направената проверка за плагијати, имаме чест на Наставно-научниот совет да му го доставиме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација под наслов „Историското образование во Република Македонија (1944-1991)“, опфаќа 282 страници текст компјутерска обработка и содржи вовед, пет глави со повеќе поглавја, заклучок и библиографија на користени извори и литература. Хронолошките граници на истражувањето се движат во периодот од формирањето на асномска – Демократска федерална Македонија како дел од југословенската федерација, до нејзиниот распад и прогласувањето на суверена независна Република Македонија. Притоа, со анализа на документите, докторадот утврдил два посебни периоди – едниот од 1944 до седумесеттите години, а другиот по овие години до 1991. Гледано целосно, се работи за време во кое историографијата и историското образование се развивале низ утврдени државно-партиски насоки, од една, и како потреба за јакнење на националниот идентитет, од друга страна. Овој период е исполнет со настани и личности кои се значајни за создавањето на првите образовни институции во Република

Македонија во кои наставата се одвивала на мајчин јазик. Во рамките на образовниот систем, историското образование имало посебно место и играло значајна улога во развојот на современата македонска држава како во негувањето на одредени воспитни вредности, така и во формирањето на историската и општествена свест на младите генерации.

Во докторската дисертација се опфатени неколку аспекти на наведената тема низ низа истражувачки постапки, при што е извршена сублимација на остварувањето на социјалната функција на историјата во основното, средното и високото образование, неговиот историски развој, на општествено-политичките влијанија врз образованието, но и влијанието на образованието врз општествената свест на граѓаните. Од особена важност е присутноста на објективност и сеопфатност во приказот на сите периоди од историското образование и настаните кои се случувале во односниот период.

Во дисертацијата акцентот е насочен низ неколку сегменти: 1. Какво било образованието и образовната политика во Република Македонија во периодот од 1944 до 1991 година; 2. Кои се документите врз кои се темело историското образование; 3. Кои се првите автори кои почнале со пишувањето на македонската историја и какви биле учебниците по историја; 4. Каков бил развојот на основното и средното историско образование во Република Македонија (1944 – 1991); 5. Каков бил развојот на високото историско образование во Република Македонија (1944 – 1991); 6. Какво било влијанието на историската наука и историското образование на развојот на свеста на граѓаните на Република Македонија за споменитиот период; 7. Кои се предизвиците на историското образование во Република Македонија? итн.

Низ обработката на овие клучни прашања од докторската тема, докторандот ненаметливо дава одговори и на посуптилни прашања како што е прашањето за тоа колку историјата и учебниците по историја делувале врз зајакнувањето на идентитетот на македонскиот народ, од една страна, и кои биле целите на заедничкото историско јадро и неговата улога во градењето и прифаќањето на југословенството како државен идентитет и комунистичката/социјалистичката идеологија.

Притоа, оваа сложена проблематика технички е конципирана низ следниве пет глави кои содржат поднаслови, и тоа: 1. Образованието и образовната политика во Народна/Социјалистичка Република Македонија (1944 - 1991); 2. Развојот на основното и средното историско образование во

Народна/Социјалистичка Република Македонија (1944 - 1991); 3. Развојот на високото историско образование во Народна/Социјалистичка Република Македонија (1944 - 1991); 4. Влијанието врз историската наука и историското образование врз развојот на свеста на граѓаните на Народна/Социјалистичка Република Македонија (1944 - 1991) и 5. Предизвици за историското образование

Во воведниот дел на темата се презентирани почетоците на македонското образование и на историјата на македонскиот народ на институционален начин во одредени временски периоди на развојот на историското образование во Република Македонија. Истовремено, тука се презентирани методологијата на истражувањето, при што доминира историско-споредбениот метод, методот на нарација, како и методите на анализа и синтеза.

Првата глава во трудот низ две поглавја дава пресек на развојот на образованието и образовната политика во Република Македонија во периодот 1944-1991 година, нејзините цели и местото на историјата во тој систем. При севкупната анализа, докторандот тргнува од југословенската политика како матрица и од фактот дека процесите кои се одвивале во Републиката биле во секој аспект поврзани со оние на федерално ниво. Сепак, мошне успешно, од таа југословенска рамка се одвојуваат македонските специфичности кои се најзабележителни во пишувањето на историјата и нејзината тематска насоченост, но и во конципирањето на наставните програми во сите степени на образование. Тука се проследуваат и тешките стартни услови во кои започна изградбата на образовниот систем во Македонија и формирањето на првите просветни органи од највисоко до локално ниво. Овие органи се соочиле со недостиг на елементарни услови – срушени училишни згради, немање инвентар, училишна опрема, учебници и учебни помагала на мајчин јазик, недостиг на едуциран учителски кадар итн. Притоа, евидентно е значењето кое новата власт го посветувала на образованието со цел македонскиот народ и малцинствата конечно да излезат од мракот на неписменоста и незнаењето. Користејќи го историскиот метод на работа со изворни архивски материјали и методот на нарација, докторандот ги опишува и мерките кои биле преземани за надминување на тешките состојби и извонредните резултати постигнати за само неколку децении. Истовремено, тука се дадени биографии на најзначајните личности кои одиграле важна улога во овој развоен процес, како и реформските зафати околу изградувањето и дефинирањето на основното и средното образование, при што еден од најзначајните моменти бил утврдувањето на задолжителното осумгодишно образование. Сепак, неодминлива е оцената

дека образованието, особено историското, било доста подложно на потребите на политиката во одреден период (асномскиот, периодот на судирот со информбирото, периодот на јакнење на интегралното југословенство, кризата на системот итн.), за кое докторандот утврдил многу видливи и несоборливи историски факти преку анализата на конкретните документи.

Втората глава на докторскиот труд е посветена на развојот на историското образование во основното и средното образование. Во воведната подглава се дефинираат местото и улогата на наставниот предмет историја во рамките на севкупниот воспитно-образовен систем во Републиката. Притоа, како што стои во текстот, „преку изучувањето на историјата и преку проучувањето на минатото... треба да се создаваат личности кои ќе можат да ја користат историјата во нејзината позитивна смисла“, како учителка на животот. Притоа, таа требало да помогне во градењето на националниот идентитет и почитувањето на идентитетите на другите, но и во вметнување на одреден поглед на свет базиран врз комунистичката идеологија, негување на братството и единството и „како апарат за докажување на оправданоста од постоењето на југословенската држава“ итн. Во натамошната елаборација се проследува генезата на наставните планови и посебно местото на предметот историја, при што се тргнува од првиот наставен план, донесен од президиумот на АСМОМ па се до 1991 година, при што низ анализата на образовните и воспитни цели во наставата по историја може да се забележи духот на времето во однос на истакнувањето или потиснувањето на националните посебности за сметка на изградбата на интегралното југословенство. Сето тоа м-р Игор Јуруков го прави низ една објективна историска анализа на богат фатографски и документационен материјал, почнувајќи од архивски документи и легислатива, но и посебна детална елаборација на наставните програми, учебници, учебни помагала и наставни средства од соодветните фази на развојот на државата и образовниот систем, утврдувајќи ги соодносите на застапеноста на македонската историја во сооднос со другите истории.

Особено значајна е третата глава на трудот во која преку документи се покажува како настанувало и се развивало историското образование и институциите на високото образование во различни временски периоди, како и неговата улога во современата македонска држава. Особено внимание е посветено на Филозофскиот факултет во Скопје, како најстара високообразовна институција и неговата пионерска мисија како во создавањето на наставните профили, така и во научноистражувачката работа на планот на историјата.

Универзитетските професори речиси секогаш учествувале во конципирањето на заедничките југословенски јадра како дел од наставните планови, но истовремено тие дале свој придонес и во обидите македонската историска мисла да зачекори по полиберален пат, на кој ќе може да дојде до израз историјата на македонскиот народ во сите периоди од неговото постоење.

Четвртата глава го опфаќа влијанието на историската наука и на историското образование на развојот на историската и општествената свест на граѓаните во Република Македонија. Тука се анализира политиката на југословенската федерација, од една страна, и потребите на граѓаните на Македонија, од друга страна, и начините на кои низ историското образование се реализираат одредени државни, политички и национални цели. Во овие рамки се опфатени учебниците по историја и презентираниите содржини во нив, посетите на разни историски локалитети, споменици, потенцирање или негирање на одредени периоди, личности како и други начини на влијание во училишниот систем. Исто така, во оваа глава е опфатено влијанието на соседните држави и нивното настојување да се негира македонската историја целосно, или да се покаже дека македонскиот народ е творба или проект на комунистичката партија и дека настанал по 1944 година.

Докторандот, исто така, прави своевиден историски времеплов на содржините и презентацијата на настаните од македонската историја, осврнувајќи се опсежно на првите современи македонски историографи - Павел Шатев и Димитар Влахов, па проследувајќи го натамошниот развој на историографијата доаѓа до првата синтетичка историја на македонскиот народ, при што заклучува дека се' до 1991 година, македонските историографи тешко се ослободувале од влијанието на политиката.

Петтата глава на еден сублимиран начин обработува одделни аспекти на влијанието на историското образование врз дефинирањето на етногенезата, национализмот и националниот идентитет, поими чие дефинирање и рedefинирање стана предизвик по рушењето на Берлинскиот ѕид и градењето на новата европска историја. Во овој контекст, историчарите повторно се најдоа на удар, во едно ново време да поставуваат нови прашања пред историјата, да се борат со обидите за нејзината минимализација, па дури и вулгаризација, пробивајќи го патот кон новите либерални сфаќања и толкувања на појавите, процесите, настаните и улогата на личностите во историјата. Притоа се покажа дека историјата останува основата во градењето на националниот идентитет,

односно чувар на историскиот легимитет кој е основа на правото на државотворност на еден народ.

Во заклучокот на трудот, м-р Јуруков потенцира дека проучувањето на историското образование е неразделно од проучувањето на развојот на современата македонска држава, како и тоа дека Република Македонија и историското образование од 1944 до 1991 година се дел од југословенската федерација и нејзиниот образовен систем и се развивале во рамките на тој систе. Оттука, процесите кои се одвивале во Република Македонија биле државно и идеолошки поврзани со оние на федерално ниво. И покрај тоа, смета Јуруков, македонскиот образовен систем, македонската историска наука и македонското историско образование имаат свои специфичности и карактеристики, кои се најзабележителни во пишувањето на историја, во наставните програми по историја во основното и средното образование, односно при формирањето на наставните предмети во рамките на високото образование. Развојот на овие процеси не значело само развој на историското образование и научната мисла, туку и развој на свеста кај луѓето за нивната посебна историја и идентитет.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ:

Докторската дисертација на тема „Историското образование во Република Македонија 1944 – 1991“, изработена од м-р Игор Јуруков, обработува една недоволно истражена тема во македонската историографија. Таа претставува оригинален, заокружен историографски труд кој дава целосен преглед на една многу значајна сфера од нашето неодамнешно минато – историското образование и неговото место, улога и развој во севкупниот општествен развој на современата македонска држава.

Трудот е напишан со јасен и разбирлив јазик, поткрепен со заклучоци произлезени од анализата на богат изворен материјал и литература кои му даваат солидна научна подлога. Докторандот покажал истражувачки дух и добро познавање на методите од историографијата и општествените науки воопшто – набљудување на одредени аспекти од општествениот живот, собирање, обработка и анализа на податоците, како и давање на извештаи за резултатите. Во овие рамки доминира историско-споредбеното истражување преку кое се испитуваат аспектите на општествениот живот во еден или неколку временски

периоди, се споредува една или повеќе историски етапи од аспект на целите и задачите на историското образование, се поставуваат различни толкувања, се споредуваат податоци од различен вид на документи како постојна легислатива, статистика, весници, дневници, учебници, дополнителни наставни помагала, фотографии, набљудувања и интервјуа итн.

Изнесените анализи и сознанија ќе бидат во функција не само на развојот на историографијата, туку, пред се', на методиката на наставата по историја на планот на програмирањето на наставните содржини и дефинирањето на нивните воспитни цели во новото време кое носи нови предизвици пред македонската историска наука и бара посоодветни форми и содржини на изразување на македонскиот национален идентитет, но и на вредностите на планот на граѓанските права и слободи, толеранцијата, почитувањето на различитостите итн.

Ценејќи ги напорите и резултатите до кои дошол докторандот во текот на истражувачкиот потход и врз основа на погоре изнесените оценки и констатации, имаме чест да му предложиме на Наставно-научниот совет да го прифати извештајот за докторскиот труд: „Историското образование во Република Македонија 1944 – 1991” и да го допушти докторандот м-р Игор Јуруков на усна одбрана.

Членови на Комисијата

1. Проф. д-р Виолета Ачковска - ментор с.р.
2. Проф. д-р Никола Жежов – претседател на
комисија с.р.
3. Проф. д-р маргарита Пешевска – член с.р.
4. Проф. д-р Борче Илиевски – член с.р.
5. Проф. д-р Теон Џинго – член с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕТО ВОНРЕДЕН ПРОФЕСОР ПО ПРЕДМЕТИТЕ: ИСТОРИЈА НА АЛБАНСКИОТ ЈАЗИК 1 И 2, ПРАВОПИС И ПРАВОГОВОР НА АЛБАНСКИОТ ЈАЗИК, АЛБАНСКА ЛИНГВИСТИКА 1 И 2 И СОВРЕМЕН АЛБАНСКИ ЈАЗИК НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, на својата прва редовна седница одржана на 21.9.2016 година, избра Рецензентска комисија во врска со пријавата на д-р Ајтен Камили на конкурсот за избор на еден наставник (во сите звања) по предметите: историја на албанскиот јазик 1 и 2, правопис и правоговор на албанскиот јазик, албанска лингвистика 1 и 2 и современ албански јазик, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 14.9.2016 година. Рецензентската комисија во состав: д-р Аслан Хамити, редовен професор, д-р Хаки Имери, редовен професор (во пензија) и д-р Агим Пољоска, редовен професор, по разгледувањето на доставениот материјал на Наставно-научниот совет му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 14.9.2016 година за избор на еден наставник (во сите звања) по предметите: историја на албанскиот јазик 1 и 2, правопис и правоговор на албанскиот јазик, албанска лингвистика 1 и 2 и современ албански јазик, во предвидениот рок се пријави само кандидатката д-р Ајтен Камили, доцент по предметите: современ албански јазик и историја на албанскиот јазик на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје.

10. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Ајтен Камили е родена на 3.2.1979 година во Струга. Основното образование го завршила во ОУ „Браќа Миладиновци“ во родниот град со одличен успех. Уште при школувањето освоила неколку награди на локални и регионални натпревари по предметите албански јазик и книжевност, македонски јазик и книжевност, прва помош, историја, биологија, математика и др. Од овој период се издвојува наградата од републичкиот конкурс за книжевни креации: „Најдобра поезија за мајката“ во март 1991 година објавена во весникот „Flaka e vëllazërimit“ - Скопје и прогласувањето за „најдобар ученик на генерацијата“.

Средното образование го завршила во гимназијата „Нико Нестор“ во Струга со одличен успех. Била уредник на школското списание „Gjimnazisti“, во кое објавила неколку песни и сказни. На републичкиот натпревар „Млади истражувачи од Република Македонија“, одржан во Струмица во мај 1994 година, таа го освоила третото место.

Високото образование го завршила на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје при Катедрата за албански јазик и книжевност со висок просек. Во овој период била член на редакцискиот одбор на катедарското студентско списание „Rrezja“, во кое има објавено поезија, сказни и интервјуа. Таа беше прогласена за најдобар студент на Факултетот, гордост на Студентскиот сојуз на Филолошкиот факултет и студент со највисок просек од страна на Организацијата на студенти Албанци во Р Македонија „Fan Stilian Noli“, додека од Ректоратот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје била прогласена за најдобро дипломиран студент со највисок просек во учебната 2001/2002 година, при што се наградува со златен медал.

Во септември 2003 година завршила со постдипломските студии на групата за албански јазик на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје со продек 9,80. Магистрирала во мај 2008 година на тема: „Социјалните варијанти на албанските струшки говори и меѓујазичната интерференција (кај еднојазичните, двојазичните и повеќејазичните говорители)“. На 24.11.2011 година ја одбрала докторска дисертација на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје на тема: „Албанските говори од

струшкиот регион (во балкански контекст)“ и се здобила со звањето доктор на филолошки науки.

11. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТКАТА ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Кандидатката Ајтен Камили од декември 2002 до 2004 година на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје при Катедрата за албански јазик и книжевност беше ангажирана како демонстратор по областа албански јазик, додека од декември 2004 година е во редовен работен однос како помлад асистент, а од 2008 година како асистент по предметите: фонетика и фонологија на албанскиот јазик, дијалектологија на албанскиот јазик и историја на албанскиот јазик. Таа ги покриваше и вежбите по предметите: лексикологија на албанскиот јазик 1, 2, граматика на албанскиот јазик 1, 2, 3 и 4, јазична интерпретација на стари текстови, правопис и правоговор на албанскиот јазик и практикум по албански јазик 1 и 2.

Од учебната 2011 година и сè уште работи како доцент по предметите современ албански јазик и историја на албанскиот јазик при Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Наставно-образовна дејност по изборот во звањето доцент. Во периодот од изборот во звањето доцент до денес, односно од учебната 2011/2012 година до денес на Катедрата за албански јазик и книжевност има изведувано настава од првиот циклус студии по следниве предмети: историја на албанскиот јазик 1 и 2, правопис и правоговор на албанскиот јазик, албанска лингвистика 1 и 2, граматика на албанскиот јазик 1 и 2, социолингвистика и ономастика. Во наставниот процес, д-р Ајтен Камили доста успешно ги изведуваше предавањата и вежбите и воспоставуваше добар контакт со колегите и студентите. Таа се истакнува со својата совесност, трудољубивност и сериозност во исполнувањето на работните обврски. Како вработена на Филолошкиот факултет, била активно вклучена во работата на матичната Катедра и како член на одредени комисии на Факултетот и пошироко.

Во рамките на наставно-образовниот процес одржува консултации со студентите во врска со изработка на магистерски тези, индивидуални истражувачки проекти и дипломски трудови, семинарски работи и сл.

Кандидатката д-р Ајтен Камили е вклучена и во наставата на трет циклус - докторски студии во рамките на студиската програма наука за јазик, потпрограма: албански јазик, по предметот историски развој на албанскиот јазик.

Научноистражувачка дејност

Д-р Ајтен Камили во изминатиот петгодишен период била ментор на 76 студенти за дипломски трудови, додека 86 пати член на комисија за оцена или одбрана на дипломска работа. Кај 6 кандидати била член на комисија за оцена или одбрана на магистратура и 5 докторски дисертации, вклучувајќи и ментор на двајца магистранди. Таа е коавтор на универзитетскиот учебник *Dialektologjia e gjuhës shqipe* (Дијалектологија на албанскиот јазик), UIShM, Shkup, 2014, а изготвила и интерна скрипта за студенти по предметот албанска лингвистика, односно *Gjuhësia shqiptare*, Shkup, 2016.

Учество на научни конференции и стручни и научни трудови во периодот од 2011 до 2016 година

Кандидатката д-р Ајтен Камили, покрај успешната педагошка работа, во петгодишен изминат период учествувала на меѓународни научни конференции во земјата и во странство и објавила стручни и научни трудови (во прилог: научноистражувачка дејност - Образец кон извештајот за избор во наставно-

научно, научно, наставно-стручно и соработничко звање). Како позначајни ги сметаме:

1. *(Mos)zbatimi i shqipes standarde në Maqedoni*, Kongresi i drejtshkrimit të gjuhës shqipe – vepër me vlera të mëdha kombëtare, Shkup, Instituti i Trashëgimisë Kulturore dhe Shpirtërore të Shqiptarëve, Shkup, 13 qershor 2012.
2. *Shqipja “standarde” e studentëve të Maqedonisë*, Konferencë shkencore “Dyzet vjet të shqipes standarde”, Prishtinë, 7 – 8 dhjetor 2012.
3. *Shtrirja e orientalizmave në të folmet shqipe të Maqedonisë (во коавторство)*, Konferencë Shkencore Ndërkombëtare “Leksikografi Tahir Dizdari dhe turkologët për shqipen”, Shkodër, 31 janar 2013.
4. *E folmja e Strugës dhe e Ohrit dikur dhe sot*, Konferenca “Java e Shkencës 2013”, Prishtinë, 14 – 18 maj 2013.
5. *Ngjashmëri frazeologjike ndërmjet shqipes dhe maqedonishtes*, Seminari VII i USHT, 26 – 27. 09. 2013, Tetovë, 2014.
6. *Sistemi bashkëtingëllor i të folmes së Rekës*, Konferencë Shkencore Reka e Epërme dhe shqiptarët e Rekës në 100-vjetorin e Luftërave Ballkanike, 14. 12. 2013, Mavrovë.
7. *Kostaq Cipo – Mësues i popullit*, Konferencë shkencore ndërkombëtare “Kostaq Cipo-personalitet i gjuhësisë shqiptare”, Universiteti “Aleksandër Xhuvani”, 25 maj 2012, Elbasan.
8. *“Udha e shkronjave” e prof. Tomor Osmanit- pasqyra më e plotë e historisë së shkronjave shqipe*, Universiteti i Shkodrës “Luigj Gurakuqi”, Fakulteti i Shkencave Shoqërore, Departamenti i Gjuhësisë, Konferenca shkencore ndërkombëtare “Tomor Osmani: një jetë me Albanologjinë”, 27 janar 2016, Shkodër.
9. *Paralelizma frazeologjikë të shqipes me maqedonishten*, Universiteti “Ukshin Hoti”, Fakulteti i Filologjisë – Prizren, Konferencë Shkencore “Shqipja e sotme dhe marrëdhëniet e saj me gjuhët e tjera”, 6 - 7 maj 2016, Prizren.
10. *Një tipar dallues i veçantë në të folmen e rrethit të Strugës*, Republika e Kosovës, Ministria e Arsimit, Shkencës dhe e Teknologjisë, Konferenca Vjetore e Shkencës “Java e Shkencës”, 10 -12 maj 2016, Prishtinë.
11. *Niveli gjuhësor i mbishkrimeve dhe artikujve të përkthyer në shqip*, Instituti Albanologjik, Prishtinë, Konferenca Shkencore “Java e Albanologjisë” 23 -27 maj 2016, Prishtinë.
12. *Преводот на фразеолошкиите изрази од албански на македонски јазик и обратно*, Меѓународен семинар на македонски јазик, литература и култура, XLII научна konferenciја, општа тема: „Македонскиот јазик, литература и култура во европски контекст”. Тема на лингвистичката секција: „Непреводливото во преводот”, 25 јуни 2016, Охрид.
13. *Terminologjia islame në tekstet e përkthyer në gjuhën shqipe*, Instituti Alb-Shkenca, Sesi i Konferencës për terminologjinë, Takimi XI Vjetor Ndërkombëtar i Institutit Alb-Shkenca, 1- 3 shtator 2016, Tiranë.
14. *Tosk And Geg In The Spoken Albanian Of Struga*, *Folia linguistica et litteraria: Časopis za nauku o jeziku i književnosti / Journal of Language and Literary Studies*, Institute for Language and Literature, Faculty of Philosophy, Nikšić, 2011, 109 - 119.
15. *Албанскиите јовори од сџирушкиот рејон (во балкански контекст)*, (заклучок од докторска дисертација), Годишен зборник на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Книга 37, Скопје, 2011.
16. *Orientalizmat në poezinë e Fan S. Nolit*, „Fan S. Noli në 130-vjetorin e lindjes, 1882-2012“, Konferenca Shkencore Ndërkombëtare, Korçë, 2012, f. 210- 219.
17. *Rrugët që i pari i shkeli Ndoc Nikaj*, Jehona e re, Kulturë - Art - Shkencë, Shkup, 1 - 2/ 2012.
18. *Kontributi i delegatëve të Kongresit të Drejtshkrimit nga Maqedonia për shqipen standarde*, Akademi solemne për 40-vjetorin e Kongresit të Drejtshkrimit të gjuhës shqipe, Korçë, 16 – 17 nëntor 2012 (në bashkautorësi).

19. *Laryshia e përvetësimit të shqipes standarde në Maqedoni ndër vite*, Konferenca VII Shkencore Ndërkombëtare “Gjuha, letërsia dhe kultura shqiptare nga Pavarësia deri sot”, Tetovë, 23 nëntor 2012.
20. *Албанско-ароманскије јазични врски*, Годишен зборник на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Книга 38, Скопје, 2014, стр. 365-376.
21. *Një intervistë me prof. Remzi Nesimi para 16 vitesh*, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Филолошки факултет „Блаже Конески“ - Скопје, Годишен зборник, Книга 39-40, Скопје, 2014, стр. 85-91.

Земајќи ги предвид успешната наставно-образовна работа и плодната научно-истражувачка дејност на кандидатката, може да се заклучи дека д-р Ајтен Камили е солиден наставник и мошне плоден научен работник.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

Д-р Ајтен Камили активно е вклучена во стручно-апликативната работа на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, каде што, од последниот избор, учествувала како член на одредени комисији, поткомисији и тела. Врши стручна евалуација на ниво на студиски групи на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, за Катедрата за албански јазик и книжевност. Од септември 2012 год. е ЕКТС - координатор на Катедрата за албански јазик и книжевност при Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, како и член на Дисциплинската комисија на Факултетот (за 2008 и 2010 год.).

Кандидатката е успешен лектор и на неколку учебници, од кои ги издвојуваме следниве:

- Asllan Hamiti – Ismail Hamiti, *Gjuhë shqipe për klasën VI* (të arsimit fillor nëntëvjeçar, për nxënësit shqiptarë), Shkup, 2011. (150 faqe);
- Asllan Hamiti – Ismail Hamiti, *Fletore pune e gjuhës shqipe për klasën VI* (të arsimit fillor nëntëvjeçar, për nxënësit shqiptarë), Shkup, 2011. (80 faqe);
- Asllan Hamiti – Ismail Hamiti, *Gjuhë shqipe për klasën VI* (tekst shkollor, lëndë me zgjedhje për nxënësit joshqiptarë të arsimit fillor nëntëvjeçar në Maqedoni), Shkup, 2011. (132 faqe);
- Asllan Hamiti – Ismail Hamiti, *Fletore pune e gjuhës shqipe për klasën VI* (lëndë me zgjedhje për nxënësit joshqiptarë të arsimit fillor nëntëvjeçar në Maqedoni), Shkup, 2011. (70 faqe).

Учесиво во комисији на Факултетот:

- Комисија за прием и запишување на студенти на Универзитетот за академските години, 2008/09, 2009/10, 2013/14;
- Комисија за награден конкурс за доделување на наградата “Блаже Конески” (29.10.2008);
- Комисија - кадар на здравствен пункт на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ – Скопје, од 27.9.2013 год.;
- Комисија за евалуација на ниво на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ – Скопје, 3.2.2014 год.;
- Специјализирана единица за засолнување, во јачина на Одделение на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, од 19.6.2014 год.;
- Комисија за парични средства, побарувања и обврски на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, од 1.12.2014 год.;
- Комисија за попис на библиотечниот фонд на Катедрата за албански јазик и книжевност во Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, од 29.10.2015 год.;
- Претседател на Комисија за јавна набавка на печатарски услуги за Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, 21.4.2016;

- Претседател на Комисија за јавна набавка на услуги за поправка и одржување на клима - уреди за Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, 7.6.2016;
- Претседател на Комисија за јавна набавка на такси услуги за Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, 6.4.2016;
- Претседател на Комисија за јавна набавка на компјутерска опрема за проектот „Паралелни фразеолошки корпуси“ на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, 19.4.2016;
- претседател на Комисија за јавна набавка на информатичка и видеоопрема за Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, 11.5.2016;
- претседател на Комисија за јавна набавка на услуги за мобилна телефонија за Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, 2.6.2016;
- член на Комисија за јавна набавка на услуги за хотелско сместување во земјата за потребите на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, 17.3.2016;
- член на Комисија за јавна набавка на услуги за огласување во дневни весници за потребите на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, 30.5.2016;
- член на Комисија за јавна набавка на услуги за копнен транспорт за потребите на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, 31.5.2016.

Особена активност кандидатката покажува во дејностите од поширок интерес. Активно е вклучена во работата на стручни комисији и работни групи при Министерството за образование и наука на Република Македонија, од кои ги издвоивме следниве:

- Рецензентска комисија за проценка и објавување на научни трудови, 25.12.2005 година;
- Комисија за евалуација (оценување) на ЕКТС - програми од 2010 година;
- Рецензентска комисија за проценка и објавување на учебници на албански јазик за VII одделение, 2012 година;
- Државна комисија (во рамките на Министерството за култура и наука) за доделување на награда за најуспешните научници (јуни-јули 2012);
- **контролор и уредувач на прашања за екстерно проверување на постигањата на учениците во основното и во средното образование по предметот за албански јазик, Државен испитен центар, март - април 2013 год.;**
- **контролор и уредувач на прашања за екстерно проверување на постигањата на учениците во основното и во средното образование по предметот за албански јазик, Државен испитен центар, декември 2015 год. - февруари 2016 год.;**
- **контролор и уредувач на прашања за екстерно проверување на постигањата на учениците во основното и во средното образование по предметот за албански јазик, Државен испитен центар, март - април 2016 год.;**
- **претседател на државна матурска предметна комисија по предметот албански јазик и литература, Државен испитен центар, ноември 2014 год. - октомври 2015 год.;**

- **претседател на државна матурска предметна комисија по предметот албански јазик и литература, Државен испитен центар, ноември 2015- октомври 2016 год.;**
- **претседател на стручна комисија за определување на предлог праг на положеност по предметот албански јазик и литература, Државен испитен центар, јуни 2016 год.**

Кандидатката д-р Ајтен Камили е доста активна и во пишаните и електронските медиуми кај нас со теми посветени на албанскиот стандарден јазик, нивото на примената, развојот на албанолошките истражувања, односот на албанскиот јазик со македонскиот и другите балкански јазици, влијанието на другите јазици, особено на англискиот врз албанскиот јазик во процесот на глобализацијата и сл. На 7.3.2012 година учествуваше на панелот „Нивото на образованието во Македонија”, Женски сектор „Merhamet“, Скопје. Од 6 до 10 јули 2013 год. била предавач на семинар за минибизнис во ЗЖ „Ауреола”-Струга. Таа учествуваше и во неколку обуки, како: Мини-бизнисот 1, 2; Оценување и вреднување на студенти; Имплементација на предавања со интерактивни методи 1, 2, 3; Креирање на бизнис преку враќање на запоставената традиција и нивното пласирање; Правата на жените; Сексуално преносливи болести; Семејно насилство; Соработка со медиумите и нивната употреба за позитивни цели; Воспоставување соработка со припадниците на другите националности; Создавање на мрежа на невладини организации за зајакнување на жените во политиката и др.

Со своето учество на домашни и меѓународни конференции, како и со досегашните објавени трудови, кандидатката покажува особен интерес за областа на која конкурира и способност за квалитетно изведување на наставно-образовната дејност.

Врз основа на овие согледувања, произлезени од приложените материјали, и по направениот увид и анализа на севкупната активност на кандидатката, Комисијата со задоволство констатира дека д-р Ајтен Камили, со оглед на реализираните стручно-научни и наставни активности, како и на резултатите кои ги постигнала со учество на меѓународни конференции во земјата и во странство, во целост ги исполнува сите услови за избор во звањето вонреден професор во областа во која конкурира.

Таа е постојано готова за соработка со колегите и колешките, така што со своите наставно-педагошки квалитети и стручно-научни остварувања дава голем придонес во работата на Катедрата за албански јазик и книжевност и на Факултетот.

Оценка од самоевалуација

Кандидатката д-р Ајтен Камили доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Филолошкиот факултет „Блаже Конески” во Скопје. Таа има коректен и љубезен однос со студентите, што се рефлектира и во кумулативната оценка од самоевалуацијата.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на д-р Ајтен Камили.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатката од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека д-р Ајтен Камили поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и

соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избрана во звањето вонреден професор во научната област албанска лингвистика.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје да ја избере **д-р Ајтен Камили** во звањето **вонреден професор** по предметите: *историја на албанскиот јазик 1 и 2, правопис и правојвор на албанскиот јазик, албанска лингвистика 1 и 2 и современ албански јазик.*

Рецензентска комисија

1. Д-р Аслан Хамити, редовен професор, с.р.
2. Д-р Хаки Имери, редовен професор, с.р.
3. Д-р Агим Пољоска, редовен професор, с.р.

12.	Практикум по албански јазик 1 1, 2	2 x 15 x 0,04 =	1,2
13.	Правопис на албанскиот јазик - наставана = 1, 2	2 x 15 x 0,04	1,2
14.	Правопис на албанскиот јазик - ПИТ 1, 2	2 x 15 x 0,04 =	1,2
15.	Историја на албанонологијата 1, 2	2 x 15 x 0,04 =	1,2
Летен семестар 2013 год.			
16.	Историја на албанскиот јазик 2 1, 2	2 x 15 x 0,04 =	1,2
17.	Практикум по албански јазик 2 1, 2	2 x 15 x 0,04 =	1,2
18.	Правоговор на албанскиот јазик - наставана = 1, 2	2 x 15 x 0,04	1,2
19.	Правоговор на албанскиот јазик - ПИТ = 1, 2	2 x 15 x 0,04	1,2
20.	Историска фонологија на албански јазик = 1, 2	2 x 15 x 0,04	1,2
Зимски семестар 2013 год.			
21.	Историја на албанскиот јазик 1 1, 2	2 x 15 x 0,04 =	1,2
22.	Правопис на албанскиот јазик 1, 2	2 x 15 x 0,04 =	1,2
23.	Практикум по албански јазик 1 1, 2	2 x 15 x 0,04 =	1,2
Летен семестар 2014 год.			
24.	Историја на албанскиот јазик 2 1, 2	2 x 15 x 0,04 =	1,2
25.	Правоговор на албанскиот јазик 1, 2	2 x 15 x 0,04 =	1,2
26.	Практикум по албански јазик 2 1, 2	2 x 15 x 0,04 =	1,2
Зимски семестар 2014 год.			
27.	Историја на албанскиот јазик 1 1, 2	2 x 15 x 0,04 =	1,2
28.	Правопис на албанскиот јазик 1, 2	2 x 15 x 0,04 =	1,2
29.	Албанска лингвистика 1 1, 2	2 x 15 x 0,04 =	1,2
Летен семестар 2015 год.			
30.	Историја на албанскиот јазик 2 1, 2	2 x 15 x 0,04 =	1,2
31.	Правоговор на албанскиот јазик 1, 2	2 x 15 x 0,04 =	1,2
32.	Албанска лингвистика 2 2	2 x 15 x 0,04 = 1,	1,2

	Зимски семестар 2015 год.		
33.	Историја на албанскиот јазик 1 1, 2	2 x 15 x 0,04 =	1,2
34.	Правопис на албанскиот јазик 1, 2	2 x 15 x 0,04 =	1,2
35.	Албанска лингвистика 1 2	2 x 15 x 0,04 = 1,	1,2
	Летен семестар 2016 год.		
36.	Историја на албанскиот јазик 2 1, 2	2 x 15 x 0,04 =	1,2
37.	Правоговор на албанскиот јазик 1, 2	2 x 15 x 0,04 =	1,2
38.	Албанска лингвистика 2 2	2 x 15 x 0,04 = 1,	1,2
	Назив на активноста: Одржување на вежби од прв циклус студии за академски учебни години: 2011/12; 2012/13; 2013/14; 2014/15 и 2015/16		
	Зимски семестар 2011 год.		
39.	Практикум по албански јазик 1- наставна 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
40.	Практикум по албански јазик 1 - ПИТ 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
41.	Правопис на албанскиот јазик 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
42.	Лексикологија на албанскиот јазик 1 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
43.	Граматика на албанскиот јазик 3 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
	Летен семестар 2012 год.		
44.	Практикум по албански јазик 2 – наставна = 0,9	2 x 15 x 0,03	0,9
45.	Практикум по албански јазик 2 - ПИТ 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
46.	Правоговор на албанскиот јазик 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
47.	Лексикологија на албанскиот јазик 1 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
48.	Граматика на албанскиот јазик 3 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
	Зимски семестар 2012 год.		
49.	Историја на албанскиот јазик 1 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
50.	Практикум по албански јазик 1 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9

51.	Правопис на албанскиот јазик - наставана = 0,9	2 x 15 x 0,03	0,9
52.	Правопис на албанскиот јазик - ПИТ 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
53.	Историја на албанологијата 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
Летен семестар 2013 год.			
54.	Историја на албанскиот јазик 2 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
55.	Практикум по албански јазик 2 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
56.	Правоговор на албанскиот јазик - наставана = 0,9	2 x 15 x 0,03	0,9
57.	Правоговор на албанскиот јазик - ПИТ = 0,9	2 x 15 x 0,03	0,9
58.	Историска фонологија на албанскиот јазик = 0,9	2 x 15 x 0,03	0,9
Зимски семестар 2013 год.			
59.	Историја на албанскиот јазик 1 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
60.	Правопис на албанскиот јазик 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
61.	Практикум по албански јазик 1 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
62.	Дијалектологија на албанскиот јазик 1 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
Летен семестар 2014 год.			
63.	Историја на албанскиот јазик 2 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
64.	Правоговор на албанскиот јазик 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
65.	Практикум по албански јазик 2 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
66.	Дијалектологија на албанскиот јазик 2 = 0,9	2 x 15 x 0,03	0,9
Зимски семестар 2014 год.			
67.	Историја на албанскиот јазик 1 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
68.	Правопис на албанскиот јазик 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
69.	Албанска лингвистика 1 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
70.	Грамматика на албанскиот јазик 1-ПИТ-немајчин = 0,9	2 x 15 x 0,03	0,9
Летен семестар 2015 год.			
71.	Историја на албанскиот јазик 2 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9

72.	Правоговор на албанскиот јазик 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
73.	Албанска лингвистика 2 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
74.	Граматика на албанскиот јазик 2-ПИТ-немајчин = 0,9	2 x 15 x 0,03	0,9
Зимски семестар 2015 год.			
75.	Историја на албанскиот јазик 1 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
76.	Правопис на албанскиот јазик 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
77.	Албанска лингвистика 1 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
78.	Граматика на албанскиот јазик 1-ПИТ-немајчин = 0,9	2 x 15 x 0,03	0,9
Летен семестар 2016 год			
79.	Историја на албанскиот јазик 2 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
80.	Правоговор на албанскиот јазик 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
81.	Албанска лингвистика 2 0,9	2 x 15 x 0,03 =	0,9
82.	Граматика на албанскиот јазик 2-ПИТ-немајчин = 0,9	2 x 15 x 0,03	0,9
Назив на активноста: Одржување на настава од трет циклус студии за академски учебни години: 2013/14; 2014/15 и 2015/16			
1.	Историски развој на албанскиот јазик (2013/14 год.) 2x 15 x 0,06 =1,8		1,8
2.	Историски развој на албанскиот јазик (2014/15 год.) 2x 15 x 0,06=1,8		1,8
3.	Историски развој на албанскиот јазик (2015/16 год.) 2x 15 x 0,06=1,8		1,8
Назив на активноста:			
	Консултации со студенти 0,3	150 x 0,002 =	0,3
	Ментор на дипломска работа 15,2	76 x 0,2=	15,2
	Член на комисија за оцена или одбрана на докторат = 2,5	5 x 0,5	2,5
	Член на комисија за оцена или одбрана на магистратура 6 x 0,3=1,8		1,8
	Член на комисија за оцена или одбрана на дипломска работа 86x0,1=		8,6
	Интерна скрипта од предавања		

	Gjuhësia shqiptare , Shkup, 2016.	4
	Рецензент на универзитетски учебник Албански јазик со култура на изразување 1 , на авторот проф. д-р Вехби Кадриу (Скопје, 15.6.2012 год.)	1
	Вкупно	124

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Ментор на магистерска работа 2 x 1 = 2	2
2.	Учесник во национален научен проект <i>Strukturat sintaksore e të folmeve të rrethit të Strugës, Variacioni sintaksor në dialektet dhe të folmet e shqipes, Atlas sintaksor i të folmeve të shqipes, Tiranë, janar - dhjetor 2016.</i>	3
3. Трудови со оригинални научни резултати, објавени во научно/стручно списание		
3.1.	<i>Zhargonet e studentëve struganë</i> , Konferencë Shkencore Ndërkombëtare, Universiteti “Fan S. Noli”- Korçë, 4-5 nëntor 2011.	4
3.2.	<i>Orientalizmat në poezinë e Fan S. Nolit</i> , “Fan S. Noli në 130-vjetorin e lindjes, 1882-2012”, Konferenca Shkencore Ndërkombëtare, Korçë, 2012, f. 210-219.	4
3.3.	<i>(Mos)zbatimi i shqipes standarde në Maqedoni</i> , Instituti i Trashëgimisë Kulturore dhe Shpirtërore të Shqiptarëve, Scupi 2, “Kongresi i Drejtshkrimit të gjuhës shqipe, Vepër me vlera të mëdha kombëtare (Konferencë Shkencore, Shkup, 13. 06. 2012), f. 133 – 142.	4
3.4.	<i>Rrugët që i pari i shkeli Ndoc Nikaj</i> , Jehona e re, Kulturë – Art - Shkencë, Shkup, 1 - 2 / 2012.	4
3.5.	<i>Kontributi i delegatëve të Kongresit të Drejtshkrimit nga Maqedonia për shqipen standarde</i> , Akademi solemne për 40-vjetorin e Kongresit të Drejtshkrimit të gjuhës shqipe, Korçë, 16-17 nëntor 2012 (во коавторство).	3
3.6.	<i>Laryshia e përvetësimit të shqipes standarde në Maqedoni ndër vite</i> , Konferenca VII Shkencore Ndërkombëtare “Gjuha, letërsia dhe kultura shqiptare nga Pavarësia deri sot”, Tetovë, 23 nëntor 2012.	4
3.7.	<i>Shqipja “standarde” e studentëve të Maqedonisë</i> , Konferencë shkencore “Dyzet vjet të shqipes standarde”, Prishtinë, 7-8 dhjetor 2012.	4
3.8.	<i>Shtrirja e orientalizmeve në të folmet shqipe të Maqedonisë</i> , Konferencë Shkencore Ndërkombëtare “Leksikografi Tahir Dizdari dhe turkologët për shqipen”, Shkodër, 31 janar 2013 (во коавторство).	3

3.9.	<i>Të folmet e Strugës dhe të Ohrit dikur dhe sot</i> , “Java e Shkencës 2013”, Prishtinë, 14 – 18 maj 2013, f. 15 - 21.	4
4. Трудови со оригинални научни резултати, објавени во референтно научно/стручно списание со меѓународен уредувачки одбор		
4.1.	<i>Tosk And Geg In The Spoken Albanian of Struga, Folia Linguistica et Literaria: Časopis za nauku o jeziku i književnosti: Journal of Language and Literary Studies</i> , Institute for Language and Literature, Faculty of Philosophy, Nikšić, 2011, f. 109 - 119.	6 + и.ф.
5. Труд објавен во зборник на трудови на в.о. институција		
5.1.	<i>Албанскиите џовори од сѝрушкиот реѝон (во балкански контекст), (заклучок од докторска дисертација)</i> , Годишен зборник на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Книга 37, Скопје, 2011, стр. 523 – 538.	2
5.2.	<i>Албанско-ароманскиите јазични врски</i> , Годишен зборник на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Филолошки факултет „Блаже Конески“, Книга 38, Скопје, 2014, стр. 365-376.	2
5.3.	<i>Një intervistë me prof. Remzi Nesimi para 16 vitesh</i> , Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Филолошки факултет „Блаже Конески“ - Скопје, Годишен зборник, Книга 39-40, Скопје, 2014, стр. 85-91.	2
6. Учество на научен/стручен собир со реферат		
6.1.	<i>Kostaq Cipo - Mësues i popullit</i> , Konferencë shkencore ndërkombëtare “Kostaq Cipo - personalitet i gjuhësisë shqiptare”, Universiteti “Aleksandër Xhuvani”, 25 maj 2012, Elbasan.	1
6.2.	<i>Ngjashmëri frazeologjike ndërmjet shqipes dhe maqedonishtes</i> , Seminari VII i USHT, 26-27. 09. 2013, Tetovë, 2014.	1
6.3.	<i>Sistemi bashkëtingëllor i të folmes së Rekës</i> , Instituti “Max Van Der Stoel”, Konferencë shkencore ndërkombëtare, Reka dhe shqiptarët e Rekës së Epërme, 14 dhjetor 2013, Leunovë - Mavrovë.	1
6.5.	<i>“Udha e shkronjave” e prof. Tomor Osmanit- pasqyra më e plotë e histories së shkronjave shqipe</i> , Universiteti i Shkodrës “Luigj Gurakuqi”, Fakulteti i Shkencave Shoqërore, Departamenti i Gjuhësisë, Konferenca shkencore ndërkombëtare “Tomor Osmani: një jetë me Albanologjinë”, 27 janar 2016, Shkodër.	1
6.6.	<i>Paralelizma frazeologjike të shqipes me maqedonishten</i> , Universiteti “Ukshin Hoti”, Fakulteti i Filologjisë, Prizren, Konferencë Shkencore “Shqipja e sotme dhe marrëdhëniet e saj me gjuhët e tjera”, 6-7 maj 2016, Prizren.	1

6.7.	<i>Një tipar dallues i veçantë në të folmen e rrethit të Strugës, Republika e Kosovës, Ministria e Arsimit, Shkencës dhe e Teknologjisë, Konferenca Vjetore e Shkencës “Java e Shkencës”, 10-12 maj 2016, Prishtinë.</i>	1
6.8.	<i>Niveli gjuhësor i mbishkrimeve dhe artikujve të përkthyer në shqip, Instituti Albanologjik- Prishtinë, Konferenca Shkencore “Java e Albanologjisë” 23 -27 maj 2016, Prishtinë.</i>	1
6.9.	Преводоѝ на фразеолошкиѝе изрази од албански на македонски јазик и обрaјно, Меѓународен семинар на македонски јазик, литература и култура, XLII научна конференција, општа тема: „Македонскиот јазик, литература и култура во европски контекст“. Тема на лингвистичката секција: „Непреводливото во преводот“, 25 јуни 2016, Охрид.	1
6.10	<i>Terminologjia islame në tekstet e përkthyer në gjuhën shqipe, Instituti Alb-Shkenca, Seksioni I Konferencës për terminologjinë, Takimi XI Vjetor Ndërkombëtar, 1- 3 shtator 2016, Tiranë.</i>	1
	Вкупно	60

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активностa:	Поени
	Вкупно	

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активностa:	Поени
1.	Книга од стручна област – коавтор <i>Dialektologjia e gjuhës shqipe</i> , UISHM, Shkup, 2014.	7
2.	Координатор во подготовката на елаборат за нова студиска програма за две групи на Катедрата за албански јазик и книжевност, за академската учебна година 2017/18.	1
3.	Учество во промотивни активности на факултетот во 2012, 2013, 2014, 2015 и 2016 год.	0,5
4.	Лекторирање на книга: 4.1. Asllan Hamiti – Ismail Hamiti, <i>Gjuhë shqipe për klasën VI</i> (të arsimit fillor nëntëvjeçar, për nxënësit shqiptarë), Shkup, 2011 (150 faqe). 4.2. Asllan Hamiti – Ismail Hamiti, <i>Fletore pune e gjuhës shqipe për klasën VI</i> (të arsimit fillor nëntëvjeçar, për nxënësit shqiptarë), Shkup, 2011 (80 faqe).	1 1

	4.3. Asllan Hamiti – Ismail Hamiti, <i>Gjuhë shqipe për klasën VI</i> (tekst shkollor, lëndë me zgjedhje për nxënësit joshqiptarë të arsimit fillor nëntëvjeçar në Maqedoni), Shkup, 2011 (132 faqe)	1
	4.2. Asllan Hamiti – Ismail Hamiti, <i>Fletore pune e gjuhës shqipe për klasën VI</i> (lëndë me zgjedhje për nxënësit joshqiptarë të arsimit fillor nëntëvjeçar në Maqedoni), Shkup, 2011 (70 faqe).	1
5.	Јазичен уредник на речник Haki Ymeri - Bina, <i>Fjalor shqip-maqedonisht, Албанско-македонски речник</i> , Logos-A, Shkup, 2012 (976 faqe).	1
Дејности од поширок интерес		
1.	Член на Организациски одбор за организирање на Меѓународна конференција по повод јубилејот 70 години од постоењето на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, од 29.2.2016 год.	1
2.	Член на факултетска комисија:	
2.1.	Комисија- кадар на здравствен пункт на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, од 27.9.2013 год.	0,5
2.2.	Комисија за евалуација на ниво на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, 3.2.2014 год.	0,5
2.3.	Специјализирана единица за засолнување, во јачина на Одделение на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, од 19.6.2014 год.	0,5
2.4.	Комисија за парични средства, побарувања и обврски на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, од 1.12.2014 год.	0,5
2.5.	Комисија за попис на библиотечниот фонд на Катедрата за албански јазик и книжевност во Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, од 29.10.2015 год.	0,5
2.6.	Претседател на Комисија за јавна набавка на печатарски услуги за Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, 21.4.2016.	0,5
2.7.	Претседател на Комисија за јавна набавка на услуги за поправка и одржување на клима - уреди за Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, 7.6.2016.	0,5
2.8.	Претседател на Комисија за јавна набавка на такси - услуги за Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, 6.4.2016.	0,5
2.9.	Претседател на Комисија за јавна набавка на компјутерска опрема за проектот „Паралелни фразеолошки корпуси“ на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, 19.4.2016.	0,5
2.10.	Претседател на Комисија за јавна набавка на информатичка и видеоопрема за Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, 11.5.2016.	0,5

2.11.	Претседател на Комисија за јавна набавка на услуги за мобилна телефонија за Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, 2.6.2016.	0,5
2.12.	Член на Комисија за јавна набавка на услуги за хотелско сместување во земјата за потребите на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, 17.3.2016.	0,5
2.13.	Член на Комисија за јавна набавка на услуги за огласување во дневни весници за потребите на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ – Скопје, 30. 05. 2016.	0,5
2.14.	Член на комисија за јавна набавка на услуги за копнен транспорт за потребите на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, 31.5.2016.	0,5
3.	Координатор на студиска програма за Катедрата на албански јазик и книжевност 2 мандата x 1	2
4. Учество во комисии и тела на државни и други органи:		
4.1.	Контролор и уредувач на прашања за екстерно проверување на постигањата на учениците во основното и во средното образование по предметот за албански јазик, Државен испитен центар, март - април 2013 год.	1
4.2.	Контролор и уредувач на прашања за екстерно проверување на постигањата на учениците во основното и во средното образование по предметот за албански јазик, Државен испитен центар, декември 2015 - февруари 2016 год.	1
4.3.	Контролор и уредувач на прашања за екстерно проверување на постигањата на учениците во основното и во средното образование по предметот за албански јазик, Државен испитен центар, март - април 2016 год.	1
4.4.	Претседател на државна матурска предметна комисија по предметот албански јазик и литература, Државен испитен центар, ноември 2014 - октомври 2015 год.	1
4.5.	Претседател на државна матурска предметна комисија по предметот албански јазик и литература, Државен испитен центар, ноември 2015- октомври 2016 год.	1
4.6.	Претседател на стручна комисија за определување на предлог праг на положеност по предметот албански јазик и литература, Државен испитен центар, јуни 2016 год.	1
Вкупно		29,5

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	124
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	60
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	0
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	29,5

Вкупно	213,5
---------------	-------

Членови на Комисијата:

1. Д-р Аслан Хамити, редовен професор,
претседател, с.р.
2. Д-р Хаки Имери, редовен професор, член, с.р.
3. Д-р Агим Пољоска, редовен професор, член, с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР НА НАСТАВНИК ВО СИТЕ НАСТАВНО-НАУЧНИ ЗВАЊА ВО НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ СЛАВИСТИКА ПО ПРЕДМЕТОТ СОВРЕМЕН РУСКИ ЈАЗИК НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, објавен во весниците „Нова Македонија“ и „Коха“ од 21.6.2016 година, за избор на наставник во звањето лектор во наставно - научната област славистика по предметот современ руски јазик, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 04-1133/4, донесена на 4.7.2016 г., формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Максим Каранфиловски, редовен професор на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, д-р Кита Бицевска, редовен професор на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје и д-р Биљана Мирчевска-Бошева, доцент на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на наставник во звањето лектор во наставно - научната област славистика по предметот современ руски јазик, во предвидениот рок се пријави м-р Ирен Алчевска.

12. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатката м-р Ирен Алчевска е родена на 7.6.1963 г., во Ташкент, Република Узбекистан. Средно образование завршила во Скопје во 1982 година. Со високо образование се стекнала на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје на групата македонски јазик и јужнословенски јазици со руски јазик и книжевност како втор главен предмет, во 1991 година. Дипломирала и на групата за руски јазик и книжевност во 2005 година, со просечен успех 8,56.

Кандидатката активно се служи со рускиот јазик.

Во учебната 2010/2011 се запишала на втор циклус (магистерски) студии на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје. Студиите ги завршила на 14.6.2012 година, со просечен успех 9,60. На 14.6.2012 година го одбрала магистерскиот труд на тема: „Префиксалните глаголи на движење со пространствено значење во рускиот и македонскиот јазик – контрастивна анализа“.

На 17.12.2012 година е избрана во звањето лектор на Катедрата за славистика, во областа современ руски јазик.

Во моментот е лектор по современ руски јазик. Последниот реферат за избор е објавен во Билтен бр. 1043 од 30.11.2012 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

13. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТКАТА ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Филолошки факултет „Блаже Конески“ во Скопје, кандидатката м-р Ирен Алчевска изведува настава и вежби по: современ руски јазик, практика на преведување, усноконсекутивно преведување и усно симултано преведување на првиот циклус студии на студиската програма руски јазик и по руски јазик на повеќе факултети во рамките на УКИМ на првиот циклус студии.

Кандидатката учествувала како член во комисија за оцена и одбрана на 6 дипломски трудови.

Кандидатката е коавтор на рецензирано учебно помагало под наслов „Запознавање со Русија“.

Други активности кои припаѓаат во наставно-образовната дејност, релевантни за изборот.

Конкретните активности се наведуваат во табелата во Анекс 2 (член 2) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Научноистражувачка дејност

М-р Ирен Алчевска има објавено вкупно 3 научни трудови од областа на русистиката и македонистиката, од кои 2 научни труда во зборници од научни собири, како и повеќе преводи од руски на македонски и од македонски на руски јазик.

М-р Ирен Алчевска учествува како член во националниот научен проект „Паралелни фразеолошки корпуси“.

Други активности кои припаѓаат во научноистражувачката дејност, релевантни за изборот.

Називите на трудовите, проектите и сл. се наведуваат во табелата во Анекс 2 (член 3/член 4) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

М-р Ирен Алчевска активно е вклучена во стручно-апликативната работа на Катедрата за славистика: организација и изведување на државни натпревари по руски јазик за основни и средни училишта во Р Македонија (2013-2016 г.).

Особена активност кандидатката покажува во дејностите од поширок интерес. Активно е вклучена во работата на стручни комисии при Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје:

- Комисија за попис на постојни средства (2014 и 2015 г.) и за попис на библиотечниот фонд (2016 г.) и член во Комисијата за тендери.

Други активности од Анекс 1 кои припаѓаат во стручно-апликативната дејност и дејноста од поширок интерес, релевантни за изборот.

Конкретните активности се наведуваат во табелата во Анекс 2 (член 5) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Оценка од самоевалуација

Кандидатката м-р Ирен Алчевска, во учебната 2015/2016 година, доби позитивна оценка од анонимно спроведената анкета од студентите на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на м-р Ирен Алчевска.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатката од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека м-р Ирен Алчевска поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избрана во звањето лектор во наставно-научната област славистика по предметот современ руски јазик.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, м-р Ирен Алчевска да биде избрана во звањето лектор по предметот современ руски јазик во наставно -научната област славистика.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

1. Проф. д-р Максим Каранфиловски, редовен професор,
с.р.
2. Проф. д-р Кита Бицевска редовен професор, с.р.
3. Д-р Биљана Мирчевска-Бошева, доцент, с.р.

ОБРАЗЕЦ

**КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО, НАУЧНО,
НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ**

Кандидат: _____ Ирен Спиро Алчевска _____

(име, татково име и презиме)

Институција: _____ Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје _____

(назив на факултетот/институтот)

Научна област: _____ славистика _____

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активностa:	Поени
1.	Одржување на настава од прв циклус студии	
	Современ руски јазик 5/ зимски семестар/2013/2014(0+8)	4,8
	Практика на преведување 1/ 0+3	1,8
	Руски јазик 1Ц/ 2+2	2,4
	Руски јазик 3Ц/ 2+2	2,4
	Руски јазик 1 на ниво на УКИМ – ПМФ/географија 2+0	1,2
	Современ руски јазик 6/ летен семестар/2013/2014 (0+8)	4,8
	Практика на преведување 2/ 0+3	1,8
	Руски јазик 2Ц/ 2+2	2,4
	Руски јазик 4Ц/ 2+2	2,4
	Руски јазик 2 на ниво на УКИМ – ПМФ/географија 2+0	1,2

	Современ руски јазик 5/ зимски семестар/2014/2015(0+8)	4,8
	Практика на преведување 1/ 0+3	1,8
	Руски јазик 1Ц/ 2+2	2,4
	Руски јазик 3Ц/ 2+2	2,4
	Руски јазик 1 на ниво на УКИМ – ПМФ/географија 2+0	1,2
	Руски јазик на ниво на УКИМ – ФЕИТ/4+0	2,4
	Современ руски јазик 6/ летен семестар/ 2014/2015 (0+8)	4,8
	Практика на преведување 2/ 0+3	1,8
	Руски јазик 2Ц/ 2+2	2,4
	Руски јазик 4Ц/ 2+2	2,4
	Руски јазик 2 на ниво на УКИМ – ПМФ/географија 2+0	1,2
	Современ руски јазик 7/ зимски семестар/ 2015/2016 (0+8)	4,8
	Практика на преведување 5/ 0+3	1,8
	Усно-консекутивно преведување/ 0+3	1,8
	Руски јазик 1Ц/ 2+2	2,4
	Руски јазик на ниво на УКИМ – ФЕИТ/4+0	2,4
	Руски јазик на ниво на УКИМ – ПМФ/географија 2+0	1,2
	Современ руски јазик 8/ летен семестар/ 2015/2016 (0+8)	4,8
	Практика на преведување 6/ 0+3	1,8
	Усно-симултано преведување/ 0+3	1,8
	Руски јазик 2Ц/ 2+2	2,4
	Руски јазик на ниво на УКИМ – ПМФ/географија 2+0	1,2
	Руски јазик на ниво на УКИМ – ПМФ/математика 2+0	1,2
	Вкупни бодови за одржана настава од прв циклус студии	80,4
2.	Консултации со студенти	
	Консултации со студенти-руски јазик 1Ц/32 студ.	0,064

	Консултации со студенти-руски јазик 2Ц/32 студ.	0,064
	Консултации со студенти-руски јазик 1Ц/48 студ.	0,096
	Консултации со студенти-руски јазик 2Ц/48 студ.	0,096
	Консултации со студенти-руски јазик 1Ц/30 студ.	0,06
	Консултации со студенти-руски јазик 2Ц/30 студ.	0,06
	Вкупни бодови од консултации	0,44
3.	Член на комисија за одбрана на дипломска работа	
	Член на комисија за одбрана на дипломска работа	0,1
	Член на комисија за одбрана на дипломска работа	0,1
	Член на комисија за одбрана на дипломска работа	0,1
	Член на комисија за одбрана на дипломска работа	0,1
	Член на комисија за одбрана на дипломска работа	0,1
	Член на комисија за одбрана на дипломска работа	0,1
	Вкупно бодови од член за одбрана на дипломска работа	0,6
	Вкупно	81,44

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активност:	Поени
1.	Учество на Меѓународна научна конференција одржана во Бања Лука, Република Српска, на Паневропскиот универзитет <i>Ајерион</i> , Факултет за филолошки науки, со статија на тема: „Трудности при изучението на емоционално-оценочните прилагодливи“ .	2
2.	Славистички студии бр.17 (2015), статија на тема „Сравнително – соопоставително изучување на устойчивите словосочетанија“ .	2

3.	Учество на III меѓународен научен симпозиум „Славянски јазици и култури в современом мире“, Москва, МГУ им.М.В.Ломоносова, статија <i>„Префиксы раз-/рас-, разо-/и про- у филолов движения с проспансивенным значением в русском и македонском языках – конспансивный анализ“</i> .	2
4.	Учество во обуката за зголемување на квалификациите на курсевите „Методики и технологии преподавания РКИ“ кој се одржа во Скопје од 29.9.-2.10.2015 г. на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје	2
5.	Учество во национален научен проект: „Паралелни фразеолошки корпуси“	3
	Вкупно	11

СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
	Вкупно	

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Поени

Ред. број	Назив на активноста:	Поени
1.	Учество во работа на комисији за државни натпревари	
	Државна олимпијада по руски јазик за основни и средни училишта во Р Македонија за 2013 г.	1
	Државна олимпијада по руски јазик за основни и средни училишта во Р Македонија за 2014 г.	1
	Државна олимпијада по руски јазик за основни и средни училишта во Р Македонија за 2015 г.	1
	Државна олимпијада по руски јазик за основни и средни училишта во Р Македонија за 2016 г.	1
	Вкупно бодови од учество во работа на комисији за државни натпревари	4
2.	Преводи	
	Преводи од руски на македонски јазик - А.М.Пентковский – Култ святителя Климента в Охриде в византијски период (2013 г.)	0,5
	Инструкција по охране здорovia и безопасности труда в АЗС (2014 г.)	1
	Преводи од македонски на руски јазик -Монографија на скулпторот Жарко Башески – Гледаш ли ти на мене ? – Скок. (2013 г.)	3
	Творештвото на М.Ј.Лермонтов во Македонија (конференција во Москва ИСЛРАН, „Лермонтов в культуре западных и южных славян“ (2013 г.)	0,5
	Соглашение о сотрудничестве между Университетом имени святых Кирилла и Мефодия (Скопье, Республика Македония) и Московской Православной Духовной Академией (Сергиев Посад, Российская Федерация)	0,5
	Скопски университет „Свв.Кирилла и Мефодия“	0,5

	Вкупно бодови од преводи	6
Дејности од поширок интерес		
1.	Член на Комисија за попис на постојни средства /2014 г.	0,5
2.	Член на Комисија за попис на постојни средства /2015 г.	0,5
3.	Член на Комисија за попис на библиотечниот фонд / 2016 г.	0,5
4.	Член на Комисија за тендери	0,5
	Вкупно бодови од дејности од поширок интерес	2
Спортска дејност		
	Вкупно	11

--	--

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	81,44
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	11
СТРУЧНО-УМЕТНИЧКА ДЕЈНОСТ	
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	12
Вкупно	104,44

Членови на Комисијата

1. Проф. д-р Максим Каранфиловски, претседател, с.р.
2. Проф. д-р Кита Бицевска, член, с.р.
3. Д-р Биљана Мирчевска-Бошева, член, с.р.

**РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР НА ВИШ ЛЕКТОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНАТА ОБЛАСТ
ТУРКОЛОГИЈА НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ
КОНЕСКИ“ ВО СКОПЈЕ**

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, објавен во весниците “Нова Македонија“ и “Коха“ од 4.6.2016 година, за избор на еден **виш лектор по современ турски јазик** во наставно-научната област **туркологија**, и врз основа на Одлуката на Наставно-научниот совет, бр. 04-1044/3, донесена на 4.7.2016, формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Назим Ибрахим, вонреден професор на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, д-р Севин Арслан, вонреден професор на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје и д-р Фадил Хоџа, вонреден професор на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје.

Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на еден виш лектор по современ турски јазик во наставно-научната област туркологија, во предвидениот рок се пријави м-р Сена Ариф-Шешум.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАТОЦИ И ОБРАЗОВАНИЕ

Кандидатката м-р Сена Ариф-Шешум е родена на 28.10.1959 г., во Охрид. Средно образование завршила во Охрид. Со високо образование се стекнала на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје на Катедрата за англиски јазик и книжевност во 1982 година. На истиот Факултет во 1984 година дипломирала и на Катедрата за турски јазик и книжевност.

Покрај македонскиот и мајчиниот турски јазик, кандидатката активно се служи со англискиот јазик. Од балканските јазици се служи и со другите јужнословенски јазици.

Во јуни 1994 година на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје ја одбрала магистерската теза под наслов *Македонскиџе њословици и њоџворки од џшурско њоџекло кај Марко Цейенков*, под менторство на проф. д-р Томе Саздов. Истата година е избрана за лектор по турски јазик на Катедрата за турски јазик и книжевност.

Во 1998 година е избрана за виш лектор по современ турски јазик на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје во научната област туркологија.

Во моментот е виш лектор по современ турски јазик. Последниот реферат за избор е објавен во 2012 година.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, објавени во Билтенот на Универзитетот, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од последниот избор до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

2. НАУЧНИ, СТРУЧНИ, ПЕДАГОШКИ И ДРУГИ ОСТВАРУВАЊА НА КАНДИДАТКАТА ОД ПОСЛЕДНИОТ ИЗБОР ДО ДЕНОТ НА ПРИЈАВАТА

Наставно-образовна дејност

Во рамките на наставно-образовната дејност на УКИМ, Филолошки факултет „Блаже Конески“ во Скопје, кандидатката м-р Сена Ариф-Шешум изведува настава и вежби на прв циклус студии на студиската програма турски јазик и книжевност. На прв

циклас студии ги држи предметите: *современ турски јазик од прва до четврта година, писмено и усно изразување 1-2 и теорија и техники на превод 1-2.*

Кандидатката учествувала како член во комисија за оцена/или одбрана на 28 дипломски трудови.

Други активности кои припаѓаат во наставно-образовната дејност, релевантни за изборот.

Конкретните активности се наведуваат во табелата во Анекс 2 (член 2) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Научноистражувачка дејност

М-р Сена Ариф-Шешум има објавено научен труд од турколошка област, во зборник од научен собири во Бартин Р Турција, во 2016 година.

Кандидатката со реферати учествувал на 20 (дваесет) научни собири со меѓународно учество, од кои 9 (девет) во странство и 11 (единаесет) во земјата.

Други активности кои припаѓаат во научноистражувачката дејност, релевантни за изборот.

Називите на трудовите, проектите и сл. се наведуваат во табелата во Анекс 2 (член 3/член 4) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес

М-р Сена Ариф-Шешум активно е вклучена во стручно-апликативната работа на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“, кадешто, од последниот избор, како претседател или член учествувала во вкупно 6 комисији и тела.

Кандидатката учествувал како претседател и член на комисиите за оцена на ракописите за учебници на турски јазик во основно и средно образование при Министерството за образование на Р Македонија.

Кандидатката бил рецензент на 5 (пет) учебници за основно образование, 1 (еден) за средно образование и на 3 (три) книги.

М-р Сена Ариф-Шешум учествувала на промоција на две книги од Рабаи Фета во 2014 г. и една книга на Исмаил Ерен во 2015 година.

ЈА завршила лектурата на книгата на проф. д-р Аида Ислам - „Пијанистичка уметност во Р. Македонија 1945-2005 година“.

Кандидатката е дописник на меѓународното научно списание со фактор на влијание „Гунгел Санат“ со седиште во Аланија-Анталија Р. Турција.

М-р Сена Ариф-Шешум се занимава и со преведувачка работа. Како симултан преведувач учествувала при посети на делегации на Р Македонија, како и делегации во посета на Филолошкиот факултет и високи државни делегации и претставници од областа на образованието на Р Турција во посета на УКИМ.

Реализирала симултани преводи на тркалезни маси и форуми, како и симултан превод на прославата на 20-годишнината од независноста на Р Македонија, во организација на конзулатот на Р Македонија во Истанбул, на 8.9.2011 година.

Како активен преведувач, таа има преведено и голем број на брошури, преводи за антологии, како и други преводи, но за нив не се предвидени поени и не може да се вреднува овој дел од активноста на кандидатката.

Особена активност кандидатката покажува во дејностите од поширок интерес. Сена Ариф-Шешум е член на комисији на ниво на држава:

- член на Комисијата за одликувања и признанија на претседателот на Р Македонија за 2012/2013 година;

- член на Комисијата за одликувања и признанија на претседателот на Р Македонија, Одлука од 27.6.2014, за 2014/2015 година;
- член во Комисија за правилна ортографија на турските имиња и презимиња. Подготовка на национални документи-МВР пасошка служба.

Други активности од Анекс 1 кои припаѓаат во стручно-апликативната дејност и дејноста од поширок интерес, релевантни за изборот.

Конкретните активности се наведуваат во табелата во Анекс 2 (член 5) од Правилникот за избор, со датуми и други релевантни податоци.

Оценка од самоevaluација

Кандидатката м-р Сена Ариф-Шешум има добиено позитивна оценка од анонимно спроведената анкета на студентите на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Врз основа на целокупната доставена документација и личното познавање на кандидатката, Рецензентската комисија позитивно ја вреднува и ја оценува наставно-образовната, научноистражувачката и стручно-апликативната дејност, како и дејноста од поширок интерес на м-р Сена Ариф-Шешум.

Врз основа на изнесените податоци за севкупната активност на кандидатката од последниот избор до денес, Комисијата заклучи дека м-р Сена Ариф-Шешум поседува научни и стручни квалитети и според Законот за високото образование и Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, ги исполнува сите услови да биде избрана во звањето **виш лектор по современ турски јазик** во научната област **туркологија**.

Според гореизнесеното, Комисијата има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, м-р Сена Ариф-Шешум да биде избрана во звањето **виш лектор по современ турски јазик** во научната област **туркологија**.

РЕЦЕНЗЕНТСКА КОМИСИЈА

4. Проф. д-р Назим Ибрахим, с.р.
5. Проф. д-р Севин Алил-Арслан, с.р.
6. Проф д-р Фадил Хоџа, с.р.

ОБРАЗЕЦ

КОН ИЗВЕШТАЈОТ ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО,
 НАУЧНО, НАСТАВНО-СТРУЧНО И СОРАБОТНИЧКО ЗВАЊЕ

Кандидат: Сена Екрем Ариф-Шешум

Институција: Филолошки факултет „Блаже Конески“ - Скопје

Научна област: јазик – турски јазик

НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ

Ред.бр.	Назив на активности	Поени
1.	Зимски семестар 2012/2013	
	Современ турски јазик за групата немајчин 1 (4+0)	2.4
	Современ турски јазик за групата немајчин 3 (4+0)	2.4
	Современ турски јазик за групата немајчин 7 (4+0)	2.4
	Теорија и техника на превод – мајчин и немајчин 1 (2+2)	2.4
2.	Летен семестар 2012/2013	
	Современ турски јазик за групата немајчин 2 (4+0)	2.4
	Современ турски јазик за групата немајчин 4 (4+0)	2.4
	Современ турски јазик за групата немајчин 8 (4+0)	2.4
	Теорија и техника на превод – мајчин и немајчин 2 (2+2)	2.4
3.	Зимски семестар 2013/2014	
	Современ турски јазик за групата немајчин 1 (4+0)	2.4
	Современ турски јазик за групата немајчин 3 (4+0)	2.4
	Современ турски јазик за групата немајчин 7 (4+0)	2.4
	Теорија и техника на превод – мајчин и немајчин 1 (2+2)	2.4
4.	Летен семестар 2013/2014	
	Современ турски јазик за групата немајчин 2 (4+0)	2.4
	Современ турски јазик за групата немајчин 4 (4+0)	2.4

	Современ турски јазик за групата немајчин 8 (4+0)	2.4
	Теорија и техника на превод – мајчин и немајчин 2 (2+2)	2.4
5.	Зимски семестар 2014/2015	
	Писмено и усно изразување 1 (2+2)	2.4
	Современ турски јазик за групата немајчин 1 (4+0)	2.4
	Современ турски јазик за групата немајчин 5 (4+0)	2.4
	Современ турски јазик за групата немајчин 7 (4+0)	2.4
6.	Летен семестар 2014/2015	
	Писмено и усно изразување 2 (2+2)	2.4
	Современ турски јазик за групата немајчин 2 (4+0)	2.4
	Современ турски јазик за групата немајчин 6 (4+0)	2.4
	Современ турски јазик за групата немајчин 8 (4+0)	2.4
7.	Зимски семестар 2015/2016	
	Писмено и усно изразување 1 (2+2)	2.4
	Современ турски јазик за групата немајчин 5 (4+0)	2.4
	Современ турски јазик за групата немајчин 7 (4+0)	2.4
8.	Летен семестар 2015/2016	
	Писмено и усно изразување 2 (2+2)	2.4
	Современ турски јазик за групата немајчин 6 (4+0)	2.4
	Современ турски јазик за групата немајчин 8 (4+0)	2.4
9.	Консултации со студенти	
	Зимски семестар 2012/2013 (4x20 студенти = 80 студенти x 0.002)	0.16
	Летен семестар 2012/2013 (4x25 студенти = 100 студенти x 0.002)	0.2
	Зимски семестар 2013/2014 (4x20 студенти = 80 студенти x 0.002)	0.16
	Летен семестар 2013/2014 (4x24 студенти = 96 студенти x 0.002)	0.192

	Зимски семестар 2014/2015 (4x20 студенти = 80 студенти x 0.002)	0.16
	Летен семестар 2014/2015 (4x20 студенти = 80 студенти x 0.002)	0.16
	Зимски семестар 2015/2016 (4x20 студенти = 80 студенти x 0.002)	0.16
	Летен семестар 2015/2016 (4x20 студенти = 80 студенти x 0.002)	0.16
10.	Подготовка на нов предмет	
	- предавања (4 x 1)	4
	- вежби (4 x 0.5)	2
11	Член на комисија за одбрана на дипломска работа (28 кандидати x 0.1)	2.8
	ВКУПНО	82.152

НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ

Ред.бр.	Назив на активности	Поени
1.	<p>Учество на традиционалниот меѓународен симпозиум и фестивал – ХИД-БАХ-ШЕН-Чалакли - Валандово. Овој симпозиум се реализира во соработка со Министерството за култура на Р Македонија и фолклорниот институт во Анкара, Р Турција (5 x 1):</p> <p>- „Фолклорот и современиот живот – придобивки и отстапки“ - 2011</p> <p>- „Народни творби со тематика пролет и Ѓурѓовденски обичаи“ - 2012</p> <p>- „Пролет, зелено, Ѓурѓовден како терминологија во ритуалите и песните за Ѓурѓовден“ - 2014</p> <p>- „Мании (кратки поетски творби) во врска со жената и девојката во турската и македонската народна литература“ - 2015</p> <p>- „Турските народни поговорки – анализа од еден поинаков аспект“ – 2016</p>	5

2.	Меѓународен симпозиум за книжевност, 28-30 април 2016, Бартин Р.Турција (усна презентација и печатен труд во зборник) (1+2): -,Иселеништво во делата на турските автори од Македонија“	3
3.	Седумнаесетти меѓународен книжевен сипозиум „Еден нежен мост помеѓу истокот и западот: турска и руска литература“, 12-17 септември 2014, Санкт Петербург со тема: -,Присуство и промоција на руската литература во Македонија“	1
4.	Универзитет УДЕК - Тирана, Р Албанија, меѓународна конференција за јазик и литература, ноември 2014	1
5.	Четврт меѓународен симпозиум за јазик и литература – „Во спомен на Сами Фрашери“, Универзитет УДЕК Тирана, Р.Албанија, меѓународна конференција за јазик и литература, 28-29 октомври 2015 со тема: -,Една книга раскази што е неопходна за секој наставник“	1
6.	Меѓународен сипозиум „Есен во поезијата“ организиран од КИБАТЕК, Анталија, ноември 2011 со тема: -,Компаративна студија на творби на турски и македонски јазик кои ја имаат есента како тема“	1
7.	Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип – Филолошки факултет и Државниот универзитет во Вороњез, Русија, Конференција „Филко“ – Филологија, култура и образование, 18-19 март 2016, со тема: -,Турскиот јазик во медиумите – интерференција на англиските зборови“	1
8.	Симпозиум „Ататурк“, Дом на АРМ Скопје, 2011, тема: -,Ататурк и значењето на образованието“	1
9.	Учество на меѓународен собир во Призрен, Косово, 15-20 јуни 2011, Собир на евроазиски образовни синдикати УАЕСЕБ – усна презентација и дискусија	1
10.	Седми меѓународен конгрес „Ататурк“, МАНУ, 17-22 октомври 2011, со тема: -,Правата на жените и новното образование“, темата се презентираше на англиски јазик	1

	Конгресот беше одржан под покровителство на претседателот на Р.Македонија Н.Е.Горѓи Иванов и претседателот на Р.Турција Н.Е.Абдула Ѓул, во организација на МАНУ и АТАМ (истражувачки центар на Ататурк)	
11.	Конференција во спомен на Ататурк, 10 ноември 2011, Дом на АРМ, со реферат: -„Изјаснувања на странските дипломати, книжевници, новинари и мислители за Ататурк“	1
12.	Меѓународен симпозиум „Влијанието на турскиот јазик врз балканските јазици“ во организација на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ Скопје, катедра за турски јазик и МАТУСИТЕБ, мај 2012 Скопје, на тема: -„Турските елементи во македонската литература – фолклор, поезија и проза, неизбежни семантички форми“	1
13	Научен собир „Животот и делото на Фахри Каја“ во организација на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, Катедра за турски јазик и книжевност, Скопје 2010, тема: -„Преводите на делата на Фахри Каја и можни перспективи“ (за потребите на научниот собир Сена Ариф изврши превод на четири поетски творби на Фахри Каја)	1
14.	Меѓународен симпозиум „Литературата и Средоземното Море“ во организација на КИБАТЕК, Аланија, Р Турција, април 2013, со тема: -„Литературата како премрежие меѓу континентите со примери на турски автори од Македонија“	1
15	Министерство за образование на Р Турција – сектор за изучување на турскиот јазик во Р Турција, во соработка со ТИКА. Семинар/летна школа „Развојот во образованието и културна споделба“, 9-24 јули 2011, Истанбул. Сена Ариф имаше усна презентација на тема: -„Македонија и состојбите на образованието на турски јазик на сите нивоа во Р.Македонија“	1
16.	ТОМЕР (Турски едукативен центар) Анкара 2009, тема „Тешкотииите при изучувањето на турскиот јазик како странски, во високото образование од страна на македонските говорители“ (дискусии околу учебниците	1

	што се во употреба – нивните квалитети и потребата од промени)	
	ВКУПНО	22

СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ

Ред.бр.	Назив на активности	Поени
1.	Претседател и член на комисиите за оценка на ракописите за учебници на турски јазик во основно и средно образование – при Министерството за образование на РМ – Биро за развој на образованието и педагошкиот совет (5 x 1)	5
2.	Независен читач на матурските тестови по турски јазик и книжевност за првиот и вториот уписан рок (два теста) 2012 (2 x 3)	6
3.	Превод на текст (12 стр.) за потребите на Заводот за социјални дејности, Скопје, РМ: „На децата им се потребни луѓе како вас, на детето му е потребно семејство“	0.5
4.	Рецензент <ul style="list-style-type: none"> - за основно образование (5 учебници x 0.5) - за средно образование (1 учебник x 0.5) 	3
5.	Рецензија на книги (3 рецензии x 1) <ul style="list-style-type: none"> - Капка по капка вирче (македонски-албански пословични паралели) од Елена Јовановска Грујовска, Бета прес Скопје 2013 - Турско-македонски и македонски-турски речник од Себајдин Баки, Фуркан Принт Скопје 2015 - 1000 солзи за едно љубовно писмо од Николина Василевска, 2012, конкурс објавен од Министерството за култура на Р.М. 	3
6.	Промоција на три книги (3 x 0.5) <ul style="list-style-type: none"> - Рабиа Фета: „Театарот“ и „Далеку од дома“, Скопје, 2014 - Исмаил Ерен: „Турската култура во Румелија“ за издавачот Јени Балкан, на Саемот на книгата 2015 	1.5
7.	Симултани преводи при посети на делегации на Р Македонија, како и делегации во посета на Филолошкиот факултет и високи државни делегации и претставници од областа на образованието на Р Турција во посета на УКИМ	3
8.	Симултани преводи на форуми и тркалезни маси (ангажман на кој што кандидатката била поканувана од невладини организации и разни министерства).	3

9.	Член на Комисијата за попис на библиотечен фонд, 2013 и 2015	0.5
10.	Член на Комисијата за одликувања и признанија на претседателот на Р Македонија, за 2012/2013 година	1
11.	Член на Комисијата за одликувања и признанија на претседателот на Р Македонија, Одлука од 27.6.2014, за 2014/2015 година	1
12.	Член во Комисијата за избор на најдобар млад преведувач на турски јазик во организација на ВАВИЛОН, 2014 и 2016	1
13.	Лектура на книгата „Пијанистичката уметност во Р Македонија 1945-2005 година“, автор: Аида Ислам (професор на Педагошкиот факултет „Св. Климент Охридски“ во Скопје.	1
14.	Подготовка на национални документи – МВР - пасошка служба, член во Комисија за правилна ортографија на турските имиња и презимиња. (2 x 2)	4
15.	Истанбул, 8.9.2011, симултан превод и конферансије на прославата на 20-годишнината од независноста на РМ, во организација на конзулатот на РМ во Истанбул, Р Турција	3
16.	Дописник на меѓународното списание ГУНГЕЛ САНАТ со седиште во Аланија-Анталија, Р Турција, научно списание со фактор на влијание.	1
17.	Симултан преведувач за работилница во организација на АЛУМНИ - проектот „Еднаков пристап преку сервисно учење за лица со пречки во развојот“, 21-22 септември 2012	3
18.	Евалуација на нивото на познавање на турскиот јазик, кај кандидати на кој Филолошкиот факултет им издава потврда. (5 кандидати x 0.2)	1
19.	Член во Комисијата за промовирање на катедрите на Филолошкиот факултет и нивните наставни планови и програми во средните училишта. - Скопје: 8 средни училишта, мај 2014 - Велес и Струмица, 2015	2
	ВКУПНО	43.5

ПРОФЕСИОНАЛНИ РЕФЕРЕНЦИ НА КАНДИДАТОТ ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕ	Поени
НАСТАВНО-ОБРАЗОВНА ДЕЈНОСТ	82,152
НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ДЕЈНОСТ	22
СТРУЧНО-АПЛИКАТИВНА ДЕЈНОСТ	43,5
ВКУПНО	147,652

Членови на Комисијата

1. Проф. д-р Назим Ибрахим, с.р.
2. Проф. д-р Севин Алил-Арслан, с.р.
3. Проф д-р Фадил Хоџа, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНКА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „СЕМАНТИКАТА НА МАКЕДОНСКИОТ РОМАН НА ПРЕМИНОТ ОД XX ВО XXI ВЕК“, ОД М-Р МАРИНА ДИМИТРИЕВА-ЃОРЃИЕВСКА, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“ ВО СКОПЈЕ

Заблагодарувајќи му се на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, што на својата 62. редовна седница, одржана на 17.2.2016 година, нè избра за членови на Рецензентската комисија за оцена на докторската дисертација под наслов *Семантиката на македонскиот роман на преминот од XX во XXI век*, изработена од кандидатката м-р Марина Димитриева-Ѓорѓиевска, чест ни е на Наставно-научниот совет да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација *Семантиката на македонскиот роман на преминот од XX во XXI век* од кандидатката м-р Марина Димитриева-Ѓорѓиевска е труд кој брои 190 странички компјутерски текст уреден во нормален, новинарски проред, со вкупно 22 текстовни насловени целини (глави), вклучувајќи ја и консултираната литература, во која се поместени вкупно 44 единици од користената стручна литература и 7 белетристички единици (романите кои се предмет на научниот интерес). Од тоа може да се заклучи дека станува збор за дисертација од крупен формат, со екстензивен пристап и кон теоретската литература за научниот предмет, но и кон апликативниот материјал – седум романи од македонски автори печатени во периодот од 2001 до 2007 година, период кој, според кандидатката, парадигматично ја отсликува промената на доминантата и во семантиката и во дискурсната физиономија на македонскиот роман.

Кандидатката се решава да ни ја покаже таа промена на македонскиот роман на планот на семантиката и семиотиката (содржина и форма на означувањето) врз следниве седум романи: *Тунел* на Петре М. Андреевски, *Браќо* на Димитар Башевски, *Скриена камера* на Лидија Димковска, *Опишувач* на Ермис Лафазановски, *Нишан* на Блаже Миневски, *Пророкот од Дискантрија* на Драги Михајловски и *Сесира* на Силмунг Фројд на Гоце Смилевски. Може да се забележи дека промената на доминантата за која говори трудот, кандидатката ја бара и ја наоѓа во романи на автори од повеќе различни генерации, од највозрасните до најмладите, што значи дека го лоцира постмодерниот роман како мултигенерациски феномен, и не го сврзува со критериумот биолошка возраст, кој (тоа е познато во историјата и теоријата на литературата) се смета за несигурен при периодизацијата на една литература.

Трудот е високо стандардизиран и според методологијата со која кандидатката се служи: тој генерално се дели на два крупни дела – теоретски, во кој се дефинираат основните и специјалните теоретски поими што подоцна ќе послужат како неопходни алатки за анализа и синтеза, во вториот, апликативен дел на трудот. Тие теоретски поими доаѓаат од областа на класичната наратологија, семиотиката и постмодерните теории за текстот од добата на деконструкцијата и постструктурализмот. Сите тие поими на кандидатката и се стопроцентно јасни, и таа ги наведува со речиси компендиумска јаснотија и сигурност: како да читаме учебник по општа наратологија и општа семиотика. Важно е да се спомене дека во тој фондус на теоретска литература, во сиот тој арсенал на теоретски алатки, кандидатката се користи и со видни светски авторитети, но и со македонски теоретичари, што е посебно за пофалба, затоа што со овој труд и македонската теоретска мисла за текстот и означувањето добива свое заслужено место. Избегнат е интелектуалниот снобизам - да се зборува за категориите на книжевниот текст само преку устите на „странски“ и „проверени“ авторитети; Ѓорѓиевска со огромна теоретска доверба цитира и македонски теоретичарки и теоретичари на текстот, романот, постмодерната, и по тоа овој труд доста се разликува во серијата други наратолошко-семиотички трудови бранети како магистратури или докторати на нашиот Факултет. Така, во овој труд, покрај класичарот на теоријата на постмодернизмот Брајан Мекхејл, стои Роберт Алаѓозовски, покрај Бахтин или Бодријар стои Ангелина Бановиќ – Марковска, покрај Патриша Во и Линда Хачон – Елизабета Шелева, покрај Жерар Женет – Данило Коцевски, покрај Јуриј Лотман или Умберто Еко стои Весна Мојсова-Чепишевска, покрај Тери Иглтон и Владимир Бити стои Јасна Котеска, покрај Цветан Тодоров и Филип Амон – Атанас Вангелов, покрај Џералд Принс – Александар Прокопиев, покрај Мајкл Рифатер – Ката Ќулафкова. Тоа е еден интересен дијалог меѓу најдобрите светски со нашите најдобри теоретичари, преку кој може да се види и нашиот, македонски растеж на полето на хуманистичките науки, токму на преминот на вековите.

Со таквиот метод, кога најпрвин се дефинираат теоретските поими, а потоа се поминува на „скенирање“ и интерпретација на конкретни романескни текстови, се покажува не само применливоста на теоретските поими/алатки при конкретен чин на интерпретација, туку се покажуваат и спецификите на македонскиот романескен дискурс на преминот од дваесеттиот во дваесет и првиот век. Со самото тоа што некои теоретски поими дефинирани во првиот дел на трудот можат да се применат на некои романи, а на некои не можат, веќе се скицира разноликоста на картата „македонски постмодерен роман“ и се дознава нешто многу важно: тој роман не е униформен, туку плурален по својата форма и дискурските практики кои го сочинуваат, но сепак, има доволно заеднички својства кои гарантираат негово класирање во една заедничка периодизациско-стилска парадигма. Во заклучокот на трудот, на пример, се дава и табеларен приказ на дистинктивните својства на седумте романи, па се забележува, на пример, дека, во шест од нив се јавува наративната постапка „сиже во сиже“ („прстенеста композиција“, кажано со речникот на руските формалисти), во

сите седум се јавува својството „интертекстуалност/цитатност“, во четири се јавува метатекстуалноста, а во пет – автореференцијалноста во потесната смисла на зборот. Тоа покажува доста висок степен на единство по однос на наративните техники и формалната страна на романот на преминот од дваесеттиот во дваесет и првиот век, што не би можело да се каже за содржината на романите. Кандидатката тоа одлично го забележува, и го доживува (најверојатно поради својот позитивистички научен идеализам сè да биде објаснето и класирано, „под конец“) – како проблем: „Она што од друга страна, претставува проблем со кој се соочивме, беше тоа што постмодернизмот како и теориите за него детектираат само форми преку кои може текстот да биде организиран, што ќе рече, фокусот на интерес е врз дискурсот. За елементите на приказната и нивното пронаоѓање е посветено многу помалку внимание. Постојат и сумирања во однос на темите кои ги третира постмодернизмот, но и при пописот на темите од постмодернизмот, гавно се зборува за *начиниџе на кои џиј џи џреџира* темите“ (стр.173), што кандидатката ја води кон заклучокот дека македонскиот роман на преминот од дваесеттиот во дваесет и првиот век, како постмодернистички, е изразито „понемиметичен“ за разлика од претходните романи, и дека многу повеќе одговара за едно семиотичко, одошто за миметичко читање. Таа теза е фактички и една од главните поенти и резултат на ова убаво, стабилно, полно со возбуда научно истражување: нешто важно се променило во доминантата на македонскиот роман на преминот на вековите. Стабилното „содржинско“ значење сега е извлечено од зоната на содржината и поставено во зоната на формата (формата е таа што „значи“ во прв план); значењето се поместило од зоната на референцијата во зоната на кодот; гносеолошката доминанта на романот како најенциклопедиски жанр се заменила со онтологија на текстот, реалните или имагинарни миметички светови се повлекле пред текстуалните светови, шавови и „кроења“; факцијата станала фикција, историската вистина станала фикциска вистина, мимезисот - семиозис.

Заклучок

Од сето што досега се кажа, произлегува дека докторската дисертација *Семантиката на македонскиот роман на преминањето од XX во XXI век*, од кандидатката м-р Марина Димитријева-Ѓорѓиевска, е сериозно сработен, солиден и стандарден наратолошко-семиотички труд, со висока стабилизација на клучните теоретски поими, со одлични познавања на теориите на текстот од структуралистички и постструктуралистички ков, со свест за значењето на македонскиот роман како жанр и со посебен акцент врз тој роман на преминот од дваесеттиот во дваесет и првиот век. Тоа е труд кој научно легитимно ги изолира најважните диференцијални својства на романот од тој период и го титулира како „постмодерен“, но и труд со свест дека сите класификации се релативни, особено кога станува збор за нешто што на прв поглед ни личи на „стилска формација“, но по сериозна анализа се укажува како универзално својство на книжевноста, кое ете, станало доминанта на еден жанр (роман), во една национална книжевност (македонската), во еден период од нејзиниот развој (преминот на вековите).

Затоа, со задоволство му препорачуваме на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет во Скопје да ја усвои нашата рецензија и да ја повика кандидатката Марина Димитриева – Ѓорѓиевска на усна одбрана на докторската дисертација.

Рецензентска комисија

Д-р Венко Андоновски, ред. проф., с.р.

Д-р Весна Мојсова – Чепишевска, ред. проф. , с.р.

Д-р Кристина Николовска, ред. проф. , с.р.

Д-р Јасна Котеска, ред. проф. , с.р.

Д-р Ангелина Бановиќ– Марковска, ред. проф., с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ОЦЕНКА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „ВЛИЈАНИЕТО НА БИЛИНГВИЗМОТ И ТРИЛИНГВИЗМОТ ВРЗ СЕМИОТИКАТА НА КОМУНИКАЦИЈАТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“, ОД М-Р ЕДИ КЕЛА, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“ ВО СКОПЈЕ

Заблагодарувајќи му се на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, што на својата 64. редовна седница одржана на 20.4.2016 година нè избра за членови на Рецензентската комисија за оценка на докторската дисертација под наслов *Влијанието на билингвизмот и трилингвизмот врз семиотиката на комуникацијата во Република Македонија*, изработена од кандидатката м-р Еди Кела, чест ни е на Наставно-научниот совет да му го поднесеме следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација *Влијанието на билингвизмот и трилингвизмот врз семиотиката на комуникацијата во Република Македонија*, изработена од кандидатката м-р Еди Кела, содржи вкупно 158 страници компјутерски текст во вообичаен новинарски проред, вклучувајќи ја и библиографијата на користената стручна литература, како и еден мал апендикс, во кој се соопштуваат резултатите од една анонимна и неформална анкета на испитаници од Струга, кои се изјасниле за причините на својот монолингвизам, билингвизам или трилингвизам.

Трудот е поделен на четири крупни аналитички делови, насловени како „Мајчин јазик“, „Билингвизам и трилингвизам“, „Семиотика“ и „Билингвизмот и трилингвизмот во Република Македонија“, по што следува и заклучокот на оваа интересна научна студија.

Станува збор за труд од областа на таканаречената социоареална лингвистика, во која се проучуваат семиотиката и комуникацијата во повеќејазичните средини, каква што е Република Македонија. Во таквите средини, во кои говорителите се упатени на билингвизам, па дури и трилингвизам, како мошне важни се поставуваат прашањата за акултурација или адаптација, а во најмал степен толеранција кон „туѓата“ култура, односно културата на „другиот“, „поинаквиот“. Оттаму, на трудот му е неопходен и социолошки пристап кон јазичните прашања, кој, пак, нужно претпоставува и културолошки пристап, бидејќи јазикот на другиот е секогаш средба со друга, поинаква култура. Тоа, се разбира, значи поставување и на непријатните прашања за стереотипите на

културата на Другиот, како „инфериорна“ или „супериорна“ (па дури и „агресивна“) кон сопствената, матична култура. Кандидатката тоа одлично го разбрала уште од самиот почеток, па затоа внимателно се движи по тенките граници на лингвистиката, семиотиката и културологијата, кои се и главните дисциплини од кои се селектира користената стручна литература. На таа листа од 49 библиографски единици и 25 електронски извори, се наоѓаат книги од класичната, но и од најсовремената, тековна лингвистика, семиотика и културологија: од Сосир, Јелмслев и Јакобсон до Бернар Потје (лингвистика), од *Семиотикаџа* на Пјер Гиро и *Семиосфераџа* на Јуриј Лотман до *основнаџа семиотика* на Дениел Чендлер, од Луј-Жан Калве и неговата прочуена *Војна меѓу јазиците* до Џон Едвардс и неговата книга *Мултилингвизам*, или до исклучително влијателната книга *Интеркултурниот дискурс и комуникацијаџа* на Полстон и Такер. Тука се и класичните студии на Маршал Маклуан (медиологија), Ранко Бугарски (односот меѓу јазиците и културите), Ноам Чомски (филозофија на јазикот), Ролан Барт, Жан Пијаже (субјективниот, психолошки момент во комуникацијата и означувањето), но и неколку студии од културологијата во кои средбата на културите се сведува на поимот *интеракција*, како што е влијателната студија *Интеркултурна комуникација* на Еверет и Томас.

Така поставен, трудот ги преселува и „пресадува“ сите тие прашања за средбата, војната, толеранцијата или дури и целосното прифаќање (акултурација) на јазиците и културите на наш, македонски терен, и особено во едно потесно подрачје – струшкиот крај, каде паралелната коегзистенција на македонскиот, албанскиот и турскиот јазик е чиста реалност. Прашањето што се поставува, се разбира, не е дали е можна таква паралелна коегзистенција, туку – дали е можно меѓусебно *чињање и разбирање* на тие три различни јазични и културни семиотички системи, па затоа и едно поглавје од трудот е посветено токму на семиотиката на комуникацијата.

Во првиот и вториот дел од трудот, кандидатката се занимава со тестирање на границите на поимот „мајчин јазик“ и значењето на поимите на билингвалното/мултилингвалното. Уште на првата страница од трудот се покажува релативноста на поимот „мајчин“ јазик и се отвора врата кон процесот на акултурацијата, односно можноста како мајчин јазик да се прими и јазикот на „другиот“. Иако кандидатката вели дека под „мајчин јазик“ се подразбира јазикот на кој говори мајката, таа сепак додава: „со тоа што под мајка не се мисли на биолошка мајка, туку на личноста која воспоставувала редовна и трајна комуникација со детето“. Тоа не ја исклучува можноста тоа да биде и личност од поинаква лингвистичка говорна заедница, а тоа значи и од друга култура. Кандидатката цитира повеќе медицински и психолошки извори кои покажуваат дека билингвалните и трилингвалните говорители во просек имаат повисока интелигенција и повисоки предиспозиции за усвојување на најразлични вештини; со други зборови, семиотички се поадаптабилни и креативни. Заклучокот е културолошки: „Од моето истражување се покажа дека во Република Македонија, лицата кои зборуваат два или повеќе јазици се потолерантни во поглед на етнички и религиозни прашања, немаат многу стереотипи и умеат да воспостават коректен однос и комуникација... една личност која ги владее македонскиот, турскиот и албанскиот јазик, при учењето

на јазиците научила и три различни култури, што значи и различни комуникациски кодови и херменевтики...“ (стр.25)

Понатаму, кандидатката ги допира и разгледува прашањата за лингвистички варијанти на една иста лингвистичка инваријанта (на пример, случајот со албанскиот јазик во Македонија, Косово и Албанија, и турскиот јазик во Македонија и Турција), поставувајќи прашање дали се тоа исти јазици/култури и до каде може да се растегнува поимот на „еден“, „мајчин“ јазик. Говори за лингвистичката екологија, за војната меѓу јазиците, па дури и за „синџирот на исхрана“ меѓу „големите“ и „малите“ јазици, што Калве одлично го опиша преку поимот „глотофагија“. Кандидатката Еди Ќела постојано ја истакнува, со право, релативноста на овие поделби на „мали“ и „големи“ јазици/култури, затоа што и кај „малите“ постои невидлива глотофагија која, парадоксално, им дава дополнителна сила на „малите“ при збришувачкиот налет на глобализацијата. Цитирајќи едно такво мислење на Леман, кандидатката исишува и сјајни, дискретни страници на својот научен труд, во кој е најважно да се види невидливото, малото, граничното, па вели: „Но ‘средните’ и ‘малите јазици’ и не се толку невини, бидејќи додека им се заканува опасност да бидат проголтани од друга заедница, па дури стануваат и јазици за приватна употреба, а потоа и кандидати за лингвистичка музеологија, и тие исти јазици често се хранат со своите дијалекти“ (стр.35). Со тоа, прашањето за глобализациската глотофагија се амортизира и се сведува на пониско ниво – дали и дијалектите се однесуваат кон нормата онака како што „малите“ јазици и култури се однесуваат кон „големите“? Трудот на Еди Ќела е извонредно инспиративен и со ваквата своја љубопитност спаѓа во оној вид трудови, за кои Рудолф Карнап, во *Лоџикаџа на научнојо ойќриџие* пишуваше (парафразирам) дека – добар научен труд не е оној кој дава „точни“ одговори, туку поставува точни прашања.

Во таа смисла, и глобализацијата низ научната диоптрија на Еди Ќела значи монолингвизам, односно – зборување само еден јазик, па со тоа претставува еден вид семиотичка сиромаштија, односно избегнување на онаа пропусна граница меѓу две култури, меѓу две *семиосфери* (Лотман), онаа тесна, семипермеабилна граница на која се врши осмоза, „превод“ на една култура во друга, за да дојде до целосно разбирање, а не само до паралелна коегзистенција на две култури. За да нè убеди дека разноликоста и диверзитетот се подобри од монолитноста на глобализацијата, кандидатката симпатично посегнува дури и по аргументи од гастрономијата и богатството вкусови на храна кај различни народи и култури. Очигледно, во своето разгледување на турската, албанската и македонската гастрологија, инспирирана е од прочуените гастрологијски истражувања на големиот Ролан Барт, а пред него и на Клод Леви-Строс (студијата за неговиот прочуен „готвачки триаголник“).

Во третото поглавје, по една исцрпна термиолошка прошетка по семиотичката терминологија, кандидатката се обидува на истиот проблем на билингвизмот и трилингвизмот да му пристапи преку сфаќањето за културата како супер-семиотички дизајн, и посебно да се фокусира на културата на комуникацијата, особено во Република Македонија. Се осврнува дури и на медиумската претстава за другиот, особено на „неквалификуваните новинари кои преку јазикот на омразата и служат на политиката.“ Важно е што трудот

вешто ја избегнува стапицата на политичкото и што не кокетира со политикологијата, туку се држи до лингвистиката, семиотиката и културологијата. Во тоа е неговата научна стабилност.

Четвртото поглавје е посветено само на билингвизмот и трилингвизмот во Македонија; таму на конзистентен и систематичен научен начин се соопштени и статистички податоци кои покажуваат дека со намалувањето на возрастната граница на испитаниците опаѓа и бројот на јазиците кои тие ги говорат или разбираат. Станува збор за ареален пристап (Струга и околината), но од демографската карта на Македонија јасно се гледа дека Струга е „епицентар“ на мултилингвизмот кај нас. За жал, од анкетата која кандидатката ја спровела со анонимни испитаници се гледа дека губењето на интересот за јазикот на другиот и различниот е во тесна врска со медиумските кампањи и политиката на шовинизам. Но, се укажува и на некои позитивни праксеолошки општествени трендови кои повикуваат на акултурација, или барем на толеранција кон Другиот во повеќејазичните средини.

Заклучок

Од сето што досега се кажа, произлегува дека докторската дисертација *Влијанието на билингвизмот и трилингвизмот врз семиотиката на комуникацијата во Република Македонија*, изработена од кандидатката м-р Еди Кела, е сериозно сработен, солиден и инспиративен научен труд од областа на ареално-социјалната лингвистика, семиотиката и теориите на културите и нивната интеракција.

Затоа, со задоволство му препорачуваме на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје да ја усвои нашата рецензија и да ја повика кандидатката Еди Кела на усна одбрана на докторската дисертација.

Рецензентска комисија

Д-р Венко Андоновски, ред. проф., с.р.

Д-р Димитар Пандев, ред. проф., с.р.

Д-р Кристина Николовска, ред. проф., с.р.

Д-р Весна Мојсова-Чепишевска, ред. проф., с.р.

Д-р Октај Ахмед, ред. проф., с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „СРЕДНОВЕКОВНИ МАКЕДОНСКИ СКРИПТОРИУМИ“ ОД М-Р МАРЈАН ПАТЛИЦАНКОВСКИ, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, на седницата одржана на 14.9.2016 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатот м-р Марјан Патлиџанковски со наслов „Средновековни македонски скрипториуми“, во состав: проф.д-р Добрила Миловска (ментор), доц. д-р Виолета Мартиновска (член), проф. д-р Виолета Пирузе (член), проф. д-р Нина Анастасова-Шкрињариќ (член) и проф. д-р Весна Мојсова-Чепишевска (член).

Комисијата во наведениот состав, ја прегледа и ја оцени докторската дисертација и на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје му го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Докторската дисертација на кандидатот м-р Марјан Патлиџанковски, со наслов „Средновековни македонски скрипториуми“, содржи 232 страници компјутерски обработен текст, со 312 фусноти, 120 библиографски единици, меѓу нив научни трудови, статии, книги и археографски описи на ракописни книги.

Трудот е структуриран во 4 глави, со вовед и заклучни согледувања. Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Во **воведот** на трудот, изложени се предметот и целите на истражувањето.

Кандидатот м-р Марјан Патлиџанковски како предмет на истражување во неговиот докторски труд ги обработил сите релевантни сакрални објекти од македонското минатото кои имале изразена верска и книжевна доминација. Токму во овие македонски светилишта настанале бројни ракописни книги, напишани од даровити книжевници-калиграфи, кои според делата и украсите биле вистински мајстори на својот занает. Целта на ова истражување е регистрирање на најпознатите и најзначајните книжевни центри од минатото, регистрирање на ракописите, настанати во тие центри, регистрирање на имињата на пишувачите, препишувачите или преведувачите на ракописното богатство и нивно жанровско групирање.

Првата глава од докторската дисертација е насловена како „Културно-просветната дејност во македонските скрипториуми“. Во неа е обработен развојот на словенската писменост, култура и богослужба од времето на Охридската книжевна школа па с# до развојот и растежот на поновите центри од скопскиот, прилепскиот, битолскиот, струшкиот, кумановскиот и слепченскиот регион.

Како сосема точно го прифаќаме размислувањето на м-р Марјан Патлиџанковски во врска со неговиот генерален став дека книжевните споменици биле создадени како континуитет на кирилородиевското дело во Македонија, создадено од св. Климент, св. Наум и нивните следбеници. Според кандидатот, ракописните книги имале црковно-богослужбен карактер и биле пишувани и препишувани во црквите и манастирите. Според најновите истражувања на м-р Патлиџанковски, во помалите манастири се создавале црковни книги само за задоволување на култните потреби (прослава на светители или празници), додека во поголемите се оформувале цели скрипториуми. Притоа, многу е важна констатацијата на кандидатот дека книжеvnата дејност по манастирите била интензивна, т.е. богата, плодна, дека со неа се наполниле манастирските библиотеки, што е уште поважно - поголемите манастири ги опслужувале помалите. Манастирите се збогатувале и преку даренија и преку порачки кај познати калиграфи кои твореле во поголемите скрипториуми. Од бројот и карактерот на ракописните книги (филозофски, аскетски, поучителни и др.), може да се добие мислење за интелектуалното рамниште на монасите, како и за економската моќ на манастирите. И најпосле, од оваа глава се добива претстава за надворешниот изглед и оформувањето на определен ракопис - нешто што е во функција на тезата. Ако ракописот бил пишуван на пергамент со лош квалитет, со сиромашна илуминација, со записи во кои пишувачот се жали на лошите животни услови во кои го пишувал ракописот - сето тоа упатува на мал и беден манастир. Напротив, ако ракописот е пишуван на убав, квалитетен пергамент, ако во создавањето на текстот учествувале повеќе пишувачи, ако илуминацијата е раскошна, богата и дело на друг творец, ако подврзијата е скапа - тоа се препознатливи белези за големите и моќни манастири кои истовремено биле и активни скрипториуми.

Во текот на средновековието во Македонија дејствувале голем број на значајни скрипторски центри.

Во **втората глава** се анализираат сакралните споменици и скрипториуми во: Скопско, Прилепско, Битолско, Стушко, Кумановско, Дебарско и Слeпченско.

Во втората глава, во вид на потточки се изделени светилиштата во **скопскиот регион**, како што се: Св. Пантелејмон-„Горно Нерези“, манастирот „Св. Благовештение“-Скопска Црна Гора, манастирот „Св. Архангел Михаил и Гаврил“-Скопска Црна Гора, манастирот „Св. Никола“, с. Љубанци, Скопска Црна Гора, црквата „Св. Богородица -

манастир Матка“, Марковиот манастир. Покрај овие светилишта, во оваа глава како потточка се детектираат и редица други, помали, но значајни центри кои со право можат да се именуваат и како скрипторски центри.

Кандидатот м-р Марјан Патлиџанковски не само што ги регистрирал сите познати и помалу познати светилишта од Скопскиот регион, туку трагал и по помали места во кои се одржувал некаков книжевен и духовен живот, во име на верата.

Како многу значајно место во истражувањето го сметаме тоа што кандидатот максимално се погрижил педантно да ги регистрира сите ракописни книги кои настанале во секоја црква/манастир поединечно, според хронолошкиот принцип. За пофалба е и тоа што кандидатот дава комплетни информации за секој ракопис поодделно и тоа што користи меродавни извори со кои го потврдува кажаното.

Како втора потточка од гл.2 од тезата е застапен **прилепскиот регион**. На ова место во вид на потточка се обработуваат повеќе светилишта: манастирот „Трескавец“, манастирскиот комплекс „Зрзе“, со црквите „Св. Преображение“, „Св. Петар и Павле“, „Св. Ѓорѓи“ и „Св. Никола“. Што се однесува до регионот Прилеп и Прилепско треба да се истакне дека поради прифатеното вазалство од страна на месните владетели, прилепските цркви и манастири продолжиле со нивната книжевна дејност. Со проширувањето на српското феудално царство во средниот век, Прилеп станал значајно средиште со повеќе активни книжевни центри. Српските великодостојници и владетели најчесто станувале ктитори и донатори на цркви и манастири во Прилеп и Прилепско. Истовремено, според истражувањата на м-р Марјан Патлиџанковски, тие биле и иницијатори за пишувањето на бројни книжевни дела, значајни за нашето јазично и културно минато.

Од податоците во докторатот на кандидатот може да се заклучи дека во Прилеп и Прилепско постоеле многубројни цркви и манастири во кои се одржувал богат книжевен живот. Но, за жал, тоа големо ракописно богатство не е целосно сочувано. Во некои случаи тоа се должело на фактот што ракописите не содржеле податоци за писарот, времето или местото кадешто се пишувани - нешто што го отежнува самото истражување на овие археографски проблеми.

Третата потточка од гл. 2 се однесува на **битолскиот регион**. Овој регион го разубавуваат „Св. Ѓорѓи“ во Курбиново, „Св. Петар“ на островот Голем Град-Преспа, „Св. Ѓорѓи“ во св. Велушина, „Св. Преображение“ во с. Буково, „Св. Никола“ во с. Манастир, „Св. Никола Болнички“, „Св. Атанасиј“ во с. Журче, Св. Богородица. Над с. Сливница-Преспанско се наоѓа Сливничкиот манастир, посветен на света Богородица. Манастирот „Успение на Пресвета Богородица“ во Јанковец-Ресенско е женски манастир. На 6 км. од селото Евла се наоѓа манастирот „Св. Спас“, кој е подигнат во пештера. Битолскиот регион

се наоѓа во близина на Охрид, кој се смета за расадник на словенската писменост, култура и богослужба.

Словенските ракописи (Битолски триод, Битолски листови, Болоњски псалтир, Посен триод од Битола, Битолски изборен октоих, Вранешнички апостол и др.), препишувани или преведувани во Битолско, се наоѓаат во ракописните збирки (види: Владимир Мошин, Словенски ракописи од Македонија, том I и II) кај нас и во светот. Во некои од нив постојат елементи во кои се укажува дека се настанати во Битола или Битолско, а во некои тие елементи отсутуваат. Оттаму, во таквите случаи кандидатот м-р Марјан Патлиџанковски ја користи палеографијата за да утврди дали тие ракописи имаат врска со некој од скрипторските центри во овој регион.

Четвртата потточка од гл. 2 од тезата се однесува на **струшкиот регион**. Во Струга по езерскиот брег и по околните места, евидентирани се петнаесетина средновековни цркви и манастири, меѓу кои и двата манастира, посветени на „Св. Богородица“ во селото Калиште, манастирите „Св. Илија“ и „Св. Никола“ на Линскиот Полуостров, потоа црквата „Св. Богородица“, „Св. Богородица Пречиста“, „Св. Варвара“, „Св. Димитрие“, „Св. Ѓорѓи“ и двете цркви, посветени на „Св. Никола“ во Струга; јужно од манастирот Калиште се „Св. Петка“, параклисот „Св. Атанас“ и пештерската црква „Св. Архангел“ над селото Радожда. Секако, ова не е конечен список на цркви и манастири од струшкиот крај, бидејќи постојат цркви кои се уште не се идентификувани. Во сите нив постоела богата библиотека со ракописи од средновековниот период, а повеќето од нив биле напишани од книжевници кои дејствувале во скрипториумите во Струшко.

Ракописите напишани во Струшко, особено оние од постариот период ги носат сите белези на Охридската книжевна школа. Но, во споредба со Охрид, во Струга концентрацијата на цркви и манастири кои делувале како книжевни центри е поретка, па така и продукцијата на ракописи била поскромна. Токму заради авторитетот на Охридскиот книжевен центар, струшките скрипторски центри често се именувале како центри што му припаѓаат на Охридскиот книжевен круг-што во научна смисла е еден вид на неправда спрема овој книжевен центар кој бил доста развиен во средниот век.

Петтата потточка од гл. 2 му е посветена на **куманиовскиот/жеглиговскиот регион**. Спомениците од кумановскиот регион претставуваат значајна група на ракописи. Во Куманово постојат 6 објекти што имаат статус на споменици на културата, а тоа се: црквата „Св. Ѓорѓи“ во Старо Нагоричино, манастирот во Матејче со црквата „Пресвета Богородица“, црквата „Св. Ѓорѓи Победоносец“ во Младо Нагоричино и црквата „Св. Петка“ во истото село, Карпинскиот манастир со црквата „Воведение Богородичино“ и црквата „Св. Никола“ во Куманово.

Црковните споменици од кумановскиот крај по своето културно богатство претставуваат доста значајна група. Во овој предел припаѓа Жеглиговската област, којашто од книжевен аспект не е воопшто занемарлива. Тоа, впрочем го констатира и докторандот м-р Марјан Патлиџанковски. Кратовскиот книжевен центар бил особено активен во XV и XVI век, кога во рамките на овој центар дејствувале книжевниците Владислав Граматик, инок Герасим, Димитар Кратовски и др., кои биле надалеку познати професионални пишуваачи и украсувачи на ракописни книги.

Шестата потточка од гл. 2 се однесува на **дебарскиот регион**. Дебарскиот крај бил надалеку познат уште од X век. Во Дебарскиот крај биле изградени повеќе цркви и манастири, но сепак не е позната нивната конечна бројка. Сочуваните извори не се доволни за да се идентификуваат сите скрипториуми од овој крај, а иста е ситуацијата и со книжевното наследство, кое било уништувано или разнесувано по туѓи институции или кај приватни колекционери.

Како сигурно засведочен може да се идентификува манастирот „Бигорски“ со црквата „Св. Јован Претеча“, манастирот „Св. Богородица“ во село Агноандник, манастирот „Св. Варвара“ во село Жировница, истоимената црква во село Рајчица, црквата „Св. Богородица“ во село Сенце, црквата „Св. Ѓорѓи“ во село Крчиште, манастирот „Св. Јоан“ во Дебар, манастирот „Св. Никита“ во село Тресонче и др.

Ракописната традиција во дебарскиот ареал се смета дека е од особено значење за развојот на ракописната традиција во Македонија. Се разбира дека мора да се земе предвид и фактот дека дел од ова големото културно наследство е изгубено. И не само тоа. Исчезнати се и поприлично голем дел од сакралните објекти. Зошто е таква ситуацијата? Можеби објектите биле срушени и необновени повторно, можеби се изградиле нови објекти на нивно место и со тоа се изгубил нивниот првичен идентитет или се работи за нешто сосема друго.

Последната потточка од гл. 2 се однесува на **слепченскиот регион** (Слепченскиот манастир со црквата „Св. Јован Претеча“-Продром и црквата „Св. Јован Богослов“, односно „Св. Никола“).

Ракописите кои се евидентирани во описите на словенските ракописи од Македонија (Владимир Мошин, Михајло Георгиевски и др.) се разгледани преку книжевното творештво на најпознатиот македонски книжевник од XVI век Висарион Дебарски и неговите ученици и следбеници-монасите, со монашки имиња: Матеј, Пахомиј и Сисој.

Третата глава од дисертацијата на м-р Марјан Патлиџанковски е насловена на **Ракописната традиција во поголемите македонски цркви и манастири**.

Со усет за мера, тој ги избрал најбележитите книжевници кои живееле и пишувале во различни столетија. Еден од нив е познатиот книжевник Владислав Граматик, кој живеел и творел во XV век.

Книжевното творештво на книжевникот, м-р Марјан Патлиџанковски го поделил на три дела, и тоа на:

-ракописи, потпишани од книжевникот (ги има 4). Во прашање се зборници кои носат печат на вистински книжевен центар /скрипториум-професионална школа во која се почитувале сите канони. Ракописите биле напишани со калиграфски поллустав, во балкански стил, со авторски записи кои имаат летописен карактер;

-ракописи за кои се претпоставува дека ги напишал Владислав Граматик. Такви ракописи се: еден „Панегиричен зборник“, „Зборник со слова и житија од осумдесеттите години на XV век“ и еден „Зборник со творби од Димитар Солунски“, напишан исто така во осумдесеттите години на XV век;

-ракописи за кои се смета дека треба да влезат во опусот на овој книжевник. За такви ракописи се сметаат: еден препис на правописните правила на Константин Костенечки и „Тактиконот“ на Никон Черногорец.

Од другите книжевници во ова поглавје се застапени: Димитар Кантакузин, Димитар Кратовски, Ѓорѓи Граматик, Григориј (Прилепски) Пелагониски, Висарион Дебарски и неговите ученици и следбеници: Матеј, Пахомиј и Сисој.

Четврта глава од трудот на кандидатот м-р Марјан Патлиџаковски ги опфаќа факсимилите на застапените ракописи на книжевниците. Оваа глава е насловена како: **Факсимили на ракописи од ракописни збирки во Македонија.**

Меѓу нив, како особено значајни ги изделуваме малку познатата ракописна збирка на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, ракописната збирка при НУБ „Св. Климент Охридски“ и др.

Во случајов, кандидатот по свој избор издвоил поголем број на ракописи што ги претставил факсимилски. Тоа е секогаш неблагодарна задача-од голем број на ракописи да се изделат оние што ги претставуваат најдобро книжевниците, а со тоа и центрите во кои настанале. Оттаму, би рекле дека е оправдан изборот на ракописи што го направил м-р Марјан Патлиџанковски. Во изборот, тој ги приопштил следниве ракописи: „Октоихот“ од XII век, „Премчанскиот требник“ од XIII век, „Житието на Григориј Омириски“ од кр.на XIV век, „Апостол и евангелие“ од XV век, „Цветен триод“ од XV век, „Ваташки минеј“ од 1453 и др. Фактички, овој материјал илустративно го збогатува истражувањето на кандидатот и сведочи не само за книжевните достигнувања на ракописната традиција

низ вековите, туку и за илуминаторската, естетската страна на ракописната традиција низ вековите.

Се чини, сепак, дека во иднина при вакво богатство од ракописи, потребно е кандидатите да ги претставуваат само факсимилите од ракописите, настанати до XVI век – како најстари и како најзначајни за проучување.

Во **заклучокот** резимирано се претставени резултатите од истражувањето. Истакнати се клучните моменти, кои битно влијаеле врз реализацијата на овој исклучително важен труд, посветен на книжевните центри во кои се пишувало, преведувало и во кои се одржувал богат духовен живот. Центри или скрипториуми во кои настанале бројни ракописи кои денес се наоѓаат во сопственост на наши, македонски, но и на странски ракописни збирки.

На крајот од трудот, во поглавјето **Библиографија** е презентираан список на користена и консултирана стручно-научна литература од над 120 библиографски единици.

Имајќи го предвид наведеното дотука, Рецензентската комисија едногласно констатира дека кандидатот м-р Марјан Патлиџанковски целосно го има совладано научниот метод на работа и со својот труд ни се претставува како сериозен научен работник кој поседува широки знаења од областа на медијевистиката. Ваквата солидна подготвеност му овозможи компетентно и на високо научно ниво да ја изработи својата теза со што даде своевиден придонес во развојот на медијевистиката кај нас и пошироко.

Поради тоа, имаме особена чест да му предложиме на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје да ја прифати докторската дисертација на м-р Марјан Патлиџанковски под наслов: „Средновековни македонски скрипториуми“ и да го повика кандидатот на усна одбрана пред петчлена испитна комисија.

Рецензентска комисија

1. Проф. д-р Добрила Миловска, с.р.
2. Проф. д-р Виолета Мартиновска, с.р.
3. Проф. д-р Виолета Пирузе-Тасевска, с.р.
4. Проф. д-р Нина Анастасова-Шкрињариќ, с.р.
5. Проф. д-р Весна Мојсова-Чепишевска, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА „АТРИБУТИВНАТА ФУНКЦИЈА ВО ФРАНЦУСКИОТ ЈАЗИК И НЕЈЗИНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК“ ОД М-Р МИЛЕНА КАСАПОСКА-ЧАДЛОВСКА, ПРИЈАВЕНА НА ФИЛОЛОШКИОТ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“ ВО СКОПЈЕ

Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ во Скопје, на седницата одржана на 21.9.2016 година, формираше Комисија за оцена на докторската дисертација на кандидатката м-р Милена Касапоска-Чадловска, со наслов „Атрибутивната функција во францускиот јазик и нејзините еквиваленти во македонскиот јазик“, во состав: д-р Маргарита Велевска, редовен професор, д-р Звонко Никодиновски, редовен професор, д-р Ирина Бабамова, редовен професор, д-р Јоана Хаџи-Лега Христоска, доцент и д-р Станислава Сташа Тофоска Јанеска, редовен професор.

По разгледувањето на поднесената докторска дисертација, Комисијата во наведениот состав со внимание го прегледа и го оцени трудот и има чест на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ да му го поднесе следниов

ИЗВЕШТАЈ

Анализа на трудот

Докторската дисертација на кандидатката м-р Милена Касапоска-Чадловска, со наслов „Атрибутивната функција во францускиот јазик и нејзините еквиваленти во македонскиот јазик“, содржи 267 страници компјутерски обработен текст, во фонт Times New Roman, со 1,5 проред и големина на букви 12.

Трудот е структуриран на следниов начин: *Вовед* (стр. 5-9), **Глава I**, во која влеуваат *Предмет и цел на истражувањето*, *Структура на трудот* и *Корпус* (стр. 10-16), **Глава II**, под наслов *Теориски рамки на поимот атрибут во францускиот јазик* (стр. 17-52), **Глава III**, под наслов *Конструкци со атрибути на субјекти (КАС) во францускиот јазик и нивните еквиваленти во македонскиот јазик* (стр. 53-150), **Глава IV**, под наслов *Конструкци со атрибути на објекти (КАО) во францускиот јазик и нивните еквиваленти во македонскиот јазик* (стр. 151-227), **Глава V**, под наслов *Некои аспекти на КАО со глаголот во францускиот јазик и нивните еквиваленти во македонскиот јазик* (228-233), *Заклучни согледувања* (234-245), *Библиографија* (246-260), *Листа на скратеници од користени дела од литературата* (261), *Листа на скратеници дневен печат* (261), *Сајтографија* (262), *Додаток 1* (263-265), *Додаток 2* (266) и *Додаток 3* (267).

Деловите се систематизирани во точки и потточки со наслови и поднаслови, со што се обезбедува соодветно и прегледно следење на материјата која е обработена во истражувањето.

Во **воведот** на трудот, м-р Милена Касапоска-Чадловска објаснува кои се мотивите за да ја одбере оваа тема, потоа дава краток осврт на некои досегашни истражувања и се задржува на терминот и концептот за атрибут, правејќи споредба помеѓу францускиот и македонскиот граматички систем, нагласувајќи дека се работи за истражување кое има синхрониски карактер и чија цел е да понуди квалитативна анализа на француските атрибутивни конструкции, да предложи нивна класификација поаѓајќи од карактеристиките на глаголот и да се определат и анализираат конструкциите кои се среќаваат како нивни еквиваленти во македонскиот јазик.

Во **Глава I**, кандидатката објаснува што претставува предмет и цел на нејзиното истражување, наведувајќи дека во трудот се применува методот на контрастивна анализа

помеѓу двата јазика, францускиот и македонскиот, со цел да се дефинираат сличностите и разликите во нивниот состав. Во продолжение се образложува структурата на трудот и се даваат податоци за корпусот врз основа на којшто е спроведено истражувањето.

Во **Глава II**, под наслов *Теориски рамки на њоимоѝ атрибут во францускиоѝ јазик*, м-р Милена Касапоска-Чадловска ги образложува теоретските основи врз кои се заснова истражувањето, се објаснуваат концептите поврзани со теоријата за валентност на францускиот лингвист Тениер, како и концептите на функционалната перспектива кои послужиле како основа за класификацијата на атрибутивните конструкции во дисертацијата. Во контекст на теориската рамка на трудот изнесени се и ставовите на Ерслунд, Хап, Ригел и Ле Гофик.

Кандидатката наведува дека еволуцијата во дефинирањето на францускиот атрибут започнува со граматиката на Пор-Роајал, потоа таа ги презентира ставовите на најзначајните школски граматичари во 18 и 19 век (Ресто, Ноел и Шапсал, Браше и Дисуше) и завршува со оние на современите граматичари (Ригел, Вон Вартбург и Цумтор, Гревис, Ванер и Пеншо, Бенвенист, Гард-Тамин). Во овој контекст е даден и осврт на проблемот поврзан со разликите во метајазикот кој се користи за атрибутот во граматиките на некои од европските јазици (англиски, германски, италијански, португалски).

Посебен дел од оваа глава е посветен на споредбата помеѓу француската и македонската терминологија во однос на атрибутивните конструкции кои се предмет на истражување, со укажување на разликите кои постојат од функционален аспект. Кандидатката укажува дека термините за *аѝрибуѝ*, во македонската и во француската граматика претставуваат „лажен пар“, односно значењето на атрибутот во македонската граматика не соодветствува сосема на значењето во француската, додека дефиницијата за францускиот атрибут, во македонскиот јазик, одовара на дефиницијата за францускиот *еѝѝеѝ*. Како еквивалент на францускиот атрибут кој се однесува на субјектот се наведува *именскиоѝ дел на ѝлаѝолско-именскиоѝ ѝрпрок*, но единствено кога тој има примарна синтаксичка функција, односно претставува *основен аѝрибуѝ на субјекѝ*. За разлика од него, атрибутот на субјект кој има помошна функција во реченицата, во македонската граматика се третира како *инѝеѝриран ѝредикаѝивен аѝрибуѝ*.

Од аспект на француските конструкции со задолжителен атрибут кој го засега директниот предмет во реченицата, се нагласува дека неговите еквиваленти во македонскиот јазик се во зависност од глаголот употребен во конструкцијата. Се среќаваат *ѝредлошки фрази во ѝозиција на именски дел на ѝрпирокоѝ* (најчесто воведени со предлозите *за* или *како*) и кој најчесто добиваат секундарна функција или, поретко, *независни, бесѝредлошки фрази во ѝозиција на именски дел на ѝрпирокоѝ*, а како еквивалент на помошниот атрибут на објект, во македонскиот јазик, најчесто се среќава интегрираниот предикативен атрибут.

Поголем дел од ова поглавје го обработува прирокот во македонскиот јазик односно видовите прирок во македонскиот јазик, а поглавјето завршува со резиме за прирокот и видовите прирок во македонскиот јазик (глаголскиот, перифрастичниот и глаголско-именскиот прирок).

Глава III започнува со обработување на суштинските проблеми кои се предмет на истражување во дисертацијата, односно конструкциите со атрибут на субјект (КАС) во францускиот јазик и нивните еквиваленти во македонскиот. Како појдовен критериум при разгледувањето на атрибутивните конструкции се земаат копулативните глаголи, односно нивните синтаксички и семантички карактеристики. Тоа доведува до поделба на конструкции со основен атрибут на субјект (КАС-О) и конструкции со атрибутивни глаголи, како и конструкции со помошен атрибут на субјект (КАО-П).

Првиот тип конструкции (КАС-О) се разгледуваат рангирани во две големи подгрупи: *копулативни конструкции* со глаголот *être* како глагол-копула (*Marie est jolie*) и *конструкции со атрибутивни глаголи* од типот на *sembler, paraître, devenir, tomber, se montrer, s'avérer, rester* (*Les recherches se sont avérées infructueuses*). И двата типа глаголи воведуваат основен, задолжителен атрибут, а нивната најзначајна функција се состои во поврзување на атрибутот со елементот во функција на субјект. Што се однесува до парадигмата на копулативните конструкции и во двата јазика, се констатира дека, најчесто, во функција на атрибут, т.е. како лексичко јадро на именскиот прирок, се среќава описната придавка (*Ils sont malheureux, les fans de motocross/ Љубителите на шриџи се мошори се несреќни*), потоа партиципни форми со придавска функција (... *il est entreprenant et branché/ ... тој е модерен и со преприемачки дух*), други придавски форми (*Quel est ton avis sur cette question?/ Како е твоето мислење за ова прашање?*), именки или именски групи (*François Philippe est le directeur de l'école de musique/ Франсоа Филип е директор на музичкото училиште*), прилози и прилошки рупи (*Une super ambiance, super temps, tout était bien/Огличен амбиент, оглично време, сè беше добро*), заменки и заменски групи (*Qui sont-ils?/ Кој се тие?*), инфинитив (*Aimer, c'est trouver ta joie à donner.../ Да сакам, тоа значи га ја пронајдам радоста на давање...*), исказна реченица (*Le plus triste dans cette histoire, c'est que les raisons ne sont pas sportives/ Најтражно во оваа приказна е тоа што причините не се спортистички карактер*), релативна реченица (*Il est là qui pleure/ Тој таму плаче*).

Од аспект на македонските еквиваленти на овие конструкции, именскиот дел од прирокот претставува формален и функционален еквивалент на францускиот основен атрибут на субјект (Пр. *Марија е убава. Испражувањата не дадоа резултат*).

Во конструкциите со придавски атрибут, најчест поврзувачки елемент е глаголот *être* (*сум, биге*), и во двата јазика, иако може да се сретнат и автосемантични глаголи, конструкции со глаголот *avoir* (*има*) + именска синтагма (*Son nez est assez grand/ Тој има доста голем нос/ Нејовиот нос е доста голем*), како и глаголите *se montrer, devenir, s'avérer* (*стапува, се чувствувва*). Може да се забележи и значителна разлика во однос на редоследот на конституентите и во двата јазика (субјект + копула + атрибут, во францускиот јазик, за разлика од македонскиот кој покажува поголема флексибилност).

М-р Милена Касапоска-Чадловска предлага поделба на атрибутивните конструкции на две поголеми групи, а врз основа на семантичките карактеристики на најчестите атрибутивни глаголи. Тоа се модалните и аспектуалните глаголи, кои понатаму се делат на четири помали групи, со напомена дека оваа класификација е прифатлива и во двата јазика.

Атрибутивните конструкции со глаголите *sembler* и *paraître* се вреднуваат како епистемично-модални и добиваат повеќе еквиваленти на македонски и навестуваат прекажана евиденцијалност (*Pendant la route il paraissait triste, rêveur/ Во шекош на папување тој излегоше тужен, замислен*). И во конструкциите со глаголите *se montrer* и *s'avérer* станува збор за индиректна, односно инференциска евиденцијалност. Во македонскиот јазик, овие глаголи се дел од копулативните, и упатуваат на резултат од некое дејство (*La musique savante indienne se montre aussi riche et complexe que celle de Bach/ Индиската сериозна музика се покажува исто толку бојата и сложена колку и онаа на Бах*). Атрибутивните конструкции со *devenir* и *tomber* даваат информации за почеток на својство или состојба на субјектот и се рангирани како инхоативни конструкции, и во двата јазика (во македонскиот се разгледуваат и како резултативни) (*Le ciel était devenu bleu/ Небо то станало сино/ Небо то стана синина*). Глаголите *rester* и *demeurer* се разгледуваат како дуративни атрибутивни конструкции кои во македонската граматика се опишуваат како

концесивно-резултативни (*Il avait refermé la porte, mais restait **accoté** contre elle/ Тој ја беше зајворил враќајќа, но и наоѓаму **се појавува** на неа*).

Помошниот атрибут на субјект во францускиот јазик како најчест еквивалент во македонскиот ја има придавката како интегриран предикативен атрибут, член на површинската реченична структура (*Il est mort **riche** à Anvers en 1640/*). Кај овие структури, м-р Касапоска-Чадловска констатира неколку основни синтаксички особини (отстранливост на атрибутот, неможност за негова замена со заменската форма *le*, засегнатост од модалните трансформации на исказот, емфатично изделување и други) (*Il est mort **riche** à Anvers en 1640/ Il est mort à Anvers en 1640/ Тој умре **бојав** во Анвер, во 1640 година/ Тој умре во Анвер, во 1640 година*). Најголеми разлики во однос на македонските конструкции има кај збороредот (фиксиран во францускиот јазик и релативно слободен во македонскиот). Глаголите во овие конструкции се квалификуваат како повремено атрибутивни (најчести се : (*r*)*entrer, monter, se lever, partir, sortir, venir, arriver, naître, vivre, mourir*), а нивните еквиваленти во македонскиот се речиси идентични.

Во **Глава IV** од трудот, м-р Милена Касапоска-Чадловска ги обработува конструкциите со атрибут на објект во францускиот јазик (КАО) и нивните еквиваленти во македонскиот јазик. Како еквивалент во македонскиот јазик се среќава именскиот дел од прирокот, најчесто во рамки на декларативна реченица или воведен од глаголски предлошки израз, именуван како зависен именски дел на прирокот (*Le club l'a nommé **président d'honneur**/ Клубот ја именува за **почесен претседател**, Je **le** croyais **loin** et il est là, dans la pièce/ Јас мислев дека е **далеку**, а тој е тука, во собава*). Помошниот атрибут на директен објект го има за еквивалент интегрираниот предикативен атрибут на директниот објект.

Во **Глава V** се разработуваат некои аспекти на КАО, кадешто како атрибутивен се среќава глаголот *avoir* во францускиот јазик, односно се разледуваат можностите за наизменична употреба со глаголот *être*, и нивните еквиваленти во македонскиот јазик (глаголот *имам*).

Заклучните согледувања претставуваат последен дел од трудот во кој кандидатката ги резимира резултатите од истражувањата во текот на неговата изработка и ги изнесува своите согледувања и заклучоци.

Библиографијата содржи 90 наслови на латиница, 36 наслови на кирилица и 6 консултирани речници. Во продолжение следува **Сајтографија** и список на консултирани македонски интернет-портали.

На крајот од трудот, како **Додаток 1**, среќаваме графички прикази на еквивалентите на француските атрибутивни конструкции. **Додатокот 2** ја предава листата на глаголи кои најчесто може да воведат атрибут на субјект во францускиот јазик, а **Додатокот 3** ја содржи листата на глаголи кои најчесто можат да воведат атрибут на директен објект во францускиот јазик.

Извештај од системот за проверка на плагијати

Во согласност со член 6 од Законот за изменување и дополнување на Законот за научно-истражувачка дејност (Службен весник бр. 80/2012), менторот на овој докторски труд, на 5.10.2016, го внесе текстот на овој труд во базата на докторски трудови на системот за плагијати на Министерството за образование и наука на Р. Македонија и на 05.10.2016 доби извештај според кој докторската дисертација не покажува елементи на плагијат,

односно во неа се среќаваат одделни зборови (3.95%) кои се совпаѓаат со термини од неколку други текстови. Имајќи предвид дека резултатот од овој извештај потврдува дека не се работи за плагијат, Рецензентската комисија подготви рецензија и во прилог го доставува добиениот извештај до Деканатот на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Докторската дисертација на кандидатката м-р Милена Касапоска-Чадловска, со наслов „Атрибутивната функција во францускиот јазик и нејзините еквиваленти во македонскиот јазик“, е изработена во согласност со основните услови и стандарди кои се предвидени за изработка на докторски труд. Оваа дисертација претставува мошне значајно истражување во областа на контрастивните проучувања помеѓу францускиот и македонскиот јазик и нуди сериозен и темелен осврт на проучуваната проблематика. Таа покажува дека кандидатката одлично ја проучила соодветната област и врз основа на своите проучувања донела заклучоци кои претставуваат солидна основа за понатамошни истражувања во оваа област. Сметаме дека резултатите од оваа дисертација се мошне значајни и ќе најдат примена во наставата по француски како странски јазик, во контрастивните истражувања помеѓу францускиот и македонскиот јазик, како и во науката за преведување и толкување. Секако, овој труд претставува и одличен прирачник за наставниците и студентите кои го познаваат и/ или го изучуваат францускиот јазик

Врз основа на наведеното, Рецензентската комисија има чест и задоволство да му предложи на Наставно-научниот совет на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ да ја прифати позитивната оценка и да закаже одбрана на докторската дисертација на кандидатката м-р Милена Касапоска Чадловска, со наслов „Атрибутивната функција во францускиот јазик и нејзините еквиваленти во македонскиот јазик“.

КОМИСИЈА

Проф. д-р Маргарита Велевска, с.р.

Проф. д-р Звонко Никодиновски, с.р.

Проф. д-р Ирина Бабамова, с.р.

Доц. д-р Јоана Хаџи-Лега Христоска, с.р.

Проф. д-р Станислава Сташа Тофоска Јанеска, с.р.

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА

ИНОВАЦИИТЕ КАКО ФАКТОР НА ЕКОНОМСКИОТ РАСТ СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА,

ИЗРАБОТЕНА ОД М-Р АНЕТА ПЕТКОВСКА НОНКУЛОВСКА,

ПОДНЕСЕНА ДО ЕКОНОМСКИОТ ИНСТИТУТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 241 од Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, а во врска со поднесената докторска дисертација од кандидатката м-р Анета Петковска Нонкуловска со наслов **Иновациите како фактор на економскиот раст со посебен осврт на Република Македонија**, Научниот совет на Економскиот институт во Скопје, на својата 132. седница одржана на 25.8.2016 година, донесе Одлука бр. 02-1145/2 од 29.8.2016 година за формирање на Комисија за оцена на докторската дисертација во состав:

1. д-р Дејан Пендев, научен советник,
2. д-р Васил Поповски, редовен професор,
3. д-р Тајјана Петковска-Мирчевска, редовен професор,
4. д-р Биљана Ангелова, редовен професор, и
5. д-р Зоран Јаневски, вонреден професор.

Членовите на Комисијата со посебно внимание ја прочитаа и ја проучија поднесената докторска дисертација и по усогласувањето на мислењата до Научниот совет на Економскиот институт го поднесуваат следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Општи согледувања

Докторската дисертација од кандидатката м-р Анета Петковска Нонкуловска со наслов *Иновациите како фактор на економскиот раст со посебен осврт на Република Македонија* обработува исклучително комплексна, интересна и актуелна проблематика. Меѓутоа, актуелноста на проблематиката за иновациите е вечно присутна во економскиот, социјалниот, општествениот и целокупниот човеков развој. Потребата за нови идеи, инвенции и иновации прогресивно се зголемува. Оттука, се поставува прашањето од каде произлегува таквата потреба? Одговорот е дека иновациите позитивно влијаат на благосостојбата на луѓето во сите

земји во поширока смисла на зборот, додека во потесна смисла на зборот влијаат на конкурентската предност на секоја поединечна земја и на нејзиниот економски раст и развој. Иновациите ја стимулираат конкуренцијата, имаат големо влијание на постојните производители и потрошувачи, придонесуваат во креирање на нови работни места, го стимулираат растот и помагаат во мобилизирање на факторите во насока на подобрување на конкурентноста во економијата. Горенаведените аспекти се само дел од аргументите во прилог на актуелноста на проучување на иновациите како фактор на економскиот раст.

Моделирањето за врската помеѓу иновациите и економскиот раст претпоставува квантификации и мерења на овие два домена. Додека индикаторите и мерењата на економскиот раст се општо утврдени и прифатени и постојат релевантни податоци за тоа, индикаторите и мерењата на иновациите се подискутабилни, а расположливоста на соодветни податоци попроблематична, особено кога се во прашање мали и земји во развој како што е Република Македонија. Според низа релевантни индикатори од теоретско–методолошки аспект, во трудот се укажува на понагласената потреба за сè поголема примена на иновациите во економските сектори.

Претходно наведеното е особено значајно за економскиот сектор во Република Македонија, посебно при соочувањето на македонската економија со предизвиците на денешното време, а сè со цел да се забрза економскиот раст и да се подигне нивото на конкурентност на земјата. На ниво на микроекономија, тоа, пак, е екстремно значајно за бизнисите од областите на новите и брзорастечки индустрии. Идејата и целта на овој труд е да се проучат и да се разберат искуствата што произлегуваат од начинот на кој во развиените земји успешно се воведуваат концепти на иновативни процеси и да се применат во развојот на нашата земја со што би се овозможил стабилен економски раст и конкурентност на домашната економија.

Комплексното третирање на оваа проблематика во трудот ги оправдува очекувањата за придобивките и тоа не само од теоретски, туку и од практичен аспект во контекст на значењето на иновациите како современ начин за развој на економијата и бизнисите. Така, преку искористување на новите достигнувања на науката, техниката, технологијата, организацијата и примената на новите и незастарени идеи, инвенции и иновации, да им се овозможува на претпријатијата и економијата да го прошират своето дејствување од домашно на глобално ниво и на тој начин да остварат раст и развој. При изработката на овој труд е користена соодветна методологија заснована на повеќе научни методи, согласно со природата на истражувањето и понудени се релевантни аргументи за докажување на поставените хипотези и исполнување на

поставените цели на истражувањето. Резултатите од ова истражување можат да се користат во академските институции каде што се проучуваат прашања од областа на економијата, претприемаштвото, менаџментот, а пред сè во институциите за иновации и бизнисите кои се подготвени да преземат ризици и да иновираат, како и кај сите заинтересирани страни за оваа проблематика.

2. Содржина на дисертацијата

Вкупната елаборација (теоретска и емпириска) на докторската дисертација *Иновациите како фактор на економскиот раст со посебен осврт на Република Македонија* од кандидатката м-р Анета Петковска Нонкуловска, содржи вкупно 244 страници. Основниот текст опфаќа 235 страници и се состои од вовед, шест глави и заклучок. Низ докторската дисертација се презентирани 28 табели, 13 графикони и 17 слики. Во списокот на користена литература се наведени 102 релевантни библиографски единици од домашни и странски автори и 33 веб-страници. Доминантниот дел од користените извори е со странско потекло – книги и научни трудови, поврзани со предметот и целите на истражувањето.

Во **воведот** на докторската дисертација, кандидатката го развива концептот на своето истражување, со образложување на тежината, актуелноста и предизвиците на проблематиката обработени во овој труд. Предметот и целта на истражувањето се прецизно дефинирани. Во таков контекст е дизајнирана посебна методологијата на истражување со соодветна структура и организација на трудот. Во воведот се укажува за безвременската актуелност на иновациите како главен двигател на економскиот раст на секоја земја. Иновациите не само што се извор за креирање на конкурентска предност, туку тие се и една од суштинските платформи за градење на одржлива конкурентска предност на претпријатијата, а со тоа и за динамизирање на економскиот раст. Низ текстот се провлекува идејата дека иновациите отелотворени низ технологии се приближуваат кон луѓето и тоа без можности за враќање, а веќе се појавуваат оние што поткликнаа пред илузијата дека машините ќе го решат скоро секој проблем со кој се соочува човештвото.

Во првата глава со наслов: ***Претприемаштво и иновации***, се елаборираат теоретските основи за претприемаштвото и иновациите кои се меѓусебно тесно поврзани. За таа цел се елаборира концептот за претприемаштвото, претприемачкиот процес и моделите на претприемачкиот процес. Понатаму, се разработени суштинските аспекти на иновациите, изворите и видовите на иновации. На крајот на главата се

разработени теоретски и емпириски аспекти за врските меѓу претприемаштвото, иновациите и економскиот раст, односно проблематиката за влијанието на претприемаштвото и иновациите врз економскиот раст.

Поаѓајќи од тоа дека емпириската анализа подразбира тестирање на определена теорија, во втората глава ***Иновации и економскиот раст*** се разработуваат одредени актуелни теории за економскиот раст. Покрај разработката на Шумпетеровата теорија за креативна деструкција врз основа на која се покажува дека претприемаштвото ја поттикнува креативната деструкција низ пазарите и индустриите со што се стимулира создавање на нови производи и бизнис-модел, во оваа глава се обработени и моделите на ендеген економски раст според кои економскиот раст е резултат на ендегени, а не на надворешни фактори. Понатаму, се посочуваат разликите меѓу класичните и ендегените, т.е. новите теории на економскиот раст. Според теориите за ендеген економски раст, инвестициите во човечки капитал, иновациите и знаењето се доминантни фактори за економскиот раст.

Имајќи го предвид значењето на иновациите за конкурентноста во третиот дел, ***Иновациите и конкурентноста***, се обработува контекстот за конкурентност од аспект на дванаесетте столбови на конкурентноста. Понатаму се разработени фазите на економскиот развој според глобалниот индекс на конкурентноста, и тоа: економии кои се потпираат на факторите на производство, економии кои се потпираат на зголемување на ефикасноста и економии кои се потпираат на иновации. На крај се аргументира значењето на иновациите за зголемување на конкурентноста, што, пак, води кон одржлив економски раст.

Основната работна хипотеза дека „инвестициите во истражување и развој ги зголемуваат иновациите, а иновациите водат кон константно зголемување на бруто домашниот производ по жител” е тестирана во четвртата глава ***Тестирање на моделот за економски раст и иновациите***. Понатаму, следува објаснување на методолошкиот приод, објаснување на економетриската панел- техника, определување на примерок и дефинирање на варијаблите и тоа: економскиот раст, инвестициите и човечкиот капитал, иновациите, институциите и степенот на отвореност на економиите. Анализата е поделена на два дела, и тоа: првиот дел претставува дескриптивна анализа на врската помеѓу инвестициите во истражување и развој и иновациите, додека во вториот дел се обработува економетриската анализа на врската меѓу иновациите и економскиот раст. Четвртата глава е заокружена со заклучните согледувања од спроведеното истражување.

Во петтата глава, ***Утврдување на детерминантите на иновациите во Република Македонија***, се обработени прашања во

врска со иновациите во Република Македонија, односно каква е состојбата и кои се ограничувачките фактори за развој на претприемаштвото и иновациите како фактори за економскиот раст. Потоа, следува елаборација за дефинирање на целта и предметот на истражувањето и определување на примерок. За да се утврдат детерминантите на иновациите во земјава се користи логит моделот оценет со методот на максимална веројатност.

Во шестата глава, *Предизвици и перспективи за развој на иновациите како фактор на економскиот раст*, се обработени емпириските истражувања за врската меѓу иновациите и економскиот раст. На крајот на оваа глава се разработени перспективите за развој на иновациите како фактор за достигнување на одржлив економски раст.

Заклучокот ја обликува конечната синтеза на наведените поглавја и во него се дадени сугестии и насоки кои се однесуваат на развојот на иновациите како фактор за достигнување на одржлив економски раст.

3. Оцена и предлог

Врз основа на внимателното проучување на изнесената содржина на докторската дисертација под наслов: **ИНОВАЦИИТЕ КАКО ФАКТОР НА ЕКОНОМСКИОТ РАСТ СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА** од кандидатката м-р Анета Петковска Нонкуловска, Комисијата оцени дека докторската дисертација се одликува со современ и оригинален приод и е исклучително содржаен и комплексен труд. Трудот се темели врз мошне квалитетно систематизирана аргументација за предметот на истражуваната проблематика и поставените тези и на повеќеслојна обработка на релевантни аспекти, од доменот на иновациите, претприемаштвото, конкурентноста, економскиот раст, како и современите модели за иновациите и економскиот раст. Во трудот се идентификувани значајни сознанија и заклучоци за поврзаноста на фазите на формулирањето, имплементацијата и евалуацијата на иновациите во функција на економскиот раст. Во таков контекст е понудена и анализа за примената на современи и софистицирани концепти, модели и мерења на иновациите и економскиот раст.

Во овој контекст, прво, со примена на панел економетриска техника спроведена е анализа за тестирање на врската меѓу иновациите и економскиот раст од која може да се заклучи дека економскиот раст на земјите зависи од брзината со која се зголемуваат иновациите, односно земјите каде што иновациите растат побрзо имаат и повисок економски раст. Понатаму, покрај иновациите, резултатите покажаа дека

инвестициите и развиеноста на институциите имаат статистички значајно позитивно влијание врз економскиот раст.

Второ, со примена на логит моделот спроведена е економетриска анализа за утврдување на детерминантите кои ја зголемуваат веројатноста дека едно претпријатие од Република Македонија ќе иновира. Од спроведената анализа може да се заклучи дека способноста на едно претпријатие да иновира ќе биде поголема доколку тоа е поголемо, доколку ги користи предностите на информационите технологии, доколку вложува во тренинг и обука на вработените, фокусирано е кон влез на нови пазари, воведува нови производи и услуги и доколку е спремно да преземе ризик како фактор за постигнување на долгорочен успех.

Согласно со законската обврска за оцена на степенот на преземање на сознанија од постоечки извори, трудот беше поставен на страницата на Министерството за образование и наука на Република Македонија (www.plagijati.mon.gov.mk), од која е добиен извештај за степен на преземање од други трудови 4,44%, што укажува на неговата автентичност и оригиналност

Комисијата констатира дека согласно со академските стандарди, кандидатката м-р Анета Петковска Нонкуловска целосно успеала да одговори на предизвиците што ги поставила при дефинирањето на целта и предметот на истражување. Тезите што ги поставува мошне успешно ги развива со поткрепа на аргументирани ставови и заклучоци. На овој начин се обезбедува применливост на трудот во функција на подинамичен и поефикасен развој на иновативната област во Република Македонија. Текстот на дисертацијата е пишуван согласно со современите концепти за изработка на докторски дисертации, користена е богата библиографска граѓа од домашни и странски автори, а анализите и резултатите од истражувањето коректно се презентирани и интерпретирани.

Имајќи го предвид изнесеното мислење и оцена на докторската дисертација, нејзината актуелност и научен пристап, Комисијата му предлага на Научниот совет на Економскиот институт во Скопје:

1. да го прифати извештајот со позитивна оцена на докторската дисертација **Иновациите како фактор на економскиот раст со посебен осврт на Република Македонија;**
2. на кандидатката м-р Анета Петковска Нонкуловска да ѝ одобри јавна одбрана на докторската дисертација.

Комисија за оцена и одбрана на
докторската дисертација

1. _____ с.р.

/Д-р Дејан Пендев/

2. _____ с.р.

/Д-р Васил Поповски/

3. _____ с.р.

/Д-р Татјана Петковска-Мирчевска/

4. _____ с.р.

/Д-р Биљана Ангелова/

5. _____ с.р.

/Д-р Зоран Јаневски/

РЕЦЕНЗИЈА

ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА ДИСЕРТАЦИЈА ПОД НАСЛОВ „УЛОГАТА И ВЛИЈАНИЕТО НА МАЛИТЕ И СРЕДНИТЕ БАНКИ ВРЗ РАЗВОЈОТ НА МАЛИТЕ И СРЕДНИТЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“ ОД М-Р ДИМИТАР АНЕВСКИ, ПОДНЕСЕНА ДО ЕКОНОМСКИОТ ИНСТИТУТ ВО СКОПЈЕ

Врз основа на член 241 од Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, а во врска со поднесената докторска дисертација од кандидатот м-р Димитар Аневски под наслов УЛОГАТА И ВЛИЈАНИЕТО НА МАЛИТЕ И СРЕДНИТЕ БАНКИ ВРЗ РАЗВОЈОТ НА МАЛИТЕ И СРЕДНИТЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, Научниот совет на Економскиот институт во Скопје, на 132 седница одржана на 25.8.2016 година, донесе Одлука бр. 02-1131/2 од 29.8.2016 година, за формирање на Комисија за оцена и одбрана на трудот, во состав:

1. д-р Климентина Попоска
2. д-р Биљана Ангелова
3. д-р Дејан Пендев
4. д-р Васил Поповски
5. д-р Неда Петроска Ангеловска.

По проучувањето на поднесената докторска дисертација и по усогласувањето на мислењата на членовите, Комисијата, до Научниот совет на Економскиот институт во Скопје, го поднесува следниов

ИЗВЕШТАЈ

1. Општи напомени

Докторската дисертација од кандидатот м-р Димитар Аневски под наслов УЛОГАТА И ВЛИЈАНИЕТО НА МАЛИТЕ И СРЕДНИТЕ БАНКИ ВРЗ РАЗВОЈОТ НА МАЛИТЕ И СРЕДНИТЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, обработува современа и актуелна проблематика од областа на банкарството.

Основна цел на истражувањето во рамките на предложената докторска дисертација е преку опсежна анализа, како теоретска, така и емпириска, да се укаже на важноста на малите и средните банки во банкарскиот систем на Република Македонија и директната условеност од нивните политики од економскиот раст и развој на МСП. Како посебни цели на истражувањето на овој труд се: преку истражување на литературата да се даде историска и компаративна анализа на специфичностите и разликите помеѓу различните банкарски системи во одредени земји во Европа и светот и нивното влијание врз развојот на МСП; да се утврди учеството на малите и средните банки во вкупниот банкарски систем и нивната значајност во финансирањето на малите и средните претпријатија; да се укаже на ефектите од политиките на институциите од Република Македонија врз кредитната политиките на малите и средните банки; преку економетриски модел да се анализираат односите помеѓу банките и

претпријатијата и да се квантифицира врската помеѓу кредитните пласмани на банките и растот на претпријатијата.

Предмет на истражување во овој труд претставува банкарскиот систем на Република Македонија и политиките на малите и средните банки во насока на поддршка на малите и средните претпријатија. Во рамките на предметот се истражувани и кредитните политики на Македонска банка за поддршка на развојот како една од најважните финансиски институции за стопанството во Република Македонија.

Методолошкиот пристап и користењето на соодветните извори се определени врз основа на проучуваната проблематика. При изработката на трудот, користена е соодветна методологијата заснована на повеќе научни методи, согласно со природата на истражувањето и понудени се релевантни аргументи за докажување на поставената хипотеза и исполнување на поставените цели на истражувањето. Со цел надминување на недостатоците на индивидуалните истражувачки методи, во овој труд, методологија на истражување е составена од комбинација на повеќе истражувачки методи кои нудат адекватни и веродостојни резултати. За целите на докторската дисертација се користени класичните научни методи: анализа и синтеза, статистичка компаративна и историска метода, заедно со методата на индукција и дедукција. Посебно внимание во трудот е посветено на регресионата анализа, преку која е тестирано влијанието на одредени варијабли врз нивото на депозитната база во банкарскиот сектор на Република Македонија. Преку економетрискиот модел VECM се анализираат односите помеѓу банките и претпријатијата и се квантифицира врската помеѓу кредитните пласмани на банките и растот на претпријатијата, изразен преку повеќе варијабли.

Во текот на изработката на дисертацијата е користена современа домашна и странска литература, како и интернет-страници поврзани со соодветните аспекти на предметното истражување.

2. Содржина на дисертацијата

Докторската дисертација под наслов УЛОГАТА И ВЛИЈАНИЕТО НА МАЛИТЕ И СРЕДНИТЕ БАНКИ ВРЗ РАЗВОЈОТ НА МАЛИТЕ И СРЕДНИТЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, поднесена од кандидатот м-р Димитар Аневски, има 281 страници. Основниот текст на дисертацијата се состои од вовед, четири глави и заклучни согледувања, а користената литература содржи 18 страници со 219 библиографска единица и 51 интернет-страница. Во основниот текст на трудот се презентирани 68 табели и 14 графикони, додека во делот на прилозите кон трудот се дадени 5 прилози.

Во воведот на трудот, кандидатот започнува со осврт кон актуелноста на проблематиката во докторската дисертација. Во него е презентирана кратка содржина на материјата која се обработува и се елаборираат целите и предметот на истражувањето. Во овој дел е ставен посебен акцент на методите на

научноистражувачката дејност кои се користат во насока на добивањето на очекуваните резултати и постигнувањето на целите на истражувањето.

Во првата глава под наслов ТЕОРЕТСКИ И АПЛИКАТИВНИ АСПЕКТИ НА УЛОГАТА НА БАНКАРСКИТЕ СИСТЕМИ ВО НАСОКА НА РАЗВОЈ НА МСП, образложена е важноста на банкарските системи во насока на поддршка на економијата. Опфатени се позначајните економии и банкарски системи во светот како САД, Јапонија, Кина, Индија и Русија, како и банкарските системи во Европа и нивниот придонес кон развојот на МСП. Во овој дел, анализирани се банкарските системи на Велика Британија, Франција, Германија и Грција.

Во втората глава со наслов БАНКАРСКИОТ СИСТЕМ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО НАСОКА НА ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА СТАБИЛНОСТ НА ЕКОНОМИЈАТА е образложен банкарскиот систем на Република Македонија и неговата поставеност во насока на обезбедување на стабилност на економијата. Од аспект на структурата, извршена е анализа на класификацијата на банките и штедилниците, нивната бројност, а потоа е пристапено кон анализа на промената на структурата во последните 20 години и факторите кои влијаеа врз тие промени, како и анализа на оправданоста, односно позитивните ефекти врз развојот на МСП. Целите и политиките на банкарскиот систем најчесто се во корелација со генералните економски политики на државата, па затоа е анализирано и влијанието на промените на монетарната политика врз кредитната политика на банките, како и влијанието на промените на монетарната политика врз депозитната политика на банките, кои се од исклучително значење. Осврт е даден на најновите заложби за купување на недвижен имот со соработка на банките, потоа влијанието на државните записи врз расположливите средства за кредити и останатите политики. Главата е заокружена со анализа на регулативата на банкарскиот систем на Република Македонија и нејзиното влијание врз стабилноста на целокупниот финансиски систем и економијата воопшто. Потоа се анализираат законската регулатива, банкарската супервизија и регулатива на НБРМ и меѓународната регулатива, со посебен акцент на Базелската капитална спогодба и степенот на нејзиното имплементирање. Откако е елаборирана фактичката ситуација за исполнителност на стандардите, направен е посебен осврт на идните регулаторни предизвици и можностите на банките за адаптирање.

Во третата глава со наслов УЛОГАТА НА МАЛИТЕ И СРЕДНИТЕ БАНКИ ВО РАЗВОЈОТ НА МАЛИТЕ И СРЕДНИТЕ КОМПАНИИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА е идентификувана улогата на малите и средни банки во развојот на МСП во Република Македонија. Посебна анализа е направена на значајната улога на банкарскиот сектор како посредник помеѓу субјектите кои штедат и субјектите кои имаат потреба од финансиски средства. Штедењето е значајна основа за алокација на средствата во кредитни проекти за МСП, па затоа се анализира учеството на депозитите на малите и средните банки (МСБ) во вкупните депозити и влијанието на нивното зголемување/намалување врз кредитната политика. Потоа се анализира кредитната политика на МСБ, односно нивната улога во финансирање на растот на МСП. Покрај претходно споменатите извори на финансирање, идентификувани се и останатите извори на средства кои се на располагање на банките, односно сопствениот капитал, домашните

фондови, странските кредитни линии и други извори. Понатаму, пристапено е кон испитување на областите на кредитирање на МСП, каде што имаат најголемо учество, како и кон кои субјекти поделени по големина, се насочени најголемиот дел од кредитните аранжмани. Истражувањето неминовно ја насочува анализата кон предностите и недостатоците на малите и средните банки во Република Македонија. Идентификуваните предности од аспект на организационата структура се анализирани подетално, при што е анализиран степенот на непосреден контакт и воспоставувањето на блиски релации, како предност на малите и средните банки, потоа процесот на одлучување во банките, флексибилноста и брзината на процесот, која може да биде пресудна во изборот на банка. Главата е заокружена со идентификување на недостатоците на малите и средните банки каде што ставен е акцент на инфраструктурата и технолошките иновации, но се дадени и насоки како да се идентификуваат начините за надминување на недостатоците.

Во последната, четврта глава со наслов ЕМПИРИСКИ ИСТРАЖУВАЊА ЗА ДИРЕКТНАТА УЛОГА НА МАЛИТЕ И СРЕДНИТЕ БАНКИ ВО РАЗВОЈОТ НА МАЛИТЕ И СРЕДНИТЕ КОМПАНИИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА се презентирани заклучоците од извршеното емпириско истражување за директната улога на малите и средните банки во развојот на малите и средните компании во Република Македонија. Прво се анализирани мотивите и детерминантите кои влијаат на процесот на изборот на мала и средна банка од страна на МСП, а потоа е пристапено кон анализа на Македонска банка за поддршка на развојот согласно со податоците и анализите направени при теренската посета на банката. При анализата на МБПР се образложени основните карактеристики на банката, како и потребата која довела до формирање на банка од овој тип. Посебна анализа кандидатот спроведува од аспект на значајноста и улогата на МБПР како посредник во процесот на посредување помеѓу банките од Република Македонија и кредитните линии на меѓународните кредитори. Потоа се идентификувани и образложени кредитните линии кои до денес се достапни на МСП во Република Македонија, како и нивното влијание врз развојот на МСП. Во третата точка од оваа глава е презентирана емпириската анализа за улогата и влијанието на МСБ врз МСП, изведена преку економетриски модел VECM, при што се извршени серија дијагностички тестирања за потврда на конзистентноста, непристрасноста, функционалноста и точноста на моделот. Последната глава е сумирана со констатирање на нераскинливата врска помеѓу малите и средните банки и малите и средните претпријатија, како и анализа и идентификување на идните насоки за продлабочување на меѓусебните заедничките релации.

Во заклучокот од трудот се сумирани клучните резултати од истражувањето на улогата на малите и средните банки во развојот на малите и средните претпријатија во Република Македонија. Воедно се изведени насоки и препораки кои би можеле да се применат во насока на проширување и продлабочување на меѓусебната соработка. Преку истражувањата направени во предложениот труд се придонесува кон истакнување на значајната улога која ја одигруваат малите и средните банки за развојот на малите и средните претпријатија. Воедно, резултатите од истражувањата би требало да им помогнат на институциите Република Македонија да ја сфатат партнерската позиција на

банките со чија соработка подобро треба да ги формираат за поттикнување на развојот на МСП. Финансирањето на малите и средните претпријатија секогаш било предмет на голем интерес, како кај оние задолжени за креирање на политиките, така и кај истражувачите, поради значајноста на МСП за приватниот сектор низ целиот свет, како и поради перцепцијата дека тие претпријатија имаат ограничени финансиски можности.

ОЦЕНА И ПРЕДЛОГ

Членовите на Комисијата внимателно ја прочитаа и ја проучија докторската дисертација на кандидатот м-р Димитар Аневски со наслов УЛОГАТА И ВЛИЈАНИЕТО НА МАЛИТЕ И СРЕДНИТЕ БАНКИ ВРЗ РАЗВОЈОТ НА МАЛИТЕ И СРЕДНИТЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА и сметаат дека таа претставува комплексен и содржаен труд во областа банкарството.

Членовите на Комисијата ценат дека докторската дисертација претставува значаен труд кој се одликува со сериозен пристап кон третираната проблематика на влијанието на малите и средните банки врз развојот на малите и средните претпријатија и опфаќа обработка на сите релевантни аспекти на обработуваната материја, аргументација на поставените тези, соодветни методолошки пресметки и презентација на резултатите. Ваквиот пристап е надополнет со соодветна методолошка рамка, користена е најнова научна и стручна литература, како и сеопфатна компаративна анализа и емпириско истражување кои создаваат основа за изразено критичко размислување од страна на кандидатот. Претходно наведениот пристап создава солидна основа за конципирање заклучоци и насоки и препораки за влијанието на малите и средните банки врз развојот на малите и средните претпријатија во Република Македонија што му дава посебен научен придонес на трудот.

М-р Димитар Аневски во трудот сублимира голем број на елементи кои можат да бидат имплементирани во однос на влијанието на малите и средните банки врз развојот на малите и средните претпријатија. Трудот се заснова на хипотези кои претставуваат водич кон постигнувањето на целта, на која кандидатот успешно одговара:

- Малите и средните банки ќе продолжат да играат значајна улога во банкарската индустрија и покрај промените во технологијата и промените на пазарните услови.
- Малите и средните банки ја надополнуваат улогата на големите банки специјализирајќи се во персоналното банкарство и обезбедувајќи кредитни линии за малите и средните бизниси, сектор на кој не е даден приоритет од страна на големите банки.
- Малите и средните банки се повеќе отворени кон можностите за користење на странски кредитни линии преку Македонска банка за поддршка и развој на Република Македонија и нивно ставање на

располагање на малите и средните претпријатија кои во спротивно би користеле поскапи извори на кредити од домашните банки.

- Локалното присуство и персоналните интеракции со комитентите им даваат на малите и средните банки предност во обезбедувањето на финансиски услуги на оние клиенти, за кои и покрај технолошките придобивки е тешко и финансиски скапо да се обезбедат информации.

За посебно одбележување во трудот е апликацијата на VESM-моделот со кој се тестираат претпоставките на постоење на долгорочна меѓусебна поврзаност на варијаблите и направени се серија тестови со кои се потврди конзистентноста на оценките на моделот. Емпириското истражување во трудот ги потврди и теретските истражувања на литературата дека малите и средните банки имаат мало, а во некои случаи и безначајно влијание врз растот и развојот на претпријатијата. Големите банки продолжуваат да ги диктираат условите на пазарот претставувајќи се како вистински носители на иновациите во финансискиот сектор и растот и развојот на претпријатијата.

Врз основа на направените теоретски и практични истражувања од областа на оваа проблематика, кандидатот изведува заклучоци и препораки кои би биле практично користени од страна на банкарскиот сектор, а посебно од страна на малите и средните банки во Република Македонија. Како конкретно добиени заклучоци од истражувањето може да се наведат:

- Политиките на малите и средните банки имаа ниско влијание врз развојот на малите и средните претпријатија.
- Регулативата на банкарскиот систем на Република Македонија е директно одговорна за неговата стабилност кој покажа отпорност и во периоди на криза.
- Учеството на малите и средните банки во вкупната банкарска активност е релевантно за развојот на МСП, но не е и пресудно.
- Се утврди значајноста и неопходноста на МБПР за поттикнување и подобрување на конкурентноста во банкарскиот систем на Република Македонија.

Членовите на Комисијата се едногласни во оцената дека кандидатот м-р Димитар Аневски во докторската дисертација УЛОГАТА И ВЛИЈАНИЕТО НА МАЛИТЕ И СРЕДНИТЕ БАНКИ ВРЗ РАЗВОЈОТ НА МАЛИТЕ И СРЕДНИТЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, успеа успешно да одговори на целите и на прашањата што беа поставени при дефинирањето на предметот на истражување. Комисијата констатира дека согласно со академските стандарди, кандидатот м-р Димитар Аневски изработил комплексен и сеофатен труд со оригинален пристап во истражувањето на предметната проблематика. Теоретските и емпириските елаборации во трудот имаат реална примена во практиката, со што овој труд има како научен, така и апликативен придонес.

Врз основа на претходно изнесеното, Комисијата му предлага на Советот на Економскиот институт во Скопје:

1. да го прифати овој извештај со позитивна оценка на докторската дисертација УЛОГАТА И ВЛИЈАНИЕТО НА МАЛИТЕ И СРЕДНИТЕ БАНКИ ВРЗ РАЗВОЈОТ НА МАЛИТЕ И СРЕДНИТЕ ПРЕТПРИЈАТИЈА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА;

2. да се формира Комисија за одбрана и на кандидатот м-р Димитар Аневски да му се дозволи јавна одбрана на докторската дисертација.

КОМИСИЈА ЗА ОЦЕНА НА ДОКТОРСКАТА
ДИСЕРТАЦИЈА

1. _____ с.р.

/ Д-р Климентина Попоска /

2. _____ с.р.

/ Д-р Биљана Ангелова /

3. _____ с.р.

/ Д-р Дејан Пендев /

4. _____ с.р.

/ Д-р Васил Поповски /

5. _____ с.р.

/ Д-р Неда Петроска Ангеловска /

ПРЕГЛЕД

НА ОДОБРЕНИ ТЕМИ НА ИНСТИТУТОТ ЗА МАКЕДОНСКА ЛИТЕРАТУРА – СКОПЈЕ

ДОКТОРСКИ ТРУД

Ред. бр.	Име и презиме на кандидатот	Назив на темата		Име и презиме на менторот	Датум и бр. на Одлука на ННС/НС за прифаќање на темата
		на македонски јазик	на англиски јазик		
1.	м-р Ивана Дрогрешка	Влијанието на културната дипломатија врз светската безбедност на глобално ниво	The Impact of Cultural Diplomacy on the Global Security	проф. д-р Лорета Георгиевска-Јаковлева	13- 150/12 од 3.10.2016
2.	м-р Александра Кузман	Чалгиската музика како израз на македонската граѓанска култура и идентитет	Chalgija Music as an Expression of the Macedonian Urban Culture and Identity	проф. д-р Александар Прокопиев	13- 178/9 од 26.10.2016

РЕФЕРАТ
ЗА ИЗБОР ВО НАСТАВНО-НАУЧНО ЗВАЊЕ -НАУЧЕН СОРАБОТНИК ВО НАСТАВНО-
НАУЧНАТА ОБЛАСТ (ДИСЦИПЛИНА) ИСТОРИЈА НА ИНСТИТУТОТ ЗА НАЦИОНАЛНА
ИСТОРИЈА ВО СКОПЈЕ

Врз основа на конкурсот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, Институт за национална историја – Скопје објавен во весникот „Утрински весник“ од 7.7.2016 година, за избор во звањето научен советник/редовен професор, и врз основа на Одлуката на Научниот совет, бр. 02-319/4, донесена на 22.7.2016 г., формирана е Рецензентска комисија во состав: д-р Анета Шукарова, редовен професор на Институтот за национална историја во Скопје, д-р Милан Бошкоски, редовен професор на Институтот за национална историја во Скопје, и

д-р Маја Ангеловска-Панова, редовен професор на Институтот за национална историја во Скопје. Како членови на Рецензентската комисија, по прегледувањето на доставената документација го поднесуваме следниов

ИЗВЕШТАЈ

На објавениот конкурс за избор на научен советник/редовен професор, во предвидениот рок се пријави д-р Ирена Стефоска

Биографски податоци и образование

Кандидатката д-р Ирена Стефоска дипломирала на групата за класични студии при Филозофскиот факултет во Скопје, во 1991 година.

Од 1993 година е вработена во Институтот за национална историја во звањето помлад асистент-истражувач. Во текот на 1994 година била на едногодишни магистерски студии, на Катедрата за средновековни студии при Централно-европскиот универзитет во Будимпешта каде што се стекнала со звањето магистер на темата: „Лицето на Македонија: како ја виделе западните патеписци (XI - XIV век)“. Во 1996 година се запишала на магистерски студии по византиска историја на Универзитетот во Белград, каде што и магистрирала во 2001 година, на тема: „Склавиниите на територијата на Македонија помеѓу VI и почетокот на X век“. Во почетокот на следната 2002 година се стекнала со звањето асистент-истражувач. Во 2007 година, на Филозофскиот факултет во Скопје ја одбранила докторската дисертација под наслов: „Струмица и Струмичко од VI до XIV век“. Со одлука на Советот на ИНИ во февруари 2008 година е избрана во звањето

научен соработник/ доцент, а во февруари 2012 година, Советот на ИНИ ја избрал во звањето виш научен соработник/вонреден професор.

Рецензентската комисија ги имаше предвид вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката од почетокот на кариерата, како и вкупните научни, стручни, педагошки и други остварувања на кандидатката до денот на пријавата, врз основа на сета поднесена документација која е од важност за изборот.

3. Научноистражувачка дејност

Д-р Ирена Стефоска ја проучува средновековната историја на Македонија, како и историјата на Балканот. Имено, фокусот на нејзините научно-стручни проучувања се историските процеси карактеристични за раното средновековие - средновековната историја на Словените на Балканот во социолошко-културните рамки на византиското општество, посебно, културната историја на етносот во Македонија. Воедно, Стефоска обработува урбана и социјална историја на спомнатиот историски период. Во интердисциплинарните истражувања, д-р Стефоска интензивно работи и на истражување на современите феномени на нациите и национализмите, и облиците во кои тие се јавуваат во рамки на историографиите; во таа насока д-р Стефоска теориски и методолошки обработува историографски проблеми. Значаен дел од научноистражувачките интереси на д-р Стефоска претставуваат и проблемите поврзани со наставата по историја во земјата и во регионот, и со тоа придонесува да се спроведе идејата за изучување на историјата во која би се надминале конфликтите и стереотипите од минатото, а би се поттикнале концепти на мир и соработка.

Во прегледот на научноистражувачката дејност на д-р Стефоска наведени се два труда со оригинални научни резултати објавени во научни списанија со меѓународно значење. Во овие трудови, авторот ја анализира методологијата на историографијата во Р Македонија и ги анализира учебниците по историја. Во еден од трудовите, објавени во научно списание се обработува историскиот период на словенските населувања во Македонија, од антрополошко-социолошки аспект, со анализа и синтеза на класичните извори и релевантна современа историографска литература. Значајно е што во научните трудови изворно се обработени (од старогрчки и латински јазик) средновековни извори, а воедно, и консултирана е обемната научна литература пишувана на повеќе светски јазици, со цел да се даде научно фундиран одговор за сложените историски процеси.

Во два научни труда, едниот како поглавје во монографија посветена на Македонија, и објавена во Варшава, а другиот како резултат на научна конференција во МАНУ, кандидатката истражува историски појави и процеси од средновековната историја на Македонија и Балканот, истакнувајќи ги методолошките проблеми при проучување на средниот век и на Самоиловото царство. Во научниот труд, објавен во зборник од повеќегодишен меѓународен истражувачки проект и научен собир (носител на проектот, „Слободниот универзитет“–Берлин), се анализираат историографските

наративи во контекст на националната едукација во социјалистичка Република Македонија (1944-1990).

Кандидатката д-р Стефоска учествувала со реферати (5) на голем број научни собири во земјава и во странство, кои обработуваат теми од средновековната историја на Македонија и историографски проблеми на современото изучување на историјата.

Кандидатката учествува како координатор на меѓународен научен проект изработен во рамките на Катедрата за Југоисточна Европа - Универзитет Хумболт, Берлин. Раководител е на два научни проекта кои обработуваат материјали за наставата по историја во Р Македонија (1944-1990, 1944-2008); во овие проекти вклучена е како уредник на македонското издание на четирите колекции на извори и текстови (алтернативни материјали за наставата по историја) кои третираат неколку исклучителни теми од сложената историја на регионот: Османлиската империја; периодот на нациите и национализмите во Југоисточна Европа; балканските војни и Втората светска војна.

Во рамките на својата наставно-научно дејност, д-р Стефоска била визитинг-професор на Универзитетот Колумбија во Њујорк, имала научноистражувачки престои (3) на Универзитетот Хумболт во Берлин и Универзитетот во Белград, како и бројни предавања на овие универзитети.

Меѓу стручните активности, д-р Стефоска била уредник на ГИНИ и член на редакција на ГИНИ, како и уредник на два зборника на трудови од меѓународни научни собири.

Во наставно-научната дејност, д-р Стефоска учествува во реализирање на материјали за предмети од втор и трет циклус во Одделението за античка и средновековна историја; во овие студии, д-р Стефоска како вонреден професор била член на комисији за одбрана на докторски и магистерски трудови, како и член на комисија за избор во научно звање и рецензент на повеќе статии од областа на средновековна Македонија. Воедно, Стефоска била и ментор на двајца докторанди од странство (Џејк Рансохоф – Универзитет Харвард, САД; Грегор Симеонов, Универзитет во Виена, Австрија) за време на нивниот научноистражувачки престој во Институтот за национална историја, во доменот на средновековната историја на Македонија и на Балканот.

4. Стручно-апликативна дејност

Во стручно-апликативната дејност и дејност од поширок интерес, д-р Стефоска учествувала на голем број семинари организирани во Македонија и во странство; била стипендист на странски институции, како фондацијата „Robert Bosch“ и стипендист на Германската национална агенција (DAAD) и Универзитетот Хумболт. Учествовала во истражувачки тим во процесот на изготвување на материјалите за сценарио за документарен филм; промотор на монографии, организатор на предавања на научници

од странство во Р Македонија и раководител на Одделението за античка и средновековна историја во ИНИ од 2014 г.

ЗАКЛУЧОК И ПРЕДЛОГ

Од приложеното може да се заклучи дека д-р Ирена Стефоска, виш научен соработник, извршила обемна научноистражувачка и апликативна дејност во согласност со високите стандарди на историјата како наука. Студиите на д-р Стефоска се одликуваат со оригинален пристап во методологијата на истражувањето и презентирањето, со јасен, концизен и аналитичен стил на изразот.

При извршеното бодирање на комплетната научноистражувачка, наставна и апликативна дејност на д-р Ирена Стефоска, а според важечкиот Закон за високото образование и Закон за научноистражувачка дејност, Правилникот за критериумите и постапката за избор во наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанди на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје и Правилникот за утврдување на дополнителни критериуми за избор во повисоко научно звање и предвремен избор во научно звање во ЈНУ Институт за национална историја, Комисијата заклучи дека кандидатката го има потребниот број бодови, што се потврдува и со табелата трудови приложена кон овој реферат.

Со оглед на презентираната научностручна дејност на д-р Ирена Стефоска како виш научен соработник, Комисијата има задоволство да му предложи на Советот на ИНИ, д-р Стефоска да биде избрана во звањето - научен советник/редовен професор.

КОМИСИЈА

Проф. д-р Анета Шукарова с.р.

Проф. д-р Милан Бошкоски с.р.

Проф. д-р Маја Ангеловска-Панова с.р.

БРАЗЕЦ

КОН ИЗВЕШТАЈОТ СО ПРЕГЛЕД НА ЦЕЛОКУПНАТА АКТИВНОСТ

Табела 1

Р. бр.	Научноистражувачка и наставно-научна дејност (НИ; НН)	Поени
1.	<p>Труд со оригинални научни резултати, објавен на еден од светските јазици во научно списание со меѓународно значење: Ирена Стефоска-Дарко Стојанов:</p> <ul style="list-style-type: none"> - “A Tale in Stone and Bronze: Old/New Strategies for Political Mobilization in the Republic of Macedonia,” <i>Nationalities Papers, the Journal of Nationalism and Ethnicities</i>, Routledge, (во печат) - “Historiography and History Textbooks in the Republic of Macedonia,” <i>Südost-europa</i>, vol.64. 2/2016, 206-225. 	<p>5+</p> <p>и.ф. Web of Science Five 0.205</p> <p>5</p>
2.	<p>Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно списание со меѓународна редакција: „Сцени на страв: словенските инвазии и локалното население во Македонија,“ <i>ГИНИ</i>, 109. 59, бр. 1-2/2015, 35-40.</p>	6
3.	Дел од монографија објавена во странство (повеќе од четири автори):	

	-„Fragments from the Medieval History of Macedonia,“ во: <i>Macedonia: Land, Region, Borderland</i> , (ур.), Jolanta Sujecka, Seria Colloquia Balkanica, vol.2, Warsaw 2013, „Artes Liberales“- Uniwersytet Warszawski, 69-104.	3,6
4.	Труд со оригинални научни резултати објавен во зборник од научен собир со меѓународна редакција: -„Nation, Education and Historiographic Narratives: The Case of Socialist Republic of Macedonia (1944-1990)“ во: <i>The Ambiguous Nation. Case Studies from Southeastern Europe in the 20th Century</i> , (уредници) U. Brunnbauer - H. Grandits, München: Oldenbourg, 2013, 195-230.	3
5.	Труд со оригинални научни резултати објавен во зборник од трудови од научен собир: „За некои методолошки проблеми при проучувањето на Самуиловото царство,“ МАНУ/ИНИ (во печат)	2
6.	Материјали за предмети од втор и трет циклус: - Византиски извори; - Охридската архиепископија и Византија; - Византиска економија; - Културата на секојдневното живеење во Византија; - Словените и Византија во раниот среден век; - Македонските градови во средновековието;	6
7.	Учество на национален научен собир со реферат: - Свечен собир и тркалезна маса по повод 1000 години од битката на Беласица и смртта на цар Самуил, МАНУ-ИНИ, 6.11. 2014, (Скопје): „За некои методолошки проблеми при проучувањето на Самоиловото царство“	2

8.	<p>Учество на меѓународен научен собир со реферат:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Балканот: луѓе, војни и мир. По повод 100 годишнината од Балканските војни.</i> ИНИ, 4-5. 11. 2013 (Скопје): „Сцени на страв: локалното население во Македонија во времето на словенските инвазии“; - 14-15.02.2014 (Регенсбург) <i>Political Mobilization in East Central and Southeast Europe</i>, Institut für Ost- und Südosteuropaforschung (Universität Regensburg) & Herder Institut für Historische Ostmitteleuropaforschung: “A Story in Stone and Bronze”; - 2-4. 06.2015 (Скопје) <i>Historiography and History Education in Albanian and South Slavic -speaking Regions</i>, Georg-Eckert Institut für Internationale Schulbuchforschung, во соработка со ИНИ и Институтот за духовно и културно наследство на Албанците во Македонија: „Constructing the Image of the Threatening Neighbor’ in Macedonian history textbooks“; - 13-15. 11. 2015 (Скопје) <i>Populism in Macedonia and Serbia – Business as Usual or Threat to Liberal Democracy?</i> „Македонскиот центар за европско образование и Центарот за интердисциплинарни студии за Балканот – Белград: “At Least They Build - Skopje 2014 as Symbolic Capital for Populist Mobilization” 	6.5
9.	<p>Координатор на меѓународен научен проект во кој како партнер се јавува Институтот за национална историја:</p> <p><i>“Repräsentationen des sozialistischen Jugoslawien im Umbruch: Entwicklungen seit den 1970er Jahren,”</i> носител на проектот катедрата за Југоисточна Европа при Универзитетот Хумболдт, Берлин (2013-2016), поддржан од германската национална агенција DAAD.</p>	6
10.	<p>Раководител на научен проект:</p> <p>-1. 12. 2013-1.12. 2014, “The Burden of the Past: Teaching Macedonia 1944-1990”, Historical Dialogue and Accountability. Центар за човекови права и разрешување конфликти, Скопје, поддржан од фондацијата „Robert Bosch“.</p> <p>- “Joint History Project: Teaching Materials Covering South East European History 1944-2008”, Centre for Democracy and Reconciliation in Southeastern Europe, Солун (2015-2016), поддржан од European Union’s Instrument for Pre-accession Assistance (IPA) 95% и Pro Victims 5% (координатор за Македонија).</p>	

		10
11.	<p>Визитинг професор:</p> <p>28.8.-15. 12.2012, Универзитет Колумбија, Њујорк, на програмата: <i>Historical Dialogue and Accountability</i></p>	6
12.	<p>Научноистражувачки престој:</p> <p>27 Окт.-12 Ноем. 2015 – Хумболт Универзитет, Берлин (DAAD)</p> <p>15-21 Септ. 2014 – Универзитет во Белград, Институт за историја (DAAD)</p> <p>Јули 2014 – Универзитет Хумболт, Катедра за Југоисточна Европа, Берлин, (DAAD)</p>	12
13.	<p>Предавање одржано на официјална покана на научна и образовна институција:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1. 12. 2012, <i>Macedonia: History and Culture</i>, Универзитет Колумбија, Њујорк; - 30.10.2015 – <i>Remembering and Forgetting SFR Yugoslavia: the Politics of Memory in Nowadays Macedonia</i>, Хумболдт Универзитет, Берлин (со Дарко Стојанов); - 17.09.2014 – <i>A Tale in Stone & Bronze: (Mis-)Use of History in the Republic of Macedonia</i>, University of Belgrade (со Дарко Стојанов) - 16.07.2014 – <i>Skopje 2014: A Story in Stone & Bronze</i>, Универзитет Хумболт, Берлин (со Дарко Стојанов) 	12
14.	<p>Уредник на научно списание СЦИ/ЦА/друго:</p> <p>Уредник на Гласникот на ИНИ, бр.1-2, год. 56, Скопје 2012</p>	2
15.	<p>Член на уредувачки одбор на научно списание СЦИ/ЦА/друго:</p> <p>2012-2016, член на редакцијата на <i>Гласник на Институтот за национална историја</i> – Скопје</p>	2

16.	<p>Уредник на зборник на трудови од меѓународен научен собир:</p> <p><i>Балканот: луѓе, војни и мир. По повод 100 годишнината од Балканските војни (со други колеги)</i></p> <p><i>Материјали од Полско-македонската конференција одржана во Скопје 2015 година (со други колеги)</i></p>	4
17.	<p>Ментор на двајца истражувачи-докторанди од странство (област: средновековна историја на Балканот) во Р Македонија, институција домаќин, Институт за национална историја:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Џејк Рансохоф, Универзитет Харвард, САД, Фулбрајтов стипендист, 20. 8. 2012-25.8.2013 2. Грегор Симеонов, тема на докторската дисертација: "Everyday Life in Northern Macedonia from the 11th until the 13th Century," стипендија Marietta Blau, Универзитет во Виена, 1.4.-31.09.2014 	/
18.	<p>Член на организациски одбор на меѓународен научен собир</p> <p>Член на комисија за подобност на тема и кандидат за докторат:</p> <p>Член на комисија (три комисији) за одбрана на докторат:</p> <p>Член за комисија (две комисији) за одбрана на магистерска работа</p> <p>Претседател на комисија (три комисији) за избор во звање доцент</p> <p>Член на комисија (две комисији) за избор во звање</p>	<p>2</p> <p>3</p> <p>3</p> <p>2</p> <p>3</p>

		2
19.	Рецензент на научен труд/статија: Рецензент на три статии во врска со античката и средновековната историја на македонија и Балканот, во Гласникот на ИНИ Рецензент на четири статии од македонско-полската конференција, „Македонија и Полска во модернизацииските процеси во 19-21 век: историја, политика, култура, јазик и литература,“ одржана во Скопје, 26-27.5. 2015	7
20.	Подготовка на нов предмет на втор циклус студии: - Извори за историјата на Византија и средновековен Балкан (заедно со проф. Митко Панов) - Урбани и рурални населби во средновековна Македонија	2
	ВКУПНО:	117,1

Табела 2

Р. бр.	Стручно-апликативна дејност и дејност од поширок интерес	Поени
21.	Учество на семинари: 1-2.9.2016 (Пула/Бриони) – докторска работилница: <i>Yugoslav Socialism: Similarities and Exceptionalities</i> , Универзитет Јурај Добрила во Пула и Хумболдт Универзитет; 29.11.-1.12.2015 (Белград) – <i>Promene reprezentacija socijalisticke Jugoslavije</i> , Универзитет во Белград (во рамки на DAAD проектот, Универзитет Хумболдт); 10-13.6.2015 (Пула) – докторска работилница: <i>The History of Everyday Life in Socialist Yugoslavia</i> , Универзитет Јурај Добрила во Пула и Хумболдт Универзитет;	10

	<p>7-8.12.2013 (Струга) – <i>Multiperspectivity in History Teaching – II</i>, Center for Democracy and Reconciliation in Southeast Europe & Центар за човекови права и разрешување на конфликти;</p> <p>24.11.2013 (Скопје) – <i>Multiperspectivity in History Teaching – I</i>, Center for Democracy and Reconciliation in Southeast Europe & Центар за човекови права и разрешување на конфликти;</p> <p>19-20.10.2013 (Велес) – <i>Teaching Modern History in Southeastern Europe</i>, Center for Democracy and Reconciliation in Southeast Europe & Центар за човекови права и разрешување на конфликти;</p> <p>3-4.9.2013 (Пелистер) - <i>The Burden of the (Yugoslav) Past: Teaching Macedonia 1944-1990</i>, Центар за човекови права и разрешување на конфликти;</p>	
22.	<p>Степендист на странски институции (влади, университети):</p> <p>28.08.-15.12.2012, Универзитет Колумбија, Њујорк, програма Historical Dialogue and Accountability, заедно со фондацијата „Robert Bosch“</p> <p>Јули 2014 – Универзитет Хумболдт, Катедра за Југоисточна Европа, Берлин, стипендист на германската национална агенција Deutcher Akademischer Austausch Dienst (DAAD), во рамки на проектот: <i>“Repräsentationen des sozialistischen Jugoslawien im Umbruch: Entwicklungen seit den 1970er Jahren”</i></p>	8
23.	<p>Сценарио за документарна/стручна Тв емисија:</p> <p>Член на меѓународниот тим истражувачи- учесници во документарниот филм: „The Silent Balkans“, https://www.youtube.com/watch?v=GVMpt7Ct3Jc</p>	2
24.	<p>Промотор на монографија:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Анастас Вангели, <i>Античка сегашност. Осврт кон ирчко-македонскиот ѕор за александаровото наследство</i>, Темплум 2011. - Елеонора Петрова/Наталија Поповска, <i>Античка Македонија: критички период кон историјата и историографијата</i>, Темплум 2011. - Кит Браун, <i>Верни до смрт</i>, ФООМ, 2015. - Натали Клејер, <i>Кон постојното на албанскиот национализам на Балканот</i>, ФООМ, 2015. 	2

25.	<p>Учество во промотивни активности на Институтот:</p> <p>Организатор на предавања на научници од странство во Р Македонија:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проф. д-р Сузан Вудворд, Градскиот Универзитет на Њујорк, ГЕМ клуб, април 2014. - доц. д-р Радина Вучетиќ, Универзитет во Белград, септември 2014, ИНИ - проф. д-р Владимир Ивановиќ, Хумболдт Универзитет, Берлин, септември 2014, ИНИ - доц. д-р Радина Вучетиќ, Универзитет во Белград, септември 2015, ИНИ - доц. д-р Јуре Рамшак, Универзитет во Копар, Октомври 2015, ИНИ - проф. д-р Марија Тодорова, Универзитет Илиноис во Урбана-Шампејн, ГЕМ клуб, јули 2015 	3
26.	<p>Предавања на институции од јавен интерес:</p> <p>Февруари 2015, Филозофски факултет, проекција на документарниот филм „Чудесниот свет на Алберт Кан. Европа на работ“, продукција на ВВС 2014, предавање (заедно со проф. д-р Љупчо Ристевски) и дебата со студенти</p>	0.5
27.	<p>Раководител на одделение:</p> <p>Раководител на Одделението за античка и средновековна историја во Институтот за национална историја од 2014 г.</p>	3
	ВКУПНО:	28,5
	ВКУПНО ПОЕНИ:	145,6

КОМИСИЈА

Проф. д-р Анета Шукарова с.р.

Проф. д-р Милан Бошкоски с.р.

Проф. д-р Маја Ангеловска-Панова с.р.

РЕФЕРАТ

ЗА ИЗБОР ВО ЗВАЊЕТО НАУЧЕН СОРАБОТНИК/ДОЦЕНТ ВО ЈНУ ИНСТИТУТ ЗА
НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА-СКОПЈЕ

Рецензентската комисија за избор во звањето НАУЧЕН СОРАБОТНИК/ДОЦЕНТ на д-р Никола Митровиќ, (пријавен на конкурсот за избор во звање научен соработник објавен во весниците „Коха“ и „Утрински весник“ од 18.8.2016), именувана со Одлука бр. 02-290/1 од 22.9.2016 год., во состав: проф. д-р Катерина Тодороска, проф. д-р Ленина Жила и проф. д-р Наташа Котлар Трајкова, по разгледувањето на материјалите приложени по пријавата на д-р Никола Митровиќ, има чест на Советот на ЈНУ Институт за национална историја да му го достави следниов:

ИЗВЕШТАЈ

1. Податоци за кандидатот

Д-р Никола Митровиќ е роден на 7.11.1981 година во Охрид, каде што завршил основно и средно образование. Едукацијата ја продолжил на Филозофскиот факултет во Скопје, на Институтот за историја, оддел: архивистика, каде што дипломирал во 2005 година. Во истата институција се запишал на постдипломски студии, кои успешно ги завршил со одбраната на магистерскиот труд „Фотографијата како историско сведоштво за градот Охрид во периодот 1913 – 1991“ во 2012 година. Истата година запишал докторски студии во Институтот за национална историја во Скопје, каде што во 2015 год. ја одбрани докторската теза „Петар Чаулев во македонското револуционерно движење“ со што стана доктор по историски науки.

По завршувањето на студиите, кандидатот се вработил како наставник по историја во учебната 2007/2008 год. во ОУ „Христо Узунов“ Охрид. Во периодот 2010-2012 г. работел како помошник-раководител на Секторот за општи и правни работи при Секретаријатот за европски прашања при Владата на Република Македонија во Скопје. Во 2012 год. се вратил во Охрид каде што се вработил како помошник-раководител на Секторот за заштита на архивска граѓа во Одделението Охрид на Државниот архив на Република Македонија, каде што работи моментално.

2. Оценки на научните и стручните остварувања на кандидатот

Со стекнувањето на академскиот степен магистер на историски науки во областа во која работи, кандидатот веќе се оспособил за самостојна научна работа, совладувајќи ги релевантните методолошки пристапи на научното истражување и работа.

Библиографијата која е доставена од страна на кандидатот, а која се состои од објавени монографии, трудови, и прикази, укажува на неговата посветеност на научната работа и негово постојано ангажирање во нови проекти и теми за работа во областа на историјата.

Неговите научни трудови, констатации и ставови се поткрепени со архивска граѓа, а се забележува и широката информираност на кандидатот, како и уредното цитирање на литературата и изворите, при што кандидатот нема исклучивост во ставовите.

Во досегашната работа, кандидатот, покрај другите, ги има објавено и трудовите: *Фотографијата како историско сведоштво за градот Охрид во периодот 1913 – 1991*, *Охридскиот бисер во фамилиите Филеви и Талеви* и *Петар Чаулев син на ВМРО*, во кои се третираат значајни прашања од македонската и роднокрајната историја.

Проектот *Фотографијата како историско сведоштво за градот Охрид во периодот 1913 – 1991* е подготвен и отпечатен како монографски труд на кандидатот кој, како што говори и насловот, ја има фотографијата како документ за визуелна поткрепа на историскиот настан или личност кои биле значајни во омеѓениот период. Оваа монографија на кандидатот претставува прв ваков историски труд, а интересот за него е исклучителен со оглед на тоа што освен охридани, за истиот труд голем интерес пројавуваат и странските вљубеници во охридската историја.

Во трудот *Охридскиот бисер во фамилиите Филеви и Талеви* кандидатот на македонската јавност, предочува значајни информации за особено значајни фамилии за историјата на Охрид. При ова, овде мислиме и на интересот на странските туристи кои преку овој труд доаѓаат до податоци кои досега не им беа достапни.

Трудот *Петар Чаулев син на ВМРО* претставува историјат на животот и делото на македонскиот револуционер Петар Чаулев. Во оваа монографија, кандидатот обрнал посебно внимание на обработката на досега непознати и исклучително значајни

документи, а кои се однесуваат на револуционерната работа на Чаулев. Архивската документација, која д-р Митровиќ за прв пат ја презентира, е исклучително богата и ја цениме како значајно дополнување на досега познатите факти за ликот и активоста на Чаулев.

Во текот на неговата работа го следиме и како учесник во проектот *ЕУ-дигитализација на базата на документи за поддршка на процесот за интеграција во ЕУ и обезбедување пристојно јавен карактер до документиите кои имаат врска со ЕУ* кој бил финансиран од Амбасадата на Велика Британија и Северна Ирска во Република Македонија. Носител на проектот и негов изготвувач бил Секретаријатот за европски прашања при Владата на Република Македонија, кој бил завршен во 2008 год. Во овој проект кандидатот работел на прашањата поврзани со пристапот кон значајната документација во врска со ЕУ.

Активно учествувал и во проектот *Градење на административни капацитети за европска интеграција* на позицијата администратор за менаџирање со документи од голема значајност за историјата на Македонија. Проектот е изготвуван во Секретаријатот за европски прашања при Влада на Република Македонија во текот на подолг временски период, а финализиран бил во 2009 год.

Секако, од овие проекти се изготвени пригодни завршни документи во кои свои трудови има и кандидатот.

Како вработен во Секретаријатот за европски прашања при Владата на Република Македонија, кандидатот имал можности за учество на бројни собири, како научни така и стручни во Македонија и во светот. Од меѓународните собири кандидатот има добиено сертификати за успешно завршени сесии на собириите.

Исто така, значаен е бројот и на историските тексови објавувани од кандидатот во електронските медиуми.

Д-р Митровиќ покажува исклучителен ангажман и при одбележување на значајни настани од историјата на Охрид и Охридско. Така, на пример, има одржано пригодни предавања на повеќе јавни собири и тоа: по повод годишнина од смртта на Христо Узунов – настан организиран од општина Охрид, потоа 100-годишнина од формирањето на батаљонот Мирче Ацев пред споменикот на Славеј Планина, за годишнина од одбележување на Денот на победата над фашизмот, Кременатец, општина Дебарца, предавање на јавен собир за

одбележување на Манифестот на генералштабот на НОВ и ПОМ, с. Црвена Вода, општина Дебрца, 2 Август - двата Илиндена – општина Дебрца и др.

Забележителен ангажман во периодот после магистрирањето на Никола Митровиќ е и учеството на научни и стручни собири. Така, го среќаваме како учесник на симпозиум во Виена во 2010 год., потоа симпозиум по повод стогодишнината од Охридското востание во 2013 год., како и работилници за научно-стручна-техничка поддршка на млади кадри.

Д-р Никола Митровиќ се пројавувал и како автор на текстови за сценарија на емисии од областа на македонската, а особено роднокрајната историја. Учествувал во радио и телевизиски емисии во кои се дебатираше на историски теми.

Негов забележителен ангажман претставуваат и изложбите на историски теми. Имено, неговата пасионирана работа со изворната документација и старата фотографија го навела на идејата да ги стави пред очите на јавноста непознатите материјали кои ги истражил.

3. Предлог за избор на кандидатот во научно звање

Членовите на Комисијата согласни дека кандидатот е оформен истражувач со способност за самостојно или тимско реализирање на научноистражувачките и апликативните проекти, а врз основа на досега изнесеното, како и во согласност со одредбите од Правилникот за условите и критериумите, постапката и начинот на избор во наставно-научни звања, научни и соработнички звања на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, имаат чест да му предложат на Советот на ИНИ да го избере д-р Никола Митровиќ во звањето научен соработник/доцент.

Рецензенти

Проф. д-р Катерина Тодороска с.р.

Проф. д-р Ленина Жила с.р.

Проф. д-р Наташа Котлар-Трајкова с.р.

Образец за одредување на целокупната активност во поени
за звањето научен соработник/доцент

Научноистражувачка дејност	Поени	
	во земјата	во странство
Магистерски труд	5	
Докторски труд	8	
Монографија или научна книга	24	
Труд со оригинални научни резултати, објавен во научно списание	18	
Труд со оригинални научни резултати објавени во зборник на трудови од научен собир	4	
Учество на научен собир со реферат	6	
Учество во научен проект	6	
Одржано предавање по покана од научна институција	8	
Дел од монографија или научна книга објавена во странство		6
Учество во радио, ТВ-емисии и др. јавни настапи	8	
Член на редакциски одбор	1	
Вкупно		94

Рецензенти

Проф. д-р Катерина Тодороска с.р.

Проф. д-р Ленина Жила с.р.

Проф. д-р Наташа Котлар-Трајкова с.р.

До
Ректоратот на Универзитетот "Св. Кирил и Методиј"
Скопје

До Универзитетот "Св. Кирил и Методиј" како рецензентска комисија која е одговорна исклучиво за оценка на научно-истражувачката и стручно-апликативната дејност на определен кандидат доставивме за објавување реферат за избор во звање виш научен соработник на д-р доцент Филип Петровски.

Во Билтенот на Универзитетот "Св. Кирил и Методија" број 1132 од 14.10.2016 година објавен е рефератот за избор во звањето виш научен соработник на д-р доцент Филип Петровски. Рецензентската комисија останувајќи при својот афирамтивен став изнесен во извештајот ве известува дека е направена процедурална грешка од страна на одговорните (управните) органи на ИНИ во врска со член 39 од Правилникот за критериуми и постапка за избор на наставно-научни, научни, наставно-стручни и соработнички звања и асистенти-докторанти на Универзитетот "Св. Кирил и Методиј" во Скопје.

Со оглед на тоа што пропустот е констатиран во законски утврдениот рок од страна на рецензентската комисија, која не е задолжена за процедурални постапки, а со цел да бидат почитувани законските одредби за предвремен избор во звање и останувајќи на својот позитивен став изнесен во рефератот за кандидатот, рецензентската комисија во утврдениот рок од 15 дена го повлекува доставениот и објавен реферат за избор во насловно звање виш научен соработник на д-р доцент Филип Петровски.

Рецензентска комисија,
Проф. д-р Наташа Котлар-Трајкова, с.р.
Проф. д-р Вера Гошева, с.р.
Проф. д-р Жила Ленина, с.р.